

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindelicorum, Anno MDCCXIII.

Controversia Particularis III. De Sacram. in genere & specie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

CONTROVERSIA PARTICULARIS III.

De Sacramentis in genere & specie.

Sacramenta sunt illa media divinitus instituta, quibus amissa per peccatum *Justitia* recuperari, *Sanctitas* augeri, & denique *Salus* aeterna obtineri debet, ita disponente Deo, ut sine iis vel in re, vel in voto saltem, susceptis non applicentur nobis merita Christi ad *Justitiam*, *Sanctitatem*, & *Salutem* impetrandam. Ordo doctrinae erit se-

quens. In Capite I. Articulo 1. agitur de Sacramentorum natura & efficientia. 2. De numero Sacramentorum. 3. De Sacramentalibus & ceremonijs. In Capite II. Articulo 1. De Baptismo. 2. De Confirmatione. 3. De Eucharistia. 4. De Pœnitentia. 5. De Extrema Unctione. 6. De Ordine. 7. De Matrimonio.

CAPUT I.

De Sacramentis in genere.

SUMMARIUM.

1. *Que sit hinc loco propria acceptio Sacramenti: qua ejus requisita juxta Catholicos.*
2. *Que juxta Lutheranos.*
3. *Que inter utrosque controversa.*
4. *Ad rationem Sacramenti non necessari requiritur elementum, sed sufficit aliud signum sensibile.*
5. *Requiritur tamen intentio Ministri.*
6. *Sacramenta Nova Legie verò causant gratiam sanctificantem,*
7. *Et quidem ex opere operato.*
8. *Aligua etiam imprimunt animæ characterem.*
9. *Non rectè vocantur sigilla promissionum Divinarum, neque metaphysicè reddunt certum aliquem in particulari de accepta gratia.*
10. *Definitio Sacramenti.*
11. *Vana sunt, quibus elementum Peripateticum pro materia Sacramenti necessario requisitum,*
12. *Non verò intentionem Ministri ad ejus valorem.*
13. *Et Sacramenta solè m mediati conferre gratiam mediante fide, probare nituntur Heterodoxi.*
14. *Discordia Seltariorum de Numero Sacramentorum.*

15. Nec pauciora nec plura dari quam septem, probatur.
16. Non est necesse, ut singula clavis textibus Scripturae probentur.
17. Quanam sint illa septem.
18. Confirmationem esse unum ex illis.
19. Et Penitentiam, solidè ostenditur.
20. Item Extremam unctionem.
21. Ordinem, saltem Presbyteratus.
22. Et Matrimonium.
23. 24. An numerus septenarius Sacramentorum habeat fundamentum in Scriptura, & antiquis Patribus remissivè.
25. An Catholicis constet satis de materia & forma 5. Sacramentorum antea nominatorum.
26. An ritibus, quibus ordinantur Ministri Ecclesie, & contrahitur Matrimonium, promissa sit gratia sanctificans.
27. An eadem Ordinatio & Matrimonium habeant Mandatum Divinum, & quale.
28. An in Antiqua Lege fuerint tantum duo Sacramenta: et an inde rectè inferretur idem numerus in Nova Lege.
29. An possit ostendi tempus & locus, quo instituta sint prefata 5. Sacramenta.
30. Quid & quotuplicis generis sint Sacramentalia, de quibus hic controvertitur.
31. Sacramentalia solùm ex opere operantis & mediatae conducunt ad delenda peccata.
32. Ceremonia in administratione Sacramentorum piè & utiliter adhibentur:
33. Ut & Exorcismi in collatione Baptismi, benedictione aquae, & aliarum rerum.
34. Nec illa nec isti pro libitu omitti possunt à Ministris.
35. Rectè benedicuntur aqua, oleum, panis &c. per signum Crucis, vel per certas orationes Ecclesie.
36. Item rectè formatur crux in fronte, ore, & pectore.
37. Usus ceremoniarum defenditur.
38. Item Crucis signum in fronte vel aëre efformatum.

ARTICULUS I.

De Essentia & Efficientia Sacramentorum.

1. Sciendum 1. Sacramentum (à sacramento dictum) variè accipi. 1. Pro juramento militari, quo milites inaugurantur & quasi sacrantur militia.
2. Apud Juristas pro quolibet iurejurando.
3. In Scriptura & apud Patres pro mysterio seu re occulta, maxime sacra.
4. Pro signo talis rei occulta & sacrae.
5. Huic loco proprie pro signo sensibili & practico gratiae supernaturalis divinitus instituto. Unde ad Sacramentum ex communi Patrum & Theologorum requiruntur sequentia. 1. Debet esse signum sensibile, seu sensu percepti.

R. P. Pichler Theol. Polemica,

XXX 2

ceptibile, ducens in cognitionem interioris gratiae. 2. Practicum, hoc est, non tantum significare, sed etiam causare & conferre debet gratiam illis, qui hoc signo utuntur, & quidem primario gratiam sanctificantem, secundario etiam gratias actuales. 3. Stabile, nempe quamdiu durat Religio. 4. Debet habere promissionem gratiae, praecipue sanctificantis. 5. Esse institutum à Deo, vel pro novo Testamento à Christo; nam nullus homo per se & ex se potest gratiam supernaturalem annexere signis sensibilibus, ac ita quidem, ut haec signa gratiam etiam efficiant instrumentaliter, sive dein efficiant physicè sive moraliter. Porro sensibilitas signorum habetur per materiam & formam, ut vocant; nam in omni Sacramento novae Legis reperitur res aliqua sensibilis, v. g. aqua, oleum &c. quae appellatur *Materia*, ac simul certa verba v. g. Ego te baptizo &c. Ego te absolvo &c. quae à Catholicis appellantur *Forma*. Atque hanc materiam & formam aliquo modo debere esse determinatam à Christo, dicunt, saltem in genere; licet non in omnibus determinata ab illo sit quoad ultimam speciem, ut patebit ex art. sequenti. Praeter materiam & formam juxta Catholicos insuper ad valorem Sacramenti requiritur *intentio* Ministrum, conficientis Sacramentum: quod Sectarii negant.

Sc. 2. Juxta Chemnitium & Gerardum, Lutheranos primipilos, ad Sacramentum Novae Legis requiritur 1. ut habeat externum aliquod materiale & visibile elementum seu signum. 2. Ut elementum seu signum illud habeat

expressum mandatum Divinum seu institutionem Divinam. 3. Et quidem in Novo Testamento. 4. Et stabiliter usque ad consummationem saeculi. 5. Ut exstet promissio Divina de gratia Evangelio propria, hoc est, de gratia justificationis, seu gratuita remissionis peccatorum. 6. Ut haec promissio sit annexa signo Sacramenti. 7. Eaque promissio non tantum significetur & annuntietur in collatione Sacramentorum, sed etiam offeratur, obsequetur, & applicetur singulis, Sacramenta suscipientibus. Confer. Gerard. de Sacram. §. 11. in LL. Theol. Praecipue autem tria semper requirunt Lutherani & urgent: 1. Elementum visibile cum Verbo Dei juxta illud S. Augustini: *Accedat verbum ad elementum, & fit Sacramentum*; quamvis tò *elementum* non sumant pro quolibet signo sensibili; ut tamen videntur facere in recitato n. 1. sed pro substantia materiali permanente, visibili; ut nempe aliqua excludant à ratione Sacramenti, quae à Catholicis numerantur inter Sacramenta. 2. Promissionem gratiae. 3. Institutionem Divinam. Praeterea juxta Gerardum & Chemnitium Sacramenta non praecipue significant gratiam, sed etiam instrumentaliter causant tanquam media efficacia regenerationis, renovationis, & salutis, etiam in ijs, qui verba, seu *formam* sin verbis consistentem, non intelligunt, uti fit in infantibus, dum baptizantur; ex parte tamen susipientis requirunt fidem; qua apprehenditur gratia; à DEO in Sacramentis oblata, & causata per Sacramenta. Ita Gerard. §. 23. 29. 32. 40.

§ 1. 54. 78. &c. qui pati non vult, Lutheranis tribui, quod Sacramenta tantum sint signa gratiae, tantum sigilla promissionis Divinae, fidem excitantia in suscipientibus, & confici verbis concionalibus, & actionem efficacem, per quam Symbola Sacramentalia verè sanctificantur, hoc est, profanis usibus eximuntur, & usui Sacramentali destinantur. Et Zwinglianorum ac Calvinistarum errorem esse ait, quod Sacramenta sint mera signa, solum excitent fidem, & nihil causent gratiam. Alij tamen ex Lutheranis aliter & contrarium docent. Forma juxta ipsos non in solis verbis, sed etiam in actione consistit v. g. forma in Eucharistia ex parte Ministri est benedicere, & porrigere, ex parte suscipientis accipere, manducare. Denique dicunt Lutheranis, Sacramenta applicare & sigillare promissionem Divinam de gratia remissionis peccatorum apud quemlibet suscipientem in particulari, & confirmare fidem, qua suscipiens certus fiat metaphysicè, sibi esse remissa peccata. Ex quibus omnibus Lutheranis Sacramentum definiunt hoc modo: *Est actio sacra, aut signum gratiae divinitus institutum, in quo Deus mediante hominis ministerio sub visibili & externo elemento per verbum certum bona caelestia offert singulis uerentibus, ac credentibus applicat, atque obsequat promissionem de gratuita remissione peccatorum Evangelio propriam.* Confer. Gerard. §. 109 in fine; M. Lomer. p. 144. Utiq. Calvini in Catech. sic describit: *Sacramentum nihil est aliud, quam ex-*

terna Divina erga nos benevolentia testificatio, qua visibili signo spirituales gratias figurat

Sc. 3. Sequentes cum Sectarijs superesse controversias. 1. An ad Sacramentum necessariò requiratur elementum visibile, tanquam materia. 2. An intentio Ministri. 3. An Sacramenta verè causent gratiam sanctificantem seu justificantem, & quidem ex opere operato. 4. An ex essentia sua sint sigilla, quibus alicui in particulari obsequetur promissio Divina de remissione peccatorum. 5. Quomodo definiendum sit Sacramentum Novae Legis; nam de Sacramentis Antiquae Legis, utpote jam abrogatis, non agimus.

Dicendum 1. Ad rationem Sacramenti non necessariò requiritur visibile elementum (intelligendo non in elemento vel unum ex quatuor elementis Peripateticis, aquam, terram &c. vel saltem substantiam materialem, visu perceptibilem) sed sufficit aliud signum sensibile, sive visu sive auditu visibile sit. Prob. 1. negativè, quia Adversarij prorsus gratis requirunt sine Scripturae, Patrum, & rationis suffragio ejusmodi elementum. Prob. 2. positivè, quia Penitentia est verum Sacramentum, ut demonstrabimus art. sequenti, & tamen pro materia non habet elementum visibile. Adde, quod neque Eucharistia esset Sacramentum, si requiretur elementum Peripateticum; panis enim & vinum (quae sunt materia remota) non sunt Elementa, sed Mixta.

Dicendum 2. Necessariò requiritur

tur intentio Ministri. Hoc est, Minister conficiens Sacramentum debet saltem velle facere id, quod Christus instituit, vel quod facit Ecclesia; alias non conficit validè Sacramentum. Prob. 1. Materia & forma sunt indifferentes ad esse Sacramenti: ergo debent determinari aliunde, ut censeantur esse posita nomine Christi, & constituentur Sacramentum; sed aliunde non determinantur nisi à Ministro, volente facere id, quod Christus instituit, vel quod facit Ecclesia &c. ergo. A. P. Potest adhiberi v. g. à Matre infantem lavante aqua, & pronuntiat hęc verba: mi parvule *ego te abluo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S.* invocando ex devotione Sanctissimam Trinitatem, ut bene cedat lotio, vel ad sordes corporis auferendas, vel ad sanitatem obtinendam parvulo &c. quo casu nemo prudens dixerit, talem infantem verè baptizari, & fieri Sacramentum: ergo materia & forma sunt Indifferentes ad esse Sacramenti: consequenter requiritur intentio Ministri, quæ determinet, cum aliud determinativum assignari nequeat: ferè sicut forma verborum certorum requiritur, ut materia de se indifferens determinetur ad significandam gratiæ collationem. Prob. 2. Actio Ministri Sacramentum conficientis utique debet esse humana: atqui humana non esset sine intentione &c. alias etiam amens vel dormiens aperet modo humano. Prob. 3. ex absurdis sequelis; si enim non requiritur intentio Ministri, tunc si amens, dormiens, ebrius, vel etiam pùttacus adhiberet materiam & pronuntiaret

verba, fieret validum Sacramentum: imò etiam, si quis prudens animo infirio aut ludrico pronuntiaret verba, & applicaret materiam. Quis autem ab hujusmodi fieri Sacramentum credat? Nihil autem aliud essentiale ipsi deest, nisi intentio: ergo.

Dicendum 3. Sacramenta Novæ Legis verè causant gratiam tanquam causæ instrumentales (DEUS enim utique causa principalis est) & quidem ex opere operato. Adcoque non merè excitant fidem, ut per hanc primum obtineatur gratia. Prob. primum membrum 1. Scriptura Sacramentis tribuit effectum gratiæ, & remissionem peccatorum, tanquam causis: ergo. Dicit enim: *Salvos nos fecit per Baptisma.* 1. Petr. 2. *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum.* Act. 2. *Imponebant manus super ipsos, & accipiebant Spiritum S.* Act. 8. & 19. *Qui manducat carnem &c. in me manet, & ego in eo.* Jo. 6. Prob. 2. Si non ipsa Sacramenta instrumentaliter nos iustificat, & gratiam causant non per se, sed excitando fidem, sequitur 1. Sacramenta non habere majorem vim, quam habeant conciones, libri spirituales, præsertim Biblia, imò & imagines &c. hæc enim & similia æquè, imò magis excitant fidem quam Sacramenta. 2. Eum, qui suscipit Sacramentum, non plus participare de effectu Sacramenti, quam adstantes, consequenter eum, qui videt vel audit baptizari alterum, tantum gratiæ posse percipere, quam qui baptizatur. 3. Nullum posse baptizari fructuose, qui

qui non est capax rationis, uti infantes; quia in his non potest excitari fides, qua mediante primùm conferenda est gratia. Accedit, quod sententia Adversariorum nitatur falso supposito, quasi sola fides justificaret & salvaret. Quem errorem confutavimus in materia de Justificatione. Confirmatur Scriptura requirit fidem ante Baptismum (in adultis) *si credidit ex toto corde, licet baptizave.* Act. 8. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* Marc. ult. ergo Sacramenta præsupponunt fidem, non primùm excitant, & illà supposità alium effectum causant, nempe gratiam.

7. Ad probandum secundum membrum opus est tantùm explicatione, quid sit causare gratiam *ex opere operato, & ex opere operantis.* Illud est, quando posito aliquo opere datur gratia immediatè propter merita Christi, & non propter opus quatenus meritorium & bonum est in se, nec propter meritum operantis. Illud verò, quando gratia datur immediatè intuitu ipsius operis, cujus merito & valori commensuratur. Itaque ex opere operato, quæ vox passivè sumitur, causari gratiam à Sacramentis dicimus, quia datur suscipientibus immediatè propter merita Christi, & propter actiones Sacramentales, quatenus hæ sunt nomine & in persona Christi, & quatenus sunt petitiò Christi, nullo habito respectu ad pietatem, fidem, aut meritum operantis, seu Ministri conficientis Sacramentum, vel Subjecti suscipientis. Unde Baptismus, & alia Sacramenta valent, & conferunt gra-

tiam, etiamsi administrantur ab homine scelerato: modò interim ex parte suscipientis non addit obex, scilicet peccatum mortale. Nam Sacramenta sunt moraliter actiones & petitiò ipsius Christi, his signis gratiam promittentis & annectentis; atque adeò causant gratiam ex opere operato. Ita semper sensit, & hodièdum sentit Ecclesia Catholica, quæ in Conc. Trid. Sess. 7. Can. 6. & 8. Clarissimè hunc sensum expressit. Per hoc tamen Catholici nequaquam dicunt (ut ipsi Adversarij impingunt) Sacramenta fructuosè suscipi sine *omni pio motu* suscipientis: sed potiùs apud adultos, qui scilicet habent usum rationis, & suscipiunt Sacramentum, quod confert primam gratiam sanctificantem, uti est Baptismus & Pœnitentia, expressè requirunt fidè, aliquam detestationem peccati &c. tanquam necessarias dispositiones, non tamen tanquam causas gratiæ. In cæteris verò Sacramentis, quæ conferunt gratiam secundam, seu augmentum gratiæ, requirunt saltem aliquam intentionem & voluntatem recipiendi Sacramentum, itidem ut dispositionem tantùm, non ut causam vel meritum.

Præter effectum primarium, qui est gratia sanctificans vel prima vel secunda, Sacramenta aliqua habent adhuc alium effectum secundarium, scilicet imprimunt animæ aliquod signum spirituale indelebile, quod appellatur *Character*: qui quidem imprimitur solùm à tribus Sacramentis, nempe Baptismo, Confirmatione, & Ordine: quare etiam reiterari nec validè nec licitè

licite possunt hæc tria Sacramenta. Ita definitum est in Conc. Trid. Sess. 7. Can. 9. & Florentino. De hoc caractere intelligendus est S. Basil. exhort. ad Baptismum: *Charactere sacro carentibus os aciemque intonat*, scilicet Divinus gladius. Et S. August. tract. 6. in Jo. Si baptizatus charitatem non habet, *characterem quidem impositum habet, ait enim: Non mutatur, sed agnoscitur: character est Regis.* Item: *hunc characterem ut imprimerent (Apostoli) præcepit dicens: baptizate gentes &c.* Item de Emerito. Item Scriptura: *Qui signavit nos, 2. Cor. 1. in quo signati estis.* Eph. 4. Munus characteris est facere aptum ad cultum Divinum, configurare hominem Christo, & distinguere ab alijs, & constituere hominem in spirituali quodam statu, scilicet *Christiani, militis fortis, & viri perfecti.* Deus enim non solet ad talia ministeria deputare per simplicem deputationem, sed infundendo certas qualitates, tanquam characteres; ferè sicut infundit habitum fidei, charitatis, dum sibi vult credi, vel se diligere &c.

9. Dicendum 4. Sacramenta non rectè vocantur sigilla, quibus confirmantur & obsignantur promissiones Divinae; multò minùs metaphysicè certum reddunt suscipientem in particulari de accepta gratia. Primum membrum prob. 1. Quia in Scriptura nullibi vocantur sigilla, & testimonia, quæ confirmant promissiones Divinas, sed tantùm describuntur ut instrumenta, quæ conferant gratiam & remissio-

nem peccatorum. 2. Promissiones Divinae per se sunt certissime, ut non indigeant testimonio, & tantam tenemur fidem adhibere promissionibus, quantum Sacramentis. Adde, quòd potius Sacramenta consent nobis ex Scripturæ promissionibus, quam promissiones ex Sacramentis. 3. Si Sacramenta essent testimonia promissionum gratiæ respectu alicujus in particulari, essent sæpe testimonia falsa, quando nimirum ministrantur homini fictè (juxta Lutheranos sine fide) accedenti: nam juxta ipsos nullum Sacramentum valet (etiam Baptismus in parvulis) sine vera fide suscipientis. Alterum membrum patet tum ex iis, quæ diximus de Justificatione, tum ex eo, quòd nulli absolutè & metaphysicè certum sit, an habeat veram fidem, an materia, forma &c. ritè adhibita sint in administratione Sacramenti.

Dicend. 5. Sacramentum ex Cath. Conc. Trid. rectè definitur sic: *Est res sensibus subjecta, quæ ex Dei institutione sancti artis & justitiam significanda tum efficienda vim habet.* Vel, ut alij loquuntur: *Est ritus seu signum externum & sensibile, quòd ex Divina institutione annexam habet promissionem gratiæ justificantis.* Idem, sed brevius, volunt dicere, qui sic definiunt: *Est signum visibile invisibilis gratiæ divinitus institutum.* Bonitas & sensus nostræ definitionis patet ex dictis: convenit omni & soli illi, cui conveniunt requisita ad verum & propriè dictum Sacramentum; exprimit enim signum
sensi-

sensibile, gratiæ causativum, secundum promissionem & institutionem Divinam, quæ ab omnibus requiruntur ad rationem Sacramenti: alia autem gratiæ requiruntur ab Adversarijs.

II. Ob. 1. Ut sciamus, quid requiratur ad essentiam Sacramenti, debent attendi illa, quæ ab omnibus habentur pro Sacramentis, uti est Baptismus, & Eucharistia: atqui in his est elementum visibile, nimirum in Baptismo aqua, in Eucharistia panis & vinum, quæ duo saltem sunt substantiæ materiales visibiles: ergo ad essentiam Sacramenti requiritur elementum, vel saltem substantia materialis visibilis, nec sufficit impressio manuum, vel verba, quæ tantum sunt accidentia, & insuper nec videri, sed solum audiri possunt. Ita ferè M. Lom. ex Chemnitio & Gerardo. R. hoc argumentum vel supponit falsum, vel procedit à specie ad genus, à particulari ad universale, seu à non distributo ad distributum. Quippe supponit, tantum duo dari Sacramenta, & non plura; & hoc suppositum est falsum: si hoc non supponit, à particulari procedit ad universale, à duobus ad omnia; ferè acsi aliquis sic vellet concludere: ab omnibus admittitur, quod equus, quod canis sit animal: atqui tam equus quam canis est irrationalis: ergo omne animal est irrationale. Vel sic: ab omnibus admittitur, quod Baptismus sit Sacramentum: atqui Baptismus pro materia habet elementum aquæ: ergo omnia Sacramenta pro

R. P. Pichler Theol. Polemica.

materia debent habere elementum aquæ.

Dices 1. S. August. Tr. 80. in Joan. dicit: *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*: ergo omne Sacramentum pro materia debet habere elementum. 2. Patres dicunt, materiam Sacramentorum fluxisse ex Christi aperto latere: sed inde solummodo fluxit aqua & sanguis, quæ sunt substantiæ visibiles, non accidentia tantum. 3. *Tres sunt, qui testimonium dant in terra: Spiritus & aqua & sanguis.* 1. Joan. 5. v. 8. Sed per Spiritum intelligitur Verbum DEI, per Aquam *Baptismus*, & per Sanguinem *Eucharistia*, quæ sunt duo Sacramenta, quorum meminit Scriptura, & pro materia habent substantiam visibilem: ergo, quod non habet talem substantiam, Sacramentum non est. R. ad 1. Iterum proceditur à particulari ad universale, ab uno ad omnia. S. Augustinus ibi loquitur de solo Baptismo. Dein vel ibi per *elementum* intelligis elementum Peripateticum, seu corpus simplex aquæ? & à ratione Sacramenti excludis Eucharistiam contra te ipsum. Vel intelligis substantiam visibilem? & hoc finis prorsus gratiæ contra significationem vocabuli, & totam antiquitatem. Adde, quod nulla substantia sit visibilis in se. Vel denique intelligis signum quodcunque sensibile? & sensus rectè cum Catholicis. Ad 2. Patres non dicunt, materiam Sacramentorum fluxisse ex latere Christi, cum utique nec apud Latheranos materia Eucharistiæ sit sanguis, sed panis & vinum;

Yyy

num;

num : sed dicunt Sacramenta fluxisse in sensu mystico, insinuantes, Sacramenta præsertim Baptismi, qui confertur in aqua, suam vim & efficaciam traxisse ex Christi meritis & profuso sanguine. Ad 3. Quis dedit Lomero potestatem illa verba S. Joannis interpretandi de Sacramentis? An nescit, quod aliàs semper clamant Lutherani, ex ejusmodi textibus allegoricis & symbolicis non solide probari articulos fidei, inter quos & ipsi referunt doctrinam de Sacramentis? nam Gerardus de Sacramentis §. 14. ait: *Institutio Sacramentorum pertinet ad fidei articulos.* Sed sinamus eum interpretari verba S. Joannis de Sacramentis, cur non admittit tria Sacramenta, cum textus dicat *tres sunt* &c. cur per *Spiritum* non intelligit Sacramentum Pœnitentiæ, quia in hoc Spiritus S. amissam gratiam reddit, & in ejus institutione Jo. 20. Christus dixit: *Accipite Spiritum S.* &c. ? Cur Lutherani pati nolunt, si Catholici alios Scripturæ textus v. g. Exod. 29. Levit. 4. 8. 13. 15. 16. 23. Num. 19. Deut. 15. 4. Reg. 5. 2. Paral. 29. adducant pro suis 7. Sacramentis? Cur Lutherani non distribuunt Eucharistiam sub sola vini specie, quia S. Joannes tantum meminit *Sanguinis*? Si dicant, eum alibi jam secisse mentionem *Corporis & Carnis* Christi, quæ manducanda est. Reponimus, Scripturam alibi facere mentionem etiam aliorum Sacramentorum, quorum materia non est aqua vel sanguis vel substantia visibilis alia.

12. Ob. 2. Si requiritur intentio Mi-

nistri ad valorem Sacramentorum, tunc valor pendet à qualitate Ministri: ergo etiam à probitate & fide Ministri: sed hoc est falsum. 2. Nemo erit certus de suscepto Sacramento, cum intentio sit actus internus animi, & à suscipiente videri non possit. 3. Causa instrumentalis, qualis est Minister Sacramentorum, derogaret causæ principalis, nempe Christi, efficaciam. 4. Verba malitiosè immutata non impediunt valorem Sacramenti: ergo neque intentio malitiosè immutata, vel negligenter omissa. R. Dist. Ma. tunc pendet à qualitate Ministri, sine qua Minister non est Minister, uti est intentio, sine qua non agit nomine & in persona Christi. C. Ant. à qualitate alia, quæ non est necessaria ministerio, uti est probitas vitæ, fides &c. N. Ant. & Conf. Ad 2. nemo erit certus metaphysicè C. moraliter N. cum enim nihil sit facilius quàm actioni externæ adjungere intentionem internam, nisi quis ultro eam cohibeat ex sacrilego animi decreto, quod vix de aliquo, nisi bipedum nequissimo, præsumi potest, moraliter certum sumus de intentione Ministri & valore Sacramenti. Majorem certitudinem Deus nos habere noluit. Ad 3. derogaret quidem, qui malitiosè omitteret intentionem, sed ita permittere Christo, qui homines libertatè præditos voluit esse Sacramentorum Ministros. Ad 4. N. Ant. Verba enim, substantialiter & ita immutata, ut non amplius habeant sensum à Christo intentum, vitiant & invalidant Sacramenta.

Ob. 3. Verbum Divinum prædica-

rum æquè justificat ac Sacramenta: sed Verbum Divinum solummodo justificat mediâ & excitando fidem, quæ sola immediatè justificat: ergo. *Ma. prob. Evangelium virtus Dei est in salutem omni credenti.* R. N. M. Ad prob. per *Evangelium* non intelligitur concio, sed ipsa mysteria Evangelij, ut Incarnatio, Passio Christi &c. ex quibus est nostra virtus. *Pessimè* insuper ex hoc Antecedenti, *Scriptura tam verbo (seu concioni) quam Sacramentis tribuit vim justificandi*, inferitur: ergo Verbum & Sacramenta eodem modo justificant; sicut malè inferretur ex hoc, *Scriptura tribuit vim justificandi & Deo & Baptismo*: ergo Deus & Baptismus eodem modo justificant.

ARTICULUS II.

De Numero Sacramentorum.

4. Sciendum, sicut constans & consensus omnium Catholicorum doctrina est, septem esse Sacramenta, ita prorsus inconstans & discors fuit hætenus Sæctariorum nostrorum opinio de numero Sacramentorum, licet Sacramenta pertineant ad articulos fidei, & sint media ac instrumenta salutis teste ipso Gerardo in LL. Theol. tit. de Sacramentis. Lutherus eorum protoparens in l. de Captiv. Babylonica non rejicit septem Sacramenta, sed ea ex Scriptura non posse evinci ait, quam si attenderemus, unum duntaxat Sacramentum fore, se tamen pro tempore ponere tria: in fine tamen ejusdem libri ponit tantum duo. Rursus tria ponit l. de Miss. Angul. anno 1534. item anno 1545. ante obitum assert. 35. contra Academ. Lovan. ubi sic ait: *Pœnitentiam cum virgato clavium absolventium Sacramentum libenter confitemur &c.* Equè inconstans fuit alter Lutheranismi fundator Philippus R. P. Pichler Theol. Polemicus.

Melanchthon, qui in Locis anno 1522. editis solum duo, Baptismum & Eucharistiam, anno 1562. quatuor agnoscit Sacramenta, anno 1530. in Apologia August. Conf. in quam defacto jurant Ministri Lutherani, adjungit tertium, nempe Pœnitentiam; sic enim sonant verba Apologiae tit. de numero & usu Sacramentorum, adeoq; in loco proprio: *Si Sacramenta vocamus ritus, qui habent mandatum Dei, & quibus addita est promissio gratiæ, facile est judicare, quæ sint propriè Sacramenta &c.* Verè igitur sunt Sacramenta Baptismus, Cœna Domini, Absolutio, quæ est Sacramentum Pœnitentiæ. Nam hi ritus habent mandatum Dei, & promissionem gratiæ, quæ est propria Novi Testamenti. In Conventu Lipsiensi anno 1548. cum DD. Wittenbergicis admisit septem. Tria pariter Sacramenta Norimbergenses in theatro grossen Glaubens Buchi. 1331. primum anno 1646. perhibentur adstru-

YYY 2

26

re. Ratisbonenses (ut mihi retulit vir
rerum istarum petitus & probatae fidei)
tribus diversis temporibus ediderunt
Catechismum, semper tamen diver-
sum numerum Sacramentorum po-
suerunt. Quid jam dicam de alijs Ma-
gistris, Ministrellis, Urbibus? Quid de
Zwinglio, qui Matrimonium, quid de
Calvino, qui Ordinationem Sacramen-
tis annumerat? Hodie tamen commu-
niter conspirant Sectarij, quantum scio,
in *duo* Sacramenta, Baptismum & Ev-
charistiam. Contra

15. Dicendum 1. Septem sunt Sacra-
menta. Quamvis hoc probari possit
ex Scriptura rite intellecta & explicata
ab Ecclesia, ut palam fiet ex Assertion-
e 3. ubi de singulis Sacramentis in specie
asserentur textus; optimè tamen pro-
batur ex auctoritate & definitione Ec-
clesiae, semper septem, nec plura, nec
pauciora, Sacramenta agnoscens. O-
lim quidem non ita clarè hic numerus
fuit decretus aut propositus in Con-
cilijs & à Patribus, quia à nemine fuit
ita impugatus ut nunc, tamen etiam
in primava Ecclesia Patrum scriptis
non obscura omnium septem indicia
deprehenduntur, ut iterum patebit ex
Assertion 3. Posterioribus tamen tem-
poribus, nimirum in Concilijs Gene-
ralibus Constantiensi, Florentino, &
Tridentino clarissimè numerus septe-
narius est definitus, & à S. Thoma tra-
ditus l. 4. contra Gentes c. 58.

Regerunt Sectarij nostri, hæc Con-
cilia nimis esse nova, & auctoritate non
paria antiquæ Ecclesiae. Sed miror im-
primis, hoc objici à Novatoribus no-
vissimis heri natis, quibus longè an-

tiquiora sunt Concilia Constantiense
& Florentinum. Dein Ecclesia mo-
derna non est minoris auctoritatis, uti
& Concilia posterioris temporis, quam
fuit Ecclesia primava, & Concilia an-
tiqua, partim quia Spiritus S. semper
regit Ecclesiam, nec totam potest per-
mittere labi in errorem circa res fidei;
permitteret autem labi, si sineret Con-
cilium Generale legitimum quocun-
que tempore labi in errorem; partim
quia Ecclesia semper debet posse infal-
libili sententia decidere controversias
fidei, & doctrinam veram discernere
ab hæretica & falsa; quippe etiam po-
sterioribus temporibus sæpe hæreses
orta sunt, & deinceps oriri possunt.
Videatur materia de infallibilitate Ec-
clesiae. Proin

Dicend. 2. Non est necesse, ut sin-
gula Sacramenta claris textibus pro-
bentur ex Scriptura. Quoad *nomen*
Sacramenti res est certa etiam apud
Adversarios, qui fatentur, nec Ba-
ptismum nec Evcharistiam, quæ duo
ipsimet admittunt, à Scriptura vocari *Sa-
cramenta*. Igitur Sacramenta nec quoad
rem ipsam necessario contineri clarè in
Scripturis, nec inde necessario esse pro-
banda asserimus, & sic

Prob. 1. Non est necesse, ut om-
nes fidei articuli clarè contineantur,
aut per claram consequentiam dedu-
cantur ex Scriptura S. ut in materia de
Traditionibus evidentè demonstravi-
mus, nec negare possunt Sectarij, qui
pro articulis fidei habent: hos vel illos
libros esse Verbum DEI scriptum,
DEUM esse trinum in Personis &c. li-
cèt id Scriptura nullibi asserat clarè,
nec

nec inde clarè deducatur. Quod pridem agnovit S. Augustinus in ep. Fundamenti dicens: *Evangelio non credentem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas.* & l. 7. de Trin. c. 4. *Dicimus in DEO tres Personas, non quia Scriptura dicit, sed quia non contradicit.* Prob. 2. quia Baptismus & Evcharistia etiam juxta Adversarios jam fuerunt Sacramenta Novæ Legis, antequam ulla Scriptura Novæ Legis existeret. 3. Quia ad rem & esse Sacramenti etiam juxta Adversarios requiritur institutio Divina, certo signo seu elemento annexens & promittens gratiam remissionis peccatorum: sed de Evcharistia id probare non possunt ex Scriptura; nullibi enim legitur, summenti Corpus & Sanguinem Christi fuisse promissam remissionem peccatorum, quam vocant promissionem *Evangelio propriam*, nisi fortè Jo. 6. in quo tamen cap. juxta Lutheranos non agitur de reali & Sacramentali, sed solum de spirituali manducatione, a deoque non de Sacramento Evcharistia. Imò id neque de Baptismo solidè probare possunt; ipsdem enim argumentis, quibus remissionem peccatorum Baptismo promissam esse contendunt Adversarij, uti facile poterit alius ad probandum, quòd Pœnitentia, imò & Loto pedum, habeat similem promissionem, adeoque Sacramentum sit. Proinde

Prob. Assertio 2. Vel nullum Sacramentum potest probari claris Scriptura-textibus, vel pariter probari poterit, Pœnitentiam, & Lotionem pedum, quam Jo. 13. Christus instituit in ultima

Cœna, esse verè & propriè Sacramenta: utrumque est contra Adversarios: ergo. Ma. prob. Juxta Adversarios requiruntur præcipuè tria ad rationem Sacramenti, scilicet signum externum vel elementum, cui promissa sit gratia remissionis peccatorum, & quod habeat institutionem seu mandatum Divinum: hæc tria Adversarij non reperient in Baptismo & Evcharistia, vel reperient pariter in Pœnitentia & Lotione pedum: ergo. Min. prob. *ELEMENTUM* propriè dictum in Evcharistia non est, est tamen in Lotione pedum, scilicet aqua: elementum improprie dictum, scilicet sumptum pro quolibet signo externo, reperitur etiam in Pœnitentia, scilicet humilis confessio peccatorum & contritio manifestata. Quæso ubi Scriptura clarè requirit elementum propriè dictum, vel substantiam visibilem? Quòd hæc reperiantur in Baptismo & Evcharistia, nihil facit, cum à particulari ad universale, ab uno vel altero ad omnia, profus: nulla sit argumentatio. *PROMISSIONEM GRATIÆ* in Evcharistia nullam invenient, ut vidimus: quam inveniunt in Baptismo, pariter reperient in Pœnitentia: *Convertimini, & agite Pœnitentiam* (promittit Deus per Ezechielem c. 18. cujusmodi promissiones de remissione peccatorum spectant ad Evangelium juxta Lutheranos) & *non erit vobis in ruinam iniquitas. Convertimini, & vivite.* Rutilus: *Nisi Pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Luc. 13. v. 3. Item in Lotione pedum: *Si non laveritis,*

Xxy 3;

non

non habebis partem mecum. Jo. 13. v. 8. *Qui lotus est &c. mundus est totus.* v. 10. Denique *INSTITUTIONEM ET MANDATUM DIVINUM* aequè reperient de Pœnitentia: *Pœnitentiam agite.* Mat. 3. *Si non pœnitentiam egeritis, similiter omnes peribitis.* Luc. 13. v. 5. Item de Lotione pedum: *nisi laverote: & vos debetis alter alterius lavare pedes.* Jo. 13. ac de Baptismo & Evcharistia: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* Jo. 3. *Nisi manducaveritis &c.* Jo. 6.

Denique dicant mihi Lutherani, cur eleëmofyna non sit Sacramentum; pecunia enim erogata est substantia visibilis, vel elementum corporale, ut vocant, habet promissionem gratiæ, & mandatum Divinum: *Date eleëmofynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Luc. 11. v. 41. Ergo ex Scriptura sola nullum Sacramentum sufficienter probatur, vel, si probetur, etiam probatur facillè, eleëmofynam, lotionem pedum, pœnitentiam &c. esse Sacramenta.

17. Dicend. 3. Sacramenta Novæ Legis sunt Baptismus, Confirmatio, Evcharistia, Pœnitentia, Extrema unctio, Ordo, Matrimonium. Ita expressis verbis definitum est in Conc. Trident. Sess. 7. Can. 1. de Sacram. & Florentino de Sacram. Eccl. Circa Baptismum & Evcharistiam non movent nobis litem Sectarij nostri, sed circa reliqua quinque, quæ ordine stabiliemus. Priùs tamen advertimus aliquam hujus numeri septenarij ac ordinis congruentiam & analogiam vitæ spiritualis,

quam dant & conservant Sacramenta, cum vita corporali. Quippe sicut ad vitam corporalem requiritur 1. generari. 2. crescere, 3. nutrir. 4. sanari à morbo. 5. liberari à morbi reliquijs. 6. habere potestatem gubernandi Republicam. 7. propagare genus humanum. Ita in vita spirituali opus est 1. generari per *Baptismum.* 2. augeri & roborari per *Confirmationem.* 3. nutrir per *Evcharistiam.* 4. sanari à morbo peccatorum per *Pœnitentiam.* 5. liberari à reliquijs peccatorum per *Extremam unctionem.* 6. habere potestatem regendi homines in ijs, quæ ad animæ salutem pertinent, per *Ordinem.* 7. propagare membra veræ Religionis ad cultum DEI per *Matrimonium.* Ex his Sacramentis duo, scilicet Baptismus & Pœnitentia, per se & directè instituta sunt ad conferendam primam gratiam justificantem, cætera ad secundam, seu ad augmentum gratiæ; quævis illa duo per accidens secundam, & reliqua primam subinde conferant. Lutherani etiam de Evcharistia concedere debent, quòd non sit per se instituta ad conferendam primam gratiam, ad remittenda peccata, utpote quæ priùs remittuntur per Pœnitentiam, quam Communioni sacre præmittendam docent. Jam in specie quoad singula illa Sacramenta, quæ negantur ab Adversarijs, Assertio

Probat de *Confirmatione* 1. ex 18. Scriptura, quæ dicit, Apostolos imposuisse manus baptizatis, ut acciperent Spiritum S. sic Act. 8. v. 17. dicit: *Imponebant manus super illos, & accipis-*

capiebant Spiritum S. Et Act. 19. v. 6. Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus S. super eos. Quos textus Ecclesia de Sacramento Confirmationis intelligit, ut jam olim docuit S. Hieron. Adv. Luciferian. An nescio, ait, etiam Ecclesiarum hunc esse morem, ut baptizatis postea manus imponantur, & ita invocetur Spiritus S. Exigis, ubi scriptum sit? in Actibus Apostolorum c. 8. & 19. Etiam si Scriptura auctoritas non subesset, totius Orbis in hanc partem consensus instar praecepti obrineret. Rursus 2. Cor. 1. legitur: Qui confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos DEUS, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris. Ubi exprimitur etiam nomen Confirmationis, virtus, natura, character, quem imprimit, & gratia sanctificans, quam confert & auget; nam Spiritus S. non accipitur sine gratia sanctificante, imò per Spiritum S. intelligitur ejus gratia, siquidem Spiritus S. quoad substantiam non accipitur, sed est ubique. Reperiuntur igitur in Confirmatione 1. signum externum & aërio sensibile, scilicet impositio manuum, & unctio cum oratione. 2. Promissio gratiae, huic signo annexa. 3. Institutio seu mandatum Divinum. Nisi enim Apostoli novissent, huic impositioni manuum, & unctio promissam & annexam fuisse gratiam Spiritus S. & simul mandatum Christi, non ita ordinari ac securè imposuissent manus baptizatis, ut acciperent Spiritum S.

2. Et praecipue ex Traditione ac per-

petua Ecclesiae praxi, quae optime declarat, quid Christus instituerit, & Apostoli usurpaverint. Siquidem primis statim saeculis Confirmationis Sacramenti meminerunt Patres. S. Clemens Apostolis coaevus ep. 4. ad Julium & Julianum ait: Omnibus festinandum est sine mora renasci Deo, & demum consignari ab Episcopo &c. Cum autem regeneratus fuerit per aquam, postmodum sepius Spiritus gratia ab Episcopo confirmatus. S. Urbanus Papa & M. qui vixit anno 226. in ep. ad omnes Christianos: Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum S. post Baptismum accipere debent, ut plene Christiani inveniantur; quia cum Spiritus S. infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam dilatatur. S. Cyprianus, qui fere eodem tempore vixit, & apud Adversarios in magno pretio est, quia aliquando intemperantius se opposuerat Pontifici Romano, licet postea se submiserit, & errorem Martyrio eluerit, epist. ad Jubaianum de Heret. baptiz. Idcirco quia Samaritani legitimum & Ecclesiasticum Baptismum consecuti fuerant, baptizari eos ultra non oportebat: sed tantummodo, quod decorat, id à Petro & Joanne (Act. 8.) factum est, ut oratione pro eis habita & manus imposita invocaretur & infunderetur super eos Spiritus S. Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, per Praepositos Ecclesiae offerantur, & per nostram orationem & manus impositionem Spiritum S. consequantur, & signaculo Dominico consignentur. Rursus de Unct.

Unct. Chrysm. *Hodie* (in die Cœnæ) in Ecclesia cum ceteris unctiōibus ad populū acquisitionis sanctificandum sacrum Chrysmā conficitur, in quo mixtum oleo balsamum &c. divinitus instituta &c. non hæc medendis corporibus nisi Unctio instituta. S. Melchiades Papa & M. paucis annis posterior, in ep. ad Hispaniā Episcopos: *Quid mihi prodest post mysterium Baptismatis mysterium Confirmationis? Ergo Spiritus S. qui super aquas Baptismi salutarifero descendit illapsu, in Fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, Confirmatione augmentum præstat ad gratiam.* Patres Conc. Laodic. Can. 48. ut refertur in Decreto Grat. de Consecr. dist. 5. sic statuerunt: *Oportet baptizatos post Baptisma inungi supercaelesti Chrysmate.* S. Aug. 2. contra Litt. Petiliani 104. *Sacramentum Chrysmatis in genere visibilibus signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse Baptismus.* Sufficiant hæc clarissima Antiquitatis testimonia ad probandum, Apostolicam Traditionem esse de doctrina Confirmationis, quam hodie dum retinent Catholici.

19. De *Pœnitentiā* prob. 1. ex Scriptura ritè intellecta & explicata ab Ecclesia. Christus Mat. 18. Apostolis promisit potestatem remittendi vel retinendi peccata: *Quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo &c.* Eandem potestatem ipsis contulit post Resurrectionem suam. Jo. 20. *Accipite Spiritum S. quorum remisseritis peccata, remittuntur eis &c.* utique sub tacita conditione, si homines fuerint

dispositi ad Absolutionem; quæ dispositio consistit in dolorosa confessione peccatorum; nisi enim Apostoli & eorum Successores cognoverint prius peccata, non possunt ferre iudicium de Absolutione impertienda, vel retentione indicanda. Jam sic: ad rationem Sacramenti requiritur 1. signum sensibile, quod hic est confessio peccatoris & verba absolventis. 2. Promissio gratiæ justificantis, quæ conferitur eo ipso, quod remittantur peccata, quæ dimittendi potestatem cit. locis concessit Christus. 3. Institutio Divina, quæ in iisdem clarè elucet. Ergo

2. Ex Traditione, & perpetuæ Ecclesiæ sensu. S. Ambr. 1. de Pœnit. c. 7. ait: *Neque interest, utrum per Pœnitentiā, an per lavacrum hoc jibi datum Sacerdotes vendicent.* S. Greg. Nyss. apud Burghaber, l. de vita Moylis: *Moses inundare aquis eremum fecit, quæ, quantum qualè que sit Pœnitentiæ Sacramentum, docet.*

3. Speciatim contra Lutheranos ex Apol. Conf. Aug. qui est liber apud ipsos Symbolicus, in quem jurat. In hac tit. de Num. Sacr. habentur hæc clarissima verba: *Verè igitur sunt Sacramenta, Baptismus, Cœna Domini, Absolutio, quæ est Sacramentum Pœnitentiæ &c.* Neque dicas, Pœnitentiā esse Sacramentum in sensu latiori, non strictissimè & propriissimè, ut ait Lomerus. Nam contra est 1. quia additur *verè*, & paulò antè *propriè*: quid ulterius desiderari possit ad strictam vel strictissimam acceptionem Sacramenti? 2. quia neque Christus

alia

alia *strictè* alia autem *strictissimè* sumpta instituit, neque unquam Ecclesia tale discrimen agnovit: quod ergo est *strictè* Sacramentum, est etiam *strictissimè* Sacramentum, sicut gemma, quæ *strictè* est gemma, eò quòd habeat prædicata essentialia gemmæ, etiam *strictissimè* est gemma: & qui *proprie* & *strictè* est homo, etiam *propriissimè* & *strictissimè* est homo; quia essentia consistunt in indivisibili, nec suscipiunt magis & minus. 3. Pœnitentia ab Apologia numeratur cum Baptismo & Evcharistia sine ulla restrictione: ergo si Pœnitentia non est *proprie* & *propriissimè* Sacramentum, nec Baptismus nec Evcharistia erunt; consequenter Lutherani nullum habebunt Sacramentum *proprie*, aut (si ita nugari placet) *propriissimè* dictum.

Regeres, ad Sacramentum *propriissimè* dictum requiri vel elementum, vel saltem substantiam visibilem; quia hæc reperiuntur in Baptismo & Evcharistia, quæ duo Sacramenta ab omnibus agnoscuntur: sed Confessio & Absolutio non sunt elementum, neque substantia visibilis, sed solummodo sunt verba, quæ sunt accidentia, & non nisi auditu perceptibilia. R. N. Ma. quæ sine ullo proflus fundamento asseritur. Imò nulla substantia in se est visibilis, sed tantum in suis accidentibus. Ratio addita supponit id, quod est in questione, vel procedit à particulari ad universale, ut supra dictum: vel enim supponit, tantum esse illa duo Sacramenta, & de hoc est lis & questio: vel ex eo, quòd hæc duo Sa-

cramenta habeant pro materia substantiam visu perceptibilem, infert, quòd omnia Sacramenta debeant esse talia, quod est procedere à particulari ad universale; & æquè aliquis sic posset arguere: Baptismus, qui ab omnibus admittitur esse Sacramentum, pro materia habet elementum aquæ: ergo Evcharistia Sacramentum non est *propriissimè*, quia pro materia non habet elementum aquæ. Sufficit igitur, modò adsit tale signum sensibile, per quod significetur illa gratia, quæ interiùs confertur animæ.

De Extrema Unctione prob. 1. ex Scriptura. Jac. 5. sic habetur: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis fuerit, remittentur ei.* En 1. signum & actionem externam, scilicet oleum, unctionem & orationem Sacerdotis. 2. Promissionem gratiæ, scilicet remissionis peccatorum & alleviationis. 3. Mandatum & institutionem Divinam; quippe Apostolus non potuisset tam certò & asseveranter promittere gratiam ad positionem unctionis &c. nisi scivisset, ejusmodi unctionem infirmorum à Christo fuisse institutam ad significandam & efficiendam gratiam, cum nemo possit signo materiali alligare gratiam, nisi Deus: ergo Extrema Unctio habet omnia requisita ad verè & *proprie* dictum Sacramentum. Imò in citato textu c-

R. P. Pichler Theol. Polemica,

Zzz

tiani

niam exprimitur materia, forma, minister, & suscipiens.

2. Ex Traditione, & sensu Ecclesie etiam primæ, quem satis produnt varia Concilia, uti Nicanum I. Lateranense, Viennense &c. Wormatiense, Aquigranense &c. Meldense apud Canisium de Sacram. Extr. Unct. §. 2. statuit: *ut Presbyter in Cæna Domini ampullas tres secum deferat, unam ad Chrysmia, alteram ad oleum ad catechumenos inungendos, tertiam ad infirmos juxta sententiam Apostolicam, ut, quando quis infirmatur, inducat Presbyteros &c.* Ex PP. idem confirmat S. Innocentius I. qui ep. I. c. 8. Unctionem infirmorum, cujus morem explicat Jacobus, genus esse Sacramenti, ait. S. Chrys. I. 3. c. 6. de Sacerdotio dicit: *Sacerdotes non solam, cum nos regenerant, sed postea etiam condonandorum nobis peccatorum facultatem obtinent. Infirmatur, inquit, inter vos aliquis? accersat presbyteros.* S. Aug. I. 2. de Visit. infirm. c. 4. *Nec præmittendum est Apostoli Jacobi præceptum: infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesia, ut orent super eum, ungentes eum oleo sancto in nomine JESU &c.* Sic roges de te, & pro te fieri &c. ipsa videlicet olei sacra delibutio intelligitur Spiritus S. typicalis Unctio. Quin & Ecclesia Græca, quamvis in quibusdam alijs refractaria sit Matri suæ, Ecclesie Romanæ, tamen Apostolicam hanc Traditionem de septem Sacramentis Catholicorum, consequenter etiam de Extrema Unctione, semper retinuit, ut patet ex responsione Jeremie Patiar-

cha Constantinopolitani ad Wirtenbergenses Theologos Lutheranos data. Videatur meum *Examen Polemicum super August. Confess.* art. 6. & in fine hujus Operis.

De Ordine (saltem Presbyteratus) 11. prob. 1. ex Scriptura, in qua habentur hi textus, *Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos. Tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus dimiserunt illos.* Act. 13. *Ut constituas per civitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi.* Ad Tit. 1. *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij.* 1. Tim. 4. *Admoneo te, ut resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem manuum.* 2. Tim. 1. *Accipite spiritum S. quorum remisistis peccata &c.* Jo. 20. Jam ex his textibus rectè colliguntur omnia ad verum Sacramentum requisita. 1. Signum & ritus externus, scilicet impolitio manuum &c. 2. Promissio & collatio gratiæ huic ritui annexæ. 3. Institutio seu Mandatum Divinum, *Segregate mihi &c.* & quidem pro omni tempore stabiliter, quia in Ecclesia fideles semper indigent remissione peccatorum, quæ remittendi potestatem presbyteri accipiunt in Ordinatione, dum eis dicitur: *Accipite Spiritum S. quorum remisistis &c.*

2. Ex Traditione & continuo Ecclesie sensu, quem testatur Concil. Chalced. Can. 2. damnans eos, qui peccuniam accipiunt pro Ordinatione, quia censentur *gratiam Dei vendere*: ergo judicabant Patres Concilij, in ordi-

Ordinatione conferri gratiam. S. Ign. Martyr. coxvus Apostolorum ep. ad Smyrn. *Omnes Episcopum sequimini, ut Christus Patrem, & Presbyterorum collegium ut Apostolos, Diaconos reverentiamini, ut EX DEI PRÆCEPTO ministrantes.* S. Ambr. l. de Dignit. Sacerdotali c. 5. *Per hominem dat Deus (gratiam Episcopalem) homo imponit manus, Deus largitur gratiam.* Clarissimè S. August. l. 2. contra ep. Parmeniani c. 13. *Utrumque enim (Baptismus & Ordo) Sacramentum est, & quadam consecratione utrumque homini datur, illud, cum baptizatur, istud, cum ordinatur, ideoque in Catholica utrumque non licet iterari &c. Non eis tamen ipsi Ordinationis Sacramenta detrahuntur, sed manent super eos. Ideoque non eis in populo manus imponitur, ne non homini, sed ipsi Sacramento fiat injuria &c. Explicent, quomodo Sacramentum baptizati non possit amitti, & Sacramentum ordinati possit amitti &c. Si enim utrumque Sacramentum est, quod nemo dubitat, cur illud non amittitur, & illud amittitur? neutri Sacramento injuria facienda est. Quoties hic ordinatio vocatur Sacramentum? utique propriè, cum comparatur cum Baptismo, qui procul dubio propriè dictum Sacramentum est. Similia habet l. de bono conjugali c. 24. & l. 1. de Bapt. contra Donatistas c. 1.*

Dixi superius, saltem Presbyteratus; quamvis enim satis certum sit, Ordinem Episcopalem, qui est Sacerdotium completum, item Diaconatum

& Subdiaconatum esse Sacramentum, idque de quatuor Minoribus sit probabilius, tamen definitum non est. Neque propterea erunt plura apud Catholicos Sacramenta quam septem, quia omnes Ordines censentur esse unum Sacramentum, cum tendant ad unum finem, scilicet ad idoneum ministrum, qui offerat Sacrificium Missæ, & Sacramenta, præcipuè Eucharistia & Pœnitentiæ, legitimè administret. Ordines inferiores Presbyteratu referuntur ad hunc, Episcopalis verò est complementum Presbyteratus, quem essentialiter supponit. Omnes Ordines jam olim circa annum 284. distinctè expressit Cajus Papa, dum ep. ad Felicem scripsit: *Siquis Episcopus esse meretur, sit primo Ostiarius, deinde Lector, postea Exorcista, inde sacraur Acolythus, demum verò Subdiaconus, deinde Diaconus, postea Presbyter: & exinde, si meretur, Episcopus ordinetur.* Tanta nimirum dignitas est & supereminentia Sacerdotij Christiani, ut non nisi per plures gradus eò perveniri possit.

De Matrimonio probatur 1. ex ²²³ Scriptura. Eph. 5. v. 32. sic ait Apostolus: *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo & Ecclesia.* Ubi ipsum Sacramenti nomen expressè tribuitur Matrimonio, nec est ulla causa, cur non accipiamus in sensu proprio; imò ex adjunctis verbis colligitur, Sacramentum dici propriè, eò quòd Apostolus asserat, per con-

Zzz 3 juu.

junctionem Matrimoniale[m] Christianorum significari conjunctionem Christi cum Ecclesia, utique non tantum illam, quæ habetur per assumptionem carnis humanæ (quæ conjunctio est communis toti humano generi, nec Ecclesiæ Christianæ propria) sed etiam, & quidem maximè, illam, quæ habetur per gratiam sanctificantem, & propria est Ecclesiæ. Atqui hanc conjunctionem Christi cum Ecclesia per gratiam non significaret Matrimonium, si Christiani solum naturaliter & carnaliter, ut etiam sit apud Gentiles, inter se conjungerentur, & non etiam spiritualiter per gratiam & charitatem mutuam, quam Apost. cit. c. v. 25. tam studiosè commendat: *Viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam.* Idem Apostolus 1. Tim. 2. dicit: *Salvabitur mulier per filiorum generationem, si permanjeris in fide* (scilicet conjugali) *& dilectione & sanctificatione.* At in his permanere non potest, nisi priùs, quando contraxit Matrimonium, ea acceperit, præsertim *sanctificationem*, quæ in Matrimoniali contractu non datur, nisi sit Sacramentum. Ergo in nova Lege Matrimonium (scilicet quoad contractum Matrimoniale[m], non quoad usum seu copulam) est elevatum ad rationem Sacramenti. Et cur non sit propriè dictum Sacramentum? cum adsit 1. signum & ritus externus, nimirum contractus per verba aut nutus sponso[rum] manifestatus. 2. Significans & conferens gratiam, ut patet ex textibus scriptis. 3. Ex institutione Divina;

quia nemo potest alicui signis sensibilibus annexere gratiam nisi DEUS. Dein nec ipsi Adversarij negant, Matrimonium à DEO esse institutum.

2. Ex Traditione & sensu totius Ecclesiæ. S. Leo I. ep. 92. ad Rusticum c. 4. dicit: *Societatem nuptiarum ita ab initio esse constitutam, ut præter sexuum conjunctionem haberet in se Christi & Ecclesiæ Sacramentum*, scilicet in Antiqua Lege imperfectè, typicè, & quoad conjunctionem secundum naturam, in Nova autem Lege perfectè, completè, & quoad conjunctionem secundum gratiam. Clarissimè iterum S. August. de bono conjugali c. 18. *In nostratum quippe nuptijs plus valet sanctitas Sacramenti, quam fecunditas uteri.* & c. 24. *Bonum nuptiarum per omnes gentes, atque omnes homines in causa generandi, & in fide castitatis; quod autem AD POPULUM DEI pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti, per quam nefas est etiam repudio discedentem alteri nubere, dum vir ejus vivit.* Ubi rationem Sacramenti solum tribuit Matrimonij Christianorum. Demum l. de fide & operibus c. 7. *In Ecclesia nuptiarum non solum vinculum, sed etiam Sacramentum commendatur.* Ita sentiunt, & post Conc. Trid. Florent. & Canonem illum, qui habetur c. ad audientiam 9. de hæreticis l. 5. Decretal. sentire debent omnes Catholici, quidquid dixerit, fortè in solo modo loquendi discrepans, Durandus in contrarium, & pauci olim Jurista, ad quos non spectat decernere de hac mat-

teria Theologica. Cur autem non citius in Ecclesia clarè definitum fuerit, Matrimonium in Nova Lege esse Sacramentum, ratio est, quia olim non

fuit hæc veritas in dubium vocata, sicut fecerunt posteriores hæretici. Nihil autem in Ecclesia decidi solet, nisi quæ controversa sunt.

Solvuntur Objectiones.

23. Ob. 1. Scriptura nihil meminit de septem Sacramentis: ergo non dantur septem. R. 1. N. Ant. quamvis enim non explicitè meminerit de numero septenario, imò nulli (excepto Matrimonio, ut vidimus) nomen Sacramenti tribuat; tamen quoad rem ipsam omnia septem in Scripturis continentur, ut partim fateantur Adversarij, partim nos hucusque ostendimus, si nempe accedat legitima Scripturæ interpretatio, sine qua vel nullum ex Scriptura probari, vel plura poterunt, quam septem, ut pariter supra ostendimus p. 541. R. 2. T. A. N. C. antiqua enim hæc nœnia, scriptum non est, ergo non credendum, nihil omnino valet, ut evidentè demonstratum tum in materia de Traditionibus, tum Afsert. 2. hujus art. Nunquid Scriptura nec dicit, duo dari Sacramenta? & tamen ab Adversarijs admittuntur duo.

24. Ob. 2. Patres primitivæ Ecclesiæ nihil sciunt de septem Sacramentis, sed tantum duo ponant, scilicet Baptismum & Eucharistiam, uti S. August. ep. 118. ad Januarium: ergo. R. Quamvis antiqui Patres non simul omnia septem Sacramenta recenseant, sed, prout exigebat ipsorum propositum & materia, quam tractabant, modò hæc, modò alia, modò plura,

modò pauciora nominent; omnia tamen & singula habent luculenta apud Patres, antiquos etiam, testimonia, ut ostensum jam est, nominatim apud S. August. quem citat objectio; mox enim ep. 119. sequente mentionem fecit trium, l. 5. de Bapt. contra Donat. c. 20. commemorat quatuor, nempe Baptismum, Unctionem, Eucharistiam, Ordinem. Tertull. l. de Resurr. carnis quinque, quia addit Confirmationem dictis quatuor. Ambros. dum scribit ad Catechumenos, tria numerat, scilicet ea, quæ illis uno die ministrabantur, nempe Baptismum, Eucharistiam, & Chryisma, seu Confirmationem. Videantur textus Patrum de singulis Sacramentis paulò antè adducti.

Ob. 3. Non constat satis de materia & forma, quam Papisæ adhibent pro signo externo in quinque suis Sacramentis, utrum nempe & quam materiam Christus requisiverit in Ordinatione v. g. quam formam in Confirmatione &c. 2. Non conveniunt ipsi inter se circa materiam & formam in contractu Matrimoniali, dum alij dicunt, contrahentes esse materiam, verba, quibus exprimitur consensus, esse formam, alij pro materia statuunt verba, alij contractum ipsum &c. 3. Materiam nunc aliam adhibent

v.g. in Ordinatione Sacerdotis, quam olim; nam olim solummodo imponebantur manus, nunc verò traditur simul calix & patena, & proferuntur certa verba ex præscripto, quod olim non fiebat. 4. Christus & Apostoli non adhibuerunt ejusmodi signa externa, quando ordinarunt Sacerdotes, absolventur à peccatis &c. ergo.

R. ad 1. Etiam si non satis constaret, an & qualem materiam ac formam requisiverit Christus, ex Scriptura; tamen sufficienter constat ex Traditione Ecclesie. Dein jam supra ostendimus, in quinque Sacramentis, quæ præter Baptismum & Eucharistiam admittimus, reperiri in ipsis Scripturis signum externum, à Christo determinatum, gratiæ significativum, & quidem determinatum vel in infima specie, ut in Extrema Unctione oleum olivarum, in Ordinatione impositionem manuum: vel in genere saltem, ut in Matrimonio legitimum contractum signo externo manifestatum, relinquendo ultimam determinationem Ecclesie, decernentis, quisnam contractus sit habendus pro legitimo vel non, an etiam clandestinus &c. Videantur Scholastici. Ad 2. Conveniunt omnes quoad rei substantiam, & in ijs, quæ vel à Scripturis vel ab Ecclesia definita sunt, nimirum in omni Sacramento Novæ Legis requiri materiam & formam, & aliquod signum externum, per quod significetur gratia conferenda, & præcise illud omnes requirunt: quamvis speculative discrepent in explicanda materia & forma Sacramenti Matrimonij, an hoc vel illud, quod ne-

cessario adhibendum docent, habeat rationem materiam potius quam formam. Quod denique ad modum loquendi pertinet. Ad 3. Negatur, quod nunc adhibeatur alia materia quoad substantiam, quam olim in Ecclesia Christi; nam manus impostuise ordinandis leguntur Apostoli, quæ impositione conferebatur Spiritus S. & potestas absolventi à peccatis; de calice quidem cum vino, & de patena cum hostia, quæ hodie adhibentur, dum confertur potestas offerendi Sacrificium Missæ, & consecrandi Corpus Christi, nihil quidem legitur; sed negligitur quidquam in oppositum. Eodem itaque jure nos dicimus, hoc vel saltem simile signum, quo significata sit memorata potestas tradita, fuisse præsertim ordinandis, quo jure Adversarij negant: imò longè meliori nos affirmamus, eò quod Traditio, cujus initium nescitur, censenda sit Apostolica & à temporibus Christi proveniens, præsertim circa ea, in quibus Ecclesia nihil statuere potest, uti est instituire materiam & formam Sacramentorum, seu certo signo & ritui externo alligare gratiam sanctificantem. Ad 4. De Apostolis temere negatur, imò longè melius affirmatur partim ex ratione primùm data: nisi tantùm sit sermo de *accidentalibus* ceremonijs; partim ex 1. Tim. 4. ubi dicitur: *Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyterij.* Ubi pro materia exprimitur impositio manuum, & nomine *prophetie* intelliguntur certa verba; nam Scriptura consuevit omnes

sermo;

fermonem Divinum vocare prophetiam. Christus forte & ipse adhibuit aliquod huiusmodi signum externum: sic enim in ultima Cena, dum Apostolos ordinavit in Presbyteros, & potestatem dedit consecrandi & sacrificandi in pane & vino, *porrexit sub specie panis & vini suum Corpus & Sanguinem*, & dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*, cui ritui respondet nunc *traditio patena cum hostia, calicis cum vino*. Dein etiam si Christus ejusmodi ritus externos non adhibuisset, nihil obesset, quia ipse tanquam Auctor gratiæ, & absolutus Dominus potuisset dare gratiam sine Sacramento, & remittere peccata &c. nec fuit ipse alligatus determinatis signis.

26. Ob. 4. Quamvis hi ritus, quibus ministri Ecclesiæ ordinantur, vel contrahitur Matrimonium &c. sint boni, & Deus ad piorum preces conferat ordinatis, & contrahentibus, gratiam aliquam, non tamen confert per ejusmodi ritus gratiam *Evangelio propriam*, seu gratiam justificantem, & remissionem peccatorum; quia probari non potest, conferri gratiam justificantem per hos ritus: ergo hi ritus non sunt propriè Sacramenta. R. 1. & quæro ex Adversarijs, unde probent ipsi, quòd Evcharistia conferat gratiam justificantem, seu remissionem peccatorum (quæ apud ipsos idem sunt) cum ante S. Communionem quilibet debeat *se probare*, credere, & consequenter jam esse justus, & obtinuisse remissionem peccatorum? Quomodo Baptismus; cum tamen baptizandus debeat prius credere, & per

fidem juxta ipsos statim justificetur? Et tamen hæc duo Sacramenta ipsimet admittunt. Unde R. 2. Omnia & singula conferre gratiam justificantem seu habitualement, scilicet vel primam, ut Baptismus facit & Pœnitentia, nisi homo jam antecesserit sit justus, vel secundam seu augmentum gratiæ habitualis, ut reliqua quinque Sacramenta, quæ supponunt primam gratiam, saltem ordinariè, & per se; licet per accidens etiam conferre possint primam, ut docent Scholastici. R. 3. Quamvis Sacramenta, uti & Ordo & Matrimonium, conferant etiam gratias actuales, seu auxilia supernaturalia, nimirum ad sacra ministeria ritè obeunda, ad onera Matrimonij patienter ferenda, ad sobolem bene educandam; tamen semper conferunt simul etiam gratiam habitualement, seu justificantem vel primam vel secundam, ut colliges ex Scripturæ & Patrum textibus, qui illam gratiam vocant *Spiritum S. gratiam diffusam in cordibus, permanentem in nobis, resuscitandam* &c. Relege dicta. Id tamen observandum est, gratiam habitualement seu sanctificantem in singulis Sacramentis sub alicui & sibi peculiari ratione conferri; nam in Baptismo confertur sub ratione regenerationis, in Confirmatione sub ratione augmenti & roboris Spiritualis, in Evcharistia sub ratione alimenti & nutritionis, in Pœnitentia sub ratione medicinæ, in Extrema Unctione sub ratione præsidij contra tentationes in agone mortis, in Ordine sub ratione debitæ dispositionis & auxiliij

xilij ad munia Ecclesiastica rectè ob-
unda, in Matrimonio sub ratione spi-
ritualis & castæ conjunctionis animo-
rum inter conjuges.

27. Ob. 5. Matrimonium, & Ordo
non habent Mandatum Divinum,
quia non omnibus præceptum est Ma-
trimonium, aut necessarium ad salu-
tem, uti & Ordo: ergo non sunt pro-
priè Sacramenta. R. Si per tò *man-*
datum intelligas mandatum Divinum
omnes obligans ad utendum tali ritu
C. A. & N. C. prorsus enim gratis fin-
gitur ad esse Sacramenti tale præce-
ptum: & nunquid apud Adversarios Ev-
charistia non est sub præcepto respectu
omnium, scilicet parvulorum, abste-
miorum &c. & tamen Sacramentum
est? Si verò intelligas nomine manda-
ti *institutionem* Divinam, ut plerum-
que insinuare videntur Lutherani Scri-
ptores per particulam *seu*, requiren-
tes *mandatum seu institutionem Di-*
vinam; tunc N. A. Ratio negandi pa-
tet ex dictis. Cæterum loquendo de
necessitate Sacramentorum, dicimus
cum P. Canisso & communi Catholi-
corum, Baptismum necessariò suscipi-
endum ab omnibus (scilicet vel in re
vel in voto) Evcharistiam à ratione
utentibus, Pœnitentiam à relapsis in
peccatum mortale post Baptismum,
At reliquis uti arbitracium est, modò
nullum contemnatur, aut, cum ita fert
tempus aut occasio, contra jus & æ-
quum negligatur.

28. Ob. 6. In Antiqua Lege tantum fue-
runt duo Sacramenta, Circumcisio &
Agnus Paschalis, tanquam typus Baptis-
mi & Evcharistia: ergo pariter tantum

hæc duo dantur in Nova Lege. 2. Illa
tantum sunt propriè Sacramenta, quo-
rum materia profluxit ex latere Chri-
sti in cruce pendens: sed ex latere Chri-
sti solum profluxit sanguis & aqua, quæ
sunt materia Evcharistia & Baptismi:
ergo. 3. Pœnitentia & Matrimonium
jam fuerunt in Antiqua Lege, non ta-
men fuerunt Sacramenta: ergo nec
modò sunt. Vel si olim fuerunt Sacra-
menta, tunc Sacramenta Antiquæ &
Novæ Legis non sunt diversa contra Pa-
trum sensum. R. ad 1. N. Ant. nam
in Antiqua Lege teste S. August. l. 19.
contra Faustum c. 13. fuerunt plura
quàm in Nova Lege, sic enim ait:
Prima Sacramenta, cum suo Adven-
tu Christus implevisset, ablata sunt,
& alia sunt instituta, virtute majo-
ra, utilitate meliora, actu faciora.
NUMERO PAUCIO R. A. Ha-
bebant enim Circumcisionem, Agnum
Paschalem, varias Ordinationes, Lo-
tiones, & alias Ceremonias inter Sacra-
menta. Deinde Transin. Ant. negari
posset Conf. Ad 2. N. M. Deinde san-
guis non est materia Evcharistia: juxta
Adversarios, saltem materia visibilis,
sicut aqua in Baptismo, sed panis & vi-
num. Vel si dixeris, sanguinem esse
materiam, tunc Evcharistia non erit
Sacramentum Corporis, sed solum
Sanguinis Christi, quia corpus non
profluxit ex latere Christi. Nuge!
Ad 3. N. Conf. in Antiqua Lege defuit in-
stitutio Divina, non autem in Nova. Urg. &

Ob. 7. Non potest ostendi tem-
pus & locus, ubi & quando sint in-
stituta quinque Catholicorum super-
flua Sacramenta: ergo non sunt à
Chri-

Christo instituta. R. Trans. Aut. & retorq. argum. Non potest ostendi, quo tempore & loco Baptismus fuerit institutus pro Sacramento Nova Legis, an nempe dum Christus fuit Baptizatus, an Jo. 3. & 4. ubi Christus per discipulos suos legitur baptizasse, an tempore intermedio, an primùm post Resurrectionem, dum dixit ad Apostolos: *Docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Ergo nec Baptismus erit Sacramentum. Potest igitur constare, an aliquid absolutè institutum sit à Christo, etiamsi de tempore & loco institutionis non certò constet; quod scire nihil interest Ecclesie. Cæterum Doctores Catholici non improbabiler docent, Confirmationem esse institutam, saltem perfectè & completè, post Resurrectionem, ubi Christus Jo. 20. ad Discipulos dixit: *Accipite Spiritum S. quorum remisistis peccata, remittentur eis.* Extremam Unctionem itidem Resurrectionem inter & Ascensionem Christi, postquam fuit instituta Pœnitentia; nam à Tride-

tino vocatur *Consummativum Pœnitentia.* Quamquam hoc Sacramentum Marc. 6. insinuatum & adumbratum sit, ubi Apostoli leguntur agros inunxisse oleo, & sanasse, promulgatum verò & declaratum à S. Jacobo c. 5. v. 14. *Ordinem*, quia complectitur geminam potestatem sacrificandi & absolvendi, partim in ultima Cœna, partim post Resurrectionem Jo. 20. fuisse institutum. Denique *Matrimonium* vel intra 40. illos dies, quibus Christus post Resurrectionem suam Discipulis apparet, multa eos docuit, loquens de regno Dei, seu de Ecclesia: vel Mat. 19. dum Christus ejus inseparabilitatem docuit, dicens: *Quos Deus conjunxit, homo non separet.* Hic iterum locum habet recepta regula S. Augustini l. 2. de Bapt. cont. Donatistas c. 7. ubi dicit: *Multa non inveniuntur in litteris Apostolorum, nec in Concilijs posteriorum: & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur.*

ARTICULUS III.

De Sacramentalibus, Ceremonijs, Signo Crucis &c.

50. Sciendum 1. Per *Sacramentalia* posse intelligi vel illas ceremonias, quæ in solenni administratione Sacramentorum ex usu & præscripto Ecclesie adhibentur, vel (& quidem magis propriè) alios quosdam actus externos, qui ad colendum DEUM ordinati sunt, & ex communi quadam fidelium persuasione ad hominis sanctificationem speciali aliquo modo servantur. Ejusmodi Sacramentalia enumerantur præcipue sex, hoc versu comprehensa: *Orans, iratus, edens, confessus, dans, benedicens.* Vocabulo 1. intelligitur oratio Dominica. 2. Aquæ benedictæ aspersio. 3. Esus panis

Aaaa

R. P. Fichler Theol. Polemica.

panis benedicti, qualis olim in usu erat. 4. Confessio generalis cum unione pectoris, ut est *Confiteor*, Missæ præmitti solitum. 5. Eleemosyna. 6. Benedictio ab Episcopo vel Abbate consecrato data.

Sc. 2. Questionem hinc esse 1. de Sacramentalibus his secundo modo acceptis, an habeant aliquam vim ad delenda peccata saltem venialia ex opere operato, uti Sacramenta, an solum ex opere operantis? 2. De Ceremonijs in administratione Sacramentorum adhiberi solitis, an rectè adhibeantur? 3. An pro libitu omitti possint? 4. An rectè benedicatur aqua, quam vocamus lustralem, panis, oleum, palma &c. 5. An rectè adhibeatur exorcismus in conferendo Baptismo, benedictione aquæ &c. 6. An rectè fiat signum crucis in fronte à Christianis. Item an rectè ducatur manu in aère, dum aliquid benedicatur. Ista enim omnia à Sectarijs nostris vel non curantur, vel ridentur, vel contemnuntur, vel etiam ut superstitiosa damnantur.

31. Dicendum 1. Sacramentalia recitata versiculo comprehensa solum ex opere operantis conducunt ad delenda peccata, seu mortalia seu venialia, nimirum quatenus illorum usus excitare in nobis potest tales motus salutare, nimirum penitentia & detestationis peccatorum, qui de se sufficientes sint ad delenda peccata, vel quatenus per illorum devotum usum impetratur specialis Dei gratia actualis seu auxilium ad detestationem peccatorum, ad superandas tentationes &c. Probat.

Quia nec ex auctoritate nec ex ratione habemus ullum fundamentum majorem virtutem (scilicet ex opere operato, & immediatè) causativam remissionis peccatorum tribuendi Sacramentalibus. Unde patet mendacium Lutheranorum, qui passim tam in Confessione Augustana quam in alijs libris Catholicos arguunt, quasi docerent, hominem per hujusmodi promereri justificationem & remissionem peccatorum.

Dicend. 2. Ceremoniæ in administratione Sacramentorum, uti & in quolibet cultu Divino, rectè piè & utiliter adhibentur. Probat 1. ex Scriptura, in qua Paulus jubet, ut *omnia honestè & secundum ordinem fiant* 1. Cor. 14. atqui ad hoc vel maxime serviunt ceremoniæ. 2. Ab exemplo Christi, qui, quamvis potuisset sine ulla ceremonia conferre gratiam, sanare tam corpus quam animam, tamen adhibuit ceremonias, scilicet insufflavim in Apostolos Jo. 20. homines à demone obsessos exorcizavit. Marc. 5. ex sputo lutum fecit. Joan. 9. digitos misit in auriculas, suspiciens in caelum ingemuit Marc. 7. elevatis manibus benedixit &c. 3. Ex perpetua praxi & antiquissima Traditione Ecclesie, ut constat ex scriptis SS. Patrum Dionysii Ateop. c. 2. p. 2. Hier. Eccl. Clementis ep. 5. Tertul. de corona mil. Orig. hom. 12. in Num. Cypriani l. 1. ep. 12. Chrysost. Basil. Cyrilli catechesi Mystagogica 1. 2. 3. 4. & aliorum passim. Dionys. Apostolis corv. loc. cit. dicit: *Baptizatum rursus ad Pontificem assumunt. Ille* 32.

Divino ac deifico prorsus arguento vtrum signans &c. 4. Ex multiplici utilitate, & sine honore; quia per Ceremonias deferunt Deo cultus externus, revocantur in memoriam mysteria Redemptionis nostrae, nutritur devotio, augetur reverentia in suscipientibus Sacramenta, dum quaedam majestas cultus Divini oculis obijcitur, conservatur Religio, instruuntur fideles, discernuntur ab haereticis &c. 5. Ex confessione quorundam Sectariorum, imò & praxi, nam & ipsi in aliquibus locis adhibent exorcismos in Baptismo conferendo, accendunt cereos tum in Eucharistiae administratione, tum in funerum curatione &c. teste Gerardo de morte §. 102. Obrendunt pileos, & ijs ora abcondunt, dum sunt in suis fanis &c.

33. Dicendum 3. Rectè adhibentur exorcismi in collatione Baptismi, benedictione aquae, & aliarum rerum. Prob. ferè iisdem argumentis, quibus prior assertio; quia nempe Christus adhibuit, & primitiva Ecclesia, ut testatur S. Chrylost. homil. de Adam & Eva: *Quod cum ad Regenerationis veniant Sacramentum, non prius fontem vitæ ingrediuntur, quam exorcismis & exsufflationibus Clericorum Spiritus ab eis immundus abigatur.* Et Cytill. Catech. *Misag. 2. sic & exorcizatum hoc oleum per orationem, Deique invocationem, tam virtutem consequitur, ut non modo ardentia peccatorum vestigia expurget, verùm etiam omnes invisibiles demones repellat.* Vides simul utilitatem & finem exorcismi. Jo. Fabricius Junior *R. P. Pichler Theol. Polemica.*

p. t. Pro- Rector Acad. Jul. in considerat. variar. Contr. p. 590. sic dicit: *Audiendus nobis est Dreierus: exorcismus cum Baptismo conjunctus in nostris Ecclesiis retinetur; quia sic placuit Ecclesiae Catholicae jam inde ferè à temporibus Apostolorum. Constat, quod Augustinus peccatum originis in infantibus probet, quod Universae Ecclesiae ubique exorcismos baptismis parvulorum praeferat.* Haec Lutheranus. Est autem exorcismus nihil aliud, quam quando Divina auctoritate implorata jubemus diabolum excedere, vel abstinere aquis, oleo &c. ne ijs ad nostram perniciem abuti possit: licet enim creaturas irrationales obsideri à demone non credamus; scimus tamen, diabolum saepe abuti istis creaturis ad nocendum hominibus.

Dicend. 4. Ceremoniae ab Ecclesia 34. praescriptae non possunt pro libitu omitti. Ita expressè definit Tridentinum Can. 13. de Sacram. in genere. Ratio est, quia Ecclesiae praecipis obediendum, ut ostensum est in materia de Potestate Papae & Conciliorum Generalium, item p. 424. Si igitur Ecclesia aliquas ceremonias praescribit sub praecipio, omitti pro libitu aut mutari à quovis sine peccato non possunt. Aliud est de ijs, quas non praecipit, ut v. g. est aspergere se aqua benedicta in ingressu Ecclesiae, Misae non nisi flexis genibus interesse, suas preces numerare ad grana Rosarii &c.

Dicend. 5. Rectè benedicuntur aqua 35. (quae appellatur *lustralis*) oleum, panis &c. sive deinde id fiat per signum

crucis in aëre ductum, sive per certas orationes Ecclesiae, vel per utramque simul. Prob. 1. ex Scriptura. 1. Tim. 4. dicitur: *Omnia creatura Dei bona est &c. sanctificatur enim per Verbum Dei & orationem*, id est, etiamsi creatura aliqua esset immunda, facile posset sanctificari oratione, & adhibito signo crucis; quanto magis res bonae hient sanctiores? ut interpretatur Chrysost. 2. Ab exemplo Christi, qui benedixit panes, & benedicendo auxit Luc. 9. & Mat. 14. 3. Ex antiquissima Traditione & praxi Ecclesiae à temporibus Apostolorum, ut patet ex S. Clem. l. 8. Const. Apost. c. 29. & juxta aliam editionem c. 35. item S. Alexan. P. & M. qui ad annum 132. jam praecepit benedici aquam, prout hodie dum observatur, admiscendo salem pariter benedictum, non sine miraculis per aquam benedictam patris. S. Cypr. l. 1. ep. 12. ad Januar. ait: *Oportet mundari & sanctificari aquam prius à Sacerdote*. S. Cyrill. Catech. 3. *Sicut mundi cibi sunt immundi invocatione diaboli, ita aquam simplicem fieri sanctam invocatione Dei*. Similia habent S. Ambros. S. August. & alij PP, atque Concilia.

Quares, in quem finem benedicitur aqua, oleum, cereus, cineres &c? R. 1. ad significanda certa mysteria, & effectus spirituales; nam cereus Paschalis significat Resurrectionem Christi, oleum ejus misericordiam, cineres nostram poenitentiam, aqua purgationem animae &c. 2. Ad excitandos in nobis pios motus, quibus impetremus gratias actuales, & aliquo

modo disponamur ad obtinendam gratiam sanctificantem. 3. Ad effugandos daemones, morbosque pellendos &c. Hos tamen effectus non infallibiliter operantur, ut tamen Sacramenta in illis, qui non ponunt obicem; tum quia id DEUS non promittit, tum quia nobis non semper expedit. Rectè tamen multum spei in ijs collocatur, & tantum, quantum virtutis est in precibus Ecclesiae, & utentium devotione. Diabolus certè, ut ex plurimis historijs constat, fugatur per ejusmodi res benedictas, & per signum crucis, ita ut in proverbium abierit: *Fugit, sicut diabolus crucem*.

Dicend. 6. Rectè formatur crux 36. in fronte, ore, & pectore. Prob. 1. quia fit in memoriam Redemptionis nostrae in cruce peractae, in gratitudinem erga Christum, in professionem publicam amoris, quo complectimur Christum, in contestationem nostrae fidei, ad pellendos daemones & tentationes, pro felici successu nostrorum operum. Prob. 2. ex perpetua praxi fidelium, qui semper hoc signo se distinxerunt ab Haereticis, Judaeis, & Gentilibus, qui semper hoc signum tulerunt, vel abominati sunt. Videant jam, quos imitentur Sectarij nostri; ex quibus prudentiores, licet ex respectu humano publice non formant crucem more Catholicorum, faciunt tamen privatim, vel saltem non vituperant, multò minus rident, ut expertus ipsèmet testari possum. Quid enim mali est in cruce, quae est quasi *imago* crucis Christi? An forma displicet? an invocatio SS. Trinitatis

in nomine Patris, & Filij, & Spiritus
S. Rectè dixit S. Aug. in enarrat. Psal.
141. *Usque adeò non erubescò de cruce,
ut non in occulto loco habeam cruce-
m Christi, sed in fronte portem & c.
quam Pagani derident, in loco pudoris
nostri constituunt.*

37. Ob. 1. Quidquid Christus non
instituit, id ipsi non placet: sed ple-
rasque ceremonias, quas Catholici
adhibent, Christus non instituit, sed
sunt merum inventum hominum; hu-
jusmodi enim arbitrarij cultus reji-
ciuntur ab Apostolo Coloss. 2. ubi re-
jicit omnem *id est deo excedat*. 2. Mul-
tas ceremonias sunt ridiculas, quas ad-
hibent Catholici. 3. Etiam aliquæ
ceremonias non malè adhibeantur,
nemo tamen debet præcepto adstrin-
gi ab Ecclesia ad illas observandas, ne-
que gravari conscientia, si omittan-
tur. R. 1. D. M. quidquid DEUS
non instituit immediatè per se N. M
nec immediatè per se, nec per suos
vicarios mediatè C. M. Placent DEO
etiam illa, quæ per suos vicarios, scilicet
Pastores Ecclesiæ, ordinat & in-
stituit. Paulus non rejicit omnem
cultum, à DEO non præceptum, &
ab hominibus voluntariè susceptum,
sed inanem, superstitiosum &c. A-
lias nec DEO gratum fuisset Sacri-
ficium Abelis, quod à DEO nec im-
peratum nec institutum fuit, nisi me-
diatè tantum, mediante scilicet di-
stamine rationis, quam DEUS indi-
dit Abeli, & per quam Abel cogno-
vit, DEO placere Sacrificium. Ad
2. Si ceremoniarum significatio at-
tendatur, nec illa perverto oculo aspi-

ciuntur, nulla sunt ridicula. Bene
dixit nonnemo ex Patribus: spernere
ceremonias Ecclesiæ primus ad hære-
sim gradus est. 3. Christus Ecclesiæ
dedit potestatem solvendi & ligandi
etiam in conscientia, imò per Paulum
præcepit, ut omnia honeste & secun-
dum ordinem fiant. 1. Cor. 14. er-
go Ecclesiæ potest sub præcepto suos
adstringere ad aliquas ceremonias.
Quæro! quanta foret inordinatio &
confusio in Ecclesiâ, si cuilibet lice-
ret pro libitu has vel illas vel nullas
ceremonias in administratione Sacra-
mentorum, Sacrificio &c. adhibere?
Dein retorq. argum. quoad 1. & 2.
membrum, & quæro, ubi Christus
instituerit vel præcepit, ut Christia-
ni (ceu faciunt in templis suis Luthe-
rani) orationes suas (si tamen orent)
in pileum innummurent, eoque fa-
ciem tegant? Quo nihil est magis ri-
diculum. Ego certè hanc lepidam
ceremoniam videns, & causam illius
interrogans, quam mihi nullus dare
potuit exijs, quos interrogavi, à risu
temperare non potui.

Ob. 2. Superstitiosum est Crucis 38.
signo in fronte vel aère efformato ali-
quam virtutem tribuere, ut faciunt
Catholici: ergo. R. N. A. quamvis
enim figura & signum Crucis ex se &
natura sua non habeat virtutem pel-
lendi dæmones, sacrandi, operandi
mirabilia (ur sepe contigit) habet ta-
men ex ordinatione Christi tanquam
signum & trophæum Christi, à quo ac-
cipit virtutem supernaturalem, præser-
tim si devotè formetur; sic enim simul
honoratur & invocatur Christus, in
Aaaa 3 cruce

cruce pro nobis passus. Audi S. August. l. 83. quæstionum q. 79. *Contremiscunt hæc signa (Spiritus mali) ubicunque illa prospexerint. Cum autem non cedunt his signis, Deus ipse prohibet occultis modis, cum id iustum & utile iudicat.*

Ob. 3. Si quodlibet signum crucis religiosè colendum est, quia imago est crucis, in qua Christus pependit, tunc etiam omnes spinæ, flagella, sepulchra, præsepia erunt colenda religiosè, quia Christus casus est aliquibus flagellis, reclinatus in aliquo præsepi, jacuit

in aliquo sepulchro &c. Hoc est ridiculum: ergo. R. N. sequelam & paritatem, quia non omnia flagella, præsepia, sepulchra fiunt ad exprimenda flagella, præsepe, sepulchrum Christi, sed alium usum habent: e contra crucis ordinariè formantur in eum finem, ut representent nobis crucem, in qua passus est Christus; nisi fortè casu fiant aut aliâ causâ, dum v. g. in ædificio duæ trabes in formam crucis collocentur &c. Nam huiusmodi crucis ad alium finem ordinatæ nullæ sunt dignæ reverentiâ.

CAPUT II.

De Sacramentis in specie.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Baptismus: qua lis & cum quibus circa eundem.	4. Calvinista malè inficiantur absolutam necessitatem (in re vel in voto) Baptismi respectu liberorum ex fidelibus natorum.
2. Anabaptista malè negant Baptismum parvulis ante usum rationis.	5. Audiuntur & reselluntur Anabaptista,
3. Lutherani malè tribuunt his parvulis fidem actualem, vel actum fidei similem.	6. Lutherani,
	7. Et Calvinista

ARTICULUS I.

De Baptismo.

- I. Sciendum, circa Baptismum (qui Eph. 5. v. 26. dicitur esse *Lavacrum aqua in verbo vite.* & Tit. 3. v. 5. *Lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus S. & à Doctoribus* definitur esse ablutio exterior corporis sub præscripta verborum formula) tres classes modernorum Sectariorum adversari Catholicis, Anabaptistarum, Lutheranorum, & Calvinistarum. 1.

ANA

ANABAPTISTÆ negant Pædo-Baptismum, seu infantes rectè baptizari ante usum rationis, eò quòd juxta Lutheranorum placita ante Baptismum debeat baptizandus doceri; juxta illud: *Docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. Mat. 28.* Et nemo baptizari possit, nisi priùs crediderit, juxta illud: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit. Marci 16.* Ergo (inferunt) Baptismum debet præcedere instructio & fides actualis, quæ locum non habent in infantibus, utpote usu rationis destituti. 2. **LUTHERANI**, qui quidem Baptismum infantium recipiunt, sed propter citatos & alios Scripturæ textus, malè Intellectos, admittunt fidem æqualem in infantibus, vel actum fidei similem, quem Spiritus S. in ipsa Baptismi collatione operetur in ipsis, vi ejus credant, & Christum apprehendant, ac remissionem peccatorum impetrent, quam sine fidei actu nullatenus (ut docent de Justificatione) impetrari posse putant. Dicunt itaque, infantes credere, dum baptizantur. Gerardus de S. Baptif. §. 228. 229. 230. & 232. in LL. Theol. Quo teste non potest infantibus absolutè denegari fides actualis, seu actus fidei, licet modus ille credendi sit inexplicabilis, eumque nos percipere nequeamus; non enim habent fidem tam explicatam & sensibilem, qualem habent adulti, habent tamen aliquam; nec operatio Spiritus S. in ijs fidem excitantis alligata est ad usum rationis. 3. **CALVINISTÆ** neque parvulis neque adultis necessa-

rium esse Baptismum volunt, afferentes, quòd omnes liberi fidelium (*Prædestinatorum*) *antequam nascantur*, sine sancti jure hæreditario promissionis, & sœdere Dei, ac societate æternæ salutis gaudeant. Calvin. l. 4. Inst. c. 13. n. 20. Beza, Petrus Martyr, & alij. Quos Lutherani cum Gerardo §. 237. ex parte sequuntur & Calvinizant, docentes, Baptismum esse quidem ordinatiõem ad salutem necessarium omnibus etiam *fidelium* liberis, in casu tamen, quo parvulos *fidelium* parentum privati Baptismo contingit vel ex malitiâ hominum, vel ex dispositione causarum naturalium, eos salvari per extraordinariam & specialem dispensationem Divinam; Deum enim non ita alligasse suam gratiam Baptismo, ut in casu privationis agere extraordinariè non velit aut possit: esse quidem obligationem suscipiendi Baptismum ex parte hominis, ex parte tamen Dei nullam dari necessitatem, si sine contemptu & propria culpa homo priveretur Baptismo. Liberos *infidelium* sine Baptismo decedentes, committunt judicio Dei, utpote pro quibus nulla exstet promissio; nec pro ijs admittunt locum quendam intermedium inter cœlum & infernum. Liberi autem *fidelium*, sine Baptismo extincti, offeruntur Deo per preces vel parentum, vel saltem Ecclesiæ, pro parturientibus & lactentibus orantis, & sic salvantur. Hi omnes Sectarij fatentur, Baptismum semel validè acceptum iterari non posse; quamvis enim Anabaptistæ eos, qui ante usum rationis baptizati sunt, iterum baptizent (propterea Anabaptistæ

seu Rebaptizantes dicti) id tamen faciunt ex ea persuasione, quia putant, Baptismum parvulis collatum esse invalidum & inanem ceremoniam. Contra singulos agendum, &

2. Dicendum 1. Rectè baptizantur parvuli ante usum rationis. Quamvis hæc assertio probari soleat etiam ex Scripturis; tamen solidè nequit indè evinci independentè ab interpretatione Ecclesie, rextus Scripturæ ritè declarantis, uti in plerisque alijs materijs contingit, atque in specie etiam de Baptismo non iterando.

Probatür itaque assertio solidius ex perpetua Traditione & praxi Ecclesie, quam nobis testantur Patres, & Historia Ecclesiastica. Dionys. de Eccl. Hier. c. ult. Baptismum parvulorum vocat sanctam Traditionem. S. Iren. l. 2. c. 39. ait: *Salvari omnes, qui renascuntur per Christum, infantes, & parvulos, & pueros, & juvenes, & seniores.* S. Cypr. l. 3. ep. 8. ad Fidum: *A Baptismo atque à gratia nemo prohibetur, quantum magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus, contagium mortis antique prima natiuitate contraxit?* S. August. l. 10. de Genes. ad litt. c. 23. *Consuetudo Matris Ecclesie in baptizandis parvulis nequaquam spernenda est, nec ullo modo superflua deputanda, nec omnino credenda, nisi Apostolica esset Traditio.* Patres in Concil. Milevir. II. c. 2. *Propter hanc enim (Ecclesie Catholice) regulam fidei etiam parvuli in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione munda-*

quod generatione traxerunt. Ratio potest esse hæc, quia vi præsentis Decreti Divini nullus salvatur nisi per merita Christi, & sine Baptismo: nisi quis renatus fuerit &c. Nam per contritionem perfectam aut actum amoris, in quo continetur votum Baptismi, seipsos juvare nequeunt parvuli. Aliud igitur medium, nempe Baptismum, quo mundaentur & iustificentur ex opere operato, pro parvulis instituit Benignissimus DEUS, qui vult omnes homines salvos fieri.

3. Dicend. 2. Infantes, dum baptizantur, non habent fidem actualem, seu actum fidei, neque actum similem fidei, quo personaliter credant. Prob. 1. quia huiusmodi actus sine ullo fundamento fingitur contra experientiam & rationem naturalem. 2. Fides actualis est essentialiter actus rationalis & intellectus, cujusmodi à parvulis naturaliter elici non potest propter defectum organi ritè dispositi. Si dicas, quod solus DEUS operetur hanc fidem, parvulo profus nihil agente, tunc fingis id sine fundamento; deinde sic parvulus non posset dici credere, quia credere essentialiter est actus vitalis à principio intrinseco productus. Item vel intelligeret parvulus id, quod credit operante fidem solo DEO in ipso, vel non intelligeret? Si intelligeret, sine peccato non posset resistere Baptismo, quod tamen parvuli manibus pedibusque sæpe faciunt: si non intelligeret, intelligi non potest, quomodo credat. Dices, esse imperceptibile quidem: melius diceres, impossibile. 3. Vel Deus operatur fidem

den

dem ante Baptismum? & sic parvulus justificatur non per lavacrum regenerationis, quia juxta Adversarios fides justificat. Vel primum in Baptismo, dum actualiter conferitur? & sic non salvantur textum: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit* &c. hic enim fides praequiratur. Sed taderet refutare ultimum opinionem non minus stultam quam incredibilem.

4. Dicend. 3. Baptismus est absolute necessarius ad salutem (scilicet vel in se, vel in voto seu desiderio) etiam liberis fidelium. Prob. 1. ex Scriptura ut explicata ab Ecclesia: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire in Regnum Dei.* Jo. 3. ubi non distinguitur inter liberos fidelium & infidelium; imò hæc verba dicta fuerunt ad Nicodemum, qui natus erat ex parentibus fidelibus. Item Paulus, qui pariter ex fidelibus erat natus (etiam prædestinatus) reputabat se nihilominus inter filios iræ: *Erasmus natus à filij iræ, sicut & ceteri.* Eph. 2. Prob. 2. ex Traditione & sensu Ecclesie, de quo clarissime testatur S. August. ep. 28. ad S. Hier. *Quisquis dixerit, quòd in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine Sacramenti ejus participatione de vita exeunt: hic profecto & contra Apostolicam prædicationem veniat, & totam condemnat Ecclesiam, ubi propterea cum baptizandis parvulis festinatur & curritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo vivificari omnino non posse.* Item 1. 3. de anima & ejus orig. c. 19. *Noli credere, noli dicere, noli docere, infantes, antequam baptizentur, morte preven-*

R. P. Pichler Theol. Polemica,

nos, pervenire posse ad originalem indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus &c. Prob. 3. ad hominem. Lutherani dicunt, fidem actualem omnibus esse absolute necessariam ad salutem, atque ideo contra experientiam & lumen naturale eam admittunt in parvulis, existimantes, id asseri à Scripturis; cum tamen nullum textum pro absoluta necessitate fidei actualis asserere possint tam clarum, quam sit iste pro absoluta necessitate Baptismi, *nisi quis renatus fuerit* &c. Cur ergo dicunt, fidem actualem omnibus, etiam fidelium liberis, esse absolute necessariam, non verò Baptismum?

Ob. 1. Christus Mat. 28. jussit prius doceri quam baptizari homines, & Marc. 16. præquirat fidem: *Qui crediderit & baptizatus fuerit.* Atque infantes non possunt doceri, neque credere: ergo nec baptizari utiliter. Confirmatur. Nemo debet inscius subjici alienæ potestati: sed infantes sunt inscii, & per Baptismum subjiciuntur Ecclesie: ergo. Viderint Lutherani, qui solâ Scripturâ niti volunt, quid respondeant Anabaptistis. Ego facile R. cum Ecclesia, textus illos intelligi debere de baptizandis adultis, qui instructionis & fidei actualis capaces sunt. Ad Confirm. Qui subjicitur Ecclesie, etiam inscius, non patitur injuriam, quia sic subjicitur Christo, per Ecclesiam se gubernanti, quod jugum nulli debet esse grave, cum sit valde utile, imò necessarium ad salutem.

Ob. 2. *Sine fide impossibile est placere Deo.* Hebr. 11. sed infantes, dum

Bbbb

bap-

baptizantur, placent Deo: ergo habent fidem. 2. *Fusus ex fide vivit.* Rom. 11. Gal. 3. & Scriptura ubique iustitiam, & remissionem peccatorum, adscribit fidei: parvuli autem in Baptismo acquirunt iustitiam: ergo necessarii habent fidem, & credunt. 3. Si parvuli non credunt actu; dum baptizantur, tunc Patrini, qui eorum nomine afferunt se credere, mentiuntur. 4. S. August. serm. 14. c. 18. de Verbis Apostoli ait: *Abfit, ut ego dicam non credentes infantes.*

R. ad 1. Nemo potest placere Deo sine omni fide, etiam habituali aut aliena C. sine actuali & propria N. Fides habitualis, seu habitus fidei cum ceteris donis supernaturalibus, & gratia sanctificante, infunditur parvulis in Baptismo, tanquam ornamentum animae, & principium & potentia supernaturalis, cum qua suo tempore anima possit elicere actus fidei. Dein infantes etiam credunt fide aliena Patrinorum vel Ecclesiae; quod sufficit, quia etiam peccarunt voluntate aliena Adami. Ad 2. Quando Scriptura justificationem tribuit fidei actuali, loquitur imprimis de adultis; deinde de fide tanquam dispositione inadæquata, quam adulti afferre debent ad obtinendam remissionem peccatorum; non enim sola fides iustificat. Demum juxta Adversarios, ut vidimus de Justificatione, nulla ibi vera est fides, ubi nulla sunt opera bona, tanquam signum fidei & fructus gratiae: atqui in infantibus nulla apparent bona opera: ergo infantes non credunt, nec Scriptura intelligi potest de infantibus,

quando justificationem tribuit fidei. Ad 3. N. sequelam, quia Patrini promittunt pro parvulis solum de futuro, propter quam promissionem suo tempore etiam tenentur eos instruere, nisi id faciant parentes vel alij. Ad 4. S. Augustinum explicant verba immediate sequentia: *Jam superius disputavi, inquit, credit in altero, qui peccavit in altero: itaque parvuli non habent fidem actualem propriam, sed alienam Ecclesiae.*

Ob. 3. Videtur esse contra Misericordiam Dei, tot parvulos ex parentibus fidelibus natos, qui moriuntur vel in utero Matris vel postea ante susceptum sine propria culpa Baptismum, coelo in aeternum excludere. 2. Circumcisio, quae fuit figura Baptismi, non fuit simpliciter necessaria, sed poterant parvuli, qui moriebantur ante diem octavum, quo debebant circumcidi, salvari: ergo neque Baptismus erit simpliciter necessarius liberis fidelium. 3. Si Baptismus sit simpliciter necessarius parvulis, etiam Eucharistia ipsorum parvulis erit simpliciter necessaria; quia non minus de hac dicitur: *Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, non habebitis vitam in vobis* Joan. 6. quam de illo, *nisi quis renatus fuerit &c.* Joan. 3. consequens est falsum: ergo. 4. Liberi fidelium 1. Cor. 7. v. 14. vocantur *Sancti*, infidelium vero *immundi*: ergo liberis fidelium opus non est Baptismo. 5. S. August. l. 4. de Bap. c. 24. ait: *Tunc Sacramentum Baptismi impletur invisibiliter, cum id ipsum non contemptus, sed aversus necessitate excludit.* Ergo, si

contingat citra contemptum Baptismi mori sine Baptismo, poterit adhuc obtineri salus.

R. ad 1. id ipsum imprimis dici posset de liberis infidelium, pro quibus pariter mortuus est Christus. Deinde cur DEUS voluerit Christi merita non prodesse nisi baptizatis, abyssus est iudiciorum DEI. Sufficiat tibi, quod aliunde certissimum, imò evidens sit, DEUM esse infinitè sapientem, misericordem, & iustum: ipse novit, cur ita decreverit: sancta in omnibus & adoranda est ipsius voluntas. Ceterum parvulis, qui Baptismo privati excluduntur à cælo, nulla propterea fit injuria, quia beatitudo supernaturalis est donum prorsus indebitum, quo possunt jure privari etiam sine actuali culpa propria & personali (originali enim non carent) si in ipsis non impleatur illa conditio, nempe Baptismi, sine qua placuit DEO neminem ad cælum: nisi quis renatus fuerit &c. Denique plura similia, que nostrum excedunt captum, debemus admittere; dic enim mihi, cur non omnes adulti perveniant ad veram fidem? Cur hi potius quam alij? Cur non omnes, qui perveniunt ad veram fidem, salventur? &c. Ad 2. Circumcisio saltem fuit simpliciter necessaria post diem octavum, & ante hunc simpliciter erat necessarium *remedium naturæ*, scilicet oblatio aliqua & fides parentum, quo remedio succurri etiam debebat famellis: sicut igitur vel Circumcisio post diem octavum, vel ante hunc *Remedium naturæ* erat simpliciter ne-

R. P. Pichler Theol. Polemica.

cessarium ad salutem, ita nunc Baptismus, tanquam unicum Legis Evangelicæ remedium, ad delendum peccatum originale: *Nisi quis renatus fuerit &c.* Ceterum non est necesse, ut figura & figuratum conveniant in omnibus; aliàs de Isaac, qui erat figura Christi, deberet posse dici, quod redemerit totum mundum. Ad 3. Viderint iterum Lutherani, solâ Scripturâ nixi, quid reponant Calvinistis. Nos opponimus interpretationem Ecclesiæ, ad parvulos extendentis necessitatem Baptismi, non necessitatem Eucharistiæ, etiam si olim particularium Ecclesiarum praxis fuerit parvulis etiam dare Eucharistiæ; nunquam enim creditam est, saltem ab universali Ecclesiâ, hanc parvulis esse simpliciter necessariam ad salutem, sicut tamen de Baptismo creditum est. Si dicant Lutherani, ad Eucharistiæ requiri, ut suscipiens *probet seipsum*. 1. Cor. 11. quod parvuli non possunt: repono eos æquè se posse probare, ac credere possint: atqui hoc in parvulis admittunt Lutherani; cur non & illud? Ad 4. *Sancti* appellantur liberi fidelium à Divo Paulo non propter sanctitatem internam & munditiam cordis, sed eatenus, quatenus in Ecclesiâ nati aditum habent ad Baptismum, quo interiori sanctificantur, item quatenus ex thoro legitimo nati, atque adeò sancti vocantur sanctitate Ecclesiastica, & civili, non spirituali; aliàs enim etiam vir infidelis, quem ibidem Paulus dicit sanctificari per mulierem fidem, foret sanctus sanctitate interna & spirituali. Ad 5. S. August. cujus v. r.

Bbbb 2

bs

ba longè aliter sonant, quàm citata sunt, partim loquitur de adultis, qui in re suscipere Baptismum non possunt, suscipiunt tamen in voto: partim de infantibus, quibus ait prodesse Ba-
 primum, licet nec corde credere, nec fidem ore profiteri possint: sufficere, si alius pro eis respondeat, & dicat: *credo.*

ARTICULUS II.

De Confirmatione.

SUMMARIUM.

Quid sit Confirmatio, ejus Materia, Forma, Minister, & Effectus.

Confirmatio est Sacramentum confirmativum hominis baptizati per augmentum virtutis ad constantem fidei professionem, quod confertur ab Episcopo per unctionem Chrysmatis consecrati sub praescriptis verbis. Unde ejus *materia remota* est Chryσμα, seu oleum olivarum balsamo mixtum, *proxima* unctio in fronte in formam crucis facta. *Forma* sunt haec verba: signo te signo crucis, & confirmo te Chrysmate salutis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. *Minister* Ordinarius est Episcopus; ex commissione tamen summi Pontificis etiam simplex Sacerdos esse potest. *Effectus* est augmentum gratiae sanctificantis, ac robur contra tentationes in fide. Praeterea imprimi characterem, quo adscribitur confirmatus in *militiam* Christi, sicut per characterem Baptismi adscribitur in *familiam* Christi. Ita Catholici ex perpetua Traditione; Sectarij verò negant haec omnia, quia negant Confirmationem esse Sacramentum. Contra rium nos hic supponimus, p. 552. seq. jam sufficienter probatum. Nichil verò aliud circa Confirmationem occurrit. Unde sit.

ARTICULUS III.

De Eucharistia.

SUMMARIUM.

1. Quae sit circa Eucharistiam controversa cum Sectarijs.
 2. Christus est vere, realiter, & substantialiter praesens in Eucharistia, verèque sumitur: & non tropicè tantum, figuratè, in signo, aut spiritualiter ac per fidem, ac veluti sacramentarij.

3. Quae

3. Quorum argumenta siue ex SS. Litteris desumpta;
4. Siue ex implicantiâ replicationis apparente;
5. Siue ex absurditate, quam sibi fingunt, nullius sunt roboris.
6. Peracta consecratione panis & vini quoad substantiam desinit esse presens, & conuertitur in corpus ac sanguinem Christi, ut adeo detur vera Transsubstantiatio.
7. Lutherani Imperatores non saluant proprietatem Verborum Christi, hoc est corpus meum, etiam si assuant vocem Sacramentaliter.
8. Neque per paritatem cum hac propositione, hoc est vinum, si quis vitrum vino plenum ostendat alteri.
9. Neque ex Transsubstantiatione recte inferunt Transaccidentiationem, ita ut verum sit dicere: hoc album rotundum est corpus meum.
10. Quo sensu panis Eucharisticus post Consecrationem dicatur panis à Scriptura S. Et à Christo de se: ego sum panis.
11. Neque Scriptura, neque Gelasius Papa, neque Theodoretus, neque Scotus negat Transsubstantiationem, aut de ea dubitat.
12. Lutherani negant, Christum Sacramentaliter esse presentem in hostia extra actualem usum, & actionem Sacramentalem, præcipue manducationem & bibitionem: quodnam autem sit illud beatissimum tempus, quo presens esse
- incipit, variè & ridiculè diuinant.
13. Catholici e contra unanimiter & clare illud determinant, nempe Christi Humanitatem Diuinitati unitam in illo momento poni sub speciebus panis & vini, quo verba Consecrationis legitime sunt prolata & absoluta; ut adeo sit presens etiam extra actualem usum.
14. Quid ineptè reponat Gerardus.
15. Hostia Consecrata rectè asseruatur in Sacratio, Hierotheica, Ciborio &c.
16. Et sanctè adoratur, ac pie in Processionibus circumgestatur inter publicos honores & applausus.
17. Quomodo totum Sacramentum Eucharistie, quod etiam inuoluit species sacras, adoretur à Catholicis.
18. Ex institutione Christi male inferunt, Corpus Christi non esse presens, nisi actualiter manducetur.
19. Neque ex paritate cū Baptismo inferunt, qui consistit in actuali usu.
20. Neque asseruatio, adoratio, circumgestatio Eucharistie pugnant cum prima eius institutione.
21. Lutherani Ubiquistæ, seu illi, qui subscripserunt libro Concordiæ, ac proin credere debent, Humanitatem Christi esse semper in omni prorsus loco, in quo est Verbum Diuinum, adeoque immensam esse, ipsimet tollunt Mysterium & usum Eucharistie, & sic se eum ipsis pugnant.

22. Quid excipiant contra Catholicos, hoc ipsis objicientes.
23. Præmittuntur scitu necessaria de Communionem sub una vel utraque specie.
24. Sub una specie continetur, & sumitur totum Eucharistia Sacramentum.
25. Nullum exstat mandatum Divinum de utraque specie sumenda.
26. Proinde potest Ecclesia vel unam, vel utramque speciem præscribere.
27. Et defacto recte jubet non actu Sacrificantes abstinere ab usu calicis, & sumere tantum unam speciem panis.
28. Solvuntur, quæ opponuntur ex Scripturis & Institutione prima.
29. 30. 31. Quæ ex imaginaria subtractione totius Testamenti, à Christo omnibus relicti, ac fructus spiritualis: item quæ ex Patribus.
32. Præmittuntur quedam de Natura & varietate Sacrificij.
33. Eucharistia, sicut est Sacramentum, ita est Sacrificium, adeoque in Missa offertur Deo verum ac proprie dictum Sacrificium.
34. Et quidem Propitiatorium.
35. Et Satisfactorium, pro vivis & defunctis.
36. Item Impetratorium.
37. Proinde Missa privata est retinenda.
38. Nec opus est eam celebrari lingua Vernacula, Germanicâ, v. g.
39. & 33. Quid replicent Adversarij.

1. Eucharistia apud Catholicos & Sacramentum & Sacrificium est. Quia Sacramentum est cibus animæ, & sumitur, atque sic definitur: est Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus panis & vini ad spiritualem animarum refectionem divinitus institutum. Quia Sacrificium offertur Deo; est enim oblatio Christi incruenta, Deo facta à Sacerdote per immutationem panis & vini, & mysticam separationem Sanguinis Christi à Corpore, in recognitionem supremi dominij, quod Deus habet in vitam & necem. Et hoc Sacrificium est Missa, quam persequuntur Sectarij. Concedunt quidem, Eucharistiam esse Sacramentum, quod communiter vocant Cœnam, & subinde etiam Testamentum, eò quod Christus illud paulò ante mortem instituerit, & in eo pretiosissima

dona Christianis tanquam hæredibus legaverit; plures tamen circa illud nobis movent controversias; quippe aliqui negant realem Christi præsentiam, qui propterea vocantur communi nomine *Sacramentarij*, suntque Calvinistæ, Zwingliani, Wicleffistæ &c. Alij admittunt quidem realem Corporis & Sanguinis Christi præsentiam, sed unà cum substantia panis & vini permanente, adeoque negant Transsubstantiationem, nempe *Lutherani*, qui insuper dicunt, extra usum & actualem sumptionem Eucharistie non adesse Corpus & Sanguinem Christi *Sacramentaliter*. Omnes verò isti urgent Communionem seu sumptionem Eucharistie sub utraque specie, nimirum panis & vini, contententes, id esse necessarium ex præcepto Divino. Unde sequentes controversie hic decidendæ occurrunt.

occurrunt 1. An Christus quoad Humanitatem suam verè, realiter, & substantialiter sit præsens in Eucharistia. 2. Quomodo sit præsens. 3. Quando incipiat esse præsens. 4. An Communio

sub utraque specie sit necessaria, & Divinitus præcepta. Annectitur & 5. An Missa sit Sacrificium propriè dictum, & Propitiatorium.

§. I.

An Christus verè, realiter, & substantialiter sit præsens in Eucharistia?

2. Respondetur affirmativè contra Calvinistas, Zwinglianos &c. qui asserunt, Sacramentum Eucharistiae esse duntaxat signum & figuram Corporis Christi, atque Christum non nisi tropicè, figuratè, in signo, & per apprehensionem esse præsentem, consequenter manducari & sumi tantùm spiritualiter & per fidem. Responsio dicit 1. quod Christus verè sit præsens quoad humanitatem suam in Eucharistia, ut excludatur præsentia figurata tantùm. 2. Realiter, ut excludatur præsentia imaginaria tantùm. 3. Substantialiter, ut excludatur præsentia solius efficacia tantùm, & Prob. 1. ex promissione Christi, qui Joan. 6. v. 52. dicit: *Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. v. 56. Caro enim mea verè est cibus &c.* 2. Ex institutione hujus Sacramenti; nam Christus in ultima Cœna hoc Sacramentum instituens expressis verbis clarissimè dixit: *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis traditur: Hic est Sanguis meus Novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Mat. 26. Luc. 22.* 3. Denum ex usu hujus

Sacramenti; nam 1. Cor. 10. v. 16. habetur: *Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* hoc est, nonne in pane consecrato communicatur nobis Corpus Domini? Præcipuè autem ex Institutione

Sic argumentor. Verba Christi, *hoc est Corpus meum &c.* debent accipi propriè, non figuratè & tropicè: ergo faciunt hunc sensum; hoc, quod sub his accidentibus panis porrigitur, est Corpus Christi: ergo præsens est Corpus Christi verè, realiter, & substantialiter, & non tantùm adest ejus figuratum, figura, aut virtus: nam verbum est non nisi tortè & impropriè sumitur pro significat. Primum Ant. constat partim ex recepto canone, quod verba Scripturæ, si possint sine absurdo, debeant accipi in sensu proprio, partim quia hæc verba Christi sunt verba Testatoris, Legislatoris, quæ debent esse clara, & in sensu proprio prolata, ne detur ansa litibus.

Confirmatur 1. Si hæc verba non debent accipi in sensu proprio, tunc ex Scriptura nihil amplius probari poterit

terit solidè; semper enim fas erit hereticis quoscunque textus ad sensum alienum, & tropicum detorquere v. g. hos: *Ego & Pater unum sumus; hic est Filius meus dilectus; ego sum Dominus Deus tuus* &c. Et sic summa fidei mysteria facile convelli poterunt. Confirm. 2. Si Corpus Christi non verè, sed solùm figuratè, est in Evcharistia, tunc in Antiqua Lege comedentes Agnum Paschalem, Panes propositionis, non minùs comederunt Corpus Christi, ac nos in Nova Lege; quia comederunt figuram Corporis Christi. Arque sic nihil novi instituit Christus instituendo Evcharistiam: neque ista erit Sacramentum Novæ Legi proprium. Quod utrumque horrent Adversarij admittere.

Prob. ulteriùs ex perpetua Traditione & communi sensu Ecclesie; quippe à temporibus Apostolorum usque ad Berengarium (qui circa annum Christi 1050. publicè negavit veram & realem Christi præsentiam in Evcharistia, adeoque auctor exstitit Sacramentarium, licèt ipse post iteratos relapsus & palidonas Catholicæ obierit, damnatis à se suis erroribus) à Christianis ubique creditum & traditum est, Christi Corpus & Sanguinem verè esse præsentem in Evcharisticis Symbolis, ac hodièdum creditur à rectè & cum Antiqua ac Apostolica Ecclesia sententibus. Est autem evidenter incredibile, Christum potuisse permittere, Ecclesiam suam totam tanto tempore mox à primordijs tam sædè fuisse deceptam, ut frustillum panis adoraret pro Deo, & amaret pro Sponso suo, Quod sen-

ferint Patres Antiquissimi & Concedere potes ex Bellarm. Cansilio, Gualterio, Coccio &c. Nos paucorum percipiamus testimonia. S. Clemens D. Petri Discipulus & Successor in Const. Apost. l. 8. c. 14. ait: *Qui pretiosum Corpus & pretiosum Sanguinem JESU Christi participavimus, agamus gratias.* S. Dionys. Areop. Eccles. Hierarch. c. 3. & 4. habet similia. S. Irenæus l. 5. c. 2. adv. hæres. Valent. *Quando ergo & mixtus calix & fractus panis percipit Verbum Dei, fit Evcharistia Sanguinis & Corporis Christi.* Theophylactus in c. 26. Mat. *Non enim dixit: hoc est figura, sed hoc est corpus meum, ineffabili enim operatione transformatur, etiamsi nobis videatur panis. Panis quidem apparet, sed caro est.* S. Cyrillus Jerusalem. Catechesi Mystagog. 4. *Cum ipse (Christus) de pane pronuntiaverit: hoc est Corpus meum, quis audebit deinceps ambigere?* S. Damasc. l. 4. Orthod. fidei c. 14. *Nec panis & vinum Corporis (Christi) figura sunt (absit enim hoc) verum ipsæmet Domini Corpus Divinitate affectum.* Denique Patres Conc. Nicæni II. actione 6. to. 3. in fine. *Dixit: Accipite, edite, hoc est corpus meum &c. non autem dixit: sumite, edite imaginem corporis mei.*

Nihil jam dicam de varijs miraculis, imò & continuis, quæ facta sunt in contestationem veræ præsentie Christi, dum vel visibiliter Christus apparuit in hostia consecrata, vel agnitus etiam à brutis, vel hostiam convertit in speciem carnis &c. cujusmodi jam ultra 500. annos in nostra urbe asseveratur in

Edo

Ad S. Crucis DD. Canonicorum Regularium S. Augustini. Dicent fortassis Sacramentarij, etiam se miraculosè didicisse oppositum. Sic Carolstadius Lutheri in iudicio discipulus, & primus postea Dux modernorum Sacramentatorum dicit, sibi in somno apparuisse virum quemdam, à quo intellexerit, verba à Christo prolata habere hunc sensum: *Hoc, quod in mensa assidere cernitis, est corpus meum.* Sed insigniter propterea vapulavit à Luthero l. contra cœlestes Prophetas, qui Carolstadium dignis excepit modis: nec mirum; quia etiam innocentissimos quosque incredibili sua maledicentia lacerate non desistit, etiam principes viros, maximè Ecclesiasticos. Sic pariter Zwinglius, postquam narravit sibi de nocte aliquem Spiritum apparuisse, à quo didicerit, sensum verborum Consecrationis esse istum, *hoc SIGNIFICAT Corpus meum*, mox addidit: *Ator fuerit an albus* (Spiritus ille) *nihil memini.* Suspiciantur Catholici, hunc spiritum fuisse dæmonem, idem putant Lutherani, qui propterea contra Calvinistas sic argumentantur: doctrina Sacramentatorum de Evcharistia est à dæmone: ergo non est vera. Sed retorquent argumentum Calvinista, & sic arguunt: doctrina Lutherianorum de abroganda Missa est à dæmone, qui eam Luthe- ro in nocturna disputatione suggestit & persuasit: ergo non est vera. Hic quadrat illud Poëtæ: *Va tibi tu, nigra dicebat cacabus olla.*

Ob. 1. In Scriptura sæpius adhibentur tropi & locutiones improprie, & R. P. Pichlen Theol. Polemisa,

quidem etiam circa Evcharistiam, dum dicitur: *Hic est calix Sanguinis mei*, ubi invenitur Synecdoche, & continens sumitur pro contento. *Ego sum panis*, dicit Christus, utique non verus panis; *ego sum vitis* &c. Item Agnus Paschalis, qui fuit figura Evcharistia, dicitur *Phase seu transitus* Exod. 12. hoc est, memoria transitus populi Israëliti. Circumcisio dicitur *paclum* inter Deum & Hominem Gen. 17. licet solummodo fuerit signum pacti: ergo etiam verba Consecrationis, *hoc est Corpus meum*, possunt sumi tropicè & improprie. R. Adhibentur quidem tropi, sed semper ex subjecta materia, vel ex circumstantijs, vel ex absurdo, quod sequeretur ex propria acceptione verborum, satis colligitur, Scripturam loqui tropicè, metaphoricè, synecdochicè &c. ut apparet in allatis exemplis. In primo Christus ipse satis indicavit, se tropicè loqui, dum subjunxit: *Bibite: qui pro vobis fundetur*; nam calix non bibitur, non funditur, sed liquor in calice contentus. Copulam *est sumi* pro *significat* inauditum est apud Logicos & Rhetores. In adductis instantijs, si ritè explicentur, *tò est* sumitur proprie; quia sensum habent: ego sum panis spiritualis & supernaturalis: ego sum vitis spiritualis propter fertilitatem mysticam: Agnus est memoria transitus: Circumcisio est signum pacti.

Dices: Scriptura subjungit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Luc. 22. Ergo in Evcharistia peragitur memoria Christi: sed cujus memoria agitur.

Cccc

tur.

eur, ille non est præsens. 2. Christus expressè dicit: *Me autem non semper habebitis.* Mat. 26. ergo non est præsens in Evcharistia; aliàs semper esset nobiscum. 3. Scriptura dicit, Christum ascendisse ad cælum, & ibi mansurum, usque dum venerit adjudicandum universum mundum; ergo non est in terra sub hostijs consecratis; ergo verba Christi debent intelligi tropicè, figuratè, improprie. R. ad 1. N. subsumptum. Scriptura etiam nos jubet meminisse Dei: Deus tamen utique semper est nobis præsens. Ad 2. Christus loquitur de visibili sua præsentia; nam invisibilem clarè promittit: *Vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Mat. ult. Ad 3. N. Conf. quippe supernaturaliter possibilis est replicatio, seu positio ejusdem rei in diversis locis.

Urgebis: in Lege Mosaica Levit. 17. prohibetur comestio carnis & sanguinis: sed comederemus carnem & sanguinem, si Christus esset verè & realiter præsens. 2. *Caro non prodest quidquam* Joan. 6. ad quid ergo ponatur caro Christi realiter in Evcharistia? R. ad 1. hoc mandatum imprimis tantùm fuit de carne & sanguine in specie propria: Caro autem & Sanguis Christi non sumitur in specie propria, sed aliena, scilicet panis & vini. Deinde hoc mandatum utpote ceremoniale nunc est abrogatum. Ad 2. Caro dicitur inutilis 1. si est sine spiritu vivificante. 2. Si est cruda, cruenta, & manducata in specie propria atque carnaliter, seu concisa dentibus, quo modo manducatur caro vitulina.

ut sibi crasse imaginabantur Capharnaïta, quos Joan. 6. alloquitur Christus. 3. Si caro sumatur pro intelligentia carnali, prout distinguitur à spirituali; quo modo sæpe sumitur. Præterea *Panis* Evcharisticus, quem manducant Sacramentarij, in se aequè parùm prodest, atque *Caro*. Cur ergo manducant?

Ob. 2. Est impossibile, ut Christi Corpus sit in tam diversis locis, in quibus simul & semel consecratur hostia; quia corpus aliquod non potest esse simul in diversis locis; esset enim in hoc loco v. g. Augusta, & non esset, quia esset etiam alibi v. g. Montachij, quod implicat. R. Quamvis naturaliter nulla res possit esse in pluribus locis adæquatis simul, potest tamen supernaturaliter, ut docent Philosophi. Modus existendi in Evcharistia, & simul in diversissimis locis, est quidem admirabilis, vires totius naturæ creatæ transcendens; id tamen fieri virtute Divina, fides docet, & Christus ipse revelavit factis. Neque ex replicatione sequuntur contradictoria, Christum esse *hic*, & *non esse hic*, sed tantùm, *esse hic*, & *simul esse alibi*, quæ contradictoria non sunt, cum utraque propositio sit affirmativa.

Ob. 3. Absurdum est, Christum per os hominis descendere in stomachum, sæpe valde fœtidum: virum grandævum cum ossibus, manibus, & pedibus per collum demitti; Redemptorem à suis servis devorari, & sæpe ab indignis, imò indignissimè subinde tractari; item posse vorari à muribus, conculari pedibus, projici in cloacam, secari, cremari.

uari &c. quæ omnia admitti debent, si admittatur realis præsentia Christi in hostia consecrata. R. Absurdum neutiquam dici debet, quod ipse Christus fieri voluit, ex infinita charitate erga nos cupiens intimè nobiscum uniri, & nos quasi in se transformare. Quod sic voluerit, probant inconcussa argumenta nostra. Non abhorret à nostra vilitate, stomacho fætido &c. cum ipse nihil ampliùs pari possit in Eucharistia, tum quia ejus corpus jam est gloriosum, tum quia partes corporis sunt penetratæ, cujusmodi penetratio supernaturaliter possibilis est juxta Philosophiam. Qui indignè sumunt, vel

tractant Corpus Christi in Eucharistia, si id faciant ex malitia, peccant quidem gravissimè, Christus tamen inde nihil patitur. Si projiciatur in cloacas, tam parùm fædatur Corpus Christi, quàm parùm fædatur Divinitas, etiam in sordidissimis locis præsens, aut radius solis per cloacas transiens, sed solum species panis & vini fædantur. Unde Corpus Christi nec ejicitur per secessum, ut spurcè obgannunt heretici. Sic pariter, si cremetur hostia, computrescat in Sacrario &c. ejusmodi non Corpus Christi afficiunt, sed species duntaxat Eucharisticas panis & vini, quibus subest Christus.

§. II.

Quomodo Christus sit præsens in Eucharistia? an cum pane? Ubi de Transsubstantiatione.

6. Sciendum, Lutheranos mordicus tenere, quod substantia panis & vini post verba Consecrationis permaneat, atque Corpus Christi uniatur panis, & sanguis uniatur vino, unione quadam incomprehensibili, quam vocant Sacramentalem, quæ facit, ut Corpus Christi mediante pane, & cum pane manducetur, propterea dictos *Impanatores*. Econtra Catholici semper docuerunt, substantiam panis & vini converti in Corpus & Sanguinem Christi, ita ut substantiæ panis & vini non ampliùs subsint illis accidentibus, quibus ante consecrationem suberant, sed Corpus & Sanguis Christi sint sub accidentibus seu speciebus panis & vini. Quam

R. P. Picbler Theol. Polémica

conversionem substantialem Ecclesia, ut meliùs exprimeret, in Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. c. 1. appellare cœpit *Transsubstantiationem*, serè sicut Concil. Nicænum excogitavit vocabulum *ὁμοούσιος* ad meliùs exprimendam æqualitatem Filij cum Patre, & Concil. Ephesinum vocem *θεοτόκος* ad exprimendam Maternitatem Dei; nam quoad rem ipsam hæc mysteria priùs jam fuerant credita in Ecclesia.

Dicendum. Post Consecrationem non ampliùs adest substantia panis & vini, sed Corpus & Sanguis Christi cum anima & Divinitate sub speciebus tantùm seu accidentibus panis & vini. Adeoque datur vera Transsubstantiatio.

CCCC 2

Proba.

Probatur 1. solidissime ex verbis Consecrationis, quæ sunt ista: *Hoc est Corpus meum: hic est calix Sanguinis mei* (vel) *hic est Sanguis meus.* Jam sic: in omni propositione affirmativa vera debet subjectum & prædicatum esse realiter idem, & termini supponere pro eadem re: ergo etiam in hac propositione, *hoc est Corpus meum*, subjectum & prædicatum debent esse realiter & objectivè idem, ac terminus *hoc* supponere pro eadem re, pro qua supponit terminus *Corpus meum*: ergo finita hac propositione (si vera sit, uti veram esse fatentur Adversarij) non amplius adest substantia panis; aliàs per *hoc* deberet intelligi panis, ita ut sensus esset: *Hic panis est Corpus meum*; quæ propositio evidenter est falsa, quia affirmat identitatem inter panem triticeum & Corpus Christi, prædicat disparatum de disparato &c. nec minùs implicat, panem esse, & cum veritate dici Corpus Christi, ac implicat hircum esse cervum, vel hircum cum veritate dici cervum. Itaque per *hoc* intelligitur Corpus Christi, licet clarè non exprimat Corpus Christi ex parte subjecti per *hoc*; illud enim debet intelligi, quod in sine propositionis accidentibus his subest, & subjectum debet supponere pro eo, pro quo supponit prædicatum, ut apud Philosophos est extra controversiam.

Confirmatur. Evidenter falsum est, quòd panis sit corpus *pro nobis traditum*, & vinum sit sanguis *pro nobis effusus*; de cujusmodi tamen corpore & sanguine intelligi debent verba Consecrationis; ergo pronomina demon-

strativa *hoc hic* non denotant panem & vinum, sed aliam substantiam sub eorum accidentibus.

Regerit Gerardus, & cum eo multi Lutherani. Ista propositio, *panis est Corpus Christi*, est vera, quia subintelligitur *Sacramentaliter*, ferè sicut hæc propositio est vera, *homo est Deus*, quia subintelligitur *personaliter*, licet natura humana maneat cum natura Divina, & illa non convertatur in hanc. Quamvis enim panis non sit Corpus Christi essentialiter (nec figuratè & significatè tantùm, ut volunt Sacramentalitè) est tamen Corpus Christi *Sacramentaliter*, propter unionem sacramentalem, sicut per unionem personalem homo dicitur DEUS personaliter; panis enim & Corpus Christi sunt unum Sacramentale in Eucharistia, sicut natura humana & Divina in Christo sunt unum personale. Hæc unio *Sacramentalis*, per quam panis & Corpus Christi sunt unum Sacramentale, est soli DEO cognita, piè à nobis credenda, nequaquam verò curiosè investiganda, ut ait §. 112. de Cœna; facit tamen, ut manducato pane consecrato manducetur etiam Corpus Domini.

R. 1. istud Sacramentaliter vox est, prætereaque nihil; nihil enim ad caput explicat; panis enim & Corpus Christi non sunt unum suppositum, nec habent communem substantiam, vi cujus Recta identificentur, uti tamen *hic homo subsistens* & *Deus* secundùm Rectum identificantur, quippe tam ex parte subjecti in Recto importatur *subsistentia* quàm ex parte præ-

prædicati, ita ut sensus sit: *Subsistentia Divina, terminans hanc naturam humanam, est subsistentia & natura Divina.* Ubi enim non datur identitas realis inter Rectum subiecti & prædicati, unum de altero affirmati cum veritate nequit; unio enim non sufficit, qualiscunque sit. At illa unio *Sacramentalis* sicut est inexplicabilis, ita nullam facit identitatem nisi imperceptibilem & chymericam inter panem & Corpus Christi: ergo non est paritas cum illa propositione: *homo est Deus.* R. 2. Cur Gerardus admittit hanc propositionem, *homo est Deus*, cum tamen aliunde ejus veritatem probare nequeat, nisi ex declaratione Ecclesiæ, unam in Christo personam & duplicem naturam admittentis? Et cur non rejicit ut falsam hanc, *panis est Corpus Christi*, quam ut falsam rejicit eadem Ecclesia, docens Transsubstantiationem? R. 3. Pari jure nugabor ego, & dicam, rectè affirmari, *hircus est cervus*, subintelligendo *phantasticè*, quia inter hircum & cervum datur unio phantastica. Vel, *corpus est anima*, subintelligendo *essentialiter*, quia inter corpus & animam hominis datur unio essentialis. Aut, *pes est caput*, subintelligendo *integraliter*, quia uniuntur unione integrali. Dum Gerardus dicit, officium unionis Sacramentalis esse, ut faciat manducato pane manducari etiam Corpus Christi, supponit, quod est in questione; de hoc enim quaeritur, an panis maneat: cum Christi Corpore uniat, & manducetur. Ferè ac si quis diceret, officium unionis inter hircum

& cervum esse, ut faciat hircocervum, vel ut cum hircu capiatur simul & cervus.

Urget ex Luthero. Qui alteri ostendit dolium vel vitrum vino plenum, rectè dicit, *hoc est vinum*: ergo etiam de pane, in quo est Corpus Christi, rectè dicitur, *hoc est Corpus Christi.* R. Liquida hæc comparatio, ex cella Lutheri hausta, multum descendit ab illa priore, quam instituit Gerardus de Personalitate Christi, vi ejus homo dicitur DEUS. An fortassis etiam inter vinum & vitrum videt Gerardus aliquam admirabilem & inexplicabilem unionem, personalem vel Sacramentalem? Satis apparet, & Lutherum & Gerardum, dum hanc comparisonem instituunt, non amplius fuisse sobrios, nec satis vidisse, quòd deserant proprietatem verborum Christi, *hoc est corpus meum*, quam prius ad eò servidè tueri volebant contra Carolstadium, Zwinglium, Oecolampadium &c. quòs Lutherus, quia tropicè exponebant prædicta verba, ut Hæreticos & Sacramentarios persecutus est, solitâ modestiâ eos compellens *Schwermer / Bolder, Kumpel, Lugen, Geister / Keger, Meister / Bibelsverviester* &c. Nunc verò incipit ululare cum lupis; nam si paritas tenet, tunc sensus verborum Christi erit iste: *In hoc pane continetur Corpus meum*; sicut altera propositio habet hunc sensum: *in hoc vitro est vinum.* Igitur Pronomen *hoc* Luthero & Gerardo idem significabit, quod significat adverbium *hic* (*in hoc loco*) ut exposuit Carolstadius &c. Estne

Cccc 3

hoc

hoc servare proprietatem verborum ? Debet igitur substantia panis cedere, ut per hoc intelligatur illa substantia, quæ in fine propositionis subest accidentibus: aliàs propositio non erit vera, vel non erit propria acceptio pronominis hoc.

2. Replic. Si propterea debet fieri Transsubstantiatio, ne per tò hoc intelligatur substantia panis, etiam fieri debet transaccidentatio, ne per tò hoc intelligantur accidentia, & ne sensus verborum sit: *Hoc album rotundum est corpus meum*: Consequens non potest admitti: ergo. R. N. sequelam; quia si per pronomen hoc demonstramus aliquam rem, nunquam solet intelligi accidens, sed substantia semper, nisi expresse determinetur à loquente accidens. Possunt igitur verba Christi accipi in sensu proprio; & sunt adhuc vera, etiam si accidentia permanent; quia eorum sensus est iste: *Substantia sub his accidentibus existens est Corpus meum*. Ratio autem, cur Christus voluerit permanere accidentia panis, & non mutari in accidentia carnis, potest esse 1. ut hoc augustissimum mysterium abscondatur à sensibus, & sic majus sit meritum fidei, 2. quia horror esset carnem humanam in propria specie manducare.

Prob. nunc assertio 2. ex Traditione perpetua, & sensu Ecclesie. S. Irenæus l. 5. c. 2. adv. hæres. Valentini &c. dicit: *Quando ergo & mixtus calix & fractus panis percipit Verbum Dei, fit Eucharistia Sanguinis & Corporis Christi*. S. Cypr. serm. de Cæna Dom. *Panis iste, quem Dominus Discipulis*

porrigebat, non effigie, sed natura mutatus, omnipotentia Verbi factus est caro. Theophyl. in c. 6. Joan. *Igitur & nunc panis in carnem Domini mutatur*. Et quomodo non apparet nobis caro, sed panis? ut non abhorreamus ab ejus esu. S. Cyrill. Jerosol. Cat. Mystag. 3. *Panis Eucharistia post S. Spiritus invocationem non amplius est panis communis, sed est Corpus Christi*. Et Catech. 4. *Sic enim corpus & sanguinem suum fruenda nobis donasse persuasum firmiter habebimus, ut ea cum omni certitudine tanquam Corpus ipsius & Sanguinem sumamus*. Nam in specie panis dat nobis corpus, & in specie vini dat nobis sanguinem, ut cum sumpturis gustes Corpus & Sanguinem Christi, factus ejusdem Corporis & Sanguinis particeps. S. Ambr. l. 4. de Sacram. c. 4. *Panis iste panis est ante verba Sacramentorum, ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi, & c. 5. antequam consecretur, panis est: ubi autem verba Christi accesserint, Corpus est Christi*. S. August. ut citatur à Gratiano Dist. 2. de Consecrat. can. nos autem. *Nos autem in specie panis & vini, quam videmus, res invisibiles, id est, carnem & sanguinem honoramus &c.* Cum fideliter fateamur, ante consecrationem panem esse & vinum, quod natura formavit, post consecrationem verò carnem Christi & Sanguinem, quod benedictio consecravit. S. Damasc. l. 4. Orthod. fidei c. 14. *Ipsè panis ac vinum in Corpus & Sanguinem DEI immutantur*. Sufficiant hæc apertissima

simā Antiquitatis testimonia pro Transsubstantiatione seu conversione substantiæ panis & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Christi, quam operantur verba Consecrationis. Quid enim est panem fieri Corpus Christi, naturā mutari, in carnem mutari, immutari &c. nisi fieri conversionem panis in Corpus Christi, sicut lignum dicimus converti in ignem, dum videmus lignum & deligno fieri ignem? Quid est, panem non amplius esse panem, apparere panem, non esse, relinqui tantum speciem, formam, effigiem, non naturam &c. nisi substantiam panis non amplius adesse, sed sola accidentia? Datur nempe terminus à quo, scilicet panis, terminus ad quem, scilicet Corpus Christi, & medium commune, in quo fit transitus, scilicet accidentia panis: ergo omnia ad conversionem substantialem requisita. Sive dein substantia omnino destruat, quod verius est, sive alibi asseratur.

10. Ob. 1. Paulus Panem Eucharisticum etiam post Consecrationem ad minimum sexies vocat panem: ergo adhuc panis est etiam post Consecrationem. Idem Paulus 1. Cor. 10. dicit: Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est? hoc est, communicatio, communio: atqui non datur duarum rerum communio, nisi utraque res maneat in sua natura: ergo ut sit communio panis & Corporis Christi, debet manere substantia panis cum Corpore Christi, nec potest panis converti in Corpus Christi. Hæc sunt præcipua argumenta contra Trans-

substantiationem, ut fatetur ipse Gerardus §. 126. Sed facile R. Paulus post Consecrationem vocat adhuc panem 1. ampliatiue, quia fuit panis, sicut in Evangelio dicitur: cæci vident. 2. Quia figuram panis adhuc retinet, & externam speciem; Scriptura enim solet res vocare taliter, qualiter apparent exteriùs: sic serpentem aneum vocat serpentem. 3. Quia est panis spiritualis, supersubstantialis, verus anima cibus. 4. Quia ex pane materiali factus. 5. Quia apud Hebræos quilibet cibus vocari solebat panis. Minime autem dixit, quod substantia panis triticeæ permaneat, quia contradixisset verbis Christi: Hoc est Corpus meum. Ad 2. Panis iterum non sumitur substantialiter, sed accidentaliter; ampliatiue, vel pro cibo spirituali &c. Si urgeas communionem rerum duarum, reperies eam in accidentibus & in Corpore Christi; nam istud late in illis, & cum accidentibus participatur & communicatur tibi Corpus Christi.

Dices. Juxta historiam Evangelicam Christus accepit panem, benedixit, fregit, deditque Discipulis, dicens: Hoc est Corpus meum: ergo per hoc intelligitur panis. 2. Quando Christus Joan. 6. dixit: Ego sum panis, panis non fuit mutatus in Corpus Christi. R. ad 1. N. Conf. panis enim per verba Consecrationis fuit immutatus. Argumentum videtur simile huic: Petrus in macello emit carnes crudas: ergo comedit carnes crudas; quia illud comedit, quod emit. Ad 2. N. paritatem, quia in priori tex-

tu Christus non loquitur de pane materiali, sed de coelesti & vivo, ut patet ex verbis subsequenter: in posteriore autem Christus adhibet locutionem propriam, quia nec ex antecedentibus nec subsequenter colligitur tropus vel figurata locutio. Hanc responsionem.

Urgebunt Lutherani & Calvinistæ. Lutherani dicent: ergo Joan. 6. non agitur de reali manducatione carnis Christi, sed tantum de spiritali, quod tamen Catholici communiter negant. Calvinistæ inferent: si Jo. 6. panis sumitur figuratè, & spiritali tantum manducatione dicitur sumi caro Christi, etiam in institutione Eucharistiæ sumitur tantum figuratè pro signo Corporis Christi, & istud solummodo spiritaliter manducabitur. Confirmant suam opinionem ex PP. qui Eucharistiam subinde vocant figuram, symbolum, signum Corporis Christi. Et S. August. ut refertur Can. ut quid Dist. 2. de Consecr. dicit: *Ut quid paras dentem & ventrem, crede & manducasti.* Alij vocant cibum mentis, non ventris, & manducare jubent corde & spiritaliter.

R. 1. *Lutheranis.* Christum Joan. 6. loqui de sua carne vera & physica, eaque realiter manducanda, patet tum ex communi Ecclesiæ interpretatione (quidquid in contrarium dixerint Biel, Cusanus, & Cajetanus, qui propterea graviter vapulant ab alijs Catholicis DD.) tum ex eo, quia Christus rotundè asseveravit ibidem, *caro mea VERE est cibus*, & insuper potius voluit permittere discessionem

quorundam discipulorum, & scandalum Judæorum, qui de reali manducatione sermonem Christi intelligentes novitate insolita rei offensi sunt, quam sermonem suum mitigare, dicendo, suam carnem tantum manducari spiritaliter per fidem, quod facillimè potuisset facere; non tamen fecit, imò magis & iterum inculcavit, dicens: *Nisi manducaveritis carnem Filij hominis &c.* Igitur Christus in cit. c. 6. à pane corporali transitum fecit ad panem spiritualem, qui est *caro Christi vera, realiter manducata.* R. 2. *Calvinistis.* Ex contextu clarum est, Christum Joan. 6. se vocare panem, non materialem, sed *vivum, de celo descendentem &c.* adeoque spiritualem. Econtra in historia institutionis nullum reperitur vestigium tropi, figuratæ, & improprie locutionis circa hæc verba: *Hoc est Corpus meum.* Patres Eucharistiam rectè vocant symbolum, signum &c. Corporis Christi, quia species Eucharistiæ sunt verè signa panis spiritualis, qui est Corpus Christi latens; at non sunt pura signa, sed simul etiam continent signatum suum, nempe Corpus Christi, quod Patres etiam testantur. Quin totum hoc Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi simul est signum & memoriale Passionis mortisque Christi. Quando PP. nominatim S. August. dicunt, Christum in Eucharistia spiritaliter, & per fidem manducari, esse cibum mentis &c. non excludunt presentiam & manducationem realem, sed indicare volunt, ad fructuosam sumptionem non sufficere, si Corpus Christi corporaliter & realiter

tan-

tantum, sine fide viva & animi devotione, recipiatur; proinde non de essentia, sed de fructu Cœnæ Eucharisticæ loquuntur.

11. Ob. 2. Scriptura nec quoad vocem, nec quoad rem meminit quidquam de Transsubstantiatione. 2. Patres aliqui eam expressè negant. Aliqui Scholastici Pontificij de ea dubitant: ergo. Quippe Gelasius Papa I. adv. Eutychem & Nestorium p. 689. edit. Basil. anno 1536. dicit: *esse non definit substantia vel natura panis & vini, scilicet in Sacramento Eucharistia. Theodoretus antiquior dial. 1. Neque enim signa mystica post sanctificationem recedunt a sua natura, manent enim in priori sua substantia, forma, & specie, & videri, & tangi possunt, sicut & prius.* Scotus & Cameracensis dicunt, non exstare Scripturæ locum, unde satis probetur Transsubstantiatio, & ante Concil. Lateran. IV. eam non fuisse dogma fidei.

R. ad 1. Vocem non moramur; quoad rem probavimus ex verbis Consecrationis. Ad 2. N. utrumque membrum. De Gelasio hujus libri auctore res incerta est, an fuerit Papa, an Episcopus Cæsariensis, an Cypriensis, an non Gennadius quidam: dein liber ipse est valde mutilus & depravatus, ut vix versus dicatur purus restare. Theo-

doretus fortè non fuit satis purus à fermento Nestorianismi, cujus publicè fuit accusatus. Deinde etiam unus, vel alter, etiam Papa (ut Doctor privatus) in hoc puncto aliter sensisset; nihil privatus error præjudicaret causæ Catholicæ. Demum Theodoretus seipsum videtur explicare; nam postquam dixit, signorum mysticorum naturam manere in sua substantia &c. addit, *ea videri & tangi posse sicut prius*: ergo loquitur de natura accidentium, quam vocat substantiam, non prout hæc opponitur accidentibus, sed quatenus idem significat ac essentia. Id quod etiam dici potest de verbis Gelasii, nempe quòd per *substantiam* panis intellexerit solum accidentia & species panis: quia in ep. ad Episcopos Piceni ait, *substantiam* hominis peccato originali esse depravatam: utique autem non ipsa hominis substantia, quæ remansit integra, intelligi potest, sed accidentia, quæ homini inerant, sunt deperdita. Vid. Baron. ad an. Chr. 496. Scotus & Cameracensis docuerunt, Transsubstantiationem non clarè probari ex Scriptura, nisi ut declarata ab Ecclesia. Si dicunt, eam non fuisse de fide ante Concil. Lateran. errant; si enim legissent Concil. Rom. VI. sub Gregorio VII. deprehendissent satis clarè definitam.

§. III.

*Quando Christus sit præsens in Eucharistia? An etiam extra usum?
Ubi de asservatione, & adoratione Panis Eucha-
ristici.*

12. Sciendum, Sectarios non esse contentos, quòd verba Consecrationis, *hoc est Corpus meum*, variè & multipliciter torqueant, ne cogantur admittere Transsubstantiationem (siquidem ducentas eorum diversas interpretationes à Lutheranis & Calvinistis excogitatas jam anno 1570. speciali libello vulgavit nonnemo) verùm etiam novum errorem sibi fabricare ex sequentibus Christi verbis, *accipite, manducate, bibite*, asserentes, Christi Corpus & Sanguinem non adesse extra usum, seu sine actuali manducatione, & bibitione. Quo autem determinato tempore Corpus & Sanguis Christi ponatur *Sacramentaliter* in hostia, variè divinant, & nullus certum tempus designare potest: quamvis enim aliqui dicant, Corpus Christi primum fieri præsens, dum actualiter comeditur, & deglutitur hostia, adeoque in gutture, vel etiam in ventriculo comedentis: alij tamen melioris apud ipsos notæ, uti Chemnitius & Gerardus, nolunt determinare ullum temporis instans, dictitantes, Christianam simplicitatem non debere esse sollicitam de momento, quo Christus incipiat esse præsens, cum illud sit inexplicabile, & nullo modo assignabile;

sed ipsi sufficere, quòd ex institutione Christi cognoscat, Christum esse verè præsentem durante *actione Sacramentali*, quæ tres partes involvit, *consecrationem, distributionem, manducationem & bibitionem*. Gerardus hanc actionem extendit etiam ad communionem agrorum, si benedictus panis sine magna interposita mora ad eos deferatur. *Non igitur*, ait §. 194. *præsentiam Christi acceptam ferimus initio, nec medio, nec fini actionis Sacramentalis, multo minus soli pronuntiationi verborum, HOC EST CORPUS MEUM, minime pronuntiationi ultima Syllaba UM, sed toti actioni à Christo instituta, id est, consecrationi, distributioni, manducationi, quæ simul, & in uno instanti, peragi non possunt*. Econtra Catholici constanter docuerunt, pronuntiatà ultimà Syllabà verborum Consecrationis mox adesse Corpus & Sanguinem Christi, sive dein distribuatur & manducetur consecrata hostia statim, vel post aliquod tempus, vel reponatur in Sacario, circumgestetur in Processionibus, vel proponatur adoranda in S. hierotheca. Quam repositionem, & circumgestationem, præsertim in festo Corporis Christi, extreme abominantur Sectarij, sicut

dia-

diabolus. Adorationem aliquam Christo in Evcharistia tempore actionis Sacramentalis deberi, non negat Gerardus §. 204. & dicit, *eum tunc interiori & aliqua etiam exteriori reverentia adorandum esse: nullo tamen modo adorari posse panem, ut faciunt Papistæ* (mentiris in collum tuum! nunquid enim negant Catholici adesse panem? quomodo igitur panem adorare!) & *extra actionem Sacramentalem in Processionibus, in plateis, dum portatur ad egros &c.* Rationem dat hanc, quia Christus extra actionem Sacramentalem totalem non est præsens *Sacramentaliter*. Quippe scire debes, Gerardum esse *Ubiquistam*, & sectari librum Concordiæ, ubi docetur, Christum etiam quoad humanitatem suam totam, adeoque etiam quoad corpus & animam, esse præsentem ubique (sicut ipsa Divinitas est) *personaliter*, adeoque etiam in pane & vino ante actionem Sacramentalem, quia humanitas Christi personaliter unita est Verbo Divino: *Sacramentaliter* tamen fit præsens per actionem Sacramentalem.

13. Dicendum 1. Corpus & Sanguis Christi in Evcharistia præsens est, quamprimum verba Consecrationis legitime sunt prolata, adeoque etiam extra usum, seu actualem distributionem & manducationem. Prob. 1. Verba Christi, *hoc est Corpus meum*, necessariò sunt vera pro illo instanti, quo sunt prolata, adeoque statim pro ultimo instanti prolationis: ergo quamprimum prolata sunt, adest Corpus & Sanguis Christi, secus enim verba

R. P. Pichler Theol. Polemica.

non essent vera. Neque Christus dixit, *hoc erit*, sed *EST Corpus meum*, de præsentem: neque addidit conditionem, *si manducabitis statim &c.* sed absolute dixit. Et quæso, si Apostoli nolissent manducare & bibere, quod Christus ipsis porrexit pronuntians illa verba, *hoc est Corpus meum*, vel tali casu fuisset sub illo pane aut speciebus Corpus Christi, vel non? Si fuisset; habemus intentum, nec ad præsentiam Corporis Christi requiritur actualis manducatio: si non fuisset, Christus falsum dixisset, quod repugnat.

Confirmatur 1. Verba Domini, *hoc est Corpus meum*, fuerunt prolata ante actualem manducationem, ut fatetur Gerardus §. 195. ergo Corpus Christi fuit in illa buccella ante actualem manducationem. 2. Christus porrigendo calicem expressè addidit particulam causalem *enim* Mat. 26. quæ indicat rationem & causam, cur biberint; quia nempe jam ante bibitionem erat Sanguis Christi: *Hic est ENIM Sanguis meus*. 3. Cibus est cibus, sive manducetur statim, sive post aliquod tempus, sive nunquam: ergo panis Evcharisticus, qui est Christus sub specie panis, est & manet panis anima, sive manducetur statim, sive post aliquod tempus, sive fortè nunquam, ut per accidens fieri potest. 4. Si Corpus Christi fit primum præsens in actuali manducatione, tunc Sacramentum conficit non Sacerdos, sed manducans: quod est præposterum. 5. Vel Corpus Christi fit præsens, quando ponitur ultima pars *Actionis*

Dddd 2

Sacra-

Sacramentalis, scilicet manducatio? & sic falsum est, quod praesens sit tempore totius actionis Sacramentalis: vel quando successivè ponuntur omnes ejus partes? (simul enim non ponuntur consecratio, distributio, & manducatio) atque sic Christus successivè ponitur & formatur, ferè sicut embrio in utero matris: quod absurdissimum est. 6. Vel tempore illo intermedio, quod intercedit inter consecrationem & manducationem (subinde factis non abile intercedere potest, praesertim quando Cœna deservitur ad aedes agrori) Corpus Christi est praesens, vel non? Si est: ergo Sacramentum Eucharistiae est permanens saltem aliquo tempore, & sic est extra usum, nec consistit in ipso usu, ut contendunt Adversarij: si non est praesens: ergo non in tota actione Sacramentali, sed solum in ultima ejus parte est praesens: quod iterum est contra ipsos.

14. Respondet Gerardus, has esse argu-
tias, quibus moveri non debeat Chri-
stiana simplicitas, etiamsi explicare &
capere nequeat, quo tempore incipiat
Corpus Christi esse praesens in hoc
Sacramento, cum Christus in Cœna
sit praesens sicut illocaliter, ita *intem-
poraliter*. Sed quid est hoc aliud,
quam fateri, se non posse solvere ar-
gumentum? Cur igitur non candidè
& apertè fatetur, quod res est? Quid
est hoc aliud, quam admittere chyma-
ras? Cum juxta Philosophos evidens
sit, nullam creaturam posse existere *illo-
caliter & intemporaliter*, ut ita cum

Gerardo loquar, seu sine loco & sine tempore.

Prob. 2. ex perpetua Traditione & sensu Ecclesiae, ac ejusdem praxi; semper enim sacerdos in Missa statim post verba Consecrationis prolata adorare hostiam, & populo adorandam elevare consuevit: de quo usu jam loquitur S. Dionys. Areop. Eccl. Hierarch. c. 3. *Pontifex cum Divina munera laude profecutus fuerit, sacrosancta & augustissima mysteria conficit, & que antè laudaverat, venerandis operata & abdita signis, in conspectum agit, Divinaque munera ostendit.* Deinde summi Pontifices soliti sunt hostiam consecratam mittere alijs Episcopis in signum pacis & communionis, ut habet S. Irenaeus epist. ad Victorem P. Et teste Evagrio Hist. Eccl. l. 4. c. 36. *Vetus fuit consuetudo Constantinopoli, ut si quando multa particula puri & immaculati Corporis Christi superessent, pueri impubes accerferentur, easque manducarent.* Ubi simul ingens narrat miraculum, cum puero Hebræo factum, qui cum Catholicis pueris sacras micas absumperat. Item communis Doctorum Ecclesiae sententia semper fuit, quod Sacramentum Eucharistiae ab alijs Sacramentis differat etiam in hoc, quod cætera consistant in usu & actuali consecratione, Eucharistia verò sit permanens, & detur etiam extra actualem usum. *Infantibus igitur, ait Cyrill. Alex. ep. ad Calosyrium Episc. apud Canis. dicentes, mysticam benedictionem a sanctificatione cessare, si qua reliquia remanserint ejus in diem subsequen-*

quentem &c. Demum ex S. Greg. Nyssen. serm. Catechet. de transmut. Dominici Corporis dicit Euthym. in Panoplia tit. 21. *Sic etiam hic panis, ut ait Apostolus, per verbum DEI & orationem sanctificatur, NON QUIA COMEDITUR, eo progrediens, ut Verbi (Christi) Corpus evadat, sed statim per verbum in Corpus mutatur, ut dictum est, quoniam hoc est Corpus meum.* Quid efficacius in rem nostram dici possit?

15. Dicendum 2. Sacramentum Evcharistie, seu panis consecratus, recte reponitur & asservatur in Sacratio, Hieraethica, Ciborio &c. scilicet ut vel in promptu sit ad communicandos moribundos, vel ut Christus in humanitate sua presens, visitatus, honoratus, & invocatus solatio nobis sit & auxilio. Probatur 1. ex perpetua praxi Ecclesie, cujus nescitur initium. Jam tempore Apostolorum scripsit Clemens l. 8. Const. Apost. ut citat Glos. epist. aet Victorem Papam à S. Irenæo scripta: *P. s. quam omnes communicaverint, inferant Diaconi reliquias, que supersunt, in pasphorion.* Prob. 2. Sacramentum Evcharistie est quid permanens, & datur etiam extra usum, ut vidimus in conclusione præcedente, ac insuper asservatur ob honestissimos & optimos fines, quos paulò antè indicavi, nec est prohibitum à Scriptura aut à Christo: ergo rectè asservatur.

16. Dicendum 3. Christus in Evcharistia rectè adoratur, & publicè in Processionibus circumgestatur inter publicos honores & applausus, atque in-

ter varia venerationis signa, uti sunt genuflexio, tussio pectoris, sonitus campanarum, scloporum, & accensa lumina &c. Prob. 1. ex Scriptura, quæ sic jubet: *Dominum Deum tuum adorabis.* Matth. 4. sed Christus, in Evcharistia existens, est Deus noster: ergo. Prob. 2. ex perpetua praxi Ecclesie, Christum in Evcharistia sem adorantis, uti partim vidimus, partim nunc audiamus ex PP. testimonijs. S. Chrylost. hom. 24. in 1. Cor. ait: *Hoc corpus, etiam jacens in prasepi, reveriti sunt Magi &c. Tu autem non in prasepi vides, sed in altari &c. Nos ergo longè majorem, quàm illi barbari, ostendamus reverentiam.* S. August. in Pl. 98. *Nemo autem illam carnem manducat, nisi PRIUS adorerit. Non solum non peccamus adorando, sed peccamus non adorando.* Prob. 3. specialiter quoad Processiones & solemnitates publicas; quia sic rudiores faciliùs & meliùs discunt præsentiam realem Christi in hoc Sacramento, sicut alia mysteria v. g. Passionis, Redemptionis, Ascensionis Christi &c. meliùs addiscunt ex festis, processionibus, & apparatu his mysterijs accommodato. Confirmatur. Habetur in Scriptura 2. Reg. 6. & 7. ac 3. Reg. 8. &c. placuisse Deo circumgestationem Arce: an igitur non magis placeat adoratio & venerabunda circumgestatio hujus Divinissimi Sacramenti, in quo later Corpus vivum Christi Divinitati hypostaticè unitum?

Quæres. An totum Sacramentum Evcharistie (quod constat ex Corpore &c. Christi & speciebus panis &c.) ado-

randum sit, & quomodo? R. 1. Christus totus, in Eucharistia præsens, est adorandus latria per modum unius suppositi. Et hoc non negant Adversarij, qui aliquam adorationem Christo deberi fatentur. R. 2. Totum hoc Sacramentum, quatenus nempe tam Corpus & Sanguis Christi quam species panis & vini apprehenduntur ut unum quid, rectè adoratur (serè sicut Christus in terris adhuc existens adorabatur in & cum vestibus) sed diversa ratione; nam Corpus & Sanguis Christi seu ipse Christus adoratur per & propter se, propriè, absolutè, & quidem cultu latria: species verò, si præcisivè considerentur, adorantur impropriè, respectivè, propter Christum aliquo modo ipsis unitum, & eo ipso non cultu latria, sed alio minore, religioso tamen; serè sicut diximus colendas esse Reliquias tactu Christi sacras, vel Imagines Christi: implicat enim, ut cultus respectivus sit cultus latria, quia cultus respectivus est, qui debetur alicui propter alterum, quod respicit: ergo eo ipso non desertur tanquam primo rerum omnium principio, quod est solus DEUS.

18. Ob. 1. Cum Christus hoc Sacramentum instituit, *accepit panem, benedixit, deditque Discipulis suis, & ait: accipite & comedite, hoc est Corpus meum.* Mat. 16. v. 26. *Hoc facite in meam commemorationem.* Luc. 22. v. 19. ergo Christus instituit in eum finem, ut statim sequatur manducatio, & sine ea non voluit esse præsens. Constat: Christus pronuntiavit verba, *hoc est Corpus meum,*

inter actualem manducationem: ergo Corpus Christi non fuit præsens extra actualem manducationem. R. 1. retorquendo argumentum: in cit. c. & v. 26. additur etiam, *fregit*, quod obficiens nequiter dissimulat: ergo Christus non est præsens, nisi panis frangatur; quod contra Lutheranos acriter urgent Calvinistæ: Gerardus autem ipsis respondet, fractionem non esse ceremoniam necessariam, sed arbitrariam. At contra: distributio & manducatio non sunt arbitrariae, quia Christus *dedit* hunc panem *manducandum*, quando instituit hoc Sacramentum: atqui etiam *fregit*: ergo. Unde

R. 2. & adverto, discrimen esse faciendum inter ea, quæ spectant ad essentiam, & quæ ad usum hujus Sacramenti: ad essentiam spectat consecratio materiae aptæ, quia prolatis verbis, *hoc est Corpus meum*, mox ponitur Corpus Christi sub speciebus panis, ut vidimus supra, in quo consistit essentia hujus Sacramenti. Ad usum spectat manducatio, quia institutum est ad refectionem animæ per modum & symbolizationem cibi. Sicut igitur cibus materialis est cibus, etiamsi illum non statim vel etiam nunquam manducemus, ita etiam iste cibus spiritalis est talis etiam extra usum actualis manducationis. Quamvis enim Christus hunc cibum instituerit ad hoc, ut manducetur, non tamen præcepit, ut statim, dum actualiter consecratur, manducetur, multò minus præcepit, ut statim absumatur totus, & omnes particule; igitur satis sit vo-

lua-

luntati Christi, si reliquæ hostiæ, quæ interim asservantur vel pro moribundis, vel ut publicæ venerationi exponantur &c. post aliquod tempus manducantur. Imò etiam si Christus præcepisset statim omnes hostias absumi, non tamen sequeretur, quòd præsens non esset ante absorptionem. Dein à Lutheranis libenter scirem, quantum temporis spatium intercedere debeat inter consecrationem & manducationem? an quadrans, an media hora, an integra hora? Si integra hora non est spatium nimium, cur admitti nequeat sesquihora, si hæc, cur non duæ integræ horæ, si istæ, cur non medius, & integer dies? Quidquid determinaverint, gratis, arbitrariè, & sine Scriptura determinant.

Ad Confir. N. A. quamvis enim ordo verborum Scripturæ sit talis, ut simul videantur esse prolata verba, & manducatio secuta, tamen id nec ab Adversarijs observatur, imò observari nequit, & ipsimet, uti Gerardus, non negant, verba prius à Christo fuisse prolata. Adde, quòd Christus non fuerit alligatus ad verba, licet probabiliter iisdem consecraverit, quibus modò consecratur juxta ejus voluntatem. Certè si ordo verborum strictè deberet attendi, sequeretur, Apostolos bibisse vinum non consecratum; quia S. Marcus sic recitat historiam: *Accepto calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex eo omnes, & ait illis: hic est Sanguis meus &c.*

19. Ob. 2. Omne Sacramentum consistit in usu; ergo etiam Sacramentum Evcharistiæ, quia etiam institutum est

ad hoc, ut per ejus usum sanctificemur. Ant. patet ex inductione Baptismi, qui consistit in actione transeunte, scilicet in actuali ablutione, qua finita simul cessat Sacramentum. R. N. Ant. inductio de Baptismo est argumentatio à particulari ad universale. Et pari jure inferam: ergo etiam in Evcharistia pro materia debet assignari aqua, quia omne Sacramentum, ut patet in Baptismo, pro materia habet aquam. Quòd Evcharistia habeat aliquid speciale, & detur etiam extra usum, atque sit permanens, satis ostensum est. Etiam si, quando conficitur, distribuitur, & sumitur, interveniat aliqua actio, tamen permanet etiam extrahas actiones. Quis unquam Evcharistiam vel Corpus Domini vocavit consecrationem, distributionem, manducationem, quæ sunt actiones transeuntes? Bene tamen à Patribus vocatur cibus, panis, quæ sonant aliquid permanens. *Cibus a nobis vocatur Evcharistia*, ait Justinus M. Apol. 2. *Panis (post consecrationem) est Evcharistia, ex duabus rebus constans, terrena & celesti.* Irenæus l. 4. c. 34.

Ob. 3. Asservatio, circumgestatio, adoratio Evcharistiæ pugnant cum prima institutione quia Christus instituens post consecrationem *dedit, & dixit, accipite, manducate, bibite*, non verò *dixit, asservate, circumgestate, adorate* &c. vel *manducate post longum tempus*. R. 1. retorq. argum. Christus etiam lavit pedes Discipulorum, & dixit: *Exemplum dedi vobis, ut, quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Joan. 13. Deinde etiam *fregit*

fregit panem. Mat. 26. ergo etiam requiritur lotio pedum, & fractio panis, nec sine his erit tota actio Sacramentalis, consequenter nec præsens Corpus Christi. R. 2. N. A. quamvis enim dixerit Christus, manducate &c. non tamen dicit, manducate statim totum, neque dicit conditionatè, si non manducetis, non est Corpus meum, sed absolutè, hoc est Corpus meum, abstrahendo, utrum totus panis consecratus statim, vel post aliquod tempus absumatur, vel aliqua particula aliquamdiu asservatur, adorantur &c. Adorationem non negat

Gerardus debere Christo tempore actionis Sacramentalis, non obstante, quòd Christus non dixerit, *adorate.* De asservatione Eucharistiae jam tertio saeculo sic scripsit Tertull. *Accepto Corpore Domini, & reservato, utrumque salvum est, & participatio Sacrificij, & executio Officij.* l. de Orat. in fine. En! Eucharistia & Sacramentum, quia sumebatur, & Sacrificium esse jam olim credebatur, & sub una specie asservabatur, *reservato corpore.* Unde sic

§. IV.

Impugnantur specialiter Lutherani UBIQUISTÆ.

21. **S**ciendum 1. Lutherum, cum ejus antea discipuli Zwinglius & Oecolampadius realem Corporis Christi in Coena praesentiam oppugnarent, ijs velut scutum Ajacis objecisse *Omnipraesentiam* Corporis Christi, unionemque Hypostaticam duarum naturarum, & docuisse, etiam *Humanitatem* Christi esse in omni loco. Successu temporis & Lutherus, & alij ejus asseda de hac ubiuitate Christi secundum Humanitatem penitus siluere, Philippo Melanchthone hanc doctrinam potissimum supprimente: quare etiam nihil de ea insertum Augustanae Confessioni, nec Apologiae ejusdem legimus. Post mortem Philippi audentior factus Brenzcius eam rursus & quidem aperte defendit: secuti sunt Schmidelinus, Andreas Musculus, Martinus Chemnitius,

& postmodum alij plures, sed non eodem omnes modo: alij enim ubiuitatem Humanitatis Christi admiserunt in statu tam *Exinanitionis* seu *Humiliationis*, ut loquantur, quam *Exaltationis* & Glorïae, nimirum postquam Christus ascendit in caelum, & ad dexteram Patris sedere coepit, negantes, Humanitatem Christi fuisse ubique ante Resurrectionem & Ascensionem, quem statum *Exinanitionis* vocant & Humiliationis. His omnibus opposuit se magna aliorum Lutheranorum pars, & utrinque magnis studijs diu multumque acriter dimicatum. Quam discordiam ut componeret Elector Saxoniae anno 1575. 12. Maji senos Ubiuitatis Didascalos, nempe Schmidelinum, Chemnitium, Musculum, Selnece-

nece-

neccerum, Chytraum, & Cornerum convocavit in Monasterium *Bergense* propè Magdeburgum, qui inibi *Formulam Concordiæ* exasciârunt, dedolârunt, & Electori tradiderunt mittendam ad Principes & Civitates *Augustanæ* Confessionis. Sed finem, quem spectabat, non obtinuit, nimirum concordiam & pacem inter Lutheranos, famosus iste *Liber Concordiæ*; quamvis enim eidem subscriperint variorum Principum & Civitatum Ministri, Professores, Concionatores, Ludimagistri, Hypodidascali &c. octies mille, seu scientes & volentes, seu dolo & metu inducti: nihilominus tamen acriter se opposuere Dania, Hallsatia, plures integræ Universitates, ac Civitates celebres, præsertim Norimberga, Magdeburgum, Francofurtum &c. præcipuè propter Articulum de *Ubiquitate* Corporis Christi, ferè præcipuum in hoc *Concordiæ* libro; quia, ut aiebant Norimbergenses, in Articulis de Persona Christi, & Personali Unione duarum Naturarum, Ecclesiæ Protestantium nunquam dissenserunt à Romana Ecclesiâ, ac ideo in omnibus Colloquijs cum Pontificijs hi Articuli fuerunt excepti. Proinde ubiquitatem seu præsentiam Humanitatis Christi in omni eo loco, in quo præsens existit Divinitas Christi, admittunt solum illi, qui subscriperunt *Libro Concordiæ*, inter quos etiam sunt *Augustani* nostri (nisi interea mentem mutaverint) propterea *UBIQUISTÆ* dicti, vel *UBIQUIETARII*. Vid. Forer. in *Bello Ubiquistico*.

Sc. 2. manifestè falsum sacrisque
R. P. Pibler Theol. Polemicæ

Litteris contrarium esse, quòd Christus in hac vita degens, & in statu *Exinanitionis* ac *Inclinationis*, nempe ante Resurrectionem & Ascensionem suam, fuerit ubique præsens secundum Humanitatem suam. Siquidem hæc omnipræsentia, sive eam visibilem sive invisibilem dixerint, tolleret manifestè Nativitatem Christi, Mortem Christi, Descensum ad inferos, Resurrectionem, Ascensionem &c. Quæ tamen Mytheria clarè in Scripturis continentur, atque ab Adversarijs tanquam necessaria creditu indubitata fide tenentur: quid enim est nasci aliud, quàm prius fuisse in utero, & nunc non amplius esse? quid mori, nisi animam separari à corpore, & in eo non amplius esse? quid descendere ad inferos, nisi locum superiorem deserere, & occupare inferiorem, in quo prius non erat? quid resurgere à mortuis, quàm animam iterum uniri corpori, & relinquere sepulchrum, in quo prius jacebat? quid ascendere, quàm sursum ire de loco in locum, seu unum locum deserere, & ferri in alium, in quo prius non erat? Ergo manifestè falsum est, Christum in statu Humiliationis fuisse ubique ac semper in omni loco (sive visibiliter sive invisibiliter) in quo fuit ejus Divinitas. Confirmatur ex clarissimis Scripturæ textibus, qui nulla ratione patiuntur interpretationem alienam. Sic Jo. 11. v. 15. ait ipse Christus de se (non utique quæ DEO, sed quæ homine) *quoniam non eram ibi*. Et S. Mattheus c. ult. v. 6. de ipso: *non est hic, surrexit*. Atqui non esse *ibi, non esse hic*, excludunt omnipræsentiam
Eccc
scia

fentiam, tam invisibilem quam visibilem: non autem excludunt omnipresenciam *Deitatis*, cum clarum sit, hanc ratione Immenfitatis suæ necessarium esse ubique: ergo *Humanitatis*, ne textus sint falsi.

S. 3. æque falsum & Scripturis adversum esse, quod Humanitas Christi nunc, & in statu *Exaltationis* suæ sit ubique, ac in omni loco, in quo est Verbum Divinum, seu Divinitas Christi. Siquidem ex hac Ubiquitate sequitur etiam illa prior in statu *Exinanitionis*, quam evidenter non datam fuisse ostendimus; ideo enim per Adversarios Humanitas Christi nunc est ubique, quia per Unionem Hypostaticam cum Verbo Divino, quod ubique est, unetur in unam Personam: sed hac unio jam dabatur in statu *Exinanitionis*: ergo. Deinde juxta Adversarios ideo datur nunc Ubiquitas Humanitatis Christi, quia propter dictam Unionem Hypostaticam datur Communicatio idiomatum inter Naturam utramque Christi, Divinam & Humanam, vi cujus juxta ipsos realiter predicari possunt omnes proprietates Divinæ de Natura Humana (quod, quamvis falsissimum sit; cum utique Humanitas Christi dici nequeat *Increata*, *æterna* &c. nec *Omnipotens*, quia non potuit producere omnes creaturas, cum utique seipsam producere non poterit; transmittamus tamen; ut etiam ex hoc capite impugnare liceat): ergo etiam propter eandem Unionem, & eandem Communicationem idiomatum Natura Humana Christi realiter & rectè dicitur *Immensa*, & existit ubique

Immensitate Divina: atqui hæc Unio, & resaltans inde Communicatio idiomatum, jam dabatur in statu *Exinanitionis*: ergo. Confirmatur rursus ex claro textu Scripturæ; nam Act. 1. v. 11. dicitur: *Sic veniet, quem admodum vidistis eum euntem in celum*: ergo, sicut in celum ivit transeundo de loco in locum, pariter veniet de celo, cum de loco in locum: ergo nunc est in omni loco; si enim quoad Humanitatem suam esset immensus ac in omni loco, non posset moveri de loco in locum, uti Divinitas moveri non potest juxta omnes. Superest adhuc aliud efficaciæ argumentum, ex Mysterio Eucharistiæ petitum, contra Ubiquitatem in statu *Exaltationis*; quod mihi nunc serviet ad oppugnandam illorum Lutheranorum doctrinam circa Eucharistiæ, qui Ubiquitas se profitentur. Itaque

Dico. Lutherani *Ubiquista* tollunt Eucharistiæ Mysterium & usum, adeoque Cœnam Domini, qua tamen multum gloriantur. Probat, in Mysterio Eucharistiæ juxta ipsos ponitur Corpus est Sanguis Christi in pane & vino (quamvis non convenient, quando ponatur; an ante sumptionem, vel in ipsa actuali manducatione, an in ore, an in gutture &c.) item manducatur corpus, & bibitur Sanguis Christi: sed supposita ubiquitate non potest poni Corpus & Sanguis Christi in pane & vino; neque Corpus manducari & Sanguis bibi: ergo. Min. Prob. *panis* in pane & vino est prius non fuisse in pane & vino, esse autem nunc: atqui supposita ubiquitate jam prius erat Corpus

pus & Sanguis Christi in pane & vino, utpote jam prius in omni loco. Rursus: *manducare* est aliquid accipere in os, de ore deglutire, & in stomachum demittere; sed supposita ubiuitate non potest Corpus Christi accipi in os, deglutiri, ac in stomachum demitti; quia prius jam est ibi, utpote in omni loco; nam aliquid accipere in os, deglutire, in stomachum transmittere, nihil est aliud, quam illud prius non fuisse in ore, in gutture, in stomacho; ergo juxta principia Ubiquistarum non potest manducari Corpus Christi, consequenter nec bibi Sanguis. Vel si manducant Corpus Christi in Eucharistia (quod tamen impossibile est in ipsorum principijs, ut vidimus) id etiam in omni pane, in omni cibo manducant, ac proin etiam in farcimine, ut ipsis non nemo nuper objecit; & Sanguinem Christi bibunt in omni potu, in vino & cerevisia &c. Nec sufficit dicere, Christum in Eucharistia poni & manducari Sacramentaliter; nam imprimis non possunt explicare aut ipsi capere istud Sacramentaliter, ut vidimus p. 572. ac rursus videbimus p. 590. Deinde saltem hoc admittere coguntur, Christum in Eucharistia non poni *verè, realiter, & substantialiter*, quod tamen mordicus tenent contra Calvinistas: item nec *verè, realiter, & substantialiter* manducari vel bibi Corpus & Sanguinem Christi, quod tamen à se fieri conrendunt contra eosdem: item admittere debent, Corpus & Sanguinem Christi manducari & bibi *verè, realiter, & substantialiter* in omni cibo, in omni

R. P. Pichler Theol. Polemica

potu, in farcimine æquè ac pane, in cerevisia æquè ac vino.

Dices. Etiam juxta Catholicos datur propter Unionem Hypostaticam Communicatio idiomatum non tantum verbalis, sed etiam vera & realis, vi cuius in Supposito Christi verum est dicere: *homo est Deus: Deus est homo*: ergo etiam omnia prædicata Divinæ Naturæ realiter juxta ipsos dici poterunt de Natura Humana: ergo & Immensitas seu Ubiquitas. Quo admisso omnia, quæ ipsis objicimus, absurda admittere debemus circa Eucharistiam &c. Confirmatur 1. Humanitas Christi per subsistentiam Divinam Verbi sibi unitam denominatur *subsistens & sancta*: ergo etiam potest denominari *immensa* &c. Confirmatur 2. Sicut per unionem animæ cum corpore corpus realiter fit & denominatur *animatum*, ita per Unionem Hypostaticam Naturæ Divinæ cum Humana fit & denominatur rectè *Deificata* Natura Humana.

R. C. Ant. N. Conf. nam Suppositum in Christo est quidem realiter & verè Deus, & realiter ac verè est homo; quare etiam rectè dicitur: *homo est Deus, &c: Deus est homo*: Catholici tamen cautè adhibent hos modos loquendi, nimirum solum *in concreto*, non *in abstracto*, hoc est, veras esse has propositiones dicunt de homine ut involvente Suppositum; non verè de Natura Humana & divina à Supposito præcisa; has enim propositiones: *Natura Divina est Humana Natura, & Humana Natura est Divina Natura*

Ecces 2

tura

tura, tanquam Hæreticas & falsas damnant, uti pariter & istas: *Natura Humana est increata, Omnipotens, immensa, æterna*, præsertim per immensitatem vel æternitatem Divinam. Item istas: *Natura Divina est mortalis, creata, infirma, passa, mortua &c.* Priores propositiones, *Deus est homo, homo est Deus*, ut veræ sint, debet sola Subsistentia Divina (quæ constituit *Suppositum* Christi, & in eo unica est sine Subsistentia Humana) importari in recto, & propositiones habere hunc sensum: *Subsistentia* (seu *Persona*) *habens seu terminans Naturam Divinam est Subsistentia habens seu terminans Naturam Humanam.* Et: *Subsistentia habens seu terminans Naturam Humanam est Subsistentia habens seu terminans Naturam Divinam.* Ut ad eod hoc suppositum sit Divinum & Humanum, Deus & homo. Hinc etiam ista propositio, *Christus est ubique*, debet sic exponi: *Persona Divina ubique habens seu terminans Naturam Humanam est ubique*: non verò sic: & *persona Divina & Natura Humana est ubique.* Pariter hæc propositio, *Christus ubique est homo*, debet sic explicari: *Persona Divina ubique existens habet*

humanitatem: non verò sic: *Persona Divina & Natura Humana ubique existentes habent humanitatem.* Ad Confirmationem 1. N. Conf. & parit. Disparitas desumitur ex diversis essentijs denominationum & rerum: nam unius denominationis capax, alterius autem incapax est sæpe eadem res alteri unita: sic idem humanum corpus unitum eidem animæ fit quidem & rectè dicitur *animatum*, non tamen *spirituale*. Ita etiam Humanitas Christi unita Verbo Divino fit verè & rectè dicitur *subsistens* atque *Sancta*, non verò *imensa, omnipotens &c.* cum illarum, non verò istarum denominationum sit capax; nam Naturam Humanam *subsistere* per Subsistentiam Divinam nihil est aliud, quam esse unitam Verbo Divino, & *esse sanctam* nihil est aliud, quam eam esse amabilem Deo: utique autem fit amabilis Deo per unitam sibi Sanctitatem Increatam. Econtra repugnat naturam creatam fieri increatam, omnipotentem, immensam &c. consequenter harum denominationum incapax est Natura Humana Christi, utpote creata. Ad 2. patet responsio ex primam dictis.

§. V.

De Communionem sub una vel utraque specie.

33. Sciendum 1. vix aliam controversiam plausibiliorem esse, præsertim apud vulgus, pluresque dementales, quam hanc de Communionem

sub utraque specie, scilicet tam vini quam panis: sed immeritò, partim quia non advertunt miseri, dum pro utraque specie litigant, se toto Sacramento

mento privari apud Lutheranos & Calvinistas, eò quòd propter defectum legitimorum Sacerdotum apud ipsos non nisi panis & vinum, sine mica Corporis & sine gutta Sanguinis Christi, distribuuntur: partim quia Lutherus ipse passim agnovit, nullum esse Divinum præceptum aut necessitatem utriusque speciei; ait enim: *Quamvis pulchrum esset utraque specie in Eucharistia nisi, & Christus hac in re nihil tanquam necessarium præcepit, præstares pacem & unitatem, quam Christus utique præcepit, sectari, quam de speciebus contendere.* epist. ad Bohemos. Causam verò, cur ipse urserit utramque speciem, reddidit de formula Missæ, ubi (si quo casu Concilij alicujus auctoritate statueretur aut permetteretur utraque species) dicit: *Tunc minime omnium nos velle utraque specie potiri: imò tunc primum in respectum tam Concilij quam statuti sui vellemus aut alterutra, aut neutra potiri.* En! contumacia & libido contradicendi Ecclesiæ unica Luthero causa exstitit urgendi calicem. Primus, qui necessarium esse dixit, tum necessitate præcepti Divini tum necessitate Sacramenti, Eucharistiam suscipi sub utraque specie ab omnibus, fuisse scribitur Petrus Dresdensis anno 1412. & Jacobellus Misnensis, quos secuti sunt Hussita, in Concilio Constantiensi & Basileensi damnati, postea Lutherus & Calvinus, & cum his seducti Germani, de quibus ille versus: *Da calicem, calicem, sitiens Germania clamat.*

Sc. 2. & bene notandum, totum

Christum contineri sub qualibet specie, hoc est, sub specie panis non contineri solummodo Corpus, sed etiam Sanguinem, Animam, & Divinitatem Christi, & vicissim sub specie vini consecrati contineri totum Christum, Corpus, Sanguinem, Humanitatem totam, & Divinitatem, eò quòd ista omnia sint physice inter se unita, & Corpus Christi sit vivum; vivum autem corpus sine sanguine & anima non existat. Neque Christus post Resurrectionem amplius moritur. Rom. 6. & qui solvit *FESUM, ex DEO non est.* 1. Joan. 4. Atque hoc latentur ultrò Lutherani cum Gerardo de Cerna §. 51. & apud M. Lomer p. 279. *Saur, Brunnen, Cur.* Sed istud simul notant Catholici, quòd sub specie panis *vi verborum* præcisè Corpus, & sub specie vini præcisè Sanguis *vi verborum* ponatur, cetera verò *per concomitantiam*, hoc est, propter unionem & naturalem connexionem, quam partes unitæ habent. Et quia verba consecratoria panis explicitè & formaliter expriment solum *Corpus*, & verba consecratoria calicis solum *Sanguinem*, ideo *vi verborum* dicitur ibi solum corpus, hic solus sanguis poni. Hanc distinctionem Lutherani rident, & aliam prorsus imperceptibilem excogitant, vel potius fingunt, ut necessitatem utriusque speciei tueri aliquatenus valeant. Quippe

Sciendum 3. Quamvis à Lutheranis in Eucharistia admittatur Christus *realiter & personaliter* indivisus, ita ut, ubi reperitur Corpus, etiam sit

Sanguis, Anima, & Divinitas &c. atque cum Corpore *realiter* sumatur & Sanguis &c. tamen *Sacramentaliter* sub specie panis (juxta ipsos cum pane benedicto) solum corpus, non sanguinem, non animam, non Divinitatem; & sub specie vini solum sanguinem, & nihil aliud, de Christo sumi; eò quòd detur unio *Sacramentalis* solius corporis cum pane, & solius sanguinis cum vino. Quam unionem *Sacramentalem* paulò ante §. 2. p. 572. expofam dedi. Dicunt itaque, mediante pane benedicto manducari solum Corpus *Sacramentaliter*, & mediante vino, bibi solum Sanguinem *Christi Sacramentaliter*, quia sic Christus instituit, & ordinavit. Gerard. de Cena §. 31. seqq. Quam unionem *Sacramentalem*, & manducationem *Sacramentalem* dicunt esse incomprehensibilem (melius dicerent *impossibilem*, & fictam, nihil enim nisi verba sunt, quibus dementant plebem, & ad captum nihil explicant.) & *Christi Corpus non esse localiter in Eucharistia, nec localiter dispensari, sed Sacramentaliter & mysticè, hoc est, ut neque intelligi neque sentiri possit.* Gerard. §. 185.

Sciendum 4. sequentia quæri 1. An sub una specie contineatur totum Sacramentum Eucharistia. 2. An sit præceptum Divinum, Eucharistia Sacramentum suscipi sub utraque specie ab omnibus, qui non actu sacrificant. 3. An Ecclesia possit præscribere unam speciem, vel utranque, prout illi visum fuerit. 4. An defacto rectè præscripserit pro Laicis, & Clericis etiam.

qui non actu sacrificant, unam speciem, scilicet panis.

Dicendum 1. Sub una specie continetur, & suscipitur totum Eucharistia Sacramentum. Ratio desumitur ex essentia & natura Sacramenti, quæ consistit in hoc, ut significet & causet gratiam sanctificantem, & quidem in Eucharistia per modum refectionis; atqui una species (panis) jam significat & causat gratiam sanctificantem per modum refectionis, seu est signum prædicum refectionis spiritualis animæ: ergo. Quòd significet, clarum est; nam panis materialis reficit hominem, sicut aqua abluit physicè: ergo sicut aqua significat gratiam internam per modum abluitionis, ita species panis significat gratiam internam per modum refectionis. Quòd causet, probatur inde, quia sub una specie continetur totus Christus, à quo tota habetur causalitas & efficientia gratiæ in Eucharistia. Neque tamen hinc sequitur, quòd ambæ species simul sumptæ constituant duo Sacramenta diversa; quia utraque species panis & vini refertur ad unam refectionem; quam quidem plenius & cumulatiùs significat, quàm una species, non tamen nisi unam refectionem significat & causat utraque simul: ferè sicut plura fercula in uno corporali convivio sumpta non faciunt duo, sed unum convivium, unam refectionem corporalem.

Dicendum 2. Nullum exstat mandatum Divinum, obligans omnes fideles ad Communionem sub utraque specie sumendam. Prob. 1. negativè, quia

nulum potest ostendi tale mandatum Divinum.

Prob. 2. ex S. Scriptura, ut explicata ab Ecclesia. Jo. 6. Christus, quamvis etiam utriusque speciei mentionem faciat, tamen quater promittit vitam eternam sub una specie communicantibus: *Siquis manducaverit ex hoc pane, vivet in eternum.* v. 52. *Panis, quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita.* ibid. *Qui manducat hunc panem, vivet in eternum.* v. 59. *Ille est panis de celo descendens: ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur.* v. 50. Ergo preceptum Divinum non est, ut sumatur ab omnibus utraque species, alias enim non potuisset promitti vita eterna sumentibus unam speciem. Quod autem hoc cap. 6. S. Jo. agatur de Eucharistia Sacramento communis est sensus Ecclesie, & Patrum, & Doctorum Catholicorum. Nec audiendi Novatores in contrarium.

Prob. 3. ab exemplo Christi, & Apostolorum. Christus duobus Discipulis in Emaus Luc. 24. dedit Eucharistiam sub una specie; quia textus tantum panis facit mentionem: *Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognoverunt eum.* v. 30. Ex quo effectu colligunt Patres, non fuisse panem communem, sed Eucharisticum. Nominatim de Eucharistia intelligunt hunc locum S. Chrysol. homil. 17. operis imperfecti in Mattheum, S. August. de consensu Evangel. l. 3. c. 25. Theophyl.

ad c. 24. Luc. Beda ad idem c. 24. Lucr. Pari modo Apostoli (ut legere est in Actis, & Patres interpretantur) fidelibus distribuebant Eucharistiam sub specie panis tantum: *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis.* Act. 2. v. 42. per fractionem intelligitur hic distributio Eucharistici panis juxta illud: *Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* Item: *Una autem Sabbathi, cum convenissemus ad frangendum panem.* Act. 20. v. 7. His in textibus fit mentio solius panis, adeoque unius tantum speciei, in qua Apostoli distribuebant SS. Eucharistiam.

Prob. 4. ex sensu & praxi Ecclesie, de qua aliquid dicemus in assertionem sequente. Interim advertito: si exstaret mandatum Divinum de utraque specie omnibus sumenda, utique illud novisset, & semper observasset Ecclesia; quis enim credat, Deum posse permittere, ut Ecclesia non agnoscat tanto tempore aliquod preceptum sui Sponsi, necessarium ad salutem?

Confirmatur ex figuris Antiqui Testamenti, sumptionem Eucharistie significantibus: uti erat esus Mannæ, & Agni Paschalis, item participatio de sacrificijs animalium, de quibus, quamquam comederetur caro, sanguis tamen effundebatur. Igitur sumptio Eucharistie sub uno saepe symbolo figurabatur. Et quamquam Theologia Mystica vel Symbolica dicatur esse non argumentativa, & ex figuris non semper

per defumantur argumenta convincentia ad probandum fidei articulum: sufficiens tamen robur habent, quando vel per se sunt valde clara, uti sunt istæ, vel accedit communis interpretum sensus.

26. Dicendum 3. Potest Ecclesia vel unam vel utramque speciem præcipere, prout ipsi consideratis circumstantijs visum fuerit. Prob. 1. Quamvis enim Ecclesia non possit instituere Sacramenta quoad substantiam, potest tamen aliquid ordinare, hoc vel illud præscribere observandū in dispensatione Sacramentorum, ubi Christus nihil determinatè præscripsit seu præcepit: atqui Christus de modo dispensandi Eucharistiam, utrū nempè debeat dispensari sub una vel utraque specie, nihil determinatè præscripsit, & nullum super hæc dedit mandatum, ut vidimus: ergo. Ma. constat partim ex ratione, quæ dicitur, Ecclesiam in ijs rebus posse ordinare & determinare aliquid, ubi Christus nihil determinavit, cum sortita sit vicariam Christi potestatem, partim ex Scriptura, quæ sic dicit: *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* 1. Cor. 4. qua potestate ordinandi circa hoc ipsum mysterium usus esse creditur S. Paulus 1. ad Cor. 11. sic scribens: *Cetera, cum venero, disponam.*

Prob. 2. ex praxi Ecclesiæ; scimus enim tum ex PP. tum ex Historijs Ecclesiasticis, ab Ecclesia aliquando fuisse permissum fidelibus, ut pro ratione temporis vel loci sumerent utramque

speciem, vel unam, ut contigit primis sæculis: aliquando fuisse præceptum (pro districtu Romano ad aliquod tempus à Gelasio P. imitante exemplum S. Leonis M. ut docet Baron. ad annum Ch. 496.) ut sumerent utramque speciem, etiam vini; cuius rei ratio erat, ut dignoscerentur Manichæi, qui sub specie vini communicare volebant, eò quòd vinum abominarentur tanquam creaturam malam à diabolo productam; nam apud Catholicos tum moris erat, sub una specie panis communicare, & Manichæi inter illos latentes accedebant cum ipsis non sine gravissima injuria Sacramenti. Demum aliquando fuisse præceptum, ut ubique sumerent sub una duntaxat specie panis, uti in Conc. Constantiensi S. 13. & Trident. S. 21. Posteriora duo membra non negantur à Sectarijs, bene tamen primum, quòd primis sæculis liberum fuerit pro circumstantia temporis & loci unam sumere speciem, atque fideles sub una se suscipere verum Eucharistiæ Sacramentum crediderint.

Id quod nunc ostenditur 1. quia primis sæculis consuetum erat in gravi persecutione, in navigatione longa, imò etiam extra has circumstantias Eucharistiam deportare domum, in navem, domus suæ retinere, ut pro opportunitate & devotione illam sumerent: item Eremitæ passim deportabant ad suas eremos, ut suo tempore se illà reficerent, ut testantur Tertull. l. 2. ad uxorem c. 15. S. Cyr. de lapsis in orat. funebr. de excessu Satyri, S. Basil. in ep. ad Cæsariam Pat-

riti-

critiam apud Cani, ubi sic loquitur: *Persecutionis temporibus necessitate cogi quempiam non presente Sacerdote aut Ministro Communionem propria manu sumere &c. longa consuetudine confirmatum est. Omnes enim in eremis solitariam vitam agentes, ubi non est Sacerdos, communionem domi servantes, a se ipsis communicant. In Alexandria vero & in Aegypto uniusquisque eorum, qui sunt de populo, ut plurimum habet communionem in domo sua. Semel enim sacrificium Sacerdote consecrante & distribuyente merito participare & suscipere credere oportet. Etenim & in Ecclesia Sacerdos dat partem, & ipsam admovent ori propria manu. Idem igitur est virtute, siue unam partem accipiet quisquam a Sacerdote, siue plures partes simul. Atqui species vini non poterat diu asservari in adibus, in eremis, in navigijs, quia fuissent corrupta. 2. Quia constat, Patres saepe loqui tantum de pane, quando loquuntur de Evcharistia, nulla mentione facta vini, ut S. Augustinus l. 50. homiliarum homil. 26. & serm. 252. de tempore. S. Ign. M. ep. ad Eph. *Siquis non fuerit intra altare, fraudabitur pane Dei.* Taceo alios. 3. Quia olim Evcharistia fuit praebita infantibus, ut nemo negat: atqui dabatur sub una tantum specie, scilicet vini, teste S. Cypr. serm. de lapsis, sub qua facer Sanguis instillabatur; cum nondum possent solidum cibum comedere. 4. Quia moribundos una tantum specie, saltem subinde, communicabant, ut Serapionem quendam apud Euseb. R. P. Pichlen Theol. Polemica.*

Caesar. l. 6. histor. Eccl. c. 36. puerum aegrotantem apud Bedam l. 4. Anglican. histor. c. 14. S. Ambrosium apud Paulinum &c. 5. Quia vescebantur praesantificatis, hoc est, illis hostijs, quae jam alio die fuerant consecrata, uti hodieum adhuc fit a Sacerdote in die Paraceves, quo die non consecratur, quia sacrificare non licet; & Graeci per Quadragesimam totam, excepto die Dominico & Sabbatho, communicabant ex praesantificatis, ubi solam hostiam alio die jam consecratam, siue vino consecrato, sumebant. Vide de hoc usu Conc. Laodic. Can. 49. Conc. Trull. Can. 51. Innocent. l. in ep. l. c. 4. &c.

Confirmatur. Potest Ecclesia aliquid ordinare, & immutare circa personas, quibus hoc Sacramentum sit dispensandum (sic olim permisit infantibus praebere Evcharistiam, quod nunc non amplius permittit ex iustis causis) item circa tempus, quo suscipi debeat; nam primis temporibus quotidie dabat Evcharistiam fidelibus: postea circa annum Christi 250. praecipiebat, ut quilibet saltem ter in anno, scilicet in Natali Domini, Paschate, & Pentecoste, sumeret: nunc vero refrigerante fidelium devotione obligat ad unicam in Paschate Communionem c. utriusque sexus de poenit. & remiss. Cur igitur non possit etiam ordinare aliquid & praescribere circa modum sumendi Evcharistiam, ad quem modum (non ad essentiam) spectat una vel utraque species?

Dicendum 4. Ecclesia defacto re- 272
 &c. praecipit non actu sacrificantibus
 Ffff con-

communione sub una specie panis, interdicens usum calicis. Probatum facile; quia ex una parte potest id præcipere Ecclesia, ut ex præcedentibus patet; continetur enim in una specie totus Christus, totum & essentialiter integrum Sacramentum, atque realiter etiam suscipitur sanguis &c. Nullum exstat mandatum Divinum de utraque specie: ubi autem nullum exstat mandatum Divinum, potest ordinare & præscribere Ecclesia, Christi vicaria. Ex altera verò parte sunt justæ causæ, quibus Ecclesia permota præcipiat unam speciem panis, & prohibeat dari laicis calicem. Cujusmodi causæ sunt quidem complures, compendij tamen loco ad tres reduci possunt. 1. est, ut Ecclesia se opponat hæreticis, eorumque duplicem errorem manifestius damnet; nimirum eorum, qui docere cœperunt, in una specie non contineri totum Christum, & totum Sacramentum: & aliorum, qui contendunt, esse mandatum Divinum omnes obligans ad communionem sub utraque specie. 2. Ut multiplex irreverentia tanti Sacramenti caveatur; nam compertum est facile contingere, ut sacratissimus Christi sanguis, sub specie vini datus, adhareat barbæ virorum, vel effundatur super vestes, vel in corporis partes, vel etiam omnino in terram, præsertim in magna compressione communicantium, vel in communionem senum, tremulorum, puerorum, infirmorum &c. Propter ejusmodi irreverentias Ecclesia de facto prohibuit infantibus S. Eucharistiam, magis consulendum rata reverentiæ augustissimi hujus Mysteriorum, quam parvulorum utilitati,

quam perciperent ex hoc Sacramento. 3. Ut servetur conformitas per totam Ecclesiam in dispensanda laicis Eucharistia, & ubique faciliter ejus usus; sunt enim plures provinciæ, in quibus difficillimè haberi posset vinum in tanta copia, ut sufficeret communicantibus; præterea inveniuntur aliqui abstemij, qui vinum ne quidem gustare possunt propter naturalem horrorem; alij horrent ex eodem calice bibere post alios, fortè morbis infectos, post barbatos & sordidos rusticos, post edentulas vetulas de naribus stillantes &c.

Ob. 1. Eo modo suscipienda sunt Sacramenta, quo modo Christus instituit: sed Christus instituit Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie: ergo. 2. Eo modo debemus distribuere Eucharistiam fidelibus, quo ipse distribuit suis Apostolis: sed distribuit sub utraque specie: ergo. R. ad 1. Dist. Ma. eo modo suscipienda sunt Sacramenta quoad substantialia, quo modo Christus instituit C. Ma. quoad accidentalialia N. Ma. substantia Sacramenti jam datur in una specie tigitur altera, in qua nihil novi nobis datur, sed tantum in nova & alia specie, spectat ad accidentalialia. Vel aliter Dist. Ma. quo modo Christus instituit sub præcepto C. Ma. sine præcepto N. Ma. Unde ad 2. Exemplum Christi facit quidem, ut aliqua res sit licita, non tamen facit, ut sit præcepta, quia recitatur tantum historicè, non proponitur ut præceptum: alias enim Lutherani deberent communicare in pane fracto (quia Christus fregit) vesperi, non jejuni, & præsertim locis prius pedibus, quia Christus lavit pri-

As Discipulorum pedes, & insuper dixit: *Et vos debetis alter alterius lavare pedes; exemplum enim dedi vobis &c.* Adde, quod Min. non sit omnimodè vera; nam Christus Discipulis in Emaus distribuit Eucharistiam sub una specie panis.

Dices 1. Christus subjunxit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Luc. 22. quæ verba continent præceptum. R. hæc verba Christus non dixit post consecrationem calicis, sed tantum post consecrationem panis, ut patet ex historia Evangelica. Dein, si præse attendatur textus, deprehendatur Christus Discipulis in ultima Cœna præbuisse tantum unam speciem, scilicet panis: *COENANTIBUS illis accepit JESUS panem &c.* Matth. 26. calicem verò primum post Cœnam: *Similiter & calicem, POST QUAM CœNATUM EST &c.* Luc. 22.

Dices 2. S. Paulus referens historiam institutionis Eucharistie perpetuò conjungit manducationem & bibitionem, adeoque communionem sub utraque specie. Sic enim scribit 1. Cor. 11. *Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, quoniam Dominus JESUS, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens, fregit & dixit: accipite & manducate: hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, postquam cœnavit, dicens: hic calix N. v. Testamentum est in meo sanguine: hoc facite, quotiescunque bibetis, in meam commemora-*

R. P. Pichler Theol. Polemica,

tionem. Quotiescunque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit Corporis & Sanguinis Domini &c. Ubi signanter notandum etiam est, quod Paulus bis dicat, *hoc facite in meam commemorationem*, etiam post consecrationem calicis. R. 1. Sicut Christus instituendo non dedit mandatum sumendi utramque speciem, obligans omnes; ita nec Paulus, præcisè referens institutionem Christi, dedit mandatum. Solummodo tradidit, quod accepit, hoc est, retulit, non præcepit, sicut nihil præcepit, dum dixit 1. Cor. 15. *Tradidi vobis, quoniam Christus mortuus est.* R. 2. Duo esse in his Pauli verbis, quæ favent uni speciei; nam 1. post consecrationem panis absolute additur, *hoc facite in meam commemorationem*, post consecrationem calicis verò tantum conditionate & limitate, *quotiescunque bibetis*, hoc est, si & quando bibetis. 2. Adhibet Paulus particulam disjunctivam *vel*; ait enim: *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem &c.* ergo falsum est, quod Paulus perpetuò conjungat manducationem & bibitionem; sed etiam disjunct per disjunctivam *vel*, qua indicat, etiam alterutram speciem seorsim sufficere.

Dices 3. Idem Paulus 1. Cor. 10. v. 16. scribit: *Calix benedictionis, cuius benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est? & panis, quo*

FRAT

FRAT

frangimus, nonne participatio Corporis Domini est? & v. 17. Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane participamus. Ergo utraque species sumenda, aliàs non sumitur Sacramentaliter Corpus & Sanguis; nam panem vocat *хлебъ* Corporis, & calicem *чаша* Sanguinis, seu *communicationem*. R. 1. Sensus textus est, quòd sub specie panis communicet nobis Corpus Christi (uti que vivum &c.) & sub specie vini (si præbeatur, quòd hic æquè parùm præcipitur omnibus, ac alibi) communicetur Sanguis &c. quòd non est contra Catholicos. R. 2. iterum duo ex his verbis favere uni speciei; nam 1. tò *frangimus* etiam juxta Lutheranos idem est ac *distribuimus*, & per illud innuitur, quòd panis semper distributus fuerit à Paulo, similem verò vocem non adhibuit apud calicem, sed solum addidit, cui *benedicimus*, non verò *distribuimus* &c. ut innueret, calicem non semper fuisse distributum. 2. Quia v. 17. seq. statim fit mentio solius panis, qui de uno pane participamus.

Dices 4. Christus ipse præbens calicem iussit omnes bibere, quia dixit: *Bibite ex hoc omnes*. Mat. 26. ergo exstat mandatum calicis, obligans omnes. R. illud *omnes* respicit solos Apostolos, tunc præsentés, quòd colligitur clarè tum ex eo, quòd S. Marcus c. 14. dicat: *Biberunt ex eo omnes*, utriusque non omnes omnino fideles; nam B. Virgo, Joseph ab Arimathea &c. non biberunt, sed solum illi, qui assidebant mensæ, & quos v. 31. ite-

rum allocutus est, dicens: *Vos OMNES scandalum patient in me*: tum ex eo, quia aliàs defacto deberent etiam bibere infantes, abstemij &c. si absolute iussisset omnes bibere. Caterùm quòd tò *bibite* fit *imperativi modi*, non infert mandatum, aliàs etiam mandatum esset illud Christi: *Vade, vende omnia, & da pauperibus*. Mat. 19. Aut illud Davidis Psal. 50. *Amplius lava me &c. Miserere mei Deus &c.*

Dices 5. Quibus dicitur *manducate*, iisdem etiam dicitur *bibite*: ergo vel utrumque spectat ad solos Apostolos, & sic cessat institutio Eucharistiæ, ac nullum datur mandatum Divinum post tempora Apostolorum omnes obligans ad usum hujus Sacramenti: vel utrumque spectat ad omnes fideles, & habetur intentum. R. 1. N. A. quòd enim tò *manducate* spectet etiam ad alios fideles, indicat subnexum illi mandatum, *hoc facite in meam commemorationem*. R. 2. T. A. N. C. vel potius id, quòd ex prima parte consequentis insertur; quia tamen salva est institutio, & præceptum omnibus datum suscipiendi hoc Sacramentum, scilicet Joan. 6. *Nisi manducaveritis &c.* & dum Sacerdotes jubentur distribuere Panem Eucharisticum, *hoc facite* &c.

Dices 6. illud præceptum Joan. 6. est pro utraque specie, quia sic sonat: *Nisi manducaveritis carnem Elij Hominis, & biberitis ejus Sanguinem &c. non habebitis vitam in vobis*. R. N. sequelam 1. quia sensus est, nisi *sumpseritis carnem & sanguinem*

Sec. atqui sub una specie etiam sumitur caro & sanguis; adeoque vis precepti est de re sumenda, non de modo sumendi: quod inde colligitur, quia ibidem statim etiam promittitur vita aeterna sumentibus unam speciem: *Qui manducat me, vivet propter me.* v. 58. adeoque realiter & in virtute etiam bibitur sanguis (licet non formaliter bibatur) propter concomitantiam seu connexionem sanguinis cum carne. 2. Quia particula & potest sumi disjunctivè pro vel, uti nonnunquam sumitur. 3. Quia multa in Scripturis præcipiuntur quidem toti Ecclesie, non tamen à singulis implenda, sed tantum ab aliquibus, uti v.g. *hoc facite in meam commemorationem, euntes docete omnes gentes &c.* sic istud præceptum, nisi biberitis, satis observatur, si aliqui sumant Eucharistiam sub utraque specie, scilicet actu sacrificantes.

Dices 7. Ergo aliquoties, aut semel saltem, necesse erit in vita communicare sub utraque specie, quia Scriptura subinde utriusque, subinde unius speciei mentionem facit. R. N. illatum: eo ipso enim, quod Scriptura nunc tibi nunc utrique speciei promittat vitam æternam, ipsa determinatè non obligat vel ad unam vel ad utramque; reliquit igitur Ecclesie determinandum. Dein, si non semper opus est Eucharistiam sumere sub utraque, jam agnoscitur, sub una specie contineri & suscipi totum Sacramentum. Ad quid ergo necessaria est etiam altera species? Demum jam aliqui obligantur, nempe qui actu sacrificant, ad sumendam utramque spe-

ciem. Sed quare hi? R. ideo, quia in Sacrificio representatur passio & mors Christi, & mysticè occiditur Christus, quod fit per separationem mysticam sanguinis à corpore; nam *vi verborum* corpus sine sanguine sub specie panis ponitur, & vicissim: ergo Sacerdotes debent consecrare utrumque symbolum, & ut Sacrificium sit integraliter totum, etiam sumere.

Ob. 2. Eucharistia est Testamentum Christi, in quo nobis reliquit non modò Corpus sub specie panis, sed & Sanguinem sub specie vini: ergo qui unam solummodo speciem porrigunt, mutilant Testamentum, & defraudant fideles parte hereditatis, scilicet Sanguine Christi. R. est quidem Testamentum, sed tota hereditas, nempe Corpus simul & Sanguis Christi, datur fidelibus sub una specie, quia Christus indivisus; licet non detur sub duplici symbolo, tam bibili quàm comestibili. Quid quaeso interest, an mille aureos ex hereditate capias in uno vel in duplici marsupio? modò capias. Fideles, qui unam speciem accipiunt, non privantur Sanguine Christi, sed tantum privantur altera specie bibili, scilicet specie vini: quid ergo tot jurgis opus est? cur litigant pro re sensibili, & vili specie, cum totum Christum recipiant? cur de cortice multum sunt solliciti, cum habeant nucleum?

Dices. Quamvis Corpus Christi non sit sine Sanguine; tamen Sanguis non sumitur sub specie panis *Sacramentaliter*, quia Christus tantum voluit

luit sumi Corpus mediante pane & vinum mediante Sanguine. R. Huc denique, & ad has latebras se denique recipiunt fugitivi Adversarij: voco *latebras*, scilicet ignorantiae, quia nihil dant nisi verba, & ipsi fatentur, hanc manducationem Corporis sine Sanguine (quamvis realiter unito cum corpore) *Sacramentalem* esse inexplicabilem, & humanae rationi imperceptibilem, rectius dicerent chymericam. Melius igitur cum Catholicis sentitur, qui Sacramentalem manducationem explicare possunt facile, dicendo, *Sacramentalem* vocari ideo, quia anima per hanc sensibilem specierum, & latentis Christi, manducationem acquirit gratiam sanctificantem, & spiritaliter reficitur: quippe Sacramentum est *signum sensibile practicum gratiae sanctificantis*. Christus voluit hoc ipso sumi tam Corpus quam Sanguinem cum Anima & Divinitate sub una specie, quia voluit totus esse realiter sub una specie.

30. Ob. 3. Communio sub utraque specie majorem confert gratiam suscipientibus, quam sub una: ergo sine injuria non possunt privari Laici hoc excessu per subtractionem calicis. R. 1. T. A. quod à plurimis negatur, N. C. Injuria enim non est, si subtrahitur id, quod nec Jure Divino nec Humano debetur: calix non debetur; quia totum Sacramentum suscipitur sub una specie. R. 2. D. A. confert majorem gratiam, & iste excessus est necessarius ad salutem. N. A. non est necessarius. C. A. & N. C. Melius esse judicat Ecclesia, fideles carere fru-

ctu non necessario, quam Sacramentum exponi periculo multiplicis irreverentiae: & ob hanc causam nunc prohibet dari Evcharistiam infantibus, & tantum semel in die hoc Sacramentum sumi permittit ab adultis.

Dices. Signum externum est materia Sacramenti: ergo est pars essentialis Sacramenti: atqui vinum vel species vini est signum externum in Evcharistia: ergo. 2. Symbolum in Sacramentis efficit, quod significat: ergo ubi est duplex symbolum & perfectius, plus efficitur gratia. 3. Alius est effectus cibi, alius potus; nam potus sitim, cibum famem sedat: atqui panis est tantum symbolum cibi spiritualis, & vinum est symbolum potus: ergo effectus Evcharistiae, nempe refectio spiritualis, non perfecte significatur per unam speciem, adeoque nec causatur. R. ad 1. Signum externum tanquam materia jam datur in Evcharistia in una specie, quia per unam jam significatur refectio spiritualis, licet plenius significaretur per utramque speciem. Unde etiam sine speciebus vini datur Evcharistiae Sacramentum essentialiter integrum, quamvis non detur accidentaliter integrum; consequenter altera species vini non est pars essentialis, sed tantum integralis accidentalis, seu pars materiae plenius significativae, sive *symboli externi*: sed sicut *trina* immersio, quae olim adhibebatur in Baptismo, non fuit pars essentialis, cum ad essentiam Baptismi sufficeret *una* immersio, & hodie adhibetur solum *aspersio*; potuit tamen illa *terna* repetitio dici pars integralis accidentis.

dentalis, vel pars materiae seu symboli externi, plenius significantis mundationem internam. Ad 2. Et si transmittetur totum, quod nempe utraque species propter pleniorum symbolizationem conferat plus gratiae, non tamen recte inferretur inde obligatio sumendi utramque speciem, cum iste excessus gratiae ad salutem necessarius non sit, neque sub praeccepto. Adde, quod valde incertum sit, plus conferri gratiae per utramque speciem, partim quia utrumque symbolum non significat res diversas, sed unam, scilicet refectionem spiritualem, partim quia hoc, quod significet eam cumulatius & plenius, nihil facit; moneta enim, in qua perfectius expressa proponitur imago

Caesaris, non propterea plus valet quam alia, in qua symbolum est minus perfectum. Ad 3. patet satis ex modo dictis. In Evcharistia cibus simul realiter est potus, nempe Christus vivus, qui non est sine Sanguine: item fames & sitis spiritualis realiter non distinguuntur.

Ob. 4. Plures ex SS. PP. aperte adstruunt necessitatem communionis sub utraque: ergo. R. SS. PP. vel loquuntur de Sacerdotibus actu sacrificantibus, vel de re sumenda, non de modo sumendi, vel de illis temporibus, quibus utraque species erat in usu aut etiam sub praeccepto. Atque sic non sunt contra nos.

§. VI.

De Sacrificio Missae.

32. Sciendum 1. Sacrificium proprie dictum in genere defini communitate in hunc sensum: Est oblatio externa facta soli Deo, per quam a legitimo Ministro res aliqua sensibilis per immutationem ritu mystico consecratur in recognitionem supremi Domini, quod Deus habet in vitam & necem. Dicitur 1. oblatio, per quam vocem Sacrificium differt ab alijs actibus ad virtutem Religionis spectantibus. 2. Soli Deo facta, est enim praecipuus DEI cultus, & serè solus DEO proprius; quare nulli creaturae sacrificari immediate & principaliter potest. 3. A legitimo Ministro, qui in Lege

Natura erat Paterfamilias, in Lege Moysis & Christi Sacerdotes rite ordinati. 4. Per immutationem, scilicet vel physicam, vel moralem & mysticam. 5. In cognitionem supremi domini &c. cujus publica testificatio est Sacrificium, scilicet Deum posse pro libitu circa vitam & mortem nostram perfecte disponere, id quod indicat hostiae immutatio. 6. Ritu mystico, hoc est, certis ceremonijs, quas in Antiqua Lege praescripsit Deus, nunc Ecclesia determinandas reliquit. 7. Consecratur; nam res sensibilis, quae offertur, debet ex profana fieri sacra; sacrificare siquidem secundum

etymologiam dicit *sacrum facere*. Unde vel maximè requiritur intentio cultûs Divini in Sacrificio. Atque hunc conceptum Doctores abstraxerunt ab illis rebus, quæ communiter habitæ sunt, & adhuc habentur pro veris & propriè dictis Sacrificijs.

Sciendum 2. Sacrificium in Veteri Lege fuisse variè divisum tam ratione materiæ quàm ratione formæ. Ratione materiæ aliud Sacrificium vocabatur *Hostia* vel *Vitima*, quando scilicet animalia, uti agnus, taurus &c. mactabantur Deo: aliud *Immolatio*, quando offerebantur res inanimata, sed solida, uti fruges, panis, thura &c. aliud *Libamen*, quando offerebantur res inanimata, sed liquida, uti vinum, oleum, sanguis &c. per effusio- nem in terram. Ratione formæ aliud Sacrificium appellabatur *Holocaustum*, quando nempe res oblata destruebatur tota per ignem, ut resoluta in fumum ascenderet ad Deum: aliud *Hostia pro peccato*, quod offerebatur pro peccatis, externis tantùm & legali- bus; res oblata autem partim crema- batur, partim cedebat in usus Sacer- dotum: aliud *Hostia pacifica*, quod offerebatur DEO in gratiarum actio- nem pro beneficijs tum acceptis tum accipiendis, ac una ejus pars combure- batur, altera cedebat in usum Sacer- dotum, tertia in usum eorum, qui talem rem donabant. Atqui hæc Sa- crificia fuerunt figuræ magni illius Sa- crificij, quod Christus Dominus Æ- terno Patri obtulit in cruce, atque al- terius, quod in Nova Lege continuò

& ubique repetitur, scilicet Sacrificij Missæ, quod in substantia (scilicet ra- tione Offerentis principalis & Hostiæ) est idem cum Sacrificio cruce; differt tamen in modo; nam istud cruento modò fuit oblatum, illud verò offer- tur in pane & vino, modò incruen- tò. Unde Sacrificium Novæ Legis dividi- tur in *Cruentum & Incruentum*. Utrumque (vel potius unicum Novæ Legis Sacrificium) eas dotes in se conti- net, quas singulas Sacrificia Antiquæ Le- gis, quæ nunc præsentè figurato cessã- runt omnia, habebant singula. Unde est 1. *Latreuticum*, seu supremum Deo honorem & Divinum deservit, proficien- do supremum ejus dominium. 2. *Eucha- risticum*, quia gratias rependit Æ- terno Patri pro beneficijs humano ge- neri collatis. 3. *Propitiatorium*, quia dimittit peccata, & hominem reconciliat DEO. 4. *Satisfacto- rium*, quia delet pœnas peccatorum; & ideo etiam prodest Defunctis. 5. *Impetratorium*, quia impetrat varia & summa beneficia à DEO. Sæctarij nô- stri has prærogativas omnes agnoscunt in Sacrificio Crucis Cruento, negant & pernegant tamen, eas reperiri in Sacrificio Missæ Incruento, quam ne- gant esse Sacrificium; imò dicunt, Missam esse abominandam Idololatri- am, & notam Antichristi. Igitur

Dicendum 2. Missa est verum & pro- priè dictum Sacrificium. Prob. 1. ex Scriptura, ritè explicata. Christus à Davide & Paulo appellatur Sacerdos se- cundùm ordinem Melchisedech: *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordi- nem Melchisedech.* Plal. 109. Hebr. 5.

ergo

ergo Christus aliquando sacrificavit, sicut Melchisedech, scilicet in pane & vino: *Melchisedech enim protulit* (id est, obtulit juxta meliores interpretes) *panem & vinum, erat enim SACERDOS Altissimi*; quæ mentio *sacerdotij* cum particula causali enim clarè indicat, panem & vinum fuisse oblatum, non merè materialiter appositum. Atqui ostendi non potest aliud tempus, quo Christus sacrificasset in pane & vino, nisi in ultima Cœna, ubi panem, quem in suum Corpus convertit, prius *benedixit, fregit* (non frustra ponuntur hæc ab Evangelistis) & dixit: *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur, & accepto calice, hic est Sanguis meus, qui pro multis effundetur: sed tò datur, tò effunditur* (nam Græcus textus utitur præsentis, id est, nunc in ultima Cœna, & postea in cruce) idem est ac immolatur, sacrificatur, quod inde etiam colligitur, quia textus dicit: *pro vobis: pro multis*; si enim Christus tantum distribuisset Discipulis Corpus suum & Sanguinem ad sumendum, debuisset præcisè dicere *vobis, multis*, omissa præpositione *pro*. Ergo Christus in ultima Cœna sacrificavit modo incruento, in pane & vino. Atqui hoc Sacrificiò, quod ipse ibi obtulit celebrando primam Missam nam essentia Missæ consistit in immolatione Christi per consecrationem panis & vini) non fuit contentus, sed in ipsum repeti voluit à suis Discipulis, atque horum Successoribus, dicens *Hoc facite in meam commemorationem* Luc. 22. idque usque ad finem mundi, aliis enim non esset

Sacerdos in æternum; nam post mortem suam utique non amplius sacrificat visibiliter per se, sed per sacerdotes, Vicarios suos; qui Christum nec possunt nec debent imitari in Sacrificio *incruento*, hoc enim Christus *semel fecit*. Hebr. 1. ergo debent imitari in *æternum* (hoc est, usque ad finem mundi) in Sacrificio *incruento*, quod Christus obtulit in ultima Cœna in pane & vino *secundum ordinem Melchisedech*, non secundum ordinem Aaronis, qui sacrificavit mactando animalia &c. Cæterum Melchisedechum, in pane & vino sacrificantem, fuisse typum Christi, in pane & vino sacrificaturi, docent Patres communiter, nominatim S. Hieron. in c. 26. Mat. S. Aug. de Civ. l. 16. c. 22. S. Cypr. l. 2. ep. 3. ad Cæciliam. Imò ipse S. Paulus Hebr. 7. v. 11. quod bene notetur.

Confirmatur 1. ex eadem ep. ad Hebr. 13. ubi Christiani dicuntur *habere altare, de quo edere non habent potestatem, qui Tabernaculo deserviunt*, scilicet sacerdotes Antiqui Testamenti: ergo Christiani etiam habent Sacrificiò propriè dictum; quia *Sacrificiò, Altare, Sacerdos* &c. sunt correlativa, nec unum datur sine altero. Atqui aliud Sacrificiò propriè dictum apud Christianos assignari nequit, nisi Sacrificiò Missæ: ergo.

Confirmatur 2. ex vaticinio Malachia c. 1. ubi DEUS dicit ad Judæos: *Non est mihi voluntas in vobis: & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis, usque ad occalum, magnam est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur, &*

GGGG

offer-

offertur nomini meo oblatio munda. &c. Per istam oblationem non potest intelligi aliquod Sacrificium Judæorum.

1. Quia repudiatur expresse Sacrificium Judæorum, eique opponitur novum.
2. Quia appellatur signatè munda, cujusmodi prædictum specialiter non merebantur Sacrificia Judæorum.
3. Quia dicitur offerri in omni loco, Judæi autem sacrificabant tantùm in Judæa, & quidem in unico templo Jerolymitano. Ergo intelligitur aliquod Sacrificium Novæ Legis, quod offeratur ubique per totum orbem, & sit mundissimum propter Hostiam & principalem Offerentem (Christum) nempe Sacrificium Missæ; cùm aliud assignari nequeat.

Prob. 2. ex perpetua Traditione & praxi Ecclesiæ, quam in re tanti momenti, ubi agitur de præcepto Dei cultu, errare impossibile est; ut scilicet tota, in omni loco, & omni tempore fructillum panis &c. adoret tanquam sponsum suum, ac offerat Deo tanquam Filium & Hostiam dilectissimam sceleratissimâ idololatriâ. Atqui est innegabile, quòd Ecclesia semper ab ipsis incunabulis, & temporibus Apostolorum Missam habuerit pro vero Sacrificio, & constanter hoc Sacrificium obrulerit. Ita enim testantur imprimis Liturgiæ (quod Græcis est Liturgia hoc Latinis est Missa) Apostolorum Petri, Jacobi, Matthæi, & Marci Evangelistæ, de quibus vid. Cocc. de Evch. art. 4. tom. 2. l. 6. Testantur Presbyteri Achaia, qui in vita S. Andrea referunt verba hujus morituri Apostoli: *Ego omnipotenti Deo omni die sacrifico,*

non taurorum carnes, sed immaculatam agnum in altari, cujus carnes, postquam omnis populus credentium manducaverit, & ejus sanguinem biberit, agnus, qui immolatus est, integer perseverat & vivus &c. S. Clemens Petri Discipulus Can. 3. Apostol. Siquis Episcopus aut Presbyter præter ordinationem Domini, quam de Sacrificio instituit, alia quedam, puta aut mel aut lac aut ficeram pro vino supra altare obtulerit, deponitor. Et ep. 3. de Officio Sacerd. Quoniam in alijs locis sacrificare & Missas (en nomen Missæ jam posuit Versor in Ecclesiæ exordio) celebrare non licet, nisi in his, in quibus Episcopus proprius jussit, aut ab Episcopo consecratus fuerit. Hæc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt: hæc nos docemus, vobisque mandamus. Et l. 6. Const. Apost. c. 25. Pro Sacrificio cruento rationale, & incruentum, ac mysticum Sacrificium instituit, quod in mortem Domini per symbola Corporis & Sanguinis sui celebratur. S. Justinus M. in Dial. cum Tryph. apud Canif. Neque verò à quoquam hostias Deus accipit, nisi à suis Sacerdotibus. Itaque omnia Sacrificia, que suo nomine faciendâ IESUS Christus tradidit, id est, in Eucharistia panis & poculi, que in omni loco à Christianis fuit, præoccupatione usus Deus, sibi grata esse testatur Malach. 1. S. Cyprianus. l. 2. ep. 3. ad Cæciliam: Sacerdos vice Christi verè fungitur, quod id, quod Christus fecit, imitatur: & sacrificium verum & plenum tunc offert in Ecclē-

Ecclesia Deo Patri &c. Similia passim occurrunt in antiquissimis Patribus serè omnibus, Dionys. Areop. Ignat. M. Alexandro P. Telesphoro P. Chrysof. Ambr. August. & alijs, in quibus aperte describitur doctrina & praxis moderna Catholicorum circa Missæ Sacrificium. Longè plura reperiuntur in recentioribus scriptoribus, quod negare nequeunt Adversarij. Quos proin interrogo, an hos viros sanctissimos (quales esse censentur recitati PP. & alij plures, serè omnium sæculorum, etiam ab ipsis) damnare prudenter & sine enormi flagitio possint idololatria, impietatis, & sacrilegij, quòd Missas celebraverint, audiverint &c? Judicet æquus Lector.

Prob. 3. Nulla fuit unquam Religio, quæ non putaverit sibi necessarium esse Sacrificium propriè dictum (eò quòd Religio sit modus DEUM colendi, Sacrificium verò sit optimus, & præcipuus DEUM colendi modus, ut patet ex ejus definitione superius data p. 599.) ergo ex sensu universali hominum in vera Religione debet dari Sacrificium propriè dictum: atqui in Religione Christiana nullum esset Sacrificium propriè dictum, nisi tale sit Missa: ergo. Ant. constat, quia non modò Gentiles & Pagani habebant semper sua Sacrificia, verum etià cultores veræ Religionis, ita docente eos partim lumine naturali, uti in Legge Natura docuit Abelem, Abraham, Jacob, Noè, partim explicitè mandante DEO, ut in Legge Moysis, in qua DEUS varia præcepit Sacrificia, quæ obtulit Moyses, Aaron, Heli, Samuel &c. Jam verò translata Legè, & mutata, debet mu-

R. P. Pichler Theol. Polemicus

tari & Sacrificium, sicut vicissim, juxta illud Hebr. 7. *Translato Sacerdotio necesse est, ut & Legis translatio fiat.* Quid ergo dicemus de illis Christianis, qui non habent Sacrificium propriè dictum, uti sunt Sectarij nostri? An non rectè infertur, penes ipsos non esse veram Religionem Christianam?

Excipiunt, & dicunt, etiam apud se esse Sacrificia, scilicet preces, pia opera, & actiones alias spirituales. Sed contra est 1. Quia ista non sunt Sacrificia propriè dicta, & simpliciter, sed solum cum addito, *Sacrificia laudis, justitia, vituli labiorum, hostie spirituales &c.* 2. Quia sic Sacrificia Antiquæ Legis non essent abrogata, nec translatum sacerdotium (contra Paulum Heb. 7. & Patres communiter, qui dicunt, Sacrificia Antiqua, utpote figuræ novi Sacrificij, cessasse) nam preces & pia opera etiam offerebantur in Antiqua Legè. 3. Quia sic vera Religio non differret ab infidelibus & hæreticis; nam in præcipuo actu suo non differret ab ipsis, quia etiam orant &c. 4. Preces & bona opera non requirunt altare, & sacerdotem: Sacrificia autem propriè dicta non possunt offerri nisi in altari & à sacerdote. 5. Sacrificium est oblatio rei sensibilis: sed actiones spirituales, pia vota, preces &c. non sunt aliquid sensibile per se. 6. Ipsa Scriptura opponit opera bona & Sacrificia: ergo non omne bonum opus est Sacrificium propriè dictum: sic Osee 6. dicit: *Misericordiam volo, non Sacrificium.* & 1. Reg. 15. *Melior est obedientia, quam vittima.* 7. Juxta Adversarios omnia opera bona sunt im-

Gggg 2

mun

munda, & quasi pannus menstruata &c. quale igitur Sacrificium?

Prob. 4. In celebratione Missæ reperiuntur omnia, quæ spectant & necessaria sunt ad essentiam Sacrificij propriè dicti: nimirum adest sacerdos, altare, res oblata sensibilis, oblatio Deo facta, rei oblatæ quædam immutatio & destructio; nam *physicè* destruitur substantia panis & vini, *moraliter* destruitur Hostia seu Christus, quatenus ponitur quidem vivus, modo tamen mortuo & in statu ad operandum inepto, quia ponitur penetratis inter se partibus definitivè; item occiditur *mysticè* per verba consecrationis; nam *vi verborum* sanguis separatur à corpore.

Prob. 5. ad hominem ex Confessione Augustana, quæ art. de Missa sic dicit: *Falsò accusantur Ecclesia nostra, quòd Missam aboleant, retinetur enim Missa apud nos, & summâ reverentiâ celebratur, servantur & usitata ceremonie fere omnes.* Jam verò nomine *Missæ* illo tempore nihil aliud intelligebatur ab Ecclesia, & à Statibus Imperij, quàm Sacrificium Missæ, quod Catholici semper, & hodièdum adhuc celebrant. Nunc autem Lutherani contra proprietatem vocabuli, & contra usum totius Ecclesiæ, ac Romani Imperij volunt nomine *Missæ* intellectam fuisse *Cenam*, seu *Evcharistiam*, quæ Sacramentum est. Quo pacto non solum torquent textum sive Confessionis, verùm etiam gravissimæ fraudis in re summi momenti eandem arguunt, aliud voce eloquentem, & aliud mente intelligentem.

Dicend. 2. Missa est Sacrificium *Propitiatorium* (quod sit *Latreuticum & Evcharisticum*, facillè concedit, quisquis eam Sacrificium esse agnoscit) hoc est, dimitit peccata tam mortalia quàm venialia, non tamen immediatè, sed mediatè, seu impetrat gratias actuales peccatoribus (pro quibus offertur) quibus excitantur & promoventur ad penitentiam, per quam immediatè dimittuntur peccata: hæ tamen gratiæ actuales, quas impetrat, non semper sunt efficaces; quod mirum non est, cum neque per Sacrificium Crucis impetrata sint omnibus peccatoribus gratiæ efficaces ad agendam penitentiam. Itaque rectè offertur Sacrificium Missæ pro vivis ad obtinendam remissionem peccatorum. Prob. 1. ex Scriptura. *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad DEUM, ut offerat dona & Sacrificia pro peccatis.* Hebr. 5. Prob. 2. ex perpetuo sensu Ecclesiæ. Audiat utriusque testis antiquissimus, Alexander P. & M. anno 109. ep. 1. c. 4. *hæc veritas nos instruit calicem & panem in Sacramento offerre, quando ait: accepit IESUS panem &c. crimina enim atque peccata oblati hæc Domino Sacrificijs delentur &c. Talibus hostijs delectabitur, & placabitur Dominus, & peccata dimittet ingentia.*

Dicend. 3. Missa est Sacrificium *Satisfactorium*, hoc est, delet penas pro peccatis quoad culpam jam dimissis, & quidem infallibiliter, nisi adit

obex

obex in eo, pro quo offertur: obex autem est peccatum mortale. Adeoque rectè offertur pro Defunctis, hisque prodest, qui adhuc hærent in Purgatorio, ex opere operato (quo modo etiam impetrantur vivis gratiæ actuales ad obtinendam penitentiam) Prob. 1. ex Scriptura; nam 2. Machab. 12. Judas Machabæus iussit offerri Sacrificia pro Defunctis, ut à peccatis, hoc est, peccatorum pœnis, solvantur, ejusque factum approbatur ibidem: ergo multò magis potest offerri Sacrificium Missæ pro defunctis, ut à peccatis solvantur, cum habeat virtutem ex opere operato: atqui Defuncti non aliter solvuntur à peccatis, nisi quatenus satisfit pro pœnis, post culpam dimissam reliquis, ut hic supponendum est: ergo Sacrificium Missæ est etiam satisfactorium. Prob. 2. ex perpetua praxi Ecclesiæ; jam enim in Liturgijs S. Jacobi, & S. Clementis invenitur memoria ac deprecatio pro Defunctis, & damnata pridem est hæresis Aërij, qui negabat, pro mortuis esse sacrificandum; teste Epiph. & August. Audiatur unicus S. Chrysost. qui homil. 3. in epist. ad Philipp. ait: *Non frustra ab Apostolis sancitum est, ut in celebratione venerandorum mysteriorum memoria fiat eorum, qui hinc discesserunt. Noverunt, illis multum hinc emolumentum fieri, multum utilitatis.*

36. Dicend. 4. Missa est Sacrificium Impetratorium, hoc est, per id obtinentur varia beneficia, corporalia & spiritualia, imò & augmentum gratiæ sanctificantis; sed hoc postremum non nisi mediatè,

scilicet mediantibus virtutum actibus, ad quos eliciendos gratiæ actuales (licet non semper efficaces) immediatè impetrantur: nam gratiæ sanctificantis augmentum, non Sacrificio, sed Sacramentis promissum est. Quòd impetremur semper (ex opere operato) aliqua beneficia, sed pro loco & tempore competenti, prout Deus novit esse utile, probatur præcipuè ex sensu, & praxi perpetua Ecclesiæ, Sacrificium Missæ offerentis pro quibuscunque hominum necessitatibus. Sit unicus testis ex antiquis S. August. qui l. 22. de Civit. Dei c. 8. ait: *Rogavit nostros, me absente, presbyteros, ut aliquis eorum illo pergeret, cujus orationibus cederent. Perrexit unus, obtulit ibi Sacrificium Corporis Christi, orans, ut cessaret illa vexatio: Deo protinus miserante cessavit,* scilicet infestatio malignorum spirituum, Dein confirmatur ex eo: si Sacrificium impetrat remissionem peccatorum saltem mediatè, & pœnarum immediatè, cur non impetret alias gratias & beneficia? Si non illa, quæ petuntur, certè substituet Deus alia, prout ipsi melius videbitur, sicut fit in orationibus Justorum. Nihil jam dicam de fructibus, qui redundant ex Sacrificio Missæ ex opere operantis.

Dicendum 5. Retinenda est Missa privata. ^{37.} Nomine Missæ private potest intelligi, quæ celebratur vel in loco privato, in ædibus, oratorijs &c. vel in templo quidem, sed sine cantu, nec in altari summo, vel quæ fit sine conventu populi, vel extra diem Dominicam & festa, vel denique talis Missa,

sa, in qua solus sacerdos communicat sine communione populi. Et in hac ultima acceptione potissimum sumit Lutherus, quando impugnat Missam privatam: atque in hoc sensu acceptam retinendam esse, Prob. 1. quia in ea reperitur tota essentia & integritas Sacrificij à Christo instituti. 2. Quia sacerdos, etiam privatim celebrans, & solus Sacramentaliter communicans, agit publicum Ecclesie ministrum, nec pro se tantum, sed etiam pro tota Ecclesia offert: major autem publicitas gratis requiritur. 3. Quia Sacrificium non offertur populo, sed DEO pro populo; quod fieri potest, etiam si populus non communicet. 4. Quia nec in Antiqua Lege de rebus oblati manducabat semper populus. 5. Neque in Ecclesia Christi id semper observatum fuit; quippe jam olim Missa offerebatur quotidie, non tamen populus (post tempora Apostolorum) communicabat quotidie. 6. Quia præceptum audiendi Missam diebus festis & Dominicis, omnibus fidelibus impositum, est antiquissimum; at nullum fuit unquam præceptum omnibus diebus Dominicis & festis communicandi, sed olim tantum ter in anno, nunc à longo tempore tantum semel. Neque dicas, Christum, dum sacrificavit (si tamen sacrificavit) in pane & vino, distribuisse hostiam suis Discipulis manducandam &c. Nam exemplum Christi facit quidem rem licitam, sed non præceptam. Christum in ultima Cæna sacrificasse, patet ex dictis.

38. Dicend. 6. Necessè non est, imò nec deceet, Missam celebrari linguâ vul-

gari, scilicet Germanicâ in Germania, Gallicâ in Gallia &c. Prob. 1. Quia Sacrificium Missæ non offertur ad instruendum populum, sed ad colendum Deum, & aliquid ab ipso impetrandum: Deus autem utique intelligit linguam Latinam. 2. Quia tolleretur commercium Ecclesiarum particularium; Germanus enim sæpe non posset dicere Sacrum, existens in Gallia, & vicillim; Italus in Polonia, & vicillim &c. 3. Quia Ecclesia semper consuevit in Officijs Divinis adhibere unam ex tribus linguis sacris, nempe vel Latinam, vel Græcam, vel Hebraicam, nisi fortè per indulgentiam, ad cavendum majus malum, quibusdam Provincijs ad aliquod tempus linguæ vernaculæ usus concessus sit. 4. Quia est ad majestatem & reverentiam majorem, si adhibeatur lingua sacra, & vulgo non usitata; quam ob causam etiam multa dicuntur secretò in Canone. Ceterum ceremoniæ & vestes sacre, in Missa adhiberi solite, uti & ea, quæ ex verbis, si intelligerentur, populo prodesse creduntur, illi explicantur à Catechistis & Concionatoribus, quantum opus est.

Opponunt. Ad Hebr. 9. v. 28. dicitur: *Christus semel oblatus est.* & c. 10. v. 14. *Una enim oblatione consummavit in sempiternum sacrificatos;* ergo opus non est tot Missarum oblationibus, cum suffecerit abunde una oblatio Christi. Confirmatur. Sacrificium Christi, in Cruce peractum, fuit infiniti valoris: ergo à Christianis repeti non debet, quin non potest sine ejus injuria: ergo Missa non est Sacrificium,

quo remittuntur peccata, & alia beneficia nobis conferuntur. R. Omnino Christus semel oblatus est modo cruento, & in Cruce &c. hoc tamen non obstante potest renovari hoc Sacrificium modo incruento, partim in memoriam Passionis, partim ut nobis applicetur fructus Sacrificij Crucis: legant Adversarij verba antecedentia cit. c. 9, ubi v. 11. dicitur: *Omnis sacerdos præsto est quotidie ministrans, & easdem sepe offerens hostias.* Equidem propter pactum initum inter Deum & hominem non habet Redemptionis fructum illud, quod in Missa offertur, Sacrificium, nisi quatenus est representativum & applicativum Sacrificij crucis, quo solo voluit Deus & Christus ex speciali pacto satisfieri pro mundi peccatis &c. uti nec illud, quod Christus in ultima Cæna obtulit in pane & vino, quod erat significativum Sacrificij, in Cruce peragendi. Quamvis enim & Sacrificium Cænae, & Sacrificium Missæ (idem intellige de o-

mnibus Christi actionibus, utpote Theandricis) fuerit & sit infiniti valoris in actu primo & quoad sufficientiam, non minus quam Sacrificium Crucis; redemptio tamen mundi & satisfactio pro peccatis &c. ex decreto DEI fuit alligata soli Sacrificio Crucis; applicatio tamen fructus fuit data ejus memoriali, scilicet Sacrificio Missæ, uti & data est Sacramentis, fidei, spei, charitati, penitentia &c. Unde patet responsio ad alterum textum. Ad Confirmationem D. A. Sacrificium Christi in Cruce peracti fuit infiniti valoris in actu primo & quoad sufficientiam C. in actu secundo & quoad actualem applicationem. N. A. & G. Christus noluit nobis prodesse Sacrificium, etiam Crucis, nisi nobis applicetur per illa media, quæ ipse instituit & præscripsit, uti sunt Sacramenta, Sacrificium Missæ, opera virtutum: voluit enim Sacrificium incruentum perpetuo renovari, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem,*

ARTICULUS IV.

De Sacramento Penitentia.

SUMMARIUM.

1. <i>Quamvis Penitentia etiam sit virtus, de ea tamen, ut Sacramentum est, hic agitur.</i> 2. <i>De Absolutione & Confessione peccatorum quid sentiant tum Calvinistæ, tum Lutherani.</i> 3. <i>Juxta Catholicos Sacerdos verè</i>	<i>remittit peccata autoritate Judiciali, dum absolvit.</i> 4. <i>Sine qua Absolutione, vel in re vel in voto suscepta, impossibile est salvari eum, qui post Baptismum lapsus est in peccatum mortale.</i> 5. <i>Quia Lutherani, & nominatim</i>

Gerar.

- Gerardus opponat contra potestatem Judicalem absolventis a peccatis.
6. An Christus & Apostoli absoluerint a peccatis Sacramentaliter.
  7. Quid opponant contra necessitatem Absolutionis.
  8. Quid sit contritio, perfecta & imperfecta.
  9. Quid sit juxta Lutheranos contritio, & poenitentia.
  10. De Contritione perfecta nihil sciunt, & silent; quod dolendum.
  11. Contritio imperfecta, seu Attritio, est actus honestus.
  12. Terrores conscientiae incussi, in quibus juxta Lutheranos partialiter consistit Poenitentia, non sunt pars Poenitentiae.
  13. Neque fides, etiam fiducialis, in qua tamen juxta Adversarios consistit praecipua Poenitentiae portio.
  14. Attritio quomodo non plus detestetur infernum quam peccatum.
  15. Contritio quomodo sit sensibilis, & Confessio quomodo signum gratiae.
  16. Quid sit DEUM diligere super omnia, seu charitas perfecta, qua tanquam motivo nisi debet contritio perfecta.
  17. Quid sit Confessio Sacramentalis, qua dicitur Auricularis.
  18. Quid de ea sentiant Seltarij.
  19. Non sufficit sua peccata confiteri soli DEO.
  20. Neque Sacerdoti tantum in genere, sed oportet omnia mortalia, quae post diligens examen memoria occurrunt, distincte exprimere quoad speciem & numerum.
  21. Idque necessarium est Fure Divino.
  22. Nec Scriptura, nec exemplum Christi & Apostolorum aduersantur Confessioni Auriculari & Absolutioni Sacerdotis.
  23. 24. Hec Confessio non est introducta & instituta ab Ecclesia.
  25. 26. Nec nimium est difficilis, multo minus impossibilis.
  27. Satisfactio est pars integralis Poenitentiae.
  28. Quid illa sit, praesertim de condigno & proprio dicta.
  29. Poenam temporalem, quae dimittit quoad culpam peccati, saepe remanet.
  30. Delet Satisfactio, ab homine iusto praestita per opera bona poenitentiae.
  31. Talia opera recte injunguntur propterea poenitentibus a Confessario.
  32. Item utiliter assumuntur sponte a fideiibus ad satisfaciendum pro reatu poenae temporalis adhuc remanens.
  33. 34. Diluuntur obiecta.
  35. 36. Nec obstat infinitas Satisfactionis a Christo posita; nec opera poenalia praecise imponi debent pro medicina &c.
  37. Indulgentiae fuerunt occasio Apostasiae Lutheri.
  38. Quid sint; nam multi laborant erroneis persuasionibus in hac materia.

39. *Eas concedendi potestas datur in Ecclesia Christi.*
 40. *Principaliter tamen & immediata est illa est potes summi Pontificem.*

41. *Utiliter conceduntur etiam pro Defunctis in Purgatorio adhuc harentibus,*
 42. *Nempe per modum Suffragij.*
 43. 44. *Solvuntur Objectiones.*

¶ **P**oenitentia quidem virtus est, quæ essentialiter consistit in dolore animi de commisso peccato cum proposito vitæ in melius commutandæ, & spe veniæ. Nos tamen, postquam probavimus supra art. 3. Poenitentiam in Nova Lege etiam *Sacramentum* esse, quamvis sine actu virtutis Poenitentia (scilicet sine dolore de peccato) administrari nequeat, præcisè de Poenitentia, ut

Sacramentum est, agemus, ad quam ex parte Ministri requiritur Absolutio tanquam forma, consistens in verbis, *ego te absolvo* &c. ex parte Suscipientis autem Contritio, Confessio, & Satisfactio, quæ sunt quasi materia. Satisfactioni subjungemus Indulgentias, quia plurimum serviunt ad perfectè satisfaciendum pro prænis peccatorum.

§. I.

De Absolutione.

2. **S**ciendum, Calvinistas tam Absolutionem quam Confessionem peccatorum penitus sustulisse, ut olim fecerunt Novatiani hæretici sæculo III. Lutheranos verò retinuisse quidem utriusque (mutatam tamen) usum, imò umbram potius, partim quia non habent legitimos sacerdotes, quibus solis à Christo data est potestas verè absolvendi, partim quia docent, peccata unicè dimitti per fidem, Ministrum verò Ecclesiæ remissionem peccatorum solummodo *denuntiare*, & consolari poenitentem. Dicunt enim, Christum, dum Mat. 18. & Joan. 20. dedit potestatem remittendi peccata, non aliam Apostolis & eorum successoribus potestatem dedisse, quam verè poenitentibus *in specie* annuntiandi remissionem
- R. P. Pichler Theol. Polemica.

peccatorum, & eandem *in genere* omnibus prædicandi; quamvis promissio Evangelij (de remissione peccatorum) in genere pertineat ad omnes verè contritos, interim tamen (dicunt) teneræ conscientia non possunt semper firmæ fide statuere, ad se quoque Evangelicam promissionem pertinere. Gerard. in LL. Theol. de Poenit. §. 100. Qui præterea §. 111. ait, Ministros Ecclesiæ non habere potestatem *Judicariam* reconciliandi Deo peccatores, sed præcisè alienum beneficium, nempe Christi, iisdem impertire, *prædicando* remissionem peccatorum in omnes gentes, eò quòd solus veri Dei sit remittere peccata. Non aliam igitur potestatem Judicalem, qua æstimant quantitatem & qualitatem peccatorum in ordine

H h h h

ordine ad solvendum vel ligandum sacerdotibus concedunt Lutherani, nisi merè ministerialem, quia annuncient & declarent contritis, à Deo ipsis esse remissa peccata propter Christum fide apprehensum. Contrà

3. Dicendum. Sacerdos ritè absolvens verè remittit peccata, & quidem autoritate judiciali (acceptà tamen à Christo, cujus Vicarius & Minister est, quo modo Baptizans verè abluit & remittit peccata ut Christi Vicarius & causa instrumentalis) Proinde quamvis Absolutio sacerdotis sit alieni beneficii dispensatio, non tamen est nudum tantum ministerium annuntiandi Evangelij promissionem, vel declarandi, peccata esse à Deo remissa, sed est actus judicialis, quo Sacerdos tanquam iudex pronuntiat sententiam, & cum Deo tanquam causa principali verè absolvit à peccatis. Ita Catholici omnes cum Tridentino Sess. 14. c. 6.

Prob. 1. ex potestate clavium, Apostolis eorumque successoribus promissà Matth. 18. *Quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in caelo, & quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in caelo:* collatà autem Jo. 20. *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ubi notanda sunt verba *remiseritis, solveritis, retinueritis &c.* Non enim Christus dixit: quibus denuntiaveritis, peccata esse remissa. Et sicut sanare vulnus non dicitur, aut solvere vincula, aut donare centum aureos &c. qui præcisè denuntiat alteri, vulnus esse sanatum, vincula solu-

ta, & aureos ei donatos: ita nec potest dici *remittere* peccata, qui præcisè denuntiat, ea esse remissa.

Prob. 2. ex perpetua Ecclesiae Traditione & sensu. Audi testes Ambrosium & Chrysostr. prior l. 1. de Pœnit. c. 2. ait: *Quorum remiseritis peccata, remittantur eis &c. quis est ergo, qui magis honorat Dominum JESUM? utrum qui mandatis obtemperat, an qui resistit? Ecclesia in utroque servat obedientiam, ut peccatum & alliget & relaxet: hæresis in altero inmittit, in altero inobediens &c.* Et l. 2. de Pœnit. c. 2. *Impossibile videbatur per penitentiam peccata dimitti. Concessit hoc Christus Apostolis suis, quod ab Apostolis ad Sacerdotum officia transmissum est.* Posterior l. 3. c. 6. de Sacerdotio: *Corporis lepram haud purgare quidem, sed purgatos probare, Fundorum Sacerdotibus solis licebat: at verò nostris Sacerdotibus non corporis lepram, verum anime sordes, non dico purgatos probare, sed purgare prorsus concessum est.*

Prob. 3. ad hominem. Quando Minister Ecclesiae denuntiat penitenti, remissa ipsi esse peccata, vel hoc facit absolutè, vel sub conditione, si ritè credat Pœnitens? Si absolutè, tunc prorsus temere denuntiat, quia nescit statum penitentis, utrum non sit hypocrita &c. Si sub conditione, tunc opus non est hac denuntiatione, cum penitens longè melius sciat, an habeat fidem, consequenter an sibi remissa peccata, quam Minister. Ad quid ergo servit hæc denuntiatio, quæ unicè adhibetur, ut in specie certificentur pec-

catores de obtenta remissione peccatorum? Ubi illa decantata certitudo, quam sibi fingunt Lutherani de statu gratiæ & salute? cum eam certitudinem habere à Ministro debeant contriti conscientiæ, ut loquitur Gerardus; Minister autem nesciat, urrum pœnitentes ritè credant fide salvifica, sine qua obrinere remissionem peccatorum & salutem impossibile est. Taceo, quòd opus non sit, ut is, qui ita denuntiat, sit Minister Ecclesiæ vel Præco, cum denuntiare quilibet possit, etiam laicus, scemina, infidelis, & præsertim nuntij v. g. Norimbergensis, Ulmenis &c. Quid enim obstat, cum juxta Adversarios nulla requiratur specialis potestas & auctoritas Judicialis? Quod pro casu necessitatis quidem admittunt Lutherani, sed quàm ridiculum id sit, nemo non videt. Et quare solùm pro casu necessitatis? Ubi fundamentum in Scriptura, quòd extra talem casum debeat esse Minister Ecclesiæ necessarius &c?

4. Dicendum 2. Defacto omnibus, post Baptismum mortaliter lapsis, ad salutem omnino necessaria est Absolutio Sacramentalis, vel in re vel in voto suscepta. Prob. 1. ex Scriptura, quæ ex una parte dicit, pœnitentiam esse simpliciter necessariam, nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Luc. 13. ex altera verò parte modum agendi pœnitentiam præcipit talem, ut judiciali Sacerdotum sententia dimittantur peccata, & non aliter, quorum remiseritis peccata, remittentur, quorum retinueritis, retenta sunt. Joan. 20. Prob. 2. ex Traditione & sensu Eccl. P. Pichlen Theol. Polemica.

clesiæ, qui non solum declaratur in Conc. Trid. sed etiam manifestè colligitur ex necessitate Confessionis auricularis, de qua postea: ad quid enim hæc adhibita semper est, nisi ut impetretur Sacerdotalis Absolutio? Ceterum dixi, *vel in re vel in voto*, ut insinuarem, casu quo non posset haberi Absolutio in re v. g. ob Sacerdotis defectum, sufficere desiderium Absolutionis, quod includitur in Contritione perfecta, vel in actu amoris Dei super omnia: talis enim saltem virtualiter vult observare omnia mandata: inter cetera autem mandata est etiam Absolutio à peccatis à Sacerdote danda. Ratio est, quia Deus, qui omnes homines vult salvos fieri, omnibus dat medium ad salutem necessarium: sed non daret omnibus tale medium, nisi sufficeret desiderium Absolutionis, quam sæpe in re habere nequeunt morturi.

Itaque Absolutio Sacramentalis graviter lapsis, in hoc rerum ordine à Deo decreto, necessaria est ad salutem necessitate *medij*, & consequenter etiam necessitate *præcepti* Divini, quia quæcumque necessaria sunt necessitate *medij*, tenemur facere, si pendeant à libera hominis potestate. Dicuntur autem illæ esse necessaria *necessitate medij*, quæ imprimis positivè & directè influunt in salutem, ac insuper talia sunt, ut sine illis, etiam inculpabiliter omittis, juxta præsentem Dei ordinationem salus haberi non possit.

Ob. 1. Si Sacerdos auctoritate judiciali potest absolvere, tunc verum est dicere: Sacerdos verè condonat peccata, remittit pœnam inferni, dat vi-

Hhhh 2. tam

tam & beatitudinem æternam &c. sed hæc pessimè sonant, & Deo injuriosa sunt, qui solus hæc potest. R. Verum est, quòd hæc faciat Sacerdos ut Christi Minister, & Judex vicarius, potestate sibi communicata, delegata, subordinata, & dependente à Christo: non autem quòd hæc faciat ut Salvator, & Judex principalis, potestate summa ac independente à Christo. Christus est absolvens principalis, Sacerdos est vicarius, legatus, & instrumentum Christi, per quem Christus absolvit, non tamen solus, sicut baptizat per Ministrum; nam & Sacerdotibus dedit claves & potestatem solvendi, ligandi, remittendi peccata, sicut dedit potestatem baptizandi.

Regerit Gerardus §. 112. Absolutionem Sacerdotis non esse tantum declarationem ejus, quod jam antè intus in pœnitente factum est, sed esse simul efficax medium, per quod Christus verè pœnitentibus confert, quod promissum. *Absolutio, inquit, est talis annuntiatio remissionis peccatorum, quæ efficax fit virtute Spiritus S. qui per illam effert, applicat, & obsequat remissionem peccatorum agentibus pœnitentiam & credentibus.* R. hæc imprimis non coherent cum ijs, quæ ex eodem Gerardo adduximus pag. 609. Dein probarent, Pœnitentiam esse verè Sacramentum, cum esset signum practicum & collativum gratiæ, seu remissionis peccatorum: quod iterum est contra Gerardum. Demum quæro: vel Sacerdos absolvendo verè remittit instrumentaliter peccata? vel non, sed solus

Deus totaliter? si prius; habemus Catholicum intentum: si posterius; falsa sunt verba Christi ad Sacerdotes dicentis: quorum *remiseritis* peccata &c.

Ob. 2. Christus non remisit peccata per Absolutionem. 2. Nec Apostoli, tum quia nihil legitur de hoc in Scripturis, tum quia Christus dixit ad Discipulos: *Sicut misi me Pater, & ego mitto vos.* Joan. 20. Ergo neque nunc Sacerdotes debent aut possunt dimittere peccata per Absolutionem. R. ad 1. Christus etiam non baptizavit, & sine Baptismo remisit peccata: ergo nec Adversarij alligabuntur ad Baptismum, & poterunt regenerare sine hoc medio filios DEI. Christus utpote plenus Dominus in remissione peccatorum non erat alligatus illis medijs, quæ instituit, & observari voluit à suis Discipulis: alligati tamen sunt ejus Ministri, quorum in potestate non est alio modo conferre gratiam, quam quo modo concessit Christus, à quo habent, quidquid habent. Ad 2. Etiam si de Apostolis non legeretur, eos per Absolutionem Sacramentalem dimisisse peccata (sicut nec legitur eos absolvisse *denuciando* tantum, remissa esse peccata) non tamen sequeretur, eos non absolvisse verè. Dein satis legitur 2. Cor. 5. ubi v. 18. dicitur: *Deus dedit nobis ministerium reconciliationis, &c. v. 20. Legatione fungimur pro Christo.* Adde, quòd Apostoli converterint Judæos & Gentiles, quibus peccata remittuntur per Baptismum, non per Absolutionem Sacramentalem: non ergo mirum

mirum est, quod explicitè non multum inveniatur scriptum de data ab Apostolis Absolutione.

7. Ob. 3. Possunt remitti peccata per contritionem perfectam, ut fatentur Catholici. 2. Et defacto remittuntur per fidem, ut docent Sectarij: ergo Absolutio non est necessaria ad salutem. R. ad 1. In contritione continetur votum seu desiderium Absolutionis, ut tenent Catholici. Dein Absolutio prodesset saltem attritis, & imperfectè pœnitentibus; quippe Christus in Nova Lege voluit per Sacramentalem Absolutionem etiam illis suppeditare remedium salutis, qui non perfectè contreruntur, & solum imperfectæ pœnitentiæ virtutem habent; quod in Antiqua Lege non erat concessum, sed debe-

bant semper perfectam contritionem elicere. Imò Absolutio potest etiam prodelle perfectè contritis; cur enim Deus non possit de eadem res bis ferre sententiam, semel apud semetipsum, remittens peccatum propter contritionem perfectam, & semel per suum Ministrum absolvens, præsertim cum per ejusmodi Absolutionem augeatur gratia sanctificans, quæ de se est remissiva peccati. Adde, quod incertum sit sæpe, utrum pœnitens habeat contritionem perfectam, vel tantum imperfectam. Quare Absolutio prodest plurimum ad majorem spem & certitudinem de remissis peccatis. Ad

2. N. absolutissimè Ant. quod per fidem solam dimittantur peccata.

§. II.

De Contritione. Ubi etiam de partibus Pœnitentiæ Lutheranorum.

8. Sciendum 1. Contritio in genere est dolor animi ac detestatio peccati commissi propter Deum offensum, conjuncta cum proposito vitæ in melius commutandæ. Est duplex, perfecta & imperfecta: perfecta, quæ absolute dicitur *Contritio*, & ordinariè intelligitur audita hac voce, est dolor de peccato, procedens ex motivo amoris Dei, super omnia dilecti. Imperfecta est dolor de peccato procedens ex motivo imperfecto v. g. ex metu inferni, turpitudine peccati &c. atque dici consuevit *Attritio*. Cate-

rùm metus inferni, & pœnatum timor, alius est filialis, alius servilis, & alius serviliter servilis. *Filialis* timor est, quo quidem timetur Deus quæ pœnam intentans, magis tamen propter offensam ipsius Dei: *Servilis*, quo timetur Deus puniens, solius pœnæ fugiendæ causâ: *Serviliter servilis*, quo ita timetur Deus, ut, nisi puniret, peccatum non displiceret, neque caveretur. Ultimus timor malus est, quia pœnam plus timet & curat quam Deum. Filialis ab omnibus admittitur esse bonus. Servilis cul-

H h h h ; pa-

patur à Lutheranis, qui dicunt, eo peccati, & hominem fieri hypocritam, de quo postea. Porro tam contritio quàm attritio, ut profit ad vitam æternam, debet esse supernaturalis, qualis erit, si procedat ex fide, qua Deus creditur esse auctor supernaturalium, & ordinans hominem ad beatitudinem supernaturalem.

9. Sc. 2. Contritionem à Lutheranis apud Gerardum §. 613. sic definit: *Est verus ac serius dolor ex agnitione peccati & sensu ira Divina adversus illa exortus, cum conscientia pavorebus & peccati detestatione conjunctus.* Et §. 41. *Est vera peccati cognitio, serius de illo dolor, & interiores conscientie angores, cum externis quibusdam signis ut plurimum conjuncti.* Isti autem pavores & angores conscientie (dicunt) incutiuntur à Legge; nam *ex Legge est cognitio peccati, Lex iram DEI denunciat*; quò etiam calamitates tum publicæ tum privæ, quas Deus infligit propter peccata, item passio Christi conducit, quæ vel maximè ostendit iram Dei advertus peccata. Postquam verò *Lex* incussit terrores conscientijs, easque propositâ irâ Dei contrivit, succedit *Evangelium*, quod mentes confternatas iterum erigit, monstrando Christum Mediatorem, & fidem in ipsum accedendo, qua apprehenditur justitia Christi, remittuntur peccata, & anima de ijs remissis certa redditur. Unde apud Lutheranos duæ statuuntur propriæ & essentielles partes Pœnitentiæ, *Contritio & Fides*; *Contritio sunt terrores conscientie incussi à Legge ag-*

nitio peccati & irâ Dei; Fides conscientiam iterum consolatur, dum terrores firmiter credit, sibi remitti peccata propter Christum. Aliqui cum Philippo Melanch. addunt pro tertia parte novam obedientiam seu meliorem vitam subsequentem: Gerardus verò §. 54. negat propriè esse partem, quamvis dicat, meliorem vitam & opera bona indissolubili nexu conjungi cum vera pœnitentia. Catholici pro requisitis aut partibus Sacramenti Pœnitentiæ præter Absolutionem, de qua dictum, admittunt Dolorem de peccato cum Proposito melioris vitæ conjunctum, Confessionem peccatorum, & Satisfactionem; quia his positis habetur plena & integra remissio peccatorum quoad culpam & pœnam. De quibus singulis agendum: priùs tamen

Sc. 3. Contritionem (quod dolendum est) à Lutheranis non dividi in perfectam & imperfectam; de perfecta enim, quæ ex solo amore Dei super omnia dilecti oritur, apud ipsos ingens est silentium, & densa ignorantia. Ipsi namque propriâ edoctus experientiâ sanctè testari possum, nullum ex omnibus Sectarijs, qui mihi sat magno numero, variæque conditionis, etiam ex literatis, obvenerunt instruendi in fide Orthodoxa, quidquam scivisse de contritione perfecta ejusque motivo. Quæ fraus diaboli est, sanguineis lacrymis deploranda, nec levis culpa præconum; sic enim plerosque in interitum pertrahi necesse est. Quippe quamvis censam, multos inculpabiliter ignorare falsitatem suæ sectæ, ac

que adeo propter peccatum infidelitatis non damnari; rari tamen sunt ex aduicioribus, qui nunquam in tanta morum licentia apud ipsos in aliud peccatum mortale labantur. Jam vero si femel graviter lapsi sunt contra præceptum aliquod Decalogi &c. nullum ipsis superest resurgendi medium; non absolutio, quam non habent validam ob defectum sacerdotis, non contritio, quæ unica posset eripere inferno destitutos remedio absolutionis, utpote de qua nihil sciunt. Et quamquam Gerardo §. 68. exciderint hæc verba: *Pij in serijs conscientia pavoribus Deum ipsum inueniunt, & propter ejus (utpote summi boni) offensam unicè dolent;* & fortè in eorum libellis prætorij occurrant talia, quæ videntur sonare perfectam contritionem: valde tamen timeo, ne hæc à legentibus non apprehendantur satis, eò quòd istud *motuum amoris Dei*, quando ipsis explicatur contritio, vel penitus negligatur, vel obiter tantum perstringatur; e contra identidem inculcentur *timores, angores, terrores conscientie* incussi à Lege propter iram Dei, peccata gravissimè punientis: qui timores sunt serviles (quamvis Gerardus dicit, eos fieri filiales accedente fide §. 96. sed sine ullo fundamento) Et motuum dolendi propter Deum iratum nequaquam est motuum perfectum, scilicet amoris Dei super omnia, quo niti debet contritio perfecta, quæ extra absolutionem Sacramentalem potens est hominem justificare juxta illud: *Ego diligentes me dilige.* Prov. 8. v. 37. Præter hos errores alij duo repe-

riuntur in hac materia apud Adversarios. 1. Quòd apud ipsos contritio nec sit meritum de congruo, nec medium obtinendi remissionem peccatorum, sed præcisè pars ordinis, quem Deus in convertendis observat: fide autem sola apprehendatur justitia. 2. Quòd totum opus conversionis soli Deo in solidum tribui debeat, & homo ex liberi arbitrij naturalibus viribus non cooperetur, quamvis in conversione acquirat novas vires ad cooperandū Deo in bonis operibus subsequentijs. Gerard. §. 73. & 79. Sed error prior confutatus est de Justificatione, posterior de Libertate. Hic

Dicendum 1. Attritio, seu contritio imperfecta (qua quis dolet de peccatis commissis solum penæ vitandæ causâ, vel ex metu inferni) si voluntatem peccandi excludat, est actus honestus. Prob. 1. ex Scripturâ, in qua Deus & Christus laudant, approbant, & suadent timorem Domini, penas intentantis, tanquam utilem ad vitandâ & delenda peccata. *Me ergo non timebitis, & à facie mea non dolebitis? dicit Dominus.* Malach. 1. *Timor Domini expellit peccatum.* Eccl. 1. *Timeate eum, quia venit hora judicij.* Apoc. 14. *Timeate eum, qui potest & corpus & animam perdere in gehennam.* Mat. 10. Prob. 2. ex communi sensu Ecclesiæ & Patrum. Vide can. 68. 89. &c. de pœnit. dist. 1. & Trident. Sess. 14. c. 4. Prob. 3. ex ratione. Qui utitur medio honesto ad finem honestum, agit honestè & licitè: sed hoc facit attritus; nam ordinat detestationem & fugam peccati ad vitandum infernum aliasque penas

pœnas &c. quod utrumque honestum est, imò præceptum; tenemur enim detestari ac fugere peccatum, & vitare infernum, impenitentibus à Deo intentatum. Item attritus (si placet attendere alium ejus modum tendendi) infernum, quem timet, adhibet pro motivo & medio ad detestandum & fugiendum peccatum.

12. Dicend. 2. Terrores & pavores conscientia incussi, quamvis plurimum servire possint ad conversionem peccatoris, nondum tamen sunt detestatio peccati, adeoque nec pars Pœnitentia, sed tantum aliqua præparatio. Prob. 1. ex Scriptura. Paulus 2. Cor. 7. ait: *Quæ secundum Deum est tristitia, pœnitentiam in salutem stabilem operatur*: ergo tristitia (pavores conscientia incussi) nondum est ipsa pœnitentia vel inadquatè tantum, seu pars essentialis pœnitentia, quæ est detestatio & odium peccati; sed potius est causa vel præparatio pœnitentiam præcedens, non constituens. Confirmatur 1. Terrores inveniuntur etiam in impenitentibus, uti demonibus, qui *credunt & contremiscunt*. Jac. 2. & fuerunt etiam in Juda proditore: si igitur apud Lutheranos pœnitentia consistit in terroribus conscientia, & in fide, ipsorum pœnitentia erit diabolica, adeoque non vera. Confirm. 2. Potest dari vera pœnitentia, in quibus nulli terrores reperiuntur, sed præcisè detestatio peccatorum ex mero amore profecta: ergo terrores isti non sunt pars constitutiva pœnitentia. Ant. constat ex c. 7.

Lucæ, ubi dicitur: *Remittuntur ei (Magdalene) peccata multa, quoniam dilexit multum*. Ubi notanda est particula causalis *quoniam*, per quam indicatur, detestationem peccatorum, ex motivo amoris ortam, fuisse pœnitentiam, quia causa fuit remissionis peccatorum. Prob. 2. ex perpetua Traditione & sensu Patrum communi, qui nunquam istos terrores numerarunt inter partes Pœnitentia. Prob. 3. ex ratione. Potest aliquis timere pœnas, & pavere ab ira Judicis, quin tamen doleat de admisso crimine. v. g. qui occidit hostem suum; imò potest gaudere de commisso homicidio, & simul timere mortem ab irato Judice inferendam: ergo terrores conscientia incussi nondum sunt dolor seu detestatio peccati, adeoque nec contritio, consequenter nec pars Pœnitentia.

Dicend. 3. Fides (uti & spes) requiritur quidem ad pœnitentiam ritè agendam, non tamen est illius pars essentialis. 2. Imò nec fides illa fiducialis, seu specialis, qua Sectarij credere se dicunt, sibi remitti peccata, est pars pœnitentia, multò minus pars præcipua, ut volunt ipsi. Primum membrum assertionis non negatur à Sectarijs, cum per se clarum sit, fidem & spem debere præcedere pœnitentiam, quam utique nemo potest agere serio, nisi credat, vera esse, quæ DEUS peccatoribus minatur, & pœnitentibus promittit, quam fidem Lutherani vocant *historialem tantum & generalem*: item nisi speret, sibi pœnitentiam agenti remittenda peccata.

Alte:

Alteram membrum, quod fides, etiam *specialis*, non sit pars, probatur 1. ex Scriptura tum *negativè*, quia nullibi promittitur & revelatur alicui in particulari & absolute, sibi hic & nunc remitti peccata: ergo fide *speciali* & absolute à nullo in particulari id credi potest, scilicet fide Divina: ergo nulla datur ejusmodi fides *specialis*, qualem exigunt Lutherani; cum nihil absolute & in particulari credi possit fide Divina, nisi absolute & in particulari revelatum à Deo. Tum *positivè*, quia Scriptura poenitentiam expressè distinguit à fide in Evangelium & in Christum, quæ juxta ipsos est fides justificans & *specialis*: dicit enim Marc. 1. v. 15. *Pœnitentini, & credite Evangelio*, scilicet promissionibus Evangelij. Et Act. 20. v. 21. *Testificans in Deum poenitentiam & fidem in Dominum nostrum IESUM Christum*. Prob. 2. ex perpetua Traditione & sensu Ecclesiæ, quæ de hac fide *speciali* Sectariorum nihil scivit unquam, multò minùs pro parte poenitentia agnovit. Prob. 3. ex ratione, quia ista fides *specialis* de remissis peccatis supponit pro priori poenitentiam totam (quia sine poenitentia adequata non remittuntur peccata) ergo non est pars poenitentia; aliàs dicam, etiam consolationem conscientia, novam obedientiam, & bona opera, quæ necessariò juxta Adversarios consequuntur ad veram poenitentiam nexu indissolubili, esse partem constitutivam poenitentia: & utique id, quod alterum in suo esse constitutum consequitur, non potest esse pars illius,

R. P. Pichler Theol. Polemica,

sive dein tempore, sive natura tantum posterius sit. Prob. 4. ijs argumentis, quibus impugnavimus fidem justificantem in materia de Justificatione à p. 479.

Regerit Gerardus §. 49. & dicit, in ijs locis Scripturæ, ubi poenitentia distinguitur à fide, poenitentiam accipi *μεγιστὴν* pro parte priore nempe contritione solà: quando verò poenitentia accipitur *ὀλιγώτερ*, tunc fidem esse partem. R. & noto imprimis vanitatem Gerardi, qui passim ad ostentationem suæ peritiæ (nam plerumque nulla prorsus est necessitas, aut alia prudens ratio, nisi fortè dum inquiritur in fontes Hebraicos aut Græcos) immiscet suis libris Latinis (quod alij Sectarij adhuc ineptius faciunt etiam in Germanicis) phrasas & vocabula Græca aut Hebraica; cum optimè profertur res tota posset Latinis, quo idiomate scribit: cur non dixit *partialiter*, *totaliter*, qui termini apud Theologos usitati sunt, & idem significant ac illa Græca? Dein prorsus gratis dicit, Scripturam inibi accipere poenitentiam tantum *partialiter* & mutilatè, nulloque argumento probat, Scriptura, quando nominat Baptismum, intelligit totum Baptismum, non partem, v. g. aquam tantum: ergo etiam quando nominat poenitentiam, intelligit totam, non partem tantum.

Porro ad ritè suscipiendum Sacramentum Poenitentia ex parte Poenitentis requiri tres actus, nimirum Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem (ad culpæ & pœnæ remissionem) certa est Catholicorum doctrina,

lilii

quam

quam pulchrè expressit S. August. tr. in Psal. 146. *Sanat contritos corde, sanat confitentes, sanat seipsos punientes.* Et cur Deus peccatorem sine his actibus recipiat in gratiam; cum sine ijs parentes læsi non recipiant filios, nec Dominus servum? Deus enim vel maximè noster Pater & Dominus est.

Ob. 1. Attritio ex timore inferni concepta plus detestatur infernum, quàm peccatum: ergo non est actus honestus. Ant. prob. attritus sic dicit: si non foret infernus, non detestarer peccatum. Confirmatur: attritus magis vult evitare pœnam quàm culpam, & si culpa non puniretur, eam non fugeret, non detestaretur; quæ affectio mala est. R. Dist. Ant. plus detestatur infernum in hoc sensu, quòd detestationem & fugam peccati eligit tanquam medium ad evitandum infernum C. A. in hoc sensu, quòd practicè eligit peccatum præ inferno, & peccare malit, quàm ire ad infernum N. Ant. Peccatum ab attrito non eligitur, sed potiùs odio habetur propter ingens malum, quod exinde inminet. Neque attritus dicit: si non esset infernus, non detestarer, non fugerem peccatum propter infernum; quid autem esset facturus, si infernus, seu motivum inferni non impelleret, abstrahit. Ad Confirmationem eadem est responsio.

Dices. Qui plus timet infernum, quàm peccatum, ille retinet affectum saltè conditionatum ad peccandum, scilicet si infernus non esset: sed attritus infernum plus timet, quàm pecca-

tum, quia virtualiter sic est constitutus: si infernus non esset, non dole-rem de peccato, non fugerem peccatum: ergo. R. N. M. vel Dist. qui plus timet, hoc est, timorem inferni assumit pro motivo ad dolendum de peccato, & ad illud fugiendum. N. M. qui plus timet, hoc est, practicè eligit peccatum præ inferno, vel peccat, ut evitet infernum. C. M. Attritus solummodo timorem inferni assumit pro motivo & medio ad evitandum infernum, & neutiquam practicè eligit peccatum præ inferno. Neque ejus dolor & detestatio peccati est conditionata, hoc modo: *Si infernus non esset, vel, si peccatum non esset causa inferni, non detestarer, non fugerem peccatum.* Sed est absoluta; nam attritus æquivalenter dicit hoc modo: *Ego detestor, & doleo de peccato, quia peccatum est causa inferni, abstrahendo interim, quid esset facturus in alijs circumstantijs, & absente motivo de inferno.* In exemplo res clariùs patebit. Sit, quid dicat: *Ego proficiscar Romam, ut videam summum Pontificem.* Talis non dicit: si summus Pontifex non esset Romæ, non proficisceretur Romam, sed abstrahit, an esset profecturus, nec ne, propter aliud motivum, si Pontifex interea moreretur. Hic & nunc quidem ejus motivum est videre Pontificem; hoc tamen sublato posset succedere aliud motivum, à quo ipse abstrahit.

Ob. 2. Neque Contritio, neque Confessio potest esse pars vel requisitum Sacramenti Pœnitentiæ: non illa, quia non est sensibilis, utpote dolor animi; non ista, quia

quia Confessio non est signum gratiæ, sed signum peccati: ergo. R. N. Ant. Licet enim Contritio non sit sensibilis in se, est tamen sensibilis per Confessionem, sicut anima fit sensibilis per corpus. Confessio, licet seorsim & sine Absolutione sumpta non sit signum gratiæ; est tamen, si sumatur cum Absolutione, *ego te absolvo* &c. quæ est forma Sacramenti Penitentiæ. Etiam in Baptismo materia seorsim, scilicet aqua sine forma, *ego te baptizo* &c. non significat gratiam. Sufficit itaque, si materia & forma simul sumptæ gratiam significant.

16. Quæres, quid sit diligere Deum super omnia propter se, seu quid sit charitas perfecta, quæ est motivum formale contritionis perfecta, quæ extra Sacramentum, re ipsa susceptum, Deo reconciliat hominem? Dico, *re ipsa susceptum*; nam neque contritio perfecta sine voto Sacramenti reconciliat. R. est præferre Deum tanquam finem ultimum, omni amore dignissimum, omnibus alijs rebus, adeo ut quis paratus sit omne aliud bonum,

quod separat à Deo, relinquere ac odio habere, vicissim verò amare omne id, quod separat à peccato, eò quod peccatum displiceat Deo, summo Bono, super omnia amabili. Qui sic est constitutus, amat Deum super omnia, & detestatur super omnia, adeoque amat Deum summè, non quidem *intensive*, quod nobis impossibile est, sed *appreciative*, hoc est, Deum æstimat tali voluntatis adhesionem, ut vellet potius omni alio bono, quod Deus non est, carere, quàm à Deo separari, quod fit per peccatum; quippe major *appreciatio* consistit in majore æstimatione & voluntatis adhesionem: major autem *intensio* amoris consistit in majori tenerritudine, conatu, impetu, applicatione animi &c. Unde fieri potest, ut quis intensivè plus amet parentes, amicos, imò & catellos subinde, quàm Deum, absque peccato; præsertim cum illa animi tenerritudo, qua cuperemus Deum diligere, non sit in nostra potestate, bene tamen *appreciative* super omnia.

§. III.

De Confessione.

17. Sciendum 1. per Confessionem sacramentalem à Catholicis intelligi distinctam enumerationem peccatorum post Baptisma commissorum Sacerdoti factam in ordine ad obtinendam absolutionem. Debent autem enumerari omnia peccata mortalia, quæ
R. P. Pichler Theol. Polemica

post diligens examen conscientie occurrunt memoriæ, quoad numerum & speciem, quantum fieri moraliter potest; etiam si sola mente & sine opere externo patrata sint. Peccata venialia confitendi nulla est per se obligatio, quamvis laudabile sit etiam ista confiteri.

fiteri. Dicitur hæc Confessio *Auricularis*, quia fit in aures solius sacerdotis; alio nomine olim appellabatur *Privata*, ad distinctionem illius, quam priscis temporibus publicè fiebat coram populo audiente, & appellabatur *Publica*: at ista ob gravissimas causas, quamvis olim ob graviora & publica scelera fuerit permissa vel etiam injuncta, modò sublata est.

12. Sciendum 2. Sectarios aliquos, nempe Calvinistas, penitus abominari hanc peccatorum coram Sacerdote Confessionem, Calv. l. 3. Inst. c. 4. §. 19. alios verò, nempe Lutheranos eam retinere quidem sed valde mutilatam: docent enim 1. Absolutè sufficere, si quis soli Deo confiteatur sua peccata, adeoque confiteri Ecclesiæ Ministro non esse absolutè necessitatis, quamvis plurimas præster utilitates. 2. Sufficere, si quis Ecclesiæ Ministro confiteatur peccata *in genere*. 3. Distinctam & specialem omnium peccatorum enumerationem coram Sacerdote esse juris tantum Ecclesiastici, non Divini, cum Deus & Christus eam nulli præcipiat. 4. Eandem esse impossibilem. Vid. August. Confess. art. 11. & 25. Gerard. de Pœnit. §. 99. &c. Quibus non obstantibus volunt 1. Confessionem auricularem propter plurimas utilitates, quas habet, retinendam esse, quamvis non habeat expressum & speciale Dei mandatum; nec deesse exempla eorum, qui non solum coram DEO, sed & coram Ministro peccata sua confessi sunt, uti Num. 14. v. 40. 1. Reg. 8. v. 47. 2. Paral. 6. v. 37. 6. Reg. 12. v. 13. Mat. 3. v. 6. Vid.

Gerard. loc. cit. & §§. seqq. Volunt 2. eam præcipuè retinendam esse propter absolutionem. 3. Coram Confessario omnia peccata esse aperienda, quæ quis scit & sentit in corde. *Sir Gott soll man aller Sünden sich schuldig geben / auch die wir nicht erkennen / wie wir im Bitter unser thun. Aber für dem Beichtiger sollen wir allein die Sünden bekennen / die wir wissen und fühlen im Herzen /* ait Lutheri Catechismus minor, qui insertus est Libro Concordiæ, & inter Libros Symbolicos receptus. Quam vellent Præcones Lutherani, ut sibi distinctè & in specie confiterentur suæ oves, satis indicat libellus quinquennio abhinc editus Oertinge in Khetia sub hoc titulo, *Beicht / Büchlein /* qui plenus est interrogationibus distinctis ad elicienda peccata penitentis in specie. Sed frustra obtinere id sperant sublata Juris Divini obligatione; quis enim eò adigat homines, ut intima quæque & pudenda aperiant homini, nisi crediderint, à Deo, qui scrutator est Cordium, & falli nequit, id esse præceptum?

Dicend. 1. Ad obtinendam Absolutionem non sufficit sua peccata confiteri soli Deo, sed necesse est ea aperire Sacerdoti. Prob. 1. ex Scriptura. Joan. 20. Christus dedit Apostolis potestatem judicalem remittendi vel retinendi peccata fidelibus: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*: atqui hanc potestatem judicalem frustra dedisset, si sibi soli, & non etiam Sacerdotibus, Apostolorum successoribus.

ribus, voluisset fieri confessionem peccatorum; quomodo enim Sacerdotes iudicabunt de peccatis vel dimittendis vel retinendis, nisi cognoverint quantitatem vel qualitatem peccatorum? Quomodo autem cognoscent, nisi penitentes ipsimet sincere confiteantur, eisque aperiant peccata sua? 2. Expresse precipitur Jac. 5. v. 16. *Confitemini alterutrum peccata vestra*: ergo non soli Deo, sed & homini confitendum: non utique cuivis homini, sed illis tantum, de quibus immediate antè loquebatur S. Iacobus, scilicet *Presbyteris*; quibus dictum est, quorum *remiseritis peccata* &c. Jo. 20. quibus *datum est ministerium reconciliationis*, & qui *pro Christo legatione funguntur* 2. Cor. 5. 3. Accedit exemplum primorum fidelium, de quibus legitur in Actis c. 19. v. 18. *Veniebant multi credentium (ad Paulum) confitentes & annuntiantes actus suos*, hoc est, *offensas seu peccata sua* juxta editionem Syriacam, & interpretationem S. Chrysostomi hom. 41. in Acta. Hæc nota temeritatem Lutheri, qui pro *actus suos* ponit *miracula sua*, & perfidiam Gerardi ac Lomeri, qui audent asserere, Lutherum in hoc fecerum esse S. Chrysostomum hom. 41. in Acta. quæ fraus omnino palpabilis est & evidens legenti S. Chrysostomum loc. cit.

Prob. 2. ex perpetua Traditione, sensu, & praxi Universalis Ecclesiæ, optimæ Scripturarum interpretis. S. Clemens D. Petri discipulus & successor sequentia commisit fidelibus: *Si forte alicujus cor vel livor vel infidelitas vel aliquod malum latenter irre-*

psit, non erubescat confiteri hæc huic, qui præstet &c. Instruebat B. Petrus *actus sua vita omni hora custodire: firmiter scire, cogitationes malas mox ad Christum alidere, & Sacerdotibus Domini manifestare.* ep. 1. ad frat. Dom. Origenes hom. 2. in Psal. 37. *Vide, quid edocet nos Scriptura Divina, quia oportet peccatum non celare intrinsecus &c. tantummodo circumspice diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum.* S. Cyprianus scrip. 5. de lapsis: *Quod male cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confitentes exomologesi conscientia faciunt, animi sui pondus exponant &c.* Confiteantur singuli delictum suum, dum adhuc, qui deliquit, in seculo est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est. S. Hieron. ad c. 16. Matth. *Sacerdos pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates, scit, qui sit ligandus, quive solvendus.* S. Basil. in Reg. Monachorum c. 21. *iii, quibus credita est dispensatio mysteryum Dei, confitenda esse peccata ait.* S. Leo ep. 80. ad Episc. Campaniæ: *Cum reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus indicari confessione secreta &c. sufficit enim illa confessio, qua primum Deo offeritur, tunc etiam Sacerdoti.* Taceo Irenæum, Tertullianum, Lactantium, Athanasium, Pacianum, & alios plures, qui vixerunt primis sæculis: taceo Patres Concilij Generalis sexti: taceo innumeros Doctores alios, nobis viciniores. Loco omnium audiamus
Iiii 3; adhuc

adhuc S. Augustinum, qui l. 2. de Vita. infim. c. 4. sic scribit: *Ergo ad te venire roges sacerdotem, & fac ipsum conscientiarum tuarum penitus participem. Non seducat te somniantium illa superstitio, quæ in visitando confirmat, quia saluat sacerdote inconsulto ad Deum peccatorum confessio. Nos autem non abnegamus, quin sit ad Deum frequenter referenda confessio peccatorum &c. sed testamur, & testatur illud sana doctrina, quoniam prius eges Sacerdotis, qui mediator sit apud Deum tuum, salubri iudicio: alioquin & sub Lege & sub Gratia, **ITE ET OSTENDITE VOS SACERDOTIBUS**, responsum Divinum quomodo consummaretur? **CONFITEMINI ALTERUTRUM PECCATA VESTRA**, quomodo completeretur? Etc. 5. Adstantem coram te Sacerdotem Angelum Dei existima &c. aperi ei penetrantium tuorum abditissima latibula, conscientiarum verecundarum peniora revela repagula. Non te pudeat coram uno dicere, quod te non puduit forsitan coram multis & cum multis facere &c. revela ei vias tuas, & ipse tibi exhibebit antidotum reconciliationis.*

Prob. 3. ex congruentia & utilitate. Summopere decet, ut peccator, qui superbe spernendo mandata Dei se per peccata averit à Deo, iterum redeat ad Deum humili confessione, confundendo & accusando seipsum coram homine; siquidem soli Deo, qui omnia jam prius novit, confiteri nihil habet difficultatis, nihil confusionis.

Cujus confusionis, coram Sacerdote subeunda, metus etiam ingens est frantum, valde retrahens à nefandis criminibus perpetrandis; unde & utilitas confessionis coram Sacerdote apparet. Et sanè longe licentiosius se homines effundunt in gravissima & pudenda scetere (modò coram hominibus occultare possunt) qui ea Sacerdoti non retegenda putant, quàm alij; ut patet in infidelibus omnibus. Unde Norimbergenses, post apostasiam suam hoc advertentes, nullis Legatis à Carolo V. Imper. petierunt, ut per Edictum Casareum restitueret ipsis Aunculatam Confessionem, eò quòd post illam abrogatam eorum civitas occultis & nefandis criminibus fuerit repleta. Ita Dominic. Sotus in l. 4. Sent. dist. 18. q. 1. a. 1. qui fuit Caroli Confessarius. Sed nil nisi risum tulere; quis enim parebit Edicto Casaris aut alterius hominis, qui scire non potest, an quis sincere contiteatur, si interim non credatur, id à Deo Omnisicò esse mandatum?

Dicend. 2. Non sufficit sua peccata 10. confiteri Sacerdoti tantum *in genere*, sed opus est omnia mortalia, quæ post diligens examen memoriæ occurrunt, quoad speciem & numerum distinctè exprimere. Probatur ferè iisdem argumentis, quibus assertio præcedens; nam 1. Scriptura tribuens Apostolis & eorum successoribus potestatem iudicandi, an & quomodo peccata remitti vel retineri debeant, quid & quomodo solvi aut ligari, hoc ipso imposuit penitentibus præceptum sua peccata graviora distinctè exprimendi; si enim sufficeret confessio *in genere*, v. g. dicendo,

sendo, se esse peccatorem, tunc omnes aequaliter essent iudicandi, ac vel omnes absolventi, vel omnes ligandi. Adde, quod in illo textu Act. 19. *confitentes & annuntiantes alius suos*, Syriaca editio habeat *numerantes*, quo verbo insinuat, expressum fuisse numerum & speciem peccatorum.

Prob. 2. ex perpetua Traditione & praxi Ecclesiae; non enim id in Concilio Tridentino tantum clarè definitum est, sed etiam ab Antiquis Concilijs & PP. satis indicatum. Testem adduco ferè unicuique Chrystost. quem Adversarij pro se citare non verentur. Is hom. 30. in Genes. *Facienda est diligens & pura peccatorum confessio*. Et hom. 42. in Matth. *Peccata tua per singulas species recolle &c. quas ob res iustitiam Deus huic penitentia in primum proposuit, dicens: DIC TU PRIUS PECCATA TUA, UT IUSTIFICERIS*. Item hom. 20. in Genes. *Qui haec fecit, si voluerit ad confessionem facinororum festinare, & medico ostendere vitium, qui curat, & non exprobrat, & soli ei loqui, & omnia dicere cum diligentia, facile sua peccata emendabit*. S. Greg. hom. 40. in Evang. *Quid est ergo peccatorum confessio, nisi quaedam vulnerum ruptio? quia peccati virus salubriter aperitur in confessione, quod pestiferè latebat in mente*. Similia habent alij Patres, praesertim S. August. cujus verba clarissima recitabo paulò post, quae omnem de hac re dubitationem tollent. Et sanè quicumque peccata in confessio-

ne aperienda dicunt, hoc ipso docent aperienda esse omnia, quae memoriae occurrunt; cur enim haec potius exprimantur, quàm alia?

Dices: ergo & aperienda erunt peccata venialia. R. N. illatum; nam venialia non separant à Deo, nec tollunt amicitiam eum Deo: Sacramentalis verò Absolutio, ad quam ordinatur Confessio, per se instituta est ad peccatores Deo reconciliandos; est enim *ministerium reconciliationis*. 2. Cor. 5. Deim à fidelibus nunquam agnita est obligatio confitendi venialia. Audiat iterum S. August. loc. cit. c. 5. *Qua mentem gravius exacerbant facinora, Dei Angeli (Sacerdoti) manifesta, nihil obscurum dicens &c. Designanda etiam sunt, in quibus peccasti, loca, si recordaris, & tempora, cum quibus peccasti personis, non nomina ipsarum &c. utrum semel, an ex consuetudine &c. Haec autem omnia, si taceantur, vel dicta callidè pallentur, animam jugulant, si denudentur, cum penitentia evanescent &c. Confiteri igitur Chare mi nomine tenus, quate remordent flagitia, detege specialiter, quae scis specialia, quotidiana, de quibus non fuisti mundus, saltem cogitatione in collecta generali appone.*

Prob. 3. ratione Theologica: non remittitur unum peccatum mortale sine altero: ergo necesse est omnia & singula peccata mortalia confiteri. Conf. est clara, quia praecipuum de confessione facienda in ordina ad remissionem peccatorum non restringitur ad unum vel plura tantum peccata, sed indefini-

tè ad omnia, quæ scilicet cognoscuntur à penitente. Ant. pauper est certum apud Theologos; quia planè indignus est tanto beneficio, quale est remissio peccatorum; qui voluntariè perseverat esse inimicus Dei, qualem constituit quodlibet peccatum mortale, voluntariè retentum. Dein defacto non remittitur ullum peccatum mortale sine infusione gratiæ sanctificantis, quæ est impossibilis cum peccato mortali: talis enim homo, in quo esset peccatum mortale & simul gratia sanctificans, esset simul inimicus & amicus Dei.

Confirmatur. Finis Sacramentalis Confessionis est emendatio morum obtinenda per erubescenciam: atqui hæc erubescencia non reperitur in confessione *generali*, quam omnes indiscriminatum facere possunt, sed in *distincta* commissorum scelerum enarratione. Et sanè, nisi obligatio esset confitendi omnia ac singula, facilè quis taceret potiora, & turpiora peccata, atque sic improbis laxaretur habena licentiosa vitæ, cum magna Dei, Christi que meritorum injuria.

21. Dicend. 3. Distincta peccatorum coram Sacerdote Confessio est necessaria Jure Divino. Prob. 1. ex Scriptura, quæ sic jubet: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Jac. 5. Et Christus Sacerdotibus potestatem dedit absolvendi à peccatis, vel ea ligandi. Joan. 20. & Matth. 18: prout scilicet fuerint peccata penitentium, & dispositio eorundem: ergo eo ipso præcepit distinctam peccatorum omnium confessionem, sine qua Sacerdos scire non potest, an pec-

cata remitti vel retineri, quomodo penitens solvi vel ligari debeat. Quod autem præcipit Scriptura, præcipit Deus, qui loquitur nobis per Scripturas: ergo Deus præcipit distinctam peccatorum confessionem Sacerdoti faciendam: ergo necessaria est Jure Divino.

Prob. 2. ex Traditione Apostolica & sensu perpetuo totius Ecclesiæ. Nam imprimis constat, distinctam peccatorum confessionem fuisse in usu per prima sæcula, uti jam vidimus: & ex altera parte non invenitur ullum decretum alicujus Concilij vel Pontificis, quo hæc confessio fuisset primitus introducta: ergo censendum est, eam à Christo & Apostolis provenire, juxta receptam regulam S. Augustini l. 4. de Bapt. c. 24. Dein quod perpetuus fuerit sensus Ecclesiæ, evidenter colligitur ex eo, quia ab Ecclesiâ nunquam fuisse dispensatum legitur in obligatione *distincte* confitendi, etiam cum summis Principibus Ecclesiasticis & Politicis, Quis enim credat, quod Papa nunquam dispensasset in onere, magnis personis tam difficili, vel secum ipso, vel cum Cardinalibus, Episcopis &c. vel cum Imperatoribus, Regibus &c. Si obligatio distincte confitendi esset introducta à Papa & Jure Humano, aut nisi judicasset Ecclesiâ, hæc obligationem esse Juris Divini?

Confirmatur ex praxi summorum Principum & Sapientum hujus mundi, qui ex Gentilitate conversi, quamvis repugnante naturali superbia, tamen prorsus heroica fortitudine, humiliter hoc onus subierunt, hominiqui Christi loco sua peccata, etiam pudenda.

&

& intima cordis, aperuere. Ubi certe locum habet illud dilemma S. Augustini, quo ipse veritatem Religionis Christianæ comprobasse legitur: vel miraculis persuasa est hæc tanta & tam indispensabilis obligatio confitendi, vel non? si miraculis persuasa est, certe à Deo est, adeoque non inventum humanum, sed præceptum Divinum: si non; hoc ipsum est maximum miraculum, quod tot & tam potentes mundi Principes &c. tot ac adeo celebrati Sapientes contra naturalem factum, & erubescenciam, adeo se humiliaverint, nullo miraculo persuasi. Unde Lactantius l. 4. Instit. c. 30. recte inter notas veræ Ecclesiæ posuit distinctam peccatorum confessionem tam universaliter receptam, & summis quibusque viris, etiam recens ex Gentilitate conversis, persuasam & usitatam.

Accedat denique unius ex Adversariis, nempe M. Lomer testimonium, qui p. 438. seines Nuzgangs ita scribit: *Das Beichten / wo es recht eingericht ist nach Gutbefinden der Kirchen / ist i. ein Göttliche Ordnung 2. ein Göttlicher Befehl. 3. Gottes Wille / ic. Atqui (subsumo) quod est ordinatio, voluntas, & mandatum Divinum, evidenter est Juris Divini: ergo. Excipiet 1. Confessionem homini faciendam non esse necessariam Jure Divino ante sumptionem Eucharistiæ. R. quamvis hoc ita esset (quod tamen falsum esse docent Moralistæ cum S. Cyp. l. 3. epist. 17. ubi queritur contra quosdam Presbyteros: *Qui contra Evangelij Legem ante altum penitentiam, ante* R. P. Pichler Theol. Polemica.*

EXOMOLOGESIM GRAVISSIMI DELICTI factam quibusdam Eucharistiam dabant, & sanctum Domini Corpus profanabant: cum scriptum sit: QUI EDERIT PANEM, AUT BIBERIT CALICEM DOMINI INDIGNE, REUS ERIT CORPORIS ET SANGUINIS DOMINI.

1. Cor. 11.) tamen haberem inentum, quia plus non volo, quam Confessionem coram homine esse Jure Divino præceptam, abstrahendo à tempore, quo præceptum hoc obliget, quod non ad Polemicos, sed ad Morales Theologos spectat. Excipiet 2. distinctam confessionem omnium peccatorum non esse necessariam Jure Divino. R. Si aliqua peccata tenemur confiteri Jure Divino, eo ipso tenemur omnia, quorum habemus conscientiam; non enim est ratio, cur hæc potius, quam alia teneamur confiteri: imò est ratio obligans ad confitendum omnia; quia alias Minister Ecclesiæ non potest ferre judicium, an peccata remittenda, an retinenda, an & quomodo confitens solvendus vel ligandus sit, ad quod accepit potestatem clavium à Christo. Si enim Confessio tantum fit in genere, tunc vel omnes debent absolvi, vel nullus.

Ob. 1. Christus in Scripturis non dedit Sacerdotibus potestatem & officium Judicis, sed solum demandavit executionem, ut eos absolvant à peccatis, qui petunt: ergo. 2. Absolvi possunt penitentes à peccatis, etiam memoriæ non occurrentibus: ergo necesse non est, ut Sacerdos prius cog-

kkkk

no-

noscat peccata in specie. 3. Christus & Apostoli non audierunt distinctè confitentes. 4. Scriptura promittit remissionem peccatorum perfectè contritis, & Deum diligentibus: ergo non est necessaria Confessio. R. ad 1. N. Ant. non enim præcisè dedit potestatem absolvendi, sed etiam ligandi: ergo debent priùs autoritate judiciali cognoscere sacerdotes, an pœnitens absolvendus vel ligandus sit, & quomodo. Si quilibet absolvi debet, qui petit, etiam absolvendus erit, qui peccata non detestatur, qui non credit &c. quod utique non dicent Adversarij. Ad 2. possunt absolvi inditectè, nimirum permanente obligatione conditionata confitendi, si memoriæ aliquando occurrerint. Utique non est obligatio absoluta confitendi illa peccata, quorum non recordamur, quia nullum præceptum obligat ad impossibile: interim tamen obligat ad aperienda ea, quæ quis cognoscit. Unde N. Conf. Ad 3. Christus etiam dimisit peccata sine Absolutione & Baptismo; sed hanc absolutam potestatem nunquam concessit suis Ministris, sed alligatam ad certa media, scilicet ad Baptismum, & Absolutionem prævia Confessione. Apostolos non audivisse confitentes peccata, negatur; audivit enim Paulus *confitentes & annuntiantes actus suos.* Act. 19. Dein etiam si nihil legeretur de hoc, sufficienter tamen constaret ex perpetua Traditione, & praxi confessiones audiendi, cujus nescitur initium. Adde, quòd Apostoli utique exercuerint munus & potestatem clavium sibi creditam; quod fieri

rite non potuit sine prævia cognitione, adeoque nec sine confessione peccatorum. Ad 4. promissa est eatenus, quatenus in contritione perfecta, & dilectione Dei super omnia, includitur propositum servandi omnia mandata; hæc enim conditio additur Ezech. 18. v. 21. *Si custodierit omnia præcepta mea:* atqui inter alia Dei præcepta etiam est Confessio distincta peccatorum, ut vidimus, quia est Juris Divini: adeoque perfectè contritus habet confessionem *in voto*, quam suo tempore, si possit, debet etiam peragere *in opere*: quod si non faciat, facit novum peccatum transgrediendo præceptum Confessionis.

Ob. 2. Confessio auricularis in Ecclesia Latina seu Occidentali primùm fuit introducta in Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. anno 1215. In Ecclesia Græca autem seu Orientali, quamvis jam fuerit aliqua Confessio tempore Decij, à Nectario tamen Patriarcha Constantinopolitano fuit iterum sublata: ergo. 2. S. Chrysol. multis in locis clare insinuat, Confessionem soli Deo, non Sacerdoti, esse faciendam: *Cave homini dixeris, inquit homil. 4. de Lazaro, ne tibi exprobet: neque enim confesso tuo est confitendum, qui in publicum profertur, sed Domino, qui tui curam geret.* Similia habet alibi, uti & Cashanus, R. ad 1. Ibi nequaquam primùm instituta est confessio specialis peccatorum, sed solummodo determinatum est tempus Paschale, quo fieri debeat propter sacram Communionem, hoc tempore præscriptam. Nectarius non sufficit

stulit Confessionem privatam, sed publicam (quæ tunc erat in usu) propter aliquod scandalum, quod dedit mulier quædam impudens & imprudens, quæ lapsum suum carnalem cum Diacono publicè confessâ fuerat: propter cuiusmodi incommoda passim sublata est ubique Confessio publica, & notorijs etiam peccatoribus potestas data privatim confitendi, nec obligati sunt amplius se listere *Pœnitentiario*, ut antè fieri debebat. Ad 2. S. Chrysof. exemplo Nectarij Antecessoris sui solum improbat Confessionem *Publicam*, ubi *exprobratur* delictam, & quæ ordinatur ad confusionem & erubescen-
tiam publicam, non ad absolutio-
nem sacerdotis. Dein S. Chrysof. in suis homilijs, uti v. g. hom. 2. in Pl. 50. valde commendat quotidianum conscientie examen, in quo fit soli Deo confesio peccatorum cum animi dolore; propterea tamen non negat, eam suo tempore faciendam esse etiam coram sacerdote, præsertim cum hom. 1. in Pl. 32. dicat, quod Christus sacerdotibus tanquam *Medicis curandarum vulnerum commiserit disciplinam*. Et homil. de pœnit, quæ incipit, *provida mente*, doceat ad veram pœnitentiam requiri contritionem in corde, *confessionem in ore*, in opere humilitatem. S. Greg. in 1. Reg. c. 15. pœnitentiam vocat conversionem cordis, *confessionem oris*, & vindictam peccati. Quando igitur Patres videntur dicere, Confessionem esse faciendam *Deo*, intelligunt *Ministrum Dei*, tum propter rationes allatas, tum quia urgent confessionem *superatâ ve-*

R. P. Pichler Theol. Polemista

recundiâ: coram Deo autem confiteri nemo erubescit, utpote qui peccata omnia novit antecedenter, Idem die ad ea, quæ obijciuntur ex Cassiano.

Ob. 3. Multi ex Catholicis do-
 244
 cuerunt, Confessionem specialem peccatorum esse introductam ab Ecclesia, uti Gratianus Compiler Decreti, Glossator ejusdem Decreti, Felinus, & alij Juris Interpretes: ergo non est Juris Divini. R. Siqui ex Catholicis ita docuere, tanquam Doctores privati errore lapsi fecerunt, quod apud Gratianum & Glossatorem nihil est novi, unde & eorum verba præcisè eatenus habent auctoritatem, quatenus concordant cum fontibus, ex quibus adducta sunt: hic autem non convenire cum fontibus, ac utrumque errasse ostendit Valentia to. 4. d. 7. q. 9. pu. 2. Eos tamen fuisse hæreticos hoc dicendo, nolim dicere, quia ante Florent. & Trident. Conc. res hæc non ita clarè fuit proposita. Aliud sentiendum nunc, postquam Tridentinum Sess. 14. c. 5. ita docuit: *Universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse à Domino integram peccatorum Confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis Jure Divino necessariam existere.*

Ob. 4. Si necessaria est Jure Divino
 25.
 distincta peccatorum confessio, tunc Lex Evangelica est durior quàm Judaica, quia apud Judæos non opus erat confessione, sed justificabantur per contritionem perfectam: atqui hoc admitti non potest; quomodo enim aliàs verum esset illud Matth. 11. *Facite*

Kkkk 2 gura

gum meum suave est? R. N. M. Non enim mox tota Lex debet dici durior alterâ, si forte unum vel alterum præceptum habeat difficilius, sed debet spectari totum complexum omnium legum, & earum stricta obligatio. Atqui in Antiqua Lege erant præcepta Ceremonialia & Judicialia, graviter obligantia, ferè sine numero, quæ omnia nunc sublata sunt. Adde, quod non sit difficilius præceptum obligans ad confessionem, cum qua sufficit contritio imperfecta, quam præceptum determinatè obligans ad contritionem perfectam, quæ rudibus & magnis peccatoribus admodum difficilis est, & difficilius confessione; præsertim cum confessio multum mitigetur 1. uberimâ Christi gratiâ. 2. interna animi consolatione ac pace, si virus peccatorum evomatur. 3. silentio strictissimo Sacerdotis, quod nullo casu violari potest. 4. exemplo quotidiano aliorum fidelium. 5. frequentiore usu &c. Dein falsum probabiliter est, in Lege Antiqua non fuisse obligationem confitendi; nam Num. 5. sic præcipitur: *Vir, sive mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum.* Et Galatinus l. 10. c. 3. multis Rabbiorum testimonijis probare dicitur, apud Judæos necesse fuisse peccatum in specie cum suis circumstantijs confiteri. Et Mat. 3. v. 6. plurimi ad Joannem

veniebant confitentes peccata sua. Ob. 5. Specifica & numerica peccatorum enumeratio est impossibilis; quia nemo cognoscere potest omnia peccata juxta illud Davidis: *Delicta quis intelligit?* Psal. 18. ergo. R. N. Ant. Impossibile enim esse nequit, quod præcipitur à Deo, & à fidelibus quotidie exercetur. Neque Catholici docent, omnia peccata venialia (quæ sunt subinde sine numero) vel mortalia, quæ post diligens examen memoria non occurrunt, esse aperienda necessariò, ut ipsis affingunt sectarij; sed dicunt, peccata mortalia tantum, quæ ob gravitatem suam non facile fugiunt diligentem inquisitionem, & eorum numerum, qui morali diligentia investigari potest, exprimi debere: quod minimè est impossibile, licet aliqua sit superanda difficultas: quæ tamen plurimum mitigatur, si quis cogitet, se hoc pacto liberari à gravissimis peccatis, & æternis, quæ meritis est, supplicij. Cui ægro difficile accidat, si sola confessione morbi sanitatem obtinere valeat? Deus confitentem peccata (ut oportet) nimirum verè penitentem peccata abolet, una cum sanitate eximiam atque confortis formæ decus, donat & justitiam, ait S. Chrysost. hom. 3. de Pœnit. hoc est, non tantum remittit peccata, sed & justitiam, seu gratiam sanctificantem largitur, ornamentum pulcherrimum animæ. Cui igitur confessio accidat gravis?

§. IV.

De Satisfactione.

27. Sciendum 1. Sicut Contritio & Confessio requiruntur, vel etiam constituunt essentiam Sacramenti Pœnitentiæ, & faciunt ad remissionem peccatorum quoad culpam, ita Satisfactio constituit integritatem ejusdem, seu pars integralis est, facitque ad delendam pœnam temporalem, ex peccatis quoad culpam dimissis sepe adhuc residuam. Proin videndum hic est 1. an dimisso peccato quoad culpam & pœnam æternam remaneat (saltem subinde) aliqua pœna temporalis sustinenda vel in hac vel in altera vita. 2. An pro hac pœna temporali possit homo iustificatus verè ac propriè satisfacere Deo de condigno per opera pia pœnalia v. g. per orationes, jejunia, elemosynas &c. 3. An ejusmodi opera rectè injungantur à Confessarijs in administrando Sacramento Pœnitentiæ. 4. An etiam rectè assumantur spontè à fidelibus.

28. Sc. 2. Per Satisfactionem intelligitur actio, quæ is, qui alterum læsit, facit tantum, quantum justè exigit læsus, vel ad restaurandam amicitiam, vel ad compensandam injuriam. In confesso quidem est, hominem purum non posse satisfacere Deo perfectè in ordine ad restaurandam amicitiam, & remissionem culpæ mortalis atque pœnæ æternæ; hanc enim obtinemus gratis ex meritis Christi infinitis; contra-

versum tamen est, an homo ad statum amicitie cum Deo jam receptus, seu homo justus, Deique filius adoptivus, per opera pia possit verè & condignè ad æqualitatem justitiæ satisfacere pro pœnis temporalibus, post peccata quoad culpam dimissa remanentibus, non quidem secundùm rigorem justitiæ, ubi excluditur omnis gratuita Dei acceptatio, & liberalis promissio, sed tali satisfactione, quæ, quamvis nitatur aliquâ gratiâ Dei præviâ & liberali promissione (sicut diximus de merito bonorum operum) talis tamen est, ut ipsi jure negari nequeat remissio pœnæ temporalis. Unde

Sc. 3. Satisfactio propriè dicta & de condigno pro pœnis temporalibus censetur esse à Doctoribus communiter tunc, quando habet sequentes conditiones. 1. Si est actio hominis justî, seu amici & filij Dei; nam sub hac ratione habet aliquam æqualitatem cum offensa, propter quam decreta est pœna temporalis; opera enim, quæ procedunt à filio adoptivo Dei, acquirunt aliquam infinitatem moralem ex parte principij satisfaciens, sicut offensa habuit aliquam infinitatem moralem ex parte termini offensi. 2. Si est actio viatoris. 3. Si est actio liberæ, saltem denominativè. 4. Actio supernaturalis. 5. Actio pœnalis seu laboriosa; Satisfactio enim vindicare & punire in-

tendit injuriam Deo illatam. 6. Si intervenit acceptatio, seu decretum, vel promissio Dei, se volentis obligare ad remittendam pœnam posita tali actione.

29. Dicend. 1. Dimisso peccato quoad culpam non semper remittitur statim omnis pœna; sed Deus ex justis causis saepe illi, quem propter pœnitentiam recepit in gratiam, ex infinita misericordia remittens ei culpam & pœnam æternam, dicitur aliquam pœnam corporalem (vel in hac vel in altera vita exsolvendam) ut aliquo modo satisfiat Justitia Divina; proinde redintegratã *amicitiã* obligationem imponit satisfaciendi *justitiã*: serè sicut Princeps, cui Aulicus quidam magnam pecuniã summam abstulit, illum recipere potest in gratiam, ac restituere loco & honori pristino, ea tamen lege, ut per aliquot annos careat aliqua portione stipendiij, vel per aliquod tempus abstineat vino &c. Siquidem in omni peccato reperitur, tanquam gemina proprietas, reatus culpa & reatus pœnæ: *reatus culpa* est dignitas ad odium & aversionem Divinam; *reatus pœnæ* verò est dignitas ad supplicium seu pœnam, qua peccatum meretur puniri. Sic explicata assertio

Prob. 1. ex Scriptura, in qua Deus post dimissum peccatum saepius inflixisse legitur aliquam pœnam temporalem. Sic David, postquam audivit à Propheeta: *Dominus transulit peccatum tuum.* 2. Reg. 12. punitus adhuc est morte filij: *Veruntamen, quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius, qui natus*

est tibi, morte morietur. Sic Moyses & Aaron in pœnam peccati (utique quoad culpam jam dimissi) nempe infidelitatis, *ad aquas contradictionis in Cades deserti* Num. 20. & Dent. 32. prohibiti sunt ab ingressu in terram promissam. Sic Num. 14. de populo murmurante dicitur: *Dimissi peccatum populi; at tamen nullus videbit terram* &c. Prob. 2. ex perpetua Traditione & sensu Ecclesiæ, fidelibus ultroneas pœnitentias & suadentis & imponentis post impetratam absolutionem, ut postea videbimus. Prob. 3. ex aliqua congruentia. Sicut Misericordiam Dei decet, ut, supposito præcepto Divino procurandi amicitiam cum Deo, facile remittat peccatum mortale propter contritionem, in quocunque gradu intentionis illa sit; ita decet Divinam Justitiã, ut non facile remittat totam pœnam, & ut exigat opera ardua, per quæ ipsi aliquo modo satisfiat, ad homines magis absterrendos à peccatis committendis. Prob. 4. ab experientia, quia videmus baptizatos, quibus per Baptismum remissa est omnis culpa originalis (& personalis in adultis, unã cum pœnis *personalibus*, seu contractis ex peccato personali) esse adhuc obnoxios varijs miserijs, morbis, morti ipsi, quæ vocantur *penalitates*, humanæ naturæ communes, intuitu peccati originalis sustinendæ. Confirmatur ex Gerardo Adversario, qui de Pœnit. §. 125. fateretur, *pios etiam post impetratam peccatorum remissionem non solum communibus hujus vite calamitatibus (Scriptura & experientia teste) obnoxios esse.*

esse, sed etiam quibusdam singulares calamitates in hac vita imponi, licet nec omnibus, nec semper, has penas singulares Deus illis imponit.

30. Dicend. 2. Potest homo justus per bona opera pœnalia verè & de condigno satisfacere pro pœna temporali, ex peccatis quoad culpam dimissis remanente. Prob. 1. ex Scriptura, in qua Deus promittit hujusmodi pœnam remittere, si homines ad Deum conversi exercuerint bona opera pœnalia: atqui (supposita tali promissione gratuita sub conditione certorum operum) Deus tenetur remittere pœnam ex justitia positus hujusmodi operibus: ergo. Ma. prob. Jerem. 18. dicit Deus: *Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei.* Danielis c. 4. suavit Nabuchodonosori Regi: *peccata tua elemosynis redime.* Et Christus Luc. 11. *Quod superest, date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis:* atqui per elemosynam, quantacunque illa sit, sine dolore de peccato &c. peccata non redimuntur, non tolluntur quoad culpam, ut fatentur omnes: ergo quoad pœnam culpam dimissam residuam. His adde monitum S. Joan. Bapt. *Facite fructus dignos pœnitentiae.* Luc. 3. hoc est, de condigno compensare injuriam, Deo illatam, per austeritatem vitæ, quam ipse exemplo suo docuit; nam de condigno non tollitur peccatum quoad culpam: ergo quoad pœnam; dein fructus pœnitentiæ non est ipsa pœnitentia, per quam quoad culpam jam remissa sunt peccata.

Prob. 2. ex perpetua Traditione & sensu Ecclesiæ, quem ita testantur Patres antiquissimi, ut Calvinus, Chemnitius, Centuriatores, & alij Lutherani fateri cogantur, eos stare pro nostra assertionem; quamvis cum Luthero & nomen *Satisfactionis*, & rem ipsam extremè oderint. S. Cyprianus serm. de lapsis ita scribit: *Qui sic Deo satisfecerit (per opera pœnalia) non jam solam Dei veniam merebitur, sed coronam.* S. Ambr. ad Virginem lapsam c. 8. *Grande scelus grandem necessariam habet satisfactionem.* S. Chrysost. hom. 19. in Matthæum: *Delictis antea & temulentia distuebas? jejunio & aqua potu utrumque compensa.* S. Aug. homil. 50. c. 5. in homilijs 50. *Non sufficit mores in melius commutare, & a factis malis recedere, nisi etiam de his, qua facta sunt, satisfiat Deo per humilitatis gemitum &c.* Et in Enchiridio ad Laurent. c. 71. *De quotidianis autem, brevibus, levibusque peccatis, sine quibus hac vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit &c. Delet hac oratio (dimitte nobis debita nostra) minima & quotidiana peccata. Delet & illa, à quibus vita fidelium sceleratè etiam gesta, sed pœnitendo in melius mutata, discedit.* En & nomen *Satisfactionis*, & rem ipsam; quid enim est *mereri veniam, delere peccata, compensare*, quibus verbis utuntur Patres, quàm verè & condignè satisfacere?

Prob. 3. Opera bona pœnalia ab homine justo liberè exercita habent omnia ad condignam satisfactionem requisita.

quilita: ergo sunt satisfactoria de condigno. Quod confirmatur: sunt de condigno meritoria augmenti gratie sanctificantis & vite aeternae, ut vidimus supra: ergo etiam sunt satisfactoria pro poenitentibus temporalibus; cum istud sit longè minus illo.

31. Dicend. 3. Bona opera poenalia rectè injunguntur poenitentibus in satisfactionem pro poenis temporalibus in Sacramenti Poenitentiae administratione. Prob. 1. ex Scriptura, in qua Christus Sacerdotibus dedit potestatem non tantum solvendi, sed etiam ligandi: *Quaecunque alligaveritis &c. Matth. 18. Quorum remiseritis &c. Jo. 20.* ergo sicut possunt solvere seu absolvere à peccatis, ita possunt ligare, seu obligare absolventes ad certa poenitentiae opera, ut poenitentes faciant fructus dignos poenitentiae. Sicut enim possunt absolute ligare, quem judicant absolutionis incapacem, ita possunt à fortiori ligare secundum quid, quem judicant esse capacem, obligatum tamen ad aliquam satisfactionem adhuc DEO præstandam. Prob. 2. ex perpetua praxi Ecclesiae. Jam tempore Apostolorum vivens S. Clemens Const. Apost. l. 2. c. 26. sic scripsit: *Facta examinatione, an poeniteat, sitque dignus, qui in Ecclesiam ex toto admittatur: castiga illum jejunijs duarum aut trium &c. hebdomadarum, ut delicti genus & ratio poposcerit.* S. Gregor. M. egregie: *Afflictio poenitentis ad delenda peccata idonea est, cum Sacerdotis fuerit iudicio imperata, cum ab eo confitentium actibus discipulis pro modo criminis*

onus eis discernitur afflictionis. S. Leo adhuc antiquior ep. 91. ad Theodoros: *Mediator Dei & hominum homo Christus JESUS hanc Praepositis Ecclesiae tradidit potestatem, ut & confitentibus satisfactionem Poenitentiae darent, & eisdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliantis admitterent.* Idem confirmant Concilia, Nicaenum I. Ancyranum, Araus. & Canones Poenitentiales. Prob. 4. ejusmodi opera pia per se sunt apta ad satisfaciendum, ut constat ex dictis, & varias insuper habent utilitates: ergo rectè injunguntur poenitentibus ab eo, qui jurisdictionem spirituales habet in illos, uti est legitimus Confessarius.

32. Dicend. 4. Bona opera poenalia etiam rectè assumuntur sponte à fidelibus in ordine ad satisfaciendum pro poenis temporalibus. Prob. 1. ex Scriptura, in qua Deus ipse ad hoc hortatur Joël. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro in jejunio, & steru. & planctu.* Item exstant exempla peccatorum poenitentiam agentium: sic David jejunabat 2. Reg. 12. cubabat humi Psal. 68. Rex Ninivitarum indutus est sacco, sedit in cinere, & jejunium toti populo indicit, non iustus à Deo, & tamen placavit Deum. Jon. 3. Paulus de se dicit: *Castigo corpus meum, & in servitatem redigo.* 1. Cor. 9. & de omnibus: *Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs.* Gal. 5. Quomodo Praecones castigant corpus & carnem suam? & quando? fortè tum, quan-

do castigant petulantiores uxores suas : nam maritus & uxor unum corpus sunt & una caro teste Scriptura. Prob. 2. ex perpetua praxi Ecclesiarum, in qua semper fuerunt viri sanctissimi, quod nec Adversarij negare queunt; qui tamen plerique omnes duxerunt vitam rigidam, austeram, orationibus, jejunijs, flagellationibus, hispido vestitu, humicubationibus &c. asperam. Sic S. Magdalena, postquam ab ipso Christo impetravit remissionem peccatorum, rigidam penitentiam per 33. annos sponte suscepit. Idem fecit Antonius, Paulus, Scylites &c. Eremitæ: Bernardus, Dominicus, Franciscus, Ignatius &c. Ordinum Religiosorum Fundatores &c. Audi SS. PP. S. Cyr. l. 3. ep. 14. ad Clerum: *Qui possunt, agentes penitentiam veram, Deo Patri misericordie precibus & operibus suis satisfacere &c.* S. August. in Pl. 44. *Converte te ad puniendam peccata tua, quia impunita peccata esse non possunt: puniendum ergo erit aut à te, aut ab ipso: tu agnosce, ut ille ignoscat.* Et in Plal. 50. *Consistenti ignoscis, sed seipsum punienti. Ita servatur Misericordia & Veritas: Misericordia, quia homo liberatur: Veritas, quia peccatum punitur.*

33. Ob. 1. Ezech. 33. dicitur: *Impietas impij non ei nocebit, in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua.* Et c. 18. *Peccatorum ejus non recordabor: atqui impietas adhuc noceret post conversionem, & Deus illius adhuc recordaretur, si non cum culpa dimitteretur semper omnis pœna: ergo.* R. Dist. Min. noceret &c.

R. P. Fichler Theol. Polemica

in ordine ad averlandum adhuc peccatorem, vel ad pœnam æternam intelligendam. N. Mi. in ordine ad pœnam temporalem, vel ad differendam felicitatem. C. Min. Nisi forte peccator eliciat valde intensam contritionem, quæ sufficiat ad delendam simul omnem pœnam; etiam temporalem, ut absolute fieri potest.

Ob. 2. Peccatum est causa totius pœnæ: sed sublatâ causâ tollitur effectus; ergo sublatô peccatô tollitur tota pœna. 2. Reatus culpæ, & reatus pœnæ sunt realiter idem: ergo sublato reatu culpæ tollitur etiam totus reatus pœnæ. 3. Sicut nemo est dignus pœnâ æternâ, qui non habet peccatum mortale, ita nemo potest esse dignus pœnâ temporali, nisi habeat peccatum veniale: atqui quando remittitur peccatum mortale, remittitur totum, nec fit ex mortali veniale: ergo. 4. Quod sufficit ad delendum id, quod est plus, etiam sufficit ad delendum id, quod est minus: sed penitentia sufficit ad delendam culpam & pœnam æternam, quæ sunt plus aliquid, quàm pœna temporalis: ergo.

R. ad 1. Dist. Min. si effectus pendet à causa tam in conservari, quàm in fieri C. Min. si tantum dependet in fieri. N. Min. Filius, qui est effectus patris, utique non tollitur sublato patre. Ita pereunte actu peccaminoso, qui est causa transiens, permanet reatus pœnæ. Ad 2. Trans. Ant. quod contra Scotum & Noninales à plurimis negatur. N. Conf. nam supposita identitate, dimisso peccato mortali quoad culpam mortalem, remanet aliqua

LIII aliqua

aliqua culpa æquivalenter venialis, & propter hanc culpam remanet pœna temporalis. Id quod dicere videtur S. August. l. 4. de vera & falsa penit. c. 18. ubi ait: *Quadam peccata sunt, quæ sunt mortalia, & in penitentia fiunt venalia, non tamen statim sanata, propter quæ (ut antè dixerat) purgandus est igne purgationis, qui in aliud saculum distulit fructum conversionis. Hic autem ignis est æternus non fit, miro tamen modo est gravis.* Ad 3. Juxta immediatè dicta N. Mi. quamvis etiam negari possit Ma. quare enim Deus nequeat unam pœnam cum culpa tota dimittere, & obligare ad minorem, cum id possit pater aut dominus creatus respectu filij aut servi, quem recipit in gratiam? licet etiam hæc minor pœna infligatur intuitu peccati commissi, & remissi eatenus, quatenus peccator receptus est in gratiam & à graviore pœna liberatus. Ad 4. Dist. Ma. quod sufficit de condigno & independentè à libera alterius acceptione. Trans. Ma. quod sufficit tantum de congruo & ex libera alterius acceptione, uti contritio ad delendum peccatum. N. Ma. Potuisset quidem Deus penitentiam semper acseptare, sicut ad delendam pœnam æternam, ita & ad temporalem, sed eum defacto noluisse, patet ex nostris probationibus.

35. Ob. 3. Satisfactio Christi est infinita, sufficiens ad delenda peccata tanquam quoad culpam quam quoad omnem pœnam: ergo non opus est nostra satisfactio; & qui asserunt, injurij sunt in ipsum Christum, ejusque

gloriam minuunt. R. 1. retorq. argum. Satisfactio Christi fuit infinita, & sufficiens ad delenda peccata &c. ergo non opus est nostra penitentia, fide, Sacramentis, prædicatione Evangelij, bonis operibus &c. Item Christus oravit pro nobis Patrem: ergo nostra oratione nobis opus non est, & qui orat, injurius est in Christum &c. R. 2. Satisfactio Christi fuit utique infinita in se, & in actu primo sufficientissima ad omnem pœnam delendam, uti & culpam; in actu tamen secundo noluit eam Christus nobis prodesse ad pœnam temporalem delendam semper, nisi accedente nostra satisfactioe, per quam voluit nobis applicari suam; sine qua quidem nostra sola nihil prodesset: sicut in ordine ad delendam culpam & pœnam æternam noluit nobis prodesse & applicari suam infinitam satisfactioem & merita, nisi accedente penitentia & Sacramentis. Egregiè hoc explicat S. Greg. M. in c. 9. l. 1. Reg. ubi ait: *Non omnia nostra Christus explevit. Per crucem quidem suam omnes redemit, sed remansit, ut, qui redimi & regnare cum eo nititur, crucifigatur. Hoc professores residuum viderat, qui dicebat: si compatimur, & congregabimur.* 2. Tim. 2. *Quasi dicat: quod explevit Christus, non valet, nisi ei, qui id, quod remansit, adimplet &c.* Hinc Paulus: *adimpleo ea, quæ quæ desunt passioni Christi, in corpore meo.* Coloss. 1. Honor Christi propterea non minuitur, sed potius augetur; quia sic non Christus tantum posuit infinitam satisfactioem, sed etiam nobis gratiam

gratiam & vires satisfaciendi impetravit, ac insuper iustitia Divina sic melius consuluit.

36. Ob. 4. Deus quidem infligit etiam post peccata dimissa subinde poenas temporales, atque etiam injungi possunt à Ministro Ecclesiastico opera poenalia, sed non in satisfactionem, aut in vindictam & punitionem peccatorum jam remissorum, sed in medicinam, ad conservandam disciplinam, pro bono exemplo &c. ergo. Ita Gerar-

us. R. N. Ant. Ratio negandi patet tum ex nostris probationibus; tum quia Paulus inter fructus poenitentiae expressè ponit *vindictam*. 2. Cor. 7. v. 11. tum quia David punitus est morte filij, *quoniam blasphemare fecit* &c. ergo in poenam peccati commissi, non in medicinam & cautelam; tum quia parvuli baptizati plectuntur varijs arumnis, inuò & morte ipsa: ergo non in cautelam de peccatis futuris, sed in vindictam peccati praeteriti.

S. V.

De Indulgentijs.

37. Sciendum 1. Hanc materiam rectè dixeris *petram scandali, & lapidem offensionis*; cum ex ea initium perversionis suae sumpsit Lutherus. Cum enim SS. Ordo Eremitarum S. Augustini, cujus membrum erat Lutherus, Indulgentias *Cruciatae* per varia Germaniae loca promulgare saepius consuevisset; anno autem 1517. Albertus Brandenburg. Archiepiscopus Mogunt. & Cardinalis, promulgationem Indulgentiarum, quas Leo X. pro bello contra Turcas feliciter gerendo concesserat, demandasset Ordini Praedicatorum, praecipuè P. Joanni Tezelio, id adeò sensit Lutherus, ut superbiâ, ambitione, invidia, avaritiâ, & irâ percitus coeperit publicè non tantùm abusus Indulgentiarum (in quo bene fecisset) sed & ipsas Indulgentias carpere, ac paulatim etiam alia Ecclesiae dogmata & ritus sugillare ac spernere. Quia
R. P. Pichler Theol. Polemica.

verò propter hanc temeritatem reprehensus, & ad revocandum citatus, ex superbia parèere noluit, fretusque Saxonis favore insolentior factus, tandem à Leone X. excommunicationis sententiâ iustissimè fulminatus est, simul omnem fidem & religionem abiecit, perfidus & contumax apostata, ac inexplicabili odio Papam Ecclesiamque Romano-Catholicam persequi statuit, eam è culmine, si potuisset, dejecturus. Hinc, cum Germania tam grande malum ex paupere Monacho oriturum non pertimescens oscitantius sibi invigilaverit, innumeras animas secum in perniciem traxit infelix haeresiarquia, aliaque infinita mala, quae hodie dum lugent omnes boni, Germanis attraxit.

Sc. 2. A multis non satis intelligi, 38. praesertim & passim à Sectarijs, quid sint indulgentiae. Gerardus, quem
LIII 2 tamen

tamen ut Semideum adorant, de Pœnit. §. 132. ita vel nugatur vel mentitur: *Fabrica Indulgentiarum talis est: statuunt, Christum satisfecisse quidem pro peccatis nostris ac pœna eorum æterna, interim tamen pro temporali pœna nobis ipsis satisfaciendum esse. Ne autem pœna ista exsolvenda fiant intolerabiles, excogitarunt Indulgentias, quibus pœnas illas relaxari statuunt, modo certâ pecunia summâ Indulgentiales litteræ ab Officialibus Romani Pontificis redimantur. Neque solùm pro relaxandis pœnis, sed etiam pro peccatis, ac fallis futuris, pro illicito gradu Matrimonij, pro esu casei & butyri tempore Quadragesimali Indulgentia dabantur, præsertim in Jubilæo. Quippe Catholici 1. non docent, Christum præcisè pro peccatis, & non etiam pro omnibus pœnis, etiam temporalibus satisfecisse, sed solùm dicunt, satisfactionem Christi ordinariè non applicari nobis in ordine ad pœnas temporales delendas, nisi accedente satisfactione nostra, vel Indulgentijs à Christi Vicario concessis; sicut noluit satisfactionem suam applicari nobis in ordine ad delendam pœnam æternam sine contritione & Sacramento. 2. Catholici non excogitarunt Indulgentias, sed Christus & Apostoli per continuam Traditionem eas docuere. 3. Non dicunt, ad delenda peccata, sed ad pœnas peccatorum temporales exsolvendas post dimissam culpam, servire Indulgentias. 4. Non emunt Indulgentias & Litteras Indulgentiales; sed in sustentationem Officialium Curie Romanæ aliasque*

Ecclesia necessitates jure merito aliquid tribuunt, quia *dignus est operarius mercede sua*. Mat. 10. & bene recipiunt à fidelibus temporalia, qui ipsis ministrant spiritalia; non quidem pro ipsis spiritalibus, sed pro sua sustentatione. Annon Præcones etiam temporale salarium recipiunt? an sine hoc fungerentur officio prædicandi, & cætera ministerij sui munia obirent? 5. Ineptè Indulgentias confundit Gerardus cum dispensationibus, & malè vocat peccata futura, si prius Ecclesia legem sustulerit per dispensationem in ijs, quæ sunt Juris Ecclesiastici &c. Unde

Sc. 3. Per Indulgentias à Catholicis intelligi remissionem pœna temporalis in foro conscientie & coram Deo, alias adhuc residua ex peccatis actualibus quoad culpam jam dimissis, extra Sacramentum per applicationem satisfactionum Christi, quæ sunt in thesauro Ecclesia, rationabili de causa concessam ab eo, qui potestatem habet. Dixi, quæ sunt in thesauro Ecclesia; qui thesaurus nihil est aliud, quam passiones & satisfactiones Christi infinitæ; quibus quia Christus non indiguit, utpote ad nullam pœnam obligatus, cum omnis culpæ & peccati fuerit expers, eas reliquit in Ecclesia, à Vicario suo dispensandas fidelibus, prout expedire illi visum fuerit. Quippe sciendum, omne opus hominum continere in se duplicem bonitatem (sicut peccatum continet duplicem malitiam, scilicet culpæ & pœnæ reatum) nimirum vim merendi, & vim satisfaciendi, hoc est, meretur vitam æternam.

ternam, & satisfaciunt pro peccatis ex peccato adhuc residuis. Ubiigitur ab aliquo fiunt opera bona penalia, in quo nullus est reatus pœnæ, eò quòd vel nullum in eo fuerit unquam peccatum, uti in Christo & B. Virgine, vel deletus jam sit omnis reatus culpæ & pœnæ, uti in alijs insigniter sanctis contingit, vis satisfaciendi devenit ad thesaurum Ecclesiæ; non quòd satisfactiones Christi, quæ principaliter constituunt hunc thesaurum, non sint sufficientes, utpote infinitæ, sed ne ejusmodi satisfactiones Martyrum & aliorum Sanctorum, quibus ipsi pro se non indigent, sint inanes, & nihil profint cæteris Ecclesiæ membris. Atque ex hoc thesauro Papa ex rationabili causa applicat fidelibus satisfactiones, cum Indulgentias concedit; quippe opera bona, in quantum *satisfactoria* sunt, applicari alijs possunt; nam satisfacere est solvere debitum pro altero, ut patet etiam in humanis: quamvis opera bona, in quantum *meritoria* sunt vitæ æternæ, alijs applicari nequeant; *nunusquisque enim propriam mercedem accipiet secundum suum laborem.* 1. Cor. 3. His præmissis triplex est questio. 1. An in Ecclesia sit potestas concedendi Indulgentias. 2. Penes quem. 3. An etiam Indulgentiæ concedi possint pro Defunctis.

39. Dicend. 1. Datur in Ecclesia Christi potestas concedendi Indulgentias. Prob. 1. ex Scriptura. Dum Christus ad Petrum, Ecclesiæ Caput, dixit: *Tibi dabo claves Regni Cælorum: quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis* &c. Mat. 16. v. 19, ni-

hil profus excepit: ergo hæc potestas *clavium* & potestas *solvendi*, etiam coram Deo, seu *in cælis*, non solum se extendit ad remissionem culpæ, sed etiam ad remissionem omnis pœnæ; partim quia hoc indicat illimitatum signum *quodcumque*, partim quia præsumi debet de infinito Christi in nos amore, quòd Ecclesiæ suæ dederit potestatem removendi omnia salutis impedimenta à suis electis: atqui inter impedimenta salutis & remoras est etiam vinculum seu reatus pœnæ temporalis. Prob. 2. ex Traditione Apostolica, & antiquissima Ecclesiæ praxi, cujus quia initium nescitur, ab ipsis Apostolis ad nos usque continuata esse credenda est; quin ipse Paulus dicitur, Indulgentiam concessisse Corinthio cuidam 2. Cor. 2. huic enim, postquam contritione & pœnitentiâ deleverat peccatum incestus quoad culpam, Paulus etiam condonavit quoad pœnam temporalem nomine Christi; dixit enim v. 10. *Cui autem aliquid donastis, & ego: nam & ego quod donavi, siquid donavi, propter vos in personâ Christi.* Quod Paulus *donationem* vocat, nos appellamus *Indulgentiam*. S. Gregorius, qui exiit Ecclesiam sæculo VI. citatus ab Altrifodor. & D. Thoma in 4. Dist. 20. dicitur jam concessisse Indulgentias, quas vocamus *Stationum*. S. Leo III. circa annum 800. ut refert S. Lugderus in epist. quadam apud Sur. in vita S. Swiberti, multas Indulgentias dedit cuidam Ecclesiæ, quam Aquisgrani dedicavit. Urbanus II. teste S. Antonino p. 2. Histor. tit. 16. c. 1. §. 23. Indulgentiam plenariam concessit proficiscens

ficiscentibus ad bellum sacrum &c. Vide plura apud Valent. l. de Indulg. c. 3. ubi dicit, hos Pontifices tanquam ex veteri Ecclesia instituto concessisse Indulgentias, nec ullum de ijs tanquam de re nova locutum fuisse. Sed cur Patres ad eò silent de Indulgentijs ? R. partim quia tunc Indulgentias nemo impugnavit, partim quia in usu erat adhuc antiquus rigor in injungendis penitentia operibus per dies vel annos complures continuandis, quibus successu temporis propter infirmitatem humanam succedebant Indulgentia.

40. Dicend. 2. Potestas concedendi Indulgentias est penes summum Pontificem principaliter & immediate. Prob. 1. ex Scriptura, quæ soli Petro (consequenter & ejus successoribus) dedit potestatem indefinitam solvendi: *Quodcumque solveris* &c. Mat. 16. Prob. 2. ex praxi Ecclesie, quia summi Pontifices præscribunt & moderantur Episcopis Indulgentias, ut habetur c. cum ex eo. c. nostro de pœnit. & remiss. Prob. 3. ex ratione; quia in omni Republica bene instituta Magistratus & Princeps supremus habet jus ex communi thesauro providendi subditorum utilitati: ergo & in Republica Ecclesiastica.

41. Dicend. 3. Indulgentia etiam concedi possunt pro Defunctis, in Purgatorio existentibus. Scilicet non per modum Absolutionis, quæ est actus jurisdictionis, & respicit subditos; subditi autem Pontifici non amplius sunt, qui Ecclesie Militantis membra per mortem esse desierunt:

sed per modum Suffragij. Prob. 1. ex Scriptura, quæ sine restrictione ad vivos dedit Petro potestatem illimitatam solvendi Mat. 16. seu tollendi omne vinculum & impedimentum salutis: ergo etiam tollere potest vinculum pœnitæ temporalis in demortuis. Dices. Christus tantum dixit: *Quodcumque solveris SUPER TERRAM*: ergo restrinxit potestatem solvendi ad vivos. R. tò super terram refertur debet ad Petrum & Pontificem solventem, non ad solventes; sive igitur solvendus sit super five infra terram, solvi potest à Pontifice super terram existente seu vivo adhuc, hoc tamen discrimine, quòd vivos solvat per modum Absolutionis judicialis, mortuos verò per modum Solutionis tantum, seu per modum Suffragij, utpote non subditos. Prob. 2. ex praxi Ecclesie; nam Paschalis I. jam circa annum 812. dedisse legitur Indulgentias templo S. Praxedis ad liberandam animam è Purgatorio, qui utique non fuerit primus in hac concessione, licet de Antecessoribus nihil annotatum inveniatur. Prob. 3. Possunt satisfactiones Christi applicari defunctis ad extinguendum Purgatorium per Sacrificium Missæ, ut suo loco ostendimus: cur igitur non etiam per Indulgentias ab eo, cui data sunt claves aperiendi cœlam? Prob. 4. Anima in Purgatorio existens, quantum non amplius sint subdita Ecclesie Militanti, tamen capaces sunt inde participandi bona spiritualia orationis, eleemosynæ, jejuniij, quatenus nempe hæc opera habent vim satisfaciendi; id

id enim sequitur clarè ex eo, quòd nostris precibus & bonis operibus juvari possunt, uti docuimus de Purgatorio, & confirmatur ex Symbolo Apostolorum, ubi profitemur *Communione Sanctorum*, scilicet Ecclesie Militantis, Purgantis, & Triumphantis, quæ se mutuo juvant suis meritis, precibus, & pijs officijs. Si igitur persona privata potest suas satisfactiones per modum Suffragij applicare Defunctis; cur id Ecclesia non possit ex communi thesauro, offerens pro ipsis satisfactiones Christi?

42. Quæres, quid sit concedere Indulgentias per modum Suffragij? R. omnis alijs expositionibus, hunc esse sensum, quòd nempe concedens Indulgentias per modum Suffragij non ipse immediatè remittat poenam tanquam Judex, sicut remittit, quando concedit per modum Absolutionis, sed offerat Deo pretium æquivalens, scilicet satisfactionem Christi, ut ipse remittat. Ita Suarez apud Filiucium, qui hanc explicationem præ cæteris probat, quia ex una parte intervenit vera ratio justitiæ saltem per modum commutationis æquivalentis, fundatæ in promissione Divina, *quodcumque solveris* &c. ut aded non sit mera *intercessio* & deprecatio: ex altera verò parte declaratur, quòd Pontifex recognoscat animas Purgatorij non tanquam suæ jurisdictioni subiectas, sed solum ut charitate conjunctas.

43. Ob. 1. Christus, & multò magis Sancti jam receperunt cumulatissimum præmium & plenam mercedem pro suis laboribus per gloriam, quam con-

secuti sunt in celo & in terra: ergo nihil superest, quòd reponatur in thesauro Ecclesie. 2. Per Indulgentias extenuatur peccati magnitudo, parvi æstimatur Justitia Dei peccata punientis, inducitur oscitantia in exercendis operibus laboriosis, & animis instillatur securitas noxia: ergo. R. Ad 1. Dist. Ant. receperunt mercedem, respondentem eorum laboribus *quæ meritis C. quæ satisfactionibus*. N. Ant. & Conf. Ad 2. imprimis hæc omnia longè magis sequuntur in principijs Lutheranorum, juxta quos per solam fiduciam in meritis Christi, sine ullis proprijs operibus bonis & laboriosis, obtinetur justitia & salus. Dein N. Ant. vel Dist. Si Indulgentiæ concederentur sine justa causa, profusè, & sine alligatione ad certa opera bona, quæ ordinariè præscribuntur, uti sunt orationes, jejunia, eleemosynæ, Confessio, Communio &c. Trans. Ant. secus N. Ant. & Conf.

44. Ob. 2. Si Pontifex possit concedere Indulgentias pro Defunctis, easque hoc modo liberare è gravissimis poenis Purgatorij, tunc erit tyrannus, si non passim has Indulgentias largiatur, ac omnibus altaribus & sacerdotibus tribuat privilegium per quodlibet sacrum liberandi animas, si non evacuet totum Purgatorium, si non omnibus morituris eas concedat, ne deveniant ad hunc locum tormentorum &c. ergo. R. N. Ant. siquidem Pontifex non est *absolutus Dominus* thesauri Ecclesie; ut pro beneplacito eum dispensare, & quasi prodigere possit, sed solum

solummodo est *Dispensator* rei aliena, scilicet satisfactionum Christi: *Dispensator* autem non potest sine iusta causa communem thesaurum erogare. Nunquam verò hæcenus sufficiens adesse causa Pontifici & Ecclesiæ Doctoribus visa est, ut passim & tam liberaliter, vel potius profusè dispensentur Indulgentiæ mortuis & morituris. Imò sunt graves causæ, ut id non fiat; quia ejusmodi prodiga liberalitas induceret languorem & negligentiam in exercitio piorum operum &c. Dein Christus aut Deus neutiquam est tyrannus, quòd non omnes homines uno momento salvet; licet id ut absolutus Dominus posset: cur igitur Papa dicatur tyrannus aut crudelis, quòd non omnes statim animas liberet è Purgatorio; cum tamen non sit Dominus thesauri Ecclesiæ, nec ad sit causa sufficiens pro *Dispensatore* fide-
li?

Petes adhuc, quotuplex sit Indulgentia? R. præcipuè esse duplicem, totalem & partialem, seu plenariam & non plenariam. *Plenaria*, quæ etiam plena, plenior, & plenissima subinde vocatur, tollit omnem Purgatorij penam, nec differt à *Jubilæo* nisi accidentaliter in quibusdam privilegijs v. g. dispensandi in votis, absolvendi à censuris, & pec-

catis reservatis &c. *Non plenaria* est varia, nempe v. g. unius anni, septem annorum, mille annorum, 40. dierum &c. Unde alia etiam vocatur *Quadragesima*, quâ per se non remittitur omnis pena, sed tantum pars, scilicet tantum, quantum tolli posset per jejunium 40. dierum, quòd pro certis olim peccatis sacri Canonibus injungebatur: quando verò hoc jejunium 40. dierum imponebatur in pane solo & aqua, vocabatur *Carena*: quando autem injungebatur à memoratis Canonibus jejunium per 7. annos, *septenna* appellabatur. Unde & rectè conceduntur Indulgentiæ mille, bis mille annorum &c. licet Purgatorium tam diu non duraturum sit; quia sensus est, per ejusmodi Indulgentias de pena Purgatorij tolli tantum, quantum remitteretur, si quis per mille annos perageret illud penitentia opus, quòd vel Confessatus, vel Antiqui Canonibus Penitentiales injungere solebant. Quantum autem illud sit, solus Deus novit. Porro alia Indulgentia vocatur *Realis*, alia *Localis*, alia *Personalis*, prout nempe vel certis rebus, uti numismatis, vel locis, uti templis, vel personis conceduntur.

ARTI.

ARTICULUS V.

De Extrema Unctione.

SUMMARIUM.

Quæ sit Materia, Forma, Minister, Suscipiens, & Effectus Extreme Unctionis.

Sciendum ex dictis de Sacramentis in genere, Extremam Unctionem esse verum & propriè dictum Novæ Legis Sacramentum. Dicitur *Extrema*, quia non nisi in extremo vitæ articulo graviterque decumbentibus confertur. *Ejus materia remota* est oleum benedictum ab Episcopo, *proxima* verò est unctio certarum corporis partium. *Forma* est oratio deprecatoria, quam Ecclesia defacto his verbis exprimi jubet: per istam sanctam unctionem, & suam piissimam Misericordiam, indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti per visum &c. *Minister* est Sacerdos. *Suscipiens* debet esse Christianus graviter aegrotans; non tamen infans aut perpetuò amens; quia isti non habent reliquias peccatorum, ad quas tollendas præcipuè institutum est hoc Sacramentum. Quippe *Effectus* est duplex, unus conferre augmentum gratiæ sanctificantis & abstergere reliquias peccatorum, si adsit debita dispositio suscipientis, alter con-

tatur æger ad ultimam luctam, eamque periculosissimam cum dæmone, in hoc rerum articulo, abstergere torporem & anxietatem animi, atque etiam si anima expediat vita longior, conferre sanitatem corporis. Constant hæc ex epist. S. Jacobi c. 5. Præcipuus igitur effectus est, & infallibilis, ac absolute promissus conferre *augmentum* gratiæ sanctificantis; nam Extrema Unctio est Sacramentum vivorum, jam supponens statum gratiæ in Suscipiente; per accidens tamen conferre etiam potest *primam* gratiam sanctificantem, & delere peccatum mortale, si nempe æger vel ignoret, se esse in peccato mortali, vel propter defectum virium aut rationis confiteri nequeat & absolvi; modò tamen præcesserit aliqua attritio, quæ præsumitur de Catholicis repentino periculo oppressis. Voluit igitur Deus per hoc Sacramentum specialiter consulere ad mortem decumbentibus, & corporis animique viribus destitutis.

ARTICULUS VI.

De Ordine.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Ordo passivè & activè sumptus, & qua circa eum controversa.
2. Non omnes baptizati sunt sacerdotes propriè dicti.
3. Episcopi Jure Divino superiores sunt Sacerdotibus tam Ordinis quàm Jurisdictionis potestate.
4. Episcopi Sacerdotes & c. quoad suas personas sunt exempti à Jurisdictione seculari.
5. Scriptura nec omnes baptizatos vocat verè Sacerdotes, nec Episcopos cum Presbyteris confundit.
6. S. Hieronymus non est contra nos.
7. Alia Lutheranorum replica ipsis Adversarijs nocet.
8. Quid sit Vocatio, seu Missio, & que circa illam controversa.
9. Potestas vocandi Ministros Ecclesie non est penes Magistratum Politicum, vel totum populum, ne parialiter quidem.
10. Lutherus, Calvinus, Zwinglius & c. non fuerunt legitime vocati.
11. Nec hodie Pracones Lutherani, Calviniani.
12. Que inde sequantur in perniciem istarum sectarum.
13. Ex eo, quòd populus possit sibi constituere Regem, Magistratum Politicum, non sequitur, quòd possit etiam Ecclesiasticum.
14. Nec fulcitur vocatio Lutheri per hoc, quòd dicatur habuisse vocationem generalem & internam.
15. Acriter impugnant Lutherani & Calvinista Cœlibatum Clericorum.
16. Cum tamen sit status secundum se perfectior Matrimonio.
17. Ad eum rectè obligat Ecclesia omnes Sacris initiatos, seu in Majoribus Ordinibus constitutos.
18. Quamquam alia fuerit praxis, & adhuc toleretur in Ecclesia Græca.
19. Illud crescite & multiplicamini, similisque textus non omnibus præcipiunt connubium.
20. Cœlibatus non est impossibilis, nec per se causa flagitiorum carnis.

Sciendum, Ordinem duplici modo summi posse, activè & passivè. Passivè sumptus est certus gradus Ministrorum Ecclesie, cujusmodi septem enumerantur: Ostiariatus, Lectoratus,

Exorcismus, Acolythatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus seu Sacerdotiû, ad quod refertur Episcopatus; nam Episcopi sunt Sacerdotes, sed *Majores*. Activè sumptus est ipsa actio,

Actio, qua alicui confertur potestas spiritalis, & sic definiti potest: est *ceremonia sacra, qua ordinato conceditur potestas ad aliquod altaris Officium stabiliter poragendum.* Atque sub hac ratione Ordinem superius docuimus esse Sacramentum, saltem Presbyteratum, cuius materia remota est illa res sensibilis, per quam significatur potestas tradita, nempe calix cum vino & patena cum hostia, & impositio manuum: *forma sunt illa verba, quae profert Episcopus tradens rem illam sensibilem, & manus imponens, nempe: accipe potestatem offerendi Sacrificium &c. accipe Spiritum S. quorum remiseris peccata &c. Minister est Episcopus, quia Episcopus est Princeps Reipublicae Christianae: ad solum autem Principem Ecclesiasticum spectat dignitates & ministeria Ecclesiastica distribuere. Suscipiens debet esse vir & baptizatus &c. Effectus est augmentum gratiae sancti-*

ficantis, gratiae actuales ad functiones sacras ritè obeundas, & character indelebilis.

Circa hoc Sacramentum praecipue quatuor adhuc controversa sunt cum Sectarijs. 1. An omnes baptizati sint Sacerdotes, ut volebat Lutherus & quidam assecla. Dico *quidam*, nam non desunt ex Lutheranis, ut M. Lomer, qui negant, ullum in Lege Nova dārī propriè dictum Sacerdotem; eò quòd nullum detur propriè dictum Sacrificium (quod suppositum subruimus supra de Sacrificio Missae) non obstante, quòd ejus commilito *Horalektor* eodem anno 1710. multis conderit, etiam apud Lutheranos reperiri veros Sacerdotes. 2. An Episcopi sint majores Presbyteris seu Sacerdotibus Jure Divino. 3. An & à quo vocari debeant Ministri Ecclesiae. 4. An Sacerdotes rectè obligentur ad vitam caelibem, seu ad abstinendum à conjugio?

§. I.

An omnes baptizati sint Sacerdotes? & Episcopi sint superiores Presbyteris Jure Divino? & Ecclesiae Ministri sint exempti à Jurisdictione Laicali?

2. **D**icend. 1. Non omnes baptizati sunt Sacerdotes propriè dicti. Prob. 1. ex Scriptura. Christus non omnibus, sed solum Apostolis eorumque successoribus dedit potestatem sacrificandi & remittendi peccata, quia ad hos solos dixit: *Hoc facite in meam*
R. P. Pichler Theol. Polemica,

commemorationem. Luc. 22. *Quorum remiseritis peccata &c.* Joan. 20. ergo non omnes baptizati habent hanc utramque potestatem: ergo non omnes sunt Sacerdotes. Dein Paulus ordinavit Presbyteros: *Cum constituisset per singulas Ecclesias Presbyteros.*
Mmm 2. Act.

Act. 14. & 1. Tim. 5. Item distinguit Apóstolos, Pastores &c. à ceteris fidelibus 1. Cor. 12. Eph. 4. ergo non omnes fideles sunt Presbyteri, & Apóstolorum ac Pastorum in potestate successores; sed qui à legitima potestate ordinantur & constituuntur. Prob. 2. ex perpetua Traditione & sensu totius Ecclesie; nam ante Lutherum, imò vix post ipsum, qui ita insanierint, invenies. Prob. 3. ex ratione. Sicut in Republica Politica titè ordinata debet dari distinctio graduum & dignitatum, nec omnes sunt Judices, Prætores &c. ita vel maxime dari debet Hierarchia Ecclesiastica, & distinctio graduum &c. in Ecclesia.

3. Dicend. 2. Episcopi Sacerdotibus superiores sunt Jure Divino, tam potestate Ordinis, quam Jurisdictione. Prob. 2. ex Scriptura. Act. 1. ex numero Discipulorum solenni quadam cerimonia in Apóstolum assumptus est S. Mathias locò Judæ Proditoris: ergo judicabant Apóstoli à Christo edocti, Episcopos esse superiores simplicibus Sacerdotibus potestate Ordinis; nam Episcopi succedunt Apóstolis in potestate Ordinis, & dignitate; quin & jurisdictione: Sacerdotes autem simplices succedunt cæteris Discipulis, qui fuerunt primitiæ Sacerdotum. Gerardus de Ministr. Eccl. §. 235. ait: *Libenter concedimus quoad potestatem Ordinis Episcopos esse Presbyteris superiores.* Sed & jurisdictione superiores sunt Jure Divino; nam 1. Tim. 5. scribit Paulus Timotheo tanquam Episcopo: *Adversus Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus:* ergo Episcopus

est Jure Divino Presbyteri: ergo major jurisdictione: & quidem Jure Divino; quia Scriptura continet Jus Divinum. Confirm. Apoc. 1. & 2. per illos 7. Ecclesiarum Angelos intelliguntur illi, qui cum potestate prærant septem Ecclesijs tanquam capita, scilicet Episcopi: ergo ex ordinatione Apostolica & Divina Episcopi superiores sunt Presbyteris, seu reliquis omnibus particularium Ecclesiarum.

Prob. 2. ex Traditione Apostolica & sensu Ecclesie, qui semper judicavit, Presbyteros ordinari & constitui debere ab Episcopis, ipsos verò nunquam validè ordinasse alios, ut constat ex Conc. Ancy. & Antioch. item ex S. Leone, S. Gregorio M. &c. S. Hieron. quem Adversarij pro se citant, in epist. ad Evagrium dicit: *Quid facit Episcopus, EXCEPTA ORDINATIONE, quod non etiam facit Presbyter?* ergo Episcopus est major Presbytero potestate Ordinis. Sed & jurisdictione major est, quia ex eadem Traditione constat, Episcopi ope judicasse & punivisse Presbyteros, non vicissim. Neque negavit ullus Christianorum ante Acrium, quem dolor repulsæ ab affectato Episcopatu præcipitem egit, ut diceret, Episcopum non differre à Presbytero, propterea inter hæreticos nunquàm eratus à S. Augustino de hæres. c. 93. & Epiphani. hæres. 75. Audiamus aliquos adhuc ex antiquissimis Patribus. S. Clemens ep. 1. ad Fratrem Domini ait: *Episcopos vicem Apóstolorum gerere, sic Domino Petrum instructe, reliquorum verò Discipulorum vicem tenere Presbyteros.*

ros. Anacletus epist. 3. ad omnes Episc. & Sacerd. c. 1. Sacerdotum Ordo bipartitus est, & sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari &c. Episcopi vero Domini Apostolorum: Presbyteri quoque 72. Discipulorum locum tenent. Similia habent Hieron. Cyprian. Ign. M. August. & alij. Epiph. haeres. 75. Episcopum & Presbyterum aequalem esse quomodo erit possibile? Episcoporum enim Ordo parum generator est; Patres enim generat Ecclesia: Presbyterorum vero non potens generare patres, generat filios Ecclesia, non tamen patres &c. Pulcherrimè mentem Apostoli, adeoque Jus Divinum nobis explicat S. Ambros. in c. 3. ep. 1. ad Tim. dicens: Post Episcopum Diaconi ordinationem subiit. Quare? Nisi quia Episcopi & Presbyteri una ordinatio est: SED EPISCOPUS PRIMUS est, ut omnis Episcopus Presbyter sit, NON TAMEN OMNIS Presbyter Episcopus. Denique Timotheum Presbyterum ordinatum significat, sed quia ante se alterum non habebat, Episcopus erat, non sine nova Ordinatione, quia subiungit: Unde & quemadmodum Episcopum ordinet, ostendit. Neque enim fas erat aut licebat, ut inferior ordinaret majorem: nemo enim tribuit, quod non accepit.

Prob. 3. ex ratione, quia id exigit Hierarchia & bonus ordo Ecclesiae. Denique solidissimè confirmatur ex eo; quia utique summus Episcopus, nempe Pontifex Maximus, cui datae sunt claves Regni Caelorum. Mat. 16. & omnes Christi oves commissa. Jo. 21.

major est quocunque Sacerdote, & quidem tam potestate Jurisdictionis quàm Ordinis, & Jure Divino: ergo jam aliquis Episcopus Jure Divino major est Sacerdotibus.

Dicend. 3. Episcopi, Sacerdotes, & Ministri Ecclesiae quoad suas personas sunt exempti à Jurisdictione Sæculari, idque conveniens est, & nullo modo contrarium Juri Divino, ut Jurista Heterodoxi cavillantur cum Carpovio Pract. Crim. p. 3. q. 110. n. 83. & Wissenbach ad Pandect. l. 2. Disp. 6. n. 38. secuti Petrum Vermilium, qui postea dictus est Martyr, celebrem olim Florentiae Concionatorè, & demum celebrem Apostatam atque Calvinistam. Probat. 1. quia Concilia tum Generalia tum Particularia ferè ab initio Ecclesiae, ut demonstrat Suarez in Defensione fidei l. 4. c. 3. à n. 20. ita docuerunt; ex ijs enim evidenter concluditur, datum esse in Ecclesia Christi privilegium Exemptionis à Potestate Sæculari; cum impossibile sit, tot Pontifices sanctos & sapientes, & tot Concilia Ecclesiam in hoc decessisse: Ecclesiam enim in decretis morum errare non posse, satis superque ostensum est de Infallibilitate Ecclesiae, & Romani Pontificis in prima parte contr. Gener. III. Prob. 2. ex ratione intrinseca; quia, ut per se patet, Sacerdotalis & Clericalis status est altioris ordinis ac gradus, quàm laicorum, suntque Sacerdotes (etiam non Episcopi) fidelium Patres ac Magistri: ergo sicut conveniens est, Patrem filij, & Magistrum discipuli non subjici potestati, ita decet, laicos non exercere ju-

M m m m 3. r i s d i -

risdictionem in Sacerdotes, à quibus ligari non solum in terris, sed & in cœlis se credunt. Unde etiam si diceremus, hanc exemptionem non esse à Deo immediatè concessam Sacerdotibus & Clericis, tamen supposita Divina institutione Sacerdotalis & Clericalis Ordinis ex principijs naturalibus deducitur per illationem saltem moraliter necessariam, quòd supremus Ecclesiæ Prælatus obligetur illam communicare inferioribus Ecclesiæ Ministris, & sub certa lege ac modo eam constituere. Et eatenus rectè dicitur esse Juris Divini. Nec obstant Leges Civiles, à Justiniano in præjudicium Libertatis Clericalis & Ecclesiasticæ lata, uti l. 25. 33. & 37. Cod. de Episc. & Cler. & Nov. 83. quia in hoc arrogavit sibi potestatem, ipsi non competentem. Vid. P. Melch. Friderich. de Foro Comp. p. 3. c. 1.

Ob. 1. Scriptura omnes Christianos vocat sacerdotes: *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta* &c. 1. Petri 2. *Fecit nos regnum & sacerdotes DEO Patri suo.* Apoc. 1. ergo. Deinde inter Christianos nullum est discrimen; etenim in Christo *JESU non est masculus & femina.* Gal. 3. R. vocantur sacerdotes improprie tantum, quia offerunt sacrificia improprie dicta, nempe laudis, precum, bonorum operum. Bene etiam S. August. l. 20. de Civit. DEI c. 10. ait: *Episcopi & Presbyteri proprie vocantur in Ecclesia sacerdotes. Sed sicut omnes Christianos dicimus propter mysticum Chrisma: sic omnes sacerdotes & quoni-*

am membra sunt unius Sacerdotis, de quibus Apostolus dixit: Plebs sancta, Regale sacerdotium. Sicut Christiani non nascuntur Reges in sensu proprio, nec verè Sancti, sed primùm fiunt, licet vocentur à Petro *Regale sacerdotium, & Gens sancta*; ita nec omnes nascuntur Sacerdotes, sed tantum aliqui fiunt. Ad alterum: Non est discrimen inter Christianos, hoc est, nulla personarum acceptatio, sed DEUS omnes, qui sunt in Christo, salvat, sive vir sive femina sit, Græcus vel Judæus. Aliud non voluit dicere Paulus.

Ob. 2. In Scriptura confunduntur Episcopi & Presbyteri: ergo sunt æquales. 2. Christus ordinavit quidem Presbyteros in ultima cœna; Episcopos tamen ordinasse non legitur. R. ad 1. T. A. N. C. vel D. C. sunt æquales in ordine ad certa ministeria, præcipuè consecrandi & offerendi Sacrificium C. C. in potestate Ordinis, vel quoad Jurisdictionem N. C. Ex ipsa Scriptura superius ostendimus, quòd Episcopus in his emineat supra Sacerdotes, quamvis alibi quoad nomen & respectu potestatis consecrandi Corpus Domini confundantur; quippe omnis Episcopus est Presbyter; non autem vicissim omnis Presbyter est Episcopus. Ad 2. Christus ordinavit S. Petrum in Episcopum & Pastorem Universalem, ei dicens: *Pascere oves meas.* Joan. 21. Petrus postea ordinavit in Episcopos S. Jacobum & S. Joannem, & ceteros Apostolos vel per se, vel per illos duos à se ordinatos. Vid. Joan. Turrecremata.

mata I. summa Eccles. c. 32. & Bel-
larin. l. 1. de Pontif. c. 23.

7. Dices 1. S. Hier. in c. 1. ep. ad Tit.
ait: *Item Presbyter, qui Episcopus*: ergo.
R. 1. hunc textum in purioribus editio-
nibus, nempe Romana & Colonienfi
non reperiri, sed in Basileensi, quam
facilius corrupit Erasmus Roterod. plu-
rimùm Lutherizans. R. 2. omnino
verum est, quòd idem, qui est Epi-
scopus, etiam sit Presbyter, sed non
vicissim. R. 3. Presbyteris Antiquæ
Ecclesiæ fuit olim concessa quidem æ-
qualis jurisdictio *in actu secundo* cum
Episcopis, & eatenus etiam Presbyter
potuit vocari Episcopus: *at in actu
primo* semper penes Episcopos fuit
major jurisdictio ratione munitis Epi-
scopalis, & juris huic à DEO annexi:
sicut potestate Ordinis sunt Episcopi
majores etiam juxta Adversarios, &
clare indicat S. Hieron. loc. cit. ad E-
vagr. dum eam Presbyteris adimit, di-
cens. *excepta ordinatione*,
Item Episcopum, Sacerdotes, & Dia-
conos eo loco esse ait, quo olim fue-
runt Aaron, filij ejus, & Levitæ, quos
Jure Divino fuisse inæquales, ex Scri-
ptura novimus.

Dices 2. Decet & debet dari dis-
crimen inter Ecclesiæ Ministros: uti-
que in Ecclesia semper fuit inter illos
observata subordinatio, & major po-
testas concessa Episcopis, quam sim-
plicibus Sacerdotibus: imò talis subor-
dinatio etiam observatur inter Prote-
stantium Ministros Ecclesiæ, dum or-
dinare alios, & causas Ecclesiasticas gra-
viores judicare &c. non permittitur
simplici Parocho vel Pastori, sed re-

servatur Specialibus, Superintendenti-
bus &c. Verùm hæc major potestas
non descendit à Jure & Ordinatione
Divina, vi cujus nullum est inter istos
discrimen, sed est Juris Humani, &
descendit ab ordinatione Ecclesiæ, ut
omnia ordinatè & ritè fiant. R. hæc
replica parùm juvat, sed potius peri-
mit causam Protestantium: si Jure
Divino Ecclesiæ Ministri sunt æqua-
les, Jure autem Humano inæquales,
ipsi neglecta ordinatione Divina se-
quuntur ordinationem humanam Ec-
clesiæ, dum majorem potestatem
ordinandi & jurisditionem in alios ex-
ercendi tribuunt Specialibus, Superin-
tendentibus, Archi-Superintendenti-
bus &c. quam Parochis, Diaconis,
Pastoribus simplicibus, Præconibus &c.
& sic scelus admittunt, quod toties
Catholicis objiciunt ex Matth. c. 15.
*sine causa colum me, docentes doct-
rinas & mandata hominum*. Aliud
ordinavit Deus per suum Apostolum,
aliud ordinant & sequuntur ipsi. Quod
Deus concessit cuilibet Sacerdoti (si
tamen Sacerdotes habeant Lutherani;
aliqui affirmant, alij ex ipsis negant,
ut Lomerus) & Ministro Ecclesiæ, id
iniquè adimunt, & tribuunt solis Su-
perintendentibus &c. Certè si ego essem
Lutheranus Præco vel Pastor, etiam
ruralis tantùm, non paterer mihi eripi
potestatem ordinandi, & omnem ju-
risditionem in Ecclesia Lutherana ex-
ercendi, quam exercet Superintendens
vel quicumque alius, quam Deus mihi
parem dedit, omnino æqualem cuilibet
Superintendenti me efficiendo juxta
Protestantium doctrinam.

S. II.

De Vocatione Ministrorum Ecclesie.

9. Sciendum 1. Sicut in Republica Politica nemini fas est usurpare regimen, & functiones publicæ potestatis, nisi legitima auctoritate ad hujusmodi officium ritè deputatus sit: ita neminem posse usurpare regimen Ecclesie, & exercere functiones Ecclesiasticæ potestatis, uti est prædicare Verbum Divinum, administrare Sacramenta, sacrificare &c. nisi legitima auctoritate ad hæc munia deputatus, vocatus, & consecratus sit: quæ deputatio vocari solet *Missio* vel *Vocatio*. *Nec enim quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur a DEO tanquam Aaron.* Hebr. 5. *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Rom. 10. v. 15. Adeoque Minister legitimus Ecclesie debet esse vocatus à DEO, vel *immediatè*, & modo extraordinario, uti Moyses, Propheta, & Apostoli: vel *mediatè* & modo ordinario, scilicet mediante consensu & cooperatione eorum hominum, quibus DEUS commisit potestatem vocandi, uti commisit S. Petro ejusque in regimine Ecclesie successoribus, à quibus vocantur, ordinantur, & instituuntur Episcopi, ab his Parochi &c.

Sciendum 2. Tria hæc controversi
1. penes quem sit potestas vocandi (per consequens & ordinandi, atque applicandi ad cæta ministeria assignatis subditis) nam Lutherani hanc pote-

statem tribuunt vel Magistratui Politico, vel toti populo, vel (ut M. Lomer p. 8. *Uderrahliger Abfertigung*) triplici statui, nimirum *Ecclesiastico*, cui competere dicit examen & ordinationem, quæ fit per impositionem manuum, *Politico*, cui tribuit vocationem, & electionem personæ, & demum *Plebi* (dem *Hauffstand*) cui relinquit approbationem. 2. An Lutherus (Calvinus, Zwinglius &c.) sit legitime vocatus ad docenda nova dogmata, hisque opposita, quæ tum Universæ Ecclesie consensu erant recepta, seu ad reformandam in doctrina Ecclesiam. 3. An moderni Præcones Lutherani (Calviniani, Zwingliani &c.) sint legitime vocati, & ordinati, legitimique Sacerdotes & Ecclesie Ministri, qui valide absolvant à peccatis, conficiant Evcharistiam &c.

Dicendum 1. Potestas vocandi Ministros Ecclesie non est penes Magistratum Politicum, vel totum populum, ne partialiter quidem; sed unice penes Episcopos & Magistratum Ecclesiasticum. Prob. 1. ex Scriptura. Necessè est eo modo mitti & vocari Ecclesie Ministros, quo modo Christus, à Patre missus misit & vocavit: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Jo. 20. atqui Christus misit & vocavit Ministros, nempe Apostolos & 72. Discipulos sine suffragio & consensu
Magi-

Magistratus Politici, aut totius populi ergo. Præterea quotiescunque in Novo Testamento fit mentio *impositio- nis manuum*, per quam Ministri vocabantur, & ordinabantur Presbyteri, eam à solis Apostolis & Episcopis factam esse constat, uti Act. 6. & 14. 2. Tim. 1. Tit. 1. Imò Apostoli constituerunt Episcopos pro populis convertendis, ad quos mittebant: sed horum populorum consensus non requirebatur. Prob. 2. ex perpetua Traditione, & praxi Ecclesiæ, in qua nunquam legitur aliquem fuisse vocatum & ordinatum Episcopum à non Episcopis consecratos, fuisse agnitos pro veris & validè vocatis ac ordinatis. Jam S. Clemens Rom. Canone Apost. 2. sic scripsit: *Presbyter ab uno Episcopo ordinetur, & reliqui Clerici.* S. Ambr. in c. 3. ep. 1. ad Tim. *Neque enim fas erat, aut licebat, ut inferior ordinaret majorem: nemo enim tribuit, quod non accepit.* Neque obest, quòd populus in Ecclesia Primitiva sæpe interluerit *electionibus* Ministrorum Ecclesiæ; quia id gratuito ei concessum erat à Magistratu Ecclesiastico, sicut nunc conceditur jus presentandi, uti vocamus: sic contingit in electione S. Mathie Act. 1. & S. Stephani Act. 6. Neque populus semper ferebat suffragium, sed præcisè testimonium de aptitudine & bona vita ejus, qui vocabatur & eligebatur (Ordinatio & Institutio autem nunquam ei concessa est; aut concedi potuit, cum sit æctus potestatis spiritalis, cujus Laicus Magistratus in capax est) conformiter doctrinæ Pauli:

R. P. Pichler Theol. Polemica

Oportet illam & testimonium habere bonum ab ijs, qui foris sunt. 1. Tim. 3. v. 16. Unde apparet, discrimen esse inter electionem & vocationem: siquidem illa est tantum designatio personæ, ista verò tribuit jurisdictionem spirituales, & re ipsa facit Pastorem. Bellarm. l. de Clericis c. 2. Prob. 3. ex ratione. Nemo potest dare, quod non habet: sed nec Magistratus Politicus nec populus habet potestatem spirituales conficiendi Evcharistiam, absolvendi à peccatis, prædicandi publicè Verbum Dei &c. quia eam à Christo nullibi acceperunt, bene tamen Petrus & Magistratus Ecclesiasticus: ergo. Adde, quòd non deceat, ut oves sibi constituent Pastores suos.

Dicend. 2. Lutherus (Calvinus, 11. Zwinglius &c.) non fuit legitime vocatus ad reformandam Ecclesiam in doctrina fidei, & ad aliter docendum, quam docuit Ecclesia, à qua & in qua fuit ordinatus Presbyter, & missus ad prædicandum. Prob. 1. ex Scriptura, juxta quam vera Christi Ecclesia nunquam potest errare & deficere in rebus fidei: *Porta inferi non prevalebunt adversus eam.* Mat. 16. *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Luc. 22. *Ego ero vobiscum usque ad consummationem sæculi.* Mat. ult. *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Jo. 16. Ergo nunquam indiget ullo Reformatore, nec ullo tempore reformari potest: ergo nec Lutherus, nec ullus alius potuit esse vocatus ad Ecclesiam reformandam. Prob. 2. *Quidquid Lutherus*

N n n n

pro-

proferre potest ad probandum, se esse legitime vocatum ad reformandam Ecclesiam, vel ad aliter docendum, quam Romana docuit, ex qua egressus est; illud omne pro sua vocatione adhibere potest Calvius, Zwinglius, & omnes antiqui Hæretici potuerunt, nempe Arius, Nestorius, Pelagius &c. quia hi omnes pari jure dicere potuerunt, se prædicare purum Dei Verbum in S. Scriptura comprehensum &c. & propter necessitatem Ecclesiæ. Vel igitur hi omnes fuerunt legitime vocati, quod est impossibile, utpote afferentes dogmata opposita: vel nullus, adeoque nec Lutherus. Argumentum hoc est Adversarijs insolubile; sicut & præcedens, si bene sciatur ea, quæ præcedente anno de Infallibilitate & Indefectibilitate Ecclesiæ diximus. Prob. 3. Vel vocatio Lutheri fuit immediata vel mediata? Non *immediata*, quia nullum prorsus in Luthero apparuit signum vocationis immediate, nempe nec miracula, nec eximia quædam sanctitas vitæ, quæ tamen duo, tanquam manifestum sigillum voluntatis suæ, Deus semper dedit ijs, quos immediate & extraordinarie vocavit ad insigne aliquod opus, ita ut nemo potuerit prudenter dubitare, eos esse missos à Deo: quo modo vocationem suam probârunt Prophetæ & Apostoli. Imò non tantum nulla sanctitas extraordinaria in Luthero emicuit, sed potius gravissima scelera perfidiæ, perjurijs, rebellionis, superbiæ, scurrilitatis, falsationum SS. Litterarum, blasphemias

&c. in eo notata & clarè deprehensa sunt. Quid quòd ipse fateatur se non habuisse vocationem immediatam & extraordinariam? Nec habuit *mediatam*, & ordinariam. 1. Quia nulla dari potest vocatio ad reformandam Ecclesiam in rebus fidei, in quibus nunquam potest deficere & errare. 2. Quia licet per impossibile transmitteretur, eam errare posse, tamen opus reformationis esset tantum, ut exigeret immediatam vocationem, miraculis conspicuam; aliàs meritò quilibet posset esse suspectus tanquam impostor. 3. Quia nec à Magistratu Politico potuit vocari, ut dictum est antea, nec ab Ecclesiastico vocatus est ad aliter docendum, quam ipse Magistratus docuit. Neque profuit ipsi Doctoratus Theologicus, cui tamen omnia tribuit ro. 5. Jen. f. 492. & to 2. Witt. Germ. f. 211. ita scribens: *Dixi sape, & iterum dico, totum mundum me non accepturum pro Doctoratu meo; quia alias desperare deberem, si tale ac tantum mihi incumbens negotium, sicut fur irrepens, absque vocatione & mandato Dei capissem.* Miserum planè hoc est solarium; quippe in collatione Doctoratus non datur potestas docendi quidlibet pro libitu, sed exigitur juramentum obligans ad nihil docendum, quod Ecclesiæ, in qua conferretur Doctoratus, contrarium sit. 4. Quia Lutherus ad prædicandum fuit vocatus à Romano-Catholicis. Jam quæro: vel Catholici fuerunt tunc in vera Christi Ecclesia, vel non? si in vera; ergo Lutherus ei contraria docendo

endo sparfit hæreses ; si in falsa : ergo ipse fuit vocatus ab hæreticis, consequenter ejus vocatio non fuit legitima.

12. Dicendum 3. Præcones Lutherani (Calviniani, Zwingliani &c.) non sunt legitime vocati Ecclesiæ Ministri, multo minus veri Sacerdotes. Prob. 1. Quia nullus apud Lutheranos habet potestatem vocandi & ordinandi : ergo nullus eorum Præco est legitime vocatus, aut verus Sacerdos ; cum nemo possit dare, quod non habet. Ant. P. Nemo hanc potestatem spirituale habet a se, ut clarum est: nec potest habere populus, aut Magistratus Politicus, cum Christus eam neutri dederit : Magistratus autem Ecclesiasticus apud Lutheranos &c. nullus est (quamvis aliquos homines vocent *Ministerium Ecclesiasticum*) partim quia apud ipsos vera Ecclesia non est, ut evidenter ostendimus in *Pugna Decretoria, & supra de vera Christi Ecclesia*, partim quia hoc Ministerium potestatem Ecclesiasticam nec habet à se, nec immediatè accepit à Christo, nec mediatè, mediantibus scilicet Apostolis, & Episcopis continua serie propagatis à Divo Petro, cui soli datae sunt *claves Regni caelorum*, & munus spirituale *pascendi & regendi omnes fideles commissum est*. Ubi enim non datur continua Episcoporum, potestatem vocandi & ordinandi habentium, successio, sed interruptio, ibi nulla habetur potestatis derivatio, & mediata communicatio, ut clarum est : atqui apud Lutheranos nulla datur talis successio continua Episcoporum, sed hæc fuit in & à Luthero interrupta, qui, quia nunquam fuit Episcopus à legitima

R. P. Pichler Th. ol. Polemica.

potestate ab Apostolis accepta ordinatus, nunquam legitime vocare & ordinare alios potuit : consequenter nullus Præco (quia ultra Lutherum se non extendit successio Ministrorum, & à Luthero nulli ex ipsis dari potuit potestas vocandi & ordinandi) erit legitime vocatus Ecclesiæ Minister, aut legitime ordinatus Sacerdos.

Prob. 2. Vel modus vocandi & ordinandi, quem Catholici ante & sub tempora Lutheri tenuerunt, fuit legitimus vel non ? si fuit legitimus ; modus vocandi & ordinandi apud Lutheranos non est legitimus, quia est illi oppositus. Si non fuit legitimus, tunc tota Ecclesia ante Lutherum per multa, imò omnia sæcula, non habuit veros Ministros, veros Sacerdotes, proin nec vera Sacramenta Pœnitentiæ, Evcharistiæ &c. sine quibus Christi vera Ecclesia consistere non potest, adeoque ante Lutherum nulla fuisset vera Christi Ecclesia ; quod aperte falsum est. Si autem ante Lutherum in Ecclesia Romana fuit modus legitimus, adhuc est, quia modernus non differt substantialiter ab illo.

15. Ex quibus evidenter colligitur, apud Lutheranos & alios Sectarios non dari veram Absolutionem à peccatis, nec veram Evcharistiam ; quia scilicet nullus apud hos est verus Minister Ecclesiæ, aut Sacerdos, potestate absolvendi, aut consecrandi præditus, nisi fortè aliquis transfuga à Catholicis ordinatus Sacerdos. Accidit nempe id ipsis, quod olim S. Hieron. dial. contra Luciferianos accidisse scribit Hilario Diacono Apostata: *Qui neque Evcharistiam*

Nana 2

640

consecrare potest, Episcopos & Presbyteros non habens &c. quia post se nullum Clericum Diaconus potuit ordinare. Ecclesia autem non est, qua non habet Sacerdotes. Simile quid habet S. Cypr. l. 1. ep. 6. ad Magnum: *Novatianus in Ecclesia non est, nec Episcopus computari potest, qui Evangelica & Apostolica Traditione contempta, nemini succedens, a se ipso ordinatus est: habere enim & tenere Ecclesiam nullo modo potest, qui ordinatus in Ecclesia non est.*

24. Ob. 1. Populus potest sibi eligere & constituere Regem & Magistratum Politicum: ergo & Ecclesiasticum, atque Pastorem animarum. R. N. Conf. disparitas est, quod in populo resideat potestas *Politica*, qua est necessaria ad bonum naturale tranquillitatis &c. procurandum: ergo debent posse dominatum tribuere uni vel pluribus, quia sine hoc non potest obtinere suam felicitatem naturalem. Econtra potestas *Spiritualis* non residet in populo, sed Deus, postquam hominem elevavit ad felicitatem spiritualem & supernaturalem, atque Republicam Christianam instituit, eam gratuito concessit, non populo, sed Petro, atque in ipso omnibus successoribus, ut hac potestate utantur, aliisque communicent in bonum spirituale fidelium.

25. Ob. 2. Etiam si Lutherus caruisset omni alia vocatione speciali & externa ad reformandam Ecclesiam, habuit tamen vocationem *generalem & internam*, communem omnibus Christianis, ut cuius, dum vident Ecclesiam

corruptam falsis doctrinis, & in necessitatibus magnis constitutam, possunt, imò charitatis lege tenentur succurrere, Verbum Dei purum prædicando, mores emendando &c. si quis habeat vires & occasionem, etiam si nulla adit vocatione specialis & externa; cum Ecclesiam necessitas sit sufficiens vocatione. Ferè sicut omnis, qui potest, tenetur extinguere ortum incendium, etiam si specialiter ad id non vocetur. R. 1. Deum nunquam posse permittere, ut tota Ecclesia erret in rebus fidei, ut alibi demonstratum est. R. 2. Et si posset permittere, tamen nullus privata auctoritate & sine speciali vocatione Dei novam doctrinam prædicare posset sub quocunque prætextu puri Verbi Dei, partim quia prius probare deberet, se esse infallibilem, & non decipi, nec decipere; aliis enim nemo tenetur ipsi credere & obedire: partim quia inde sequeretur ingens confusio, & innumera contradictiones mutue; cum quilibet posset prætere, purum Dei Verbum à se prædicari, ut reformet Ecclesiam perturbatam, uti revera contigit tempore Lutheri; hunc enim mox secuti sunt Calvinus, Zwinglius, Carolstadius, Oecolampadius, Bucerus, ac alij serè sine numero, qui Lutheri exemplo irruerunt in munus prædicandi novam doctrinam, specialiter non vocati assertentes, satis se esse vocatos vocatione generali, & manifesta Ecclesiam necessitate: quod equidem eodem, quo Lutherus, jure dicere potuerunt. R. 3. Paulus universaliter dicit: *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Rom. 10. nec excipit staturum

tum perturbatum Ecclesiae. R. 4. afferre Arius, Nestorius, Pelagius, & Hoc ipsum potuisset pro sua vocatione Calvinus &c.

§. III.

De Cœlibatu Ministrorum Ecclesiae, vel de Conjugio Sacerdotum.

16. Sciendum, omnes Clericos in Sacris seu Majoribus Ordinibus constitutos, nempe Episcopos, Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos in Ecclesia Latina ex peculiari lege obligari ad castitatem perpetuam, & vitam cœlibem, seu ducendam extra conjugium. Quam legem, ab Ecclesia latam annexo his Ordinibus voto continentiae, statim initio defectionis suae acriter impugnaverunt Lutherus, Calvinus, & ceteri Apostatae, dicentes Matrimonium omnibus esse necessarium, & plus quam praeceptum, continentiam homini sano esse impossibilem, ac cœlibatum portentosa libidinis & nefandorum criminum causam. *Nisi Deus miraculum faciat*, inquit Eusebius sus in epist. ad Albertum Arch. Mogant. & ex viro Angelum, non video, quomodo sine offensa & ira Dei possit manere sine conjugio. Et horribile, si absque uxore inveniat in morte &c. to. Jen. f. 138. Nec ceteri alicui vix pro alia re fufius & calidiùs disputarunt, quam pro uxoribus, partim ut suae patrocinarentur lasciviae, partim ut suae defectionis causam praecipuam (amore mulierum & carnis petulantiam) aliquo modo cohonestarent sacrilega Veneris mancipia; nam plerique ex primis Praeconibus erant vel Religiosi

vel Sacerdotes Catholici, sceleratè vi-ventes. Mitius de Cœlibatu sentiunt recentiores & moderni Sectarij, ex quibus Gerardus tit. de Conjugio §. 490. sic pronuntiat: *Cœlibatus purus & castus in personis ad eum idoneis nequaquam est improbandus.* Personas autem idoneas §. 494. dicit esse eas, quae dono continentiae sunt instructae, nec sentiunt interiores ustiones & flammam; non enim omnes sunt apti ad perpetuam continentiam: *Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est.* Mat. 19. v. 11. Imò in certis circumstantijs (non tamen absolute) Cœlibatum Matrimonio praefendum esse faterur §. 499. Itaque duo nobis hic sunt stabilienda. 1. Cœlibatum quoad se & absolute esse praefendum statui Matrimoniali, licet non temerè propter arduitatem suam suscipiendus sit. 2. Ecclesiam rectè adstringere ad Cœlibatum illos, qui libere suscipiunt sacros Ordines, quibus sciunt ex dispositione Ecclesiae annexum esse votum & obligationem castitatis perpetuae.

Dicendum 1. Cœlibatus secundum se est status perfectior, quam Matrimonium. Prob. 1. ex Scriptura, in qua Paulus 1. Cor. 7. clarè asserit: *Qui Matrimonio jungit virginem suam. bene facit, & qui non jungit*

Nann 3

jungit

*jungit, melius facit v. 38. Cui vult, nubat tantum in Domino: beator autem erit, si sic permanserit. v. 39. 40. Dico autem non nuptis & viduis: bonum est illis, si sic permaneant, sicut & ego. v. 8. Bonum est homini mulierem non tangere. v. 2. Suadet igitur Paulus ijs, qui putant, se posse continenter vivere cum Divina gratia, Cœlibatum tanquam rem meliorem. Illis autem, qui putant, se non restituros tentationibus carnis, indulget Matrimonium & ejus usum, tanquam rem bonam; ijs enim per indulgentiam dicit: Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat. v. 2. Quod si se non continent, nubant: melius est enim nubere quam uri. v. 9. Si acceperis uxorem, non peccasti: & si nupserit virgo, non peccavit; tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi. v. 28. Eandem continentiam præ Matrimonio suadet (non præcipit) Christus Matt. 19. dicens: Sunt eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter Regnum cœlorum: qui potest capere, capiat. v. 12. Prob. 2. ex Traditione & sensu Ecclesiæ, cujus testes passim occurrunt, etiam apud Gerardum §. 501. Ego tantum duos adduco ex antiquis PP. S. Chrysof. l. de Virginit. c. 10. ait: *Mibi ipse persuadeo, Virginitatem conjugio multo esse præstantiorem: neque tamen propterea connubium in malis pono: quin etiam ipsum magnis laudibus officio. S. Aug. itidem l. de Sancta Virg. c. 21. Nos secundum Scripturarum sanctarum fidem sanamque doctrinam nec peccatum esse dicimus**

*nuptias, & earum tamen bonum non solum infra Virginitatem, verum etiam infra vidualem continentiam constitimus. Prob. 3. exemplo Christi, ferè omnium Apostolorum, & aliorum sine numero, qui prodigiosa & admirabili vita sanctitate fuerunt conspicui in utroque sexu. Confirmatur confessione Adversariorum; nam in Apologia August. Conf. tit. de Conjugio Sacerdotum ita pronuntiant: *Virginitas donum est præstantius conjugio.**

Dicendum 2. Ecclesia rectè obligat 18. suos Ministros, Sacris initiatos, ad cœlibatum & continentiam perpetuam. Prob. 1. Ad id Ecclesia rectè obligat, quod est honestum & laudabile: sed cœlibatus est honestus & laudabilis, imò in se præstantior vitæ conjugali, ut patet ex assertione præcedente: ergo. Quin & Paulus cœlibatum & continentiam in præcipuis Ecclesiæ Ministris requisivit, dum dixit: *Oportet Episcopum esse hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, CONTINENTEM.* Tit. 1. v. 8. *Oportet Diaconos PUDICOS esse.* 1. Tim. 3. v. 8. Prob. 2. ex perpetua praxi tum Apostolorum, tum subsequenter Ecclesiæ usque ad nostra tempora. Ex Apostolis pauci habuerunt uxores, imò sunt, qui putent, Petrum solum fuisse maritum. De posterioribus temporibus jam S. Clemens Can. 27. Apost. sic scripsit: *Innuptis, qui ad Clerum profecti sunt, precipimus, ut solis Lectoribus & Cantibus liceat, si voluerint, uxores ducere.* S. Hier.

Hieron. Apol. pro libris contra Jovin. ad Pamachium in fine. *Apostoli vel Virgines fuerunt, vel post nuptias continentes Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur aut vidui, aut certe post sacerdotium in aeternum pudici.* Conc. Carthag. II. circa tempora Celestini c. 2. Sic statuit: *Omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta continent, pudicitia custodes etiam ab uxoribus se abstineant.* Et praemittitur: *ut, quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus.* Conc. Nicenum I. c. 3. noluit, ut Clerici ullam feminam in suis adibus tolerarent praeter matrem, sororem, amitam: ergo nullam uxorem. Similia statuerunt Concilia in Germania habita ante 800. & plures annos, ut Aquisgranense, Moguntinum, & Wormatiense: istud sub annum 868. celebratum Can. 9. ita habet: *Placuit, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi abstineant se ab uxoribus.* Hinc patet mendacium Augustanae Confessionis, & Centuriatorum, qui dicebant, primum ante 400 annos in Germania introductum esse caelibatum Sacerdotum, valde resistente Clero. Si tum aliqui petulantes Sacerdotes ad nuptias convolarint, contra Canones & non sine gravi scelere id fecerunt, nec sine inflicta poena sedatis turbis. Prob. 3. ex ratione. Munia Ministrorum Ecclesiae sunt sacrificare & administrare Sacramenta, orare & docere alios, pauperum habere curam &c. Sed ad haec munia

rite obetinda necessarius vel saltem valde utilis est caelibatus; quippe sacrificare & administrare Sacramenta requirunt eximiam puritatem; in actu autem conjugij, quamvis peccaminosus per se non sit, aliquam impuritatem reperiri innegabile est: orare & docere alios requirunt mentem à curis saecularibus liberam: cura pauperum requirit charitatem, liberalitatem &c. quae non ita reperiuntur in uxoratis, qui ordinariè toti sunt in alenda familia, in curandis & ditandis filijs carnalibus &c.

Alia tamen praxis fuit, & adhuc toleratur in Ecclesia Graeca, ubi, quamvis Episcopi ab omni Matrimonio abstinere debeant tam contracto, quam contrahendo, Sacerdotes tamen, qui ante susceptos SS. Ordines illud contraxerunt, Matrimonio uti possunt, licet post semel susceptos SS. Ordines id contrahere nec ipsis liceat amplius. Imò teste Socrate l. 5. c. 22. quibusdam in locis Orientalibus olim etiam Episcopi utebantur Matrimonio ante suam ordinationem contractò.

Ob. 1. ex Scriptura. *Crescite & multiplicamini.* Gen. 1. ergo omnibus praecipitur Matrimonium. 2. *Oportet Episcopum esse unius uxoris virum,* 1. Tim. 3. *Diaconi sint unius uxoris viri.* ibid. ergo Episcopi debent esse uxorati. 3. Paulus vocat *doctrinam demoniorum*, quae prohibet nubere. 1. Tim. 4. sed hoc facit Ecclesia Romana obligans ad Caelibatum. 4. *Honorable connubium in omnibus.* Hebr. 13. ergo etiam in Clericis. 5. *Nunquid non habemus potestatem mulierem* foro-

fororem circumducendi, sicut & ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas? ergo idem licebit Sacerdotibus: & ad 1. id vel præceptum non esse, sed benedictionem, quia etiam ad pisces & aves dixit pariter DEUS, crescite & multiplicamini: vel si fuit præceptum, fuit tantum pro illo tempore, quo terra erat adhuc vacua hominibus: vel si etiam nunc esset præceptum, non obligaret singulos in particulari, sed solum genus humanum in communi, & à sat multis observaretur; aliàs Elias, Hieremias, uterque S. Joannes, & ipse Christus, violassent hoc præceptum. A. 2. illi duo textus non volunt positivè, ut Episcopus vel Diaconus habeat unam uxorem, sed ut non eligatur uxoratus (ut initio Ecclesia sæpius fiebat propter penuriam aptorum hominum) nisi tantum talis, qui nec successivè nec simul habuerit plures uxores quam unam; à qua tamen quoad thorum fieri debebat separatio susceptus SS. Ordinibus. Vid. S. Chryl. in 1. Tim. 3. & in c. 1. ad Titum. Ad 3. Rectè appellatur doctrina dæmoniorum, quæ absolute, & non liberè volentes, obligat ad Cœlibatum, & nubere prohibet: hoc autem Ecclesia Romana non facit; sed illos tantum, qui sponte & liberè eligunt statum Sacerdotalem &c. vult esse cœlibes & continentes propter excellentiam statûs & sanctitatem functionum. Ad 4. tò in omnibus non denotat personas omnes indiscriminatim, sed eas tantum, in quibus nullum reperitur impedimentum; vel solum denotat, Mat.

rimonium omni ex parte esse honorabile, sive ratio Sacramenti, sive proles, sive alij fines illius spectentur. Ad 5. Apostoli non circumduxerunt uxores, sed alias pias fœminas ministrantes, sicut de ipso Christo legitur Luc. 8. Dein etiam si fuissent uxores, tamen observabant continentiam, quod indicant verba *mulierem fororem*, ita ut uxor fuerit habita ut foror.

Ob. 2. Cœlibatus est res difficilissima, plerisque impossibilis, ac horrenda contra naturam patit flagitia, & scandala, ut patet à posteriori. Et jam tempore Gregorij M. inventa sunt in piscina quadam sex milia capitum de occisis infantibus, qui omnes erant prognati à Sacerdotibus in Sicilia, ubi rigidè urgebatur Cœlibatus: ut deplorat S. Udalricus Episc. August. in epist. ad Nicolaum Papam, & status Clericalis & cœlebs, nulli difficultis accidit, non facile ab his suscipiatur sine prævia consultatione & virium suarum disquisitione. Cæterum si semel susceptus est, etiam observari potest à quolibet cum Divina gratia, sine qua nemo potest esse continens, & quam DEUS nulli denegat, præsertim post liberè susceptam obligationem continenter vivendi; modò adhibeantur media, quæ ex parte hominis requiruntur, uti sunt preces ardentes, sobrietas, fuga otij & occasionum pravarum, memoria mortis, & inferni, mortificatio corporis, custodia sentium &c. Quæ media adhiberi debent etiam à conjugatis, quando alter

con-

cenjux est absens diu, vel aegrotat, vel quando urget tentatio ad concupiscendam alienam &c. Ad eadem tenentur juvenes ante Matrimonium initum, si velint vitare peccatum. De reliquo tentati, sentire motus contra castitatem, absque consensu voluntatis, peccatum non est; cohibere autem consensum voluntatis in nostra libertate & potestate positum semper est. Horrenda flagitia non parit Cœlibatus, sed abusus illius, sicut adulteria non parit Matrimonium, sed abusus Matrimonij. Et sanè vix minora, & pauciora peccata contra castitatem reperies in conjugatis, quam in cœlibatû profitentibus. An lex obligans uxorem, ut sit contentus una uxore, & alienam neque concupiscat neque tangat, vituperari & solvi debet, si uxori multoties eam violent, & gravissimam difficultatem propter vitæ suæ licentiam expectantur in ea observanda? Utrique hoc non dixeris. Cur ergo reprehendis & solvi cupis legem cœlibatûs, si fortè à

quibusdam perveris sapius violetur, vel aliqui, qui omnia indulgent sensu- alitati suæ, gravissimè contra casti- tatem tententur? De illis 6000. infan- tum fabula est & gravissima calumnia; quomodo enim verisimile sit, paucis illis annis, quibus Ecclesiam rexerit S. Gregorius M. paucos illius vicinæ Cle- ricanos genuisse tot infantes? & eorum omnium capita saltasse in unam pisci- nam? Unde cognitum est, horum infantum omnium patres fuisse Clericos, & non potiùs alios, etiam maritos? Quare de re tam memorabili altum silent omnes Historici? etiam auctor vitæ S. Udalrici Episcopi Augustani? (nam de alio hujus nominis Sancto nihil constat) cur hæc epistola pri- mum post tot annos, & solis Sectarijs nostris innotuit? Quid quod nullus Papa, Nicolaus nomine, vixerit cum S. Udalrico? Mendacijs nempe opus habet iniquitas ad oppugnandam veri- tatem.

ARTICULUS VII.

De Matrimonio.

SUMMARIUM.

1. *Quid & quotuplex sit Matrimo- nium.*
2. *Quæ circa illud controversa cum Sectarijs.*
3. *An potestate Ecclesia est constituere impedimenta Matrimonij ari- R. P. Pichler Theol. Polemica,*
4. *Si semel est validè à Christianis contractum Matrimonium, & consummatum, insolubile est quo- ad vinculum.*

6. *Quid ad illud S. Matthai: qui dimiserit uxorem suam exceptâ fornicationis causâ, facit eam machari &c.*
 7. *à. Bato ad Consummatum non*

roctè formatur argumentum. Nec adulterium ita repugnat substantiæ Matrimonij, ut illud dissolvat.

3. **S**ciendum 1. Matrimonium dupliciter considerari posse, prout est contractus merè Civilis, & prout est Sacramentum. Prout est *Contractus merè Civilis*, qualis erat ante Christi adventum, & hodieum est inter Paganos, seu non Christianos, sic definiiri potest: *est mutua corporum traditio ad generandam prolem*, seu obligatio (remota & radicalis) quam personæ habiles mutuo ineunt ad usum generationis. Prout *Sacramentum* est, ad quam dignitatem Christus in Lege Nova illud elevavit, ut tradidimus de numero Sacramentorum, repetitur inter Christianos, & sic describitur: *Est Sacramentum inter baptizatos, quo vir & mulier, nullo impedimento laborantes (sive impedimentum sit Juris Naturalis aut Divini, sive Ecclesiastici) mutuo sua corpora tradunt ad perpetuam vitæ societatem, usum proles generanda, & remedium concupiscentiæ. Illius materia remota sunt corpora contrahentium, proxima est mutuus consensus signo sensibili expressus, quatenus habet rationem traditionis: Forma autem est idem consensus, quatenus habet rationem acceptionis, expressus v. g. per verba similia: accipite in meam &c. quamquam non omnes convenient in modo loquendi circa materiam & formam*

Matrimonij, *Minister* sunt ipsi contrahentes, non Parochus assistens: hic enim solummodo benedicit, & agit testem qualificatum. Porro Matrimonium *Ratum* dicitur, quod à fidelibus mutuo quidem consensu validè contractum est, & idcirco Ecclesiæ ratificatione approbatum, nondum tamen secutâ copulâ carnali. *Consummatum*, quando & hæc subsecuta est. *Ratum* significat conjunctionem Christi cum anima fideli per charitatem, & ideo absolute dissolvi potest, sicut conjunctio Christi, cum singulis membris Ecclesiæ in charitate consistens, dissolvi potest. *Consummatum* verò simul significat conjunctionem Christi cum Ecclesiæ per assumptam carnem humanam, quæ unio est indissolubilis. Matrimonium verò Legis Mosaicæ significabat conjunctionem DEI cum Synagoga, quæ fuit postea repudiata, & ideo forte Judæis fuit permissum dimittere uxores & dare libellum repudij.

Sciendum 2. Duo præcipuè hoc loco controverti cum nostris Sectarijs. 1. An Ecclesiæ possit statuere impedimenta Matrimonij *dirimentia*, seu talia, quæ contractum Matrimoniale non modò illicitum, sed etiam invalidum seu nullum faciunt, cujusmodi esse censentur votum solenne castita-

tis, absentia Parochi & duorum testium, certi gradus consanguinitatis &c.
 2. An Matrimonium semel validè contractum, & consummatum, sit indissolubile, ita ut quoad vinculum nullo casu dissolvi queat, nisi per alterutrum conjugis mortem? Quippe in Antiquo Testamento vir poterat dare libellum repudij propter certas causas Deut. 4. seu dimissa uxore aliam ducere. 2. Leges Imperiales marito quidem dabant olim licentiam deserendi uxorem & ducendi aliam propter adulterium uxoris, non tamen uxori propter adulterium mariti. Sectarij autem & viro & mulieri, si alterutra pars fornicetur seu adulterium committat, potestatem faciunt Matrimonium penitus dissolvendi, seu dimissa altera parte novum contrahendi cum alia. Id quod non tantum permittunt propter causam adulterij (quam quidem unicam esse vult Gerardus de Conjugio §. 602.) verum etiam propter alias causas, puta graves rixas, molestam cohabitationem, metum mortis, affectatam absentiam alterius, apostasiam à fide suæ sectæ, inobedientiam in reddendo debito &c. In qua re valde infamis est Lutherus, cujus scurrile dictum omnibus notum est: *Si nolit uxor, veniat ancilla.*

Dicendum 1. Ecclesia potest impedimenta Matrimonij dirimentia statuere. Prob. 1. ex Scriptura. Christus dedit D. Petro (eiusque successoribus) potestatem illimitatam solvendi & ligandi Mat. 16. ergo potest etiam aliquas personas, si adsit justa causa, & ad bonum publicum ac spi-

R. P. Fiebler Theol. Palencia.

rituale expedire videatur, ligare, seu reddere inhabiles ad contrahendum Matrimonium. Prob. 2. ex sensu & praxi Ecclesiæ, ut videre est apud Cocium in Thesaur. to. 2. l. 9. a. 4. & 5.

Regeres. Ecclesia constituendo impedimenta dirimentia mutat materiam Sacramenti Matrimonij à Christo determinatam, quia illas personas, quæ jure Divino sunt habiles, reddit inhabiles ad Matrimonium. R. mutat materialiter, mediatè, & solum indirectè, vel potius omnino non mutat; nam Christus & Jus Divinum pro materia designavit contractum juxta Leges Divinas & Humanas validum, & inter personas habiles initum: hoc Ecclesia statuendo impedimentum dirimens non mutat, sed solum facit, ut contractus, inter personas v. g. usque ad quartum gradum consanguineas, vel voto castitatis solenni obstrictas, vel sine presentia Parochi &c. initus, non sit *validus*, & sic solum materialiter & indirectè mutat materiam Matrimonij, non formaliter & directè. Ferè sicut materialiter & indirectè solimmodo mutat materiam Sacramenti Pœnitentiæ, dum certis sacerdotibus negat potestatem absolvendi à certis peccatis, quæ reservat altiori potestati; quippe reservando certa peccata subtrahit certis sacerdotibus aliquos subditos: materia autem Sacramenti Pœnitentiæ, à Christo determinata, sunt peccata hominis *subditi*, quia Christus illud instituit per modum Judicij.

Dicendum 2. Matrimonium inter Christianos semel validè contractum,

O o o o 2 &

& consummatum, est insolubile quoad vinculum; licet ex justis causis quoad thorum & cohabitationem infitui divortium possit. Prob. quoad primam partem, qua maximè & ferè unicè controversa est. 1. ex Scriptura, in qua Christus Matrimonium reduxit iterum ad eum rigorem, in quo fuit in primava sui institutione ac ex ordinatione Divina Gen. 2. v. 24. atque iterum sustulit libellum repudij, Judæis permissum per Moysen propter duritiam ipsorum, absolute etiam pronuntians, Matrimonium esse insolubile. Audiamus textus: *Moses permittit libellum repudij scribere, & dimittere.* Marci. 10. v. 4. *Quod ergo DEUS conjunxit, homo non separet.* v. 9. *Quicumque dimiserit uxorem, & aliam duxerit, adulterium committit super eam* v. 11. Item Luc. 16. v. 11. *Omnis, qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, machatur: & qui dimissam à viro ducit, machatur.* His duobus Evangelistis consentit Paulus: *Mulier alligata est legi (vinculo Matrimoniali) quanto tempore vir ejus vivit.* 1. Cor. 7. v. 39. *His autem, qui Matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere: quod si discesserit (haud dubiè propter justam causam, inter quas præcipua est adulterium) manere inuptam, aut viro suo reconciliari, Et vir uxorem non dimittat.* v. 11. Hi omnes absolute & sine ulla exceptione (etiam fornicationis seu adulterij ab altera parte commissi) pro-

nuntiant, Matrimonium esse insolubile: ergo. Quod autem Christus sustulerit libellum repudij in Novo Testamento, & ad primavam insolubilitatem reduxerit Matrimonium, quam habet tum ex natura sua, tum ex ordinatione Divina, *Relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit uxori suae, & erunt duo in carne una.* Gen. 2. v. 24. adhuc clariùs patet ex S. Mattheo, qui c. 5. v. 32. ait: *Dictum est (Judæis) quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudij. ego autem dico vobis: quia omnis, qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam machari, & qui dimissam duxerit, adulterat.* Et c. 19. v. 8. *Moses ad duritiam cordis vestri permittit vobis dimittere uxores vestras: ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis, quia, quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, machatur: & qui dimissam duxerit, machatur.* Et v. 6. *Quod ergo DEUS conjunxit, homo non separet.* Hic insurgunt [Adversarij], &

Replicant per modum triumphantium. En! inquit, Mattheus clarissimè excipit fornicationem conjugis, seu adulterium: ergo propter causam fornicationis potest dimitti uxor, & alia duci, adeoque Matrimonium dissolvi quoad vinculum; id enim rectè infertur à contrario. Sed ne triumphum canant ante victoriam.

etiam. R. 1. & quare ex Adversarijs, cur ergo ipsi, nominatim hic Augustus, tam frequenter dissolvant ob alias, quam fornicationis, causas? R. 2. ex textibus S. Matthæi fortè rectè inferri, *propter fornicationem* posse *dimitti* perpetuò conjugem, non tamen *aliam duci*; siquidem tò *machatur*, & *adulterat* ponuntur solum post verba, *aliam duxerit, dimissam duxerit*, non verò post verbum, *dimiserit*. Quamquam enim Matth. 5. post tò *dimiserit excepta fornicationis causa*, statim ponantur verba, *facit eam machari*; hoc tamen aliud non indicat, quam *occasionem fornicandi* præbere maritum uxori, si eam dimittat perpetuò sine iusta causa fornicationis. Itaque Christus apud S. Matth. permisit *dimissionem*, etiam *perpetuam*, conjugis propter solius fornicationis causam, non verò permisit *novas nuptias cum alia*, aut ab alio *cum dimissa* contrahi. Et sic satisfacit interrogantibus Phariseis, an liceat dimittere uxorem *quacunq; ex causa*? Respondit enim cum distinctione, & dimissionem imperfectam, ubi aliud Matrimonium non contrahitur vel admittente vel admissa, *propter causam fornicationis* permisit innocenti; dimissionem verò perfectam, ubi soluto priore Matrimonio aliud contrahitur, non permisit etiam propter causam fornicationis, sed *machie criminis* reos edixit, qui id attentarent. Quod nihil aliud est, quam solvi Matrimonium (seu potius divortium institui posse) *quoad thorum & cohabitationem*, non verò *quoad vinculum*.

Atque hoc insinuavit etiam Paulus ad 1. Cor. 7. mulierem dimissam iussit *manere innuptam*, aut *viro reconciliari*. Idem clarè expressit S. Augustinus varijs in locis, ut postea ostendam. R. 3. Christus haud dubiè apud S. Matthæum non voluerit aliud docere, quam docuit per SS. Marcum, Lucam, & Paulum, per quos generaliter & absolutè, sine ulla exceptione fornicationis aut alterius causæ, pronuntiavit, Matrimonium esse insolubile. Apud S. Mat. dixit partem, nempe fornicari illum, qui sine causa fornicationis dimittit & aliam ducit; apud ceteros Apost. dixit totum, etiam fornicari illos, qui absolute dimittunt, & aliam ducunt, adeoque etiam dimittentes propter causam fornicationis. Vid. S. August. de adust. conjug. l. 1. c. 11. Adde, quòd Christus Matrimonium apud S. Matthæum reduxit ad primævam institutionem in Paradiso à Deo factam Gen. 2. quare de verbo ad verbum repetit Matth. 19. v. 5. dicens: *Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ & erunt duo in carne una*: at qui non reduxisset, si permississet separationem quoad vinculum, & plenam dimissionem, ac solutionem Matrimonij etiam ex gravi causa, quia ex nulla causa potuit juxta primævam institutionem Matrimonium ab hominibus dissolvi quoad vinculum, ita ordinante Deo Gen. 2.

Prob. 2. ex Traditione, sensu, & praxi perpetua Ecclesie. Siquidem non modò Tridentinum Sess. 24. Can. 7. ita definiit, sed etiam jam pridem

tanquam disciplinam Evangelicam & Apostolicam tradidit Milevitanum II. c. 17. & Patres passim tam Græci quam Latini. S. Chrysof. homil. 17. in Marth. *Nequaquam mihi referas, quia illam (adulteram) alter ejecit: nam EXPULSA quoque uxor esse ejus, qui eam expulit, PERSEVERAT.* S. Augustinus l. 2. de adulterinis conjugijs c. 5. *Manente in se vinculo fœderis conjugalis uxor dimittitur ob causam fornicationis, nec carebit illo vinculo, etiamsi nunquam reconcilietur viro.* Quid clariùs dici possit? Similia habet l. 1. c. 9. & 11. item l. de bono conjugali c. 7. & 15. &c. Demum l. 50. homiliar. hom. 49. dicit: *Solius fornicationis causâ licet uxorem adulteram dimittere, sed illa vivente non licet aliam ducere (non jure fori, sed jure cœli)* ut antè dixerat. Taceo Hieron. Clem. Alex. l. 2. Strom. c. 12. & alios.

Prob. 3. ex significatione Matrimonij; nam Matrimonium Christianorum consummatum significat admirabilem illam conjunctionem Christi cum Ecclesia per assumptionem carnis humanæ Eph. 5. quæ conjunctio est indissolubilis.

Prob. 4. ex ratione. Si propter adulterium posset dissolvi Matrimonium consummatum, sequeretur, quòd adulter vel adultera ex suo delicto posset ferre commodum, & sic valde alliceretur ad committenda adulteria, per quæ liberari se sciret à conjuge à se desolata, & jam non amplius amata &c. Solutio enim Matrimonio quoad vinculum tam nocens quam innocens

pars liberatur ab obligatione prioris Matrimonij, consequenter aliud inire poterit.

Ob. ulterius 1. Matrimonium Christianorum Ratum potest dissolvi: ergo & Consummatum. R. 1. Neque Ratum dissolvi potest propter fornicationem alterius partis; eò quòd ex ordinatione Divina, & institutione primæva Matrimonium sit insolubile, nisi Deus dispensaverit: Christus autem etiam Matrimonium Ratum reduxit ad statum primævum. R. 2. N. Conf. partim quia Deus in institutione primæva, postquam dixit, *adheret uxori suæ*, statim addidit, *erunt duo in carne una.* Gen. 2. sed hoc intelligendum est de Matrimonio Consummato: partim quia Matrimonium Christianorum Ratum tantum significat conjunctionem Christi cum anima fidei per charitatem, quæ conjunctio dissolvi potest: partim quia sensus & praxis Ecclesiæ habet, quòd Matrimonium Christianorum Ratum dissolvi possit per Professionem Religiosam c. verum 2. c. ex publico 7. de convers. Conjug. Trident. Sess. 24. Can. 6. item per dispensationem Pontificis; quamvis enim obligatio Matrimonij Rati sit Juris Divini, tamen ex valde magni momenti causis aliquo modo dispensari posse à Pontifice, qui accepit potestatem omnem, quæ ad bonam Ecclesiæ & animarum gubernationem necessaria aut valde proficua est, communiter docent Auctores; quam ob causam in votis etiam & Juramentis, licet sint Juris Divini, dispensat Pontifex. Cum igitur ex dissolutio-
ne

ne Matrimonij Rati gravia Ecclesie mala subinde impediunt, aut animarum bonum promoveri valde possit, & insuper ex ea non sequantur talia incommoda, quae sequerentur ex dissolutione Matrimonij Consummati; hæc potestas solvendi deneganda non est Pontifici. In Matrimonio Consummato autem dispensandi potestas ablatam est Pontifici per textum Scripturæ supra recitatos.

7. Ob. 2. Adulterium directè pugnat cum natura & substantia Matrimonij; quia facit, ut non sint *DUO in carne una*, cum pars adultera se communicet tertio: ergo per adulterium destruitur

& dissolvitur Matrimonium etiam Consummatum. R. 1. Cur igitur Lutherani dissolvunt Matrimonia etiam propter alias causas? R. 2. N. Antea. Nam substantia Matrimonij nec partialiter consistit in copula carnali, ut patet ex Matrimonio B. V. & D. Josephi, quod fuit verum Matrimonium sine actu conjugali, ut fatetur Gerardus §. 413. sed consistit in mutuo consensu & dato jure (remoto, radicali, & conditionato, si altera pars exigat) ad actus conjugales, ad generandum aptos: unde copula actualis est tantum aliquid consequens, & usus dati juris.

COROL.

COROLLARIA,

Summum Lutheranis præjudicium afferentia, & ex proprijs eorum principijs, quæ explicata sunt in hac Parte posteriore, desumpta.

EX hæcenus disputatis, & ipsorum Lutheranorum principijs fideliter adductis clarè

Colligitur 1. Lutheranos omnes constanter esse peccatores, penam aternam dignos, Deique inimicos. 1. Propter peccatum Originale, quod constanter in ipsis manet. 2. Quia constanter peccant in omni opere p. 440. 441. omne autem peccatum ex natura sua est mortale, aternam penam dignum &c. p. 428. Imò motus concupiscentiæ etiam involuntarij, in somno, in infantia, in amentia &c. orti, sunt ex se peccatum mortale p. 427. quibus tamen carere in hominis potestate non est. 3. Quia mandata DEI, quæ semper obligant, observare non possunt, præsertim mandatum dilectionis, & mandatum *non concupisces.* p. 421. seq. 4. Quia peccatum personale, semel commissum, apud ipsos nunquam verè tollitur, sed tantum tegitur, ita ut non imputetur. Sed ne hinc excipiant,

Collig. 2. Lutheranos esse tales peccatores, quibus peccata imputentur. 1. Quia quodecunque peccatum, cum advertentia & scienter commissum, re-natos facit similes non-renatis & infide-

libus p. 428. Atqui non-renatis omnia peccata imputantur. ibid. Lutherani autem sæpe utique peccant cum advertentia, scienter &c. Imò, cum omne opus, ut ut bonum videatur, sit *avertit* seu peccatum p. 441. & utique sua opera Lutherani faciunt scienter & cum advertentia &c. dum vigilant & sapiunt, fieri non potest, ut non peccent cum advertentia &c. 2. Quia DEUS non potest non imputare peccatum illi, in quo est peccatum. p. 431. 437. 442.

Collig. 3. Lutheranos esse gravissimos peccatores, quia (ut alia dissimulem) sunt blasphemii; dicunt enim 1. DEUM præcipere nobis aliqua, quæ tamen scit nobis esse observatu impossibilia; quod est imprudentis p. 416. 2. DEUM nihilominus transgressoribus horum præceptorum minari & instigare penam aternam atrocissimam, ialtem non-renatis; quod est tyranni, 3. Homini infideli ad credendum, peccatori ad resurgendum, deesse libertatem, eosque prorsus nihil posse cooperari oblata gratiæ Divinæ p. 406. & sic DEUM faciunt auctores peccati infidelitatis & impoenitentia, cum DEUS solus in causa sit, cur infidelis non credat.

dat, peccator non resurgat, & sic uterque eternum damnatur &c.

Collig. 4. Lutheranos ex peccatoribus non posse fieri justos. 1. Quia non possunt habere illam fidem specialem seu fiducialem, per quam solam se dicunt justificari. p. 474. 2. Quia nemo potest ex peccatore fieri justus per peccatum, & quidem cum advertentia commissum: sed credere, sibi esse remissa peccata (quo actu se justificari dicunt) nullus potest sine peccato; cum illa Fides nunquam tam firma & perfecta sit, ut non deberet esse perfectior & firmitior. p. 441. Qui defectus *avopia* seu peccatum est p. 421. Nam nullum DEI preceptum (cujusmodi utique etiam est mandatum Fidei) ita perfecte impleri potest, quantum DEUS obligat p. 416. Quod autem hoc peccatum & defectus imputari debeat, patet inde; quia Fides utique scienter, & cum advertentia elicitur. 3. Quia nulla potest dari Fides justificans sine bonis operibus, tanquam signis & effectibus vere Fidei p. 469. Atqui apud Lutheranos non est possibile opus bonum. p. 441. 4. Quia Fides justificans Lutheranorum supponit, & non supponit remissionem peccatorum: ergo implicat. Supponit, quia remissio peccatorum est objectum hujus Fidei, cum homo justificandus credat, *sibi remissa esse peccata*: non supponit, quia primum obtinet remissionem peccatorum. 5. Quia nemo potest esse justus justitia aliena sibi tantum extrinsece imputata, & æquè parum, ac nemo pulcher esse queat pulchritudine aliena, in se non re-

R. P. Piehler Theol. Polemica

cepta, sed tantum extrinsece imputata: atqui Lutherani dicunt se justificari Justitia Christi tantum extrinsece imputata p. 463.

Collig. 5. Lutheranos à suis Ministris non absolvi à peccatis. 1. Quia non habent Ministros legitime vocatos & ordinatos, adeoque potestate absolvendi præditos &c. p. 650. 2. Quia solum annuntiant contritis & credentibus, peccata ipsis esse remissa. p. 609. 3. Quia ante absolutionem (vel potius annuntiationem) requiritur in penitente Fides, qua firmiter credat, sibi esse remissa peccata: vel igitur verè credit penitens, vel non? Si verè credit, per Fidem remissa sunt ipsi peccata, non per Absolutionem: si non verè credit, Absolutio nulla est, utpote data indisposito, & hypocrizæ. 4. Quia absolvens deberet penitenti in specie (vel potius in individuo) annuntiare remissionem peccatorum, cumque tertum reddere de ea obtenta: atqui hoc non potest, quia absolvens nescit certò, an penitens rite credat, sibi esse remissa peccata: sine qua Fide non remittuntur peccata.

Collig. 6. Lutheranos infructuosè baptizari. 1. Quia remanet in ipsis peccatum originale per totam vitam, quod deberet tolli per baptismum. 2. Quia nullum remittitur peccatum sine actu Fidei specialis: sed actum Fidei non possunt elicere Lutherani, dum baptizantur; cum baptizentur in infantia, ubi incapaces sunt elicendi actum intellectus, qualis ex natura sua est actus Fidei. p. 560.

Pppp

Collig.

Collig. 7. Lutheranos non habere verum Eucharistiæ Sacramentum. 1. Quia non habent Sacerdotes legitime ordinatorum & vocatos &c. Sine Sacerdote autem legitime ordinato & vocato non potest fieri valida consecratio panis & vini, cum solis Sacerdotibus data sit potestas consecrandi p. 643. Proinde panis, quem comedunt tanquam Sacramentum Eucharistiæ, non magis est consecratus, quam farcimen, si ante hujus esum preces fundant; sicut enim farcimen est materia consecrari impotens, utpote à Christo non deputata; ita Præco, aut quisvis alius Lutheranus, est persona consecrare impotens, utpote à Christo ad consecrandum non deputata, potestatem non habens &c. 2. Quia Christus nunquam est Sacramentaliter præsens; non enim est præsens statim post consecrationem, neq; in actuali distributione, neq; primùm in actuali manducatione, ut fatentur p. 578. Neque in his simul sumptis, cum sic Christus deberet fieri præsens successivè, & quasi per frustra, & partes formari instar embryonis vel foetus in utero; quo nihil absurdius. 3. Quia verba, quibus confici debet Eucharistiæ Sacramentum, habent sensum chymericum, scilicet hunc, *hic Panis est Corpus Christi &c.* Utique enim implicat, panem esse Corpus Christi, si panis esse perseveret. p. 572.

Collig. 8. Lutheranos non esse bonos bonitate supernaturali, DEO placente, & ad salutem æternam conducente. 1. Quia nullam habent justitiam sibi intrinsicam p. 463. seq. 2. Quia perseverant esse peccatores post

baptismum & pœnitentiam, ut vidimus, licet dicant sua peccata regi umbraculo meritorum Christi. 3. Quia peccata, in quibus semper sunt, ipsis imputantur, ut dictum supra. 4. Quia nullum opus spiritualiter bonum internum possunt facere, propter quod essent laudabiles coram DEO, ex defectu libertatis indifferentiæ p. 406. 5. Quia in rebus omnibus peccant, consequenter in multis saltem cum advertentia & scienter, atque sic peccant mortaliter, proinde perpetuò sunt similes non-renatis: non-renati autem nullam habent in se bonitatem, vi cuius DEO placeant &c. 6. Quia non satis absterrentur à peccatis, etiam majoribus; cum prorsus facilem, & æqualem statuunt pœnitentiam pro patris & magnis peccatis, scilicet Fidem (& fortè etiam terrores conscientie pœnam æternam tam levibus quam magnis peccatis juxta ipsos intentantis) 7. Quia nullum possunt facere opus verè bonum, Deoque placens: quippe opera supererogatoria non admittunt p. 443. Illa autem, quæ sunt sub præcepto, facere nequeunt; cum nullum præceptum perfectè, ita ut peccatum non fiat, observare possint. p. 416. &c.

Collig. 9. Lutheranos non posse salvari. 1. Quia constanter peccatores sunt, & quidem graves, talesque, quibus peccata imputentur &c. ut ostensum est. 2. Quia non possunt fieri justi, verè absolvi à peccatis, nec reddi intrinsicè boni, Deoque placentes &c. ut pariter dictum. 3. Quia nullum mandatum DEI (consequenter nec Fidei, per quam

quam se ajunt justificari) perfecte & sine peccato observare possunt: qui autem non observant mandata DEI sub amissione aeternae salutis obligantia, utique non possunt salvari, eo quod conditionem à DEO requisitam non impleant: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Matth. 19. 4. Quia nullus potest salvari, nisi Fide speciali absoluta & in particulari se salvandum credat p. 479. Atqui hoc Lutheranis est impossibile, cum nihil possit absolute & in particulari credi Fide Divina, quod absolute & in particulari revelatum non est. Jam afferant Lutherani particularem & absolutam revelationem Divinam, se singulos in particulari, vel aliquem in individuo esse salvandum &c.

Hæc sufficere puto ad evidenter de-

monstrandam Sectæ Lutheranz tum absurditatem tum falsitatem. Sicut tamen necdum sufficerent, facile erit plura hujusmodi corollaria ex dictis deducere, cujusmodi v.g. esset etiam hoc: Quisquis tenet opiniones privatas contra Ecclesiam Catholicam, easque pertinaciter defendit pro dogmatis Christianis, ille verus Christianus non est: hoc faciunt Lutherani, ut ostensum est per totum librum: ergo veri Christiani non sunt. Major est ipsorum; nam Gerardus de Ministr. Eccles. §. 370. in LL. Theol. Sic definit hæresim: *Hæresis est privata aliqua opinio, quam quis pro dogmate Christiano & Fide Catholica sibi amplectendam elegit, eamque pertinaciter defendit.*

